

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Α' Β' Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Α, Β, Γ / Γ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
1036

ΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑΙ 1968

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΩΡΕΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Τζαρτζάνος (Αχιλλεύς Α)

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ

Ο.Ε.Δ.Β.

ΕΛΛΑΣ

αδ. αριθ. εισαγ. *3031* του έτους 196

21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1968

002
ΚΑΣ
ΣΤ2Β
1036

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΦΘΟΓΓΟΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

§ 1. Τὰ γράμματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24, τὰ ἴδια μὲ τὰ 24 γράμματα τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν ἐπροφέροντο πάντα τὰ γράμματα ταῦτα ἀκριβῶς ὅπως τὰ προφέρομεν ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες. Διὰ τοῦτο πολλάκις ὁ ἴδιος φθόγγος τῆς νέας γλώσσης (π.χ. ὁ φθόγγος **ι**) φαίνεται παριστανόμενος εἰς διαφόρους λέξεις ἢ εἰς διαφόρους συλλαβὰς τῆς ἰδίας λέξεως μὲ διάφορα γράμματα (π.χ. καὶ μὲ τὸ **η** ἢ τὸ **υ**) : *ρίζ, μῦς, μυστήριον.*

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τὸ ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον περιελάμβανεν ἐν ἀκόμῃ γράμμα, τὸ **F**, τὸ ὅποιον διὰ μὲν τὸ σχῆμά του λέγεται **δί γ α μ μ α**, διὰ δὲ τὴν προφορὰν του **β α ὤ**. Ἐπροφέρετο περίπου, ὅπως προφέρεται νῦν τὸ **β** ἢ ὅπως τὸ **υ** εἰς λέξεις, ὅποια π.χ. ἡ λέξις *αὔριον*.

Εἰς δὲ τὴν ἀρχαιότατην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ ἐπόμενα, ὑπῆρχε καὶ εἰς ἰδιαιτέρος φθόγγος, τὸ **j** (γιώτ), τοῦ ὁποίου ὅμως δὲν παρεδόθη γράμμα (ἦτοι γραπτὸν σημεῖον).

Ἐπροφέρετο δὲ τὸ **j**, ὅπως προφέρεται τώρα τὸ γι εἰς τὴν λέξιν π.χ. *Πανάγιω* (Πανάγιω) ἢ ὅπως τὸ ἀπλοῦν **ι** εἰς τὰς λέξεις π.χ. *παιδιά, καθάριος*.

α΄) Φωνήεντα

§ 2. Ἀπὸ τὰ ἐπτὰ φωνήεντα **α, ε, η, ι, ο, υ, ω** :

α) τὸ **ε** καὶ τὸ **ο** λέγονται **βραχέα** (ἦτοι σύντομα εἰς τὴν προφορὰν) :

β) τὸ **η** καὶ τὸ **ω** λέγονται **μακρὰ** (ἦτοι παρατεταμένα εἰς τὴν προφορὰν), διότι ἀρχῆθεν τὸ μὲν **η** ἐπροφέρετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὡς παρατεταμένον **ε** (ἦτοι περίπου ὡς **εε**), τὸ δὲ **ω** ὡς παρατεταμένον **ο** (ἦτοι περίπου ὡς **οο**) :

γ) τὸ α, ι, υ λέγονται **δίχρονα**, διότι ταῦτα ἀρχῆθεν εἰς ἄλλας μὲν συλλαβὰς ἐπροφέροντο βραχέα, εἰς ἄλλας δὲ μακρά.

Σημείωσις. Ἴνα δηλωθῆ, ὅτι τὸ δίχρονον φωνῆν μιᾶς συλλαβῆς εἶναι βραχύ, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον \smile , ἵνα δὲ δηλωθῆ, ὅτι εἶναι μακρόν, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον $-$, ὡς π. χ. κτῆμᾶ, κτῆσίς, πῆχῦς $-$ ὠρᾶ, τίμῃ, θῆμός.

β') Σύμφωνα

§ 3. Ἀπὸ τὰ 17 σύμφωνα :

1) ἔννεα, ἦτοι τὰ σύμφωνα κ, γ, χ — π, β, φ — τ, δ, θ, λέγονται **ἄφωνα**.

2) πέντε, ἦτοι τὰ σύμφωνα μ, ν — λ, ρ — σ (ς), λέγονται **ἡμίφωνα**· καὶ

3) τρία, ἦτοι τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ, λέγονται **διπλᾶ**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἡμίφωνα συγκαταλέγονται προσέτι τὸ δίγαμμα (F) καὶ τὸ γιώτ (j) (βλ. § 1, Σημ.).

§ 4. Τὰ ἄφωνα διαιροῦνται :

1) κατὰ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον κυρίως προφέρονται, εἰς τὰ **οὐρανικά** κ, γ, χ, εἰς τὰ **χειλικὰ** π, β, φ καὶ εἰς τὰ **ὀδοντικά** τ, δ, θ.

2) κατὰ τὸ ποιὸν τῆς πνοῆς, ἢ ὁποῖα τὰ συνοδεύει κατὰ τὴν προφορὰν των, εἰς τὰ **ψιλᾶ** (ἦτοι λεπτά) κ, π, τ, εἰς τὰ **μέσα** γ, β, δ καὶ εἰς τὰ **δασέα** (ἦτοι παχέα) χ, φ, θ.

§ 5. Τὰ ἡμίφωνα διαιροῦνται εἰς τὰ **ἔνρινα** μ, ν, εἰς τὰ **ὕγρα** λ, ρ, καὶ εἰς τὸ **συριστικὸν** σ (ς).

Σημείωσις 1. Ἐνρινον εἶναι καὶ τὸ γ, ὅταν εὑρίσκειται πρὸ τῶν οὐρανικῶν κ, γ, χ, ἢ πρὸ τοῦ ξ : ἄγκυρα, ἀγγεῖον, ἄγκω, ἄγξω.

Σημείωσις 2. Τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ λέγονται **διπλᾶ**, διότι πλειστάκις προφέρονται ἀπὸ ἑνωσιν δύο συμφώνων, ἦτοι τὸ μὲν ξ ἀπὸ τὸ κ + σ ἢ γ + σ ἢ χ + σ, τὸ δὲ ψ ἀπὸ τὸ π + σ ἢ β + σ ἢ φ + σ καὶ τὸ ζ ἀπὸ τὸ σ + δ ἢ ἀπὸ σύμπλεγμα ἄλλων συμφώνων : κόραξ (κόρακς), Ἄραψ (Ἄραβς), Θήβαζε (Θήβασδε), ζάπλουτος (διάπλουτος).

Πίναξ τῶν συμφῶνων

	Οὐρανικά	Χειλικά	Ὀδοντικά
ἄφωνα	κ	π	τ
	γ	β	δ
	χ	φ	θ
ἡμίφωνα	ἐνρινα	μ	ν
	ὕγρα	λ	ρ
	συριστικά		σ (ς)
διπλά	ζ	ξ	ψ

γ') Δίφθογγοι

§ 6. Αἱ δίφθογγοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἔνδεκα, αἱ ἐξῆς : **αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου, φ, η, ψ**. Ἐκ τούτων αἱ ὀκτώ **αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου** λέγονται **κύριαι**, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς **φ, η, ψ** λέγονται **καταχρηστικά**.

Σημείωσις 1. Ἡμεῖς τὴν δίφθογγον **αι** τὴν προφέρομεν ὅπως τὸ **ε**, τὰς δὲ δίφθογγους **ει, οι, υι** καὶ **η** ὅπως τὸ **ι**, τὴν δίφθογγον **αυ** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **α** καὶ τὴν δίφθογγον **φ** ὅπως τὸ ἀπλοῦν **ω**, τὰς δὲ δίφθογγους **ευ, ηυ, ου** τὰς προφέρομεν πρὸ φωνήεντος μὲν καὶ πρὸ τῶν συμφῶνων β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν καὶ ρ ὡς **αβ, εβ, ηβ, εις** πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν ὡς **αφ, εφ, ηφ**. Ἀρχῆθεν ὁμοῦς ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐκάστη δίφθογγος ἐπροφέρετο οὕτως, ὥστε διεκρίνοντο κατὰ τὴν προφορὰν οἱ δύο φθόγγοι, ἦτοι τὰ δύο φωνήεντα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὕτη ἀποτελεῖται (πρβλ. νῦν : *Νεράϊδα, ἀγολέμονο, ρόϊδο*).

Σημείωσις 2. Τὸ **ι**, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰς **καταχρηστικὰς** δίφθογγους ὑπὸ τὸ **α, η, ω**, λέγεται **ὑπογεγραμμένον ἰῶτα**. Τοῦτο ὁμοῦς, ὅταν αἱ δίφθογγοι αὗται γράφονται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, γράφεται κανονικῶς οὐχὶ ὑποκάτω τῶν κεφαλαίων φωνηέντων Α, Η, Ω, ἀλλὰ πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῶν (Αι, Ηι, Ωι) καὶ τότε λέγεται **προσγεγραμμένον ἰῶτα** : "ΑΙΔΗΣ (πρόφ. ἕδης), ΤΗι, ΘΕΩι (πρόφ. τῆ θεῶ).

§ 7. Αἱ δίφθογγοι γενικῶς εἶναι μακραί. Μόνον ἡ **αι** καὶ ἡ **οι** λαμβάνονται ὡς βραχεῖαι, ὅταν εὑρίσκονται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος λέξεως κλιτῆς, ἐκτὸς ῥήματος εὐκτικῆς ἐγκλίσεως : *μοῦσαι, πῶλοι, βούλομαι, παιδεῦσαι—μούσαις, πῶλοις, παιδεύσαι ἄν, οἴκοι*.

δ') Συλλαβαί, συλλαβισμός

§ 8. **Συλλαβή** λέγεται τεμάχιον λέξεως αποτελούμενον από έν η περισσότερα σύμφωνα με έν φωνήεν η δίφθογγον : τε-τρά-δρα-χμον, στρα-τεύ-μα-τα.

Συλλαβή λέξεως δύναται να αποτελεῖται και από έν μόνον φωνήεν η μίαν δίφθογγον : ἴ-α, οἴ-ει (= νομίξεις).

§ 9. 1) Κατά τόν αριθμόν τῶν συλλαβῶν της, μία λέξις, εἰς ἔχῃ μίαν μόνον συλλαβήν, λέγεται **μονοσύλλαβος** (π.χ. μῦς), εἰς ἔχῃ δύο συλλαβάς, λέγεται **δισύλλαβος** (π.χ. οἶκος), εἰς ἔχῃ τρεῖς συλλαβάς, λέγεται **τρισύλλαβος** (π.χ. παιδίον) και εἰς ἔχῃ περισσοτέρας τῶν τριῶν συλλαβῶν, λέγεται **πολυσύλλαβος** (π.χ. φιλόθροπος).

2) Ἡ τελευταία συλλαβή λέξεως, η ὁποία ἔχει συλλαβάς περισσοτέρας τῆς μιᾶς, λέγεται **λήγουσα**, η πρό τῆς ληγούσης λέγεται **παραλήγουσα**, και η πρό τῆς παραληγούσης λέγεται **προπαραλήγουσα**, η δὲ πρώτη συλλαβή αὐτῆς λέγεται **ἀρκτική**.

§ 10. Ὁ χωρισμός λέξεως εἰς τὰς συλλαβάς αὐτῆς λέγεται **συλλαβισμός**. Γίνεται δὲ ὁ συλλαβισμός εἰς τὰς λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

α) Ἐν σύμφωνον εὐρισκόμενον μεταξύ δύο φωνηέντων (η δίφθογγων) συλλαβίζεται με τὸ ἐπόμενον του φωνήεν (η δίφθογγον) : λέ-γο-μεν, ἄ-πει-ροι.

β) Δύο σύμφωνα εὐρισκόμενα μεταξύ δύο φωνηέντων (η δίφθογγων) συλλαβίζονται με τὸ ἐπόμενον των φωνήεν (η δίφθογγον), εἰς δὲ εἶναι τὰ αὐτὰ και εἰς εἶναι ἀρκτικά λέξεως τῆς (ἀρχαίας) Ἑλληνικῆς γλώσσης· ἄλλως χωρίζονται και συλλαβίζονται τὸ μὲν πρῶτον με τὸ προηγούμενον, τὸ δὲ δεύτερον με τὸ ἐπόμενον φωνήεν (η δίφθογγον) : πέ-τρα (τρόπος), βί-θρον (θρόνος), ἔ-στω (σταυρός)· ἀλλά : βάλ-λω, ἐν-νέα, ἐλ-κω, ἄρ-μα, ἐν-τερον.

Σημείωσις. Καὶ τὰ συμπλέγματα γμ η χμ, θμ, τν, φν, ἐπειδὴ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ συμπλέγματα κμ, τμ, θν, πν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν λέξεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, συλλαβίζονται και αὐτὰ με τὸ ἐπόμενον φωνήεν : πρᾶ-γμα, δρα-χμή (κμητός), ἀρι-θμός (τμημα), φά-την (θνητός), δά-φνη (πνέω).

γ) Τρία σύμφωνα εύρισκόμενα μεταξύ δύο φωνηέντων συλλαβίζονται μετά τοῦ ἀκολούθου φωνήεντος, ὅταν καί τὰ τρία ταῦτα σύμφωνα ἢ τοῦλάχιστον τὰ δύο πρῶτα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀρκτικά λέξεως Ἑλληνικῆς : ἐ-στράτευσε (στρατός), ἐ-χθρός (χθές), βᾶ-κτρον (κτήμα), ἰ-σχνός (σχῆμα). Ἄλλως χωρίζονται, καί τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν συμφώνων συλλαβίζεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν, τὰ δὲ δύο ἄλλα μὲ τὸ ἐπόμενον : ἄρ-κτος, ἄν-δρες, Ἄμ-βρακία.

δ) Αἱ σύνθετοι λέξεις κατὰ τὸν συλλαβισμόν χωρίζονται εἰς τὰ συνθετικά των μέρη, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ τὴν σύνθεσιν ἔχη συμβῆ ἔκθλιψις, ὅποτε καὶ αὗται συλλαβίζονται ὡς ἀπλαῖ λέξεις : προσ-έχω, συν-άγω, νουν-εχής, Ἑλλήσ-ποντος, ἀλλὰ : πα-ρέχω, ὑ-πάγω, φί-λιπος, ἄ-γου-προς, πρω-ταγωνιστής.

§ 11. Ποσότης συλλαβῶν. Ὁρισμένη συλλαβὴ μιᾶς λέξεως λέγεται :

1) **φύσει μακρά**, ἐὰν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : κοί-τη, κρού-ω.

2) **θέσει μακρά**, ἐὰν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ κατόπιν αὐτοῦ ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἓν διπλοῦν : ἀ-στός, ἄ-λλος, ἐ-χθρός, τό-ξον.

3) **βραχεῖα**, ἐὰν ἔχη βραχὺ φωνῆεν, κατόπιν δὲ αὐτοῦ ἄλλο φωνῆεν ἢ ἓν μόνον ἀπλοῦν σύμφωνον ἢ τίποτε : ἀ-έ-ρες, φύ-γε-τε.

ε') Πνεύματα καὶ τόνοι

1. Τὰ πνεύματα

§ 12. Εἰς πᾶσαν λέξιν, ἣ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν ἢ ἀπὸ ρ, σημειοῦται ἐπὶ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος ἢ τοῦ ρ σημείου πνεύματος ἢ πνεῦμα.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο, ἣ **ψιλή** (°), ἥτοι σημεῖον λεπτῆς πνοῆς, καὶ ἣ **δασεῖα** (°), ἥτοι σημεῖον παχείας πνοῆς : ἀρετή, ὥρα, ῥόδον.

Σημείωσις. Τὸ δασὺ πνεῦμα, ἥτοι ἣ δασεῖα, ἐπροφέρετο ἀρχῆθεν περὶπου ὄπως νῦν τὸ σύμφωνον χ' π. χ. ἵππος (πρόφ. χίππος).

§ 13. Δ α σ ὺ ν ο ν τ α ι (ἥτοι λαμβάνουν πνεῦμα τὴν δασεῖαν)

κανονικῶς πᾶσαι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ υ ἢ ἀπὸ ρ : ὕπνος, ῥήτωρ.

Ἐκ τῶν λοιπῶν λέξεων ἄλλαι μὲν, αἱ πλεῖσται, ψιλοῦνται (ἦτοι λαμβάνουσι πνεῦμα τὴν ψιλὴν), ἄλλαι δὲ δασύονται.

2. Οἱ τόνοι

§ 14. Πάσης λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσοτέρας συλλαβάς, μία συλλαβὴ τονίζεται, ἦτοι προφέρεται ἰσχυρότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας συλλαβάς αὐτῆς. Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῆς τονιζομένης συλλαβῆς γράφεται ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον καλεῖται τόνος : κόρη, κῆπος, παίζομεν, ἀγαθός, μαθητής.

Σημεῖωσις. Σημεῖον τόνου κανονικῶς σημειοῦται καὶ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου τῶν μονοσυλλάβων λέξεων : μὴν, φῶς, παῖς.

§ 15. Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς, ἦτοι ἡ ὀξεῖα ('), ἡ βαρεῖα (`) καὶ ἡ περισπωμένη (~).

Σημεῖωσις. Ἡ διαφορὰ τοῦ τόνου δὲν παρέχει αἰσθητὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς τῶν φωνηέντων ἢ τῶν διφθόγγων εἰς ἡμᾶς τοὺς νέους Ἕλληνας, ὅπως οὐδὲ ἡ μακρότης καὶ ἡ βραχύτης αὐτῶν. Πρβλ. (ὀ) ἐλαιῶν — (τῶν) ἐλαιῶν, (τὸν) κῆπον — (τῶν) κήπων.

3. Κανόνες τοῦ τονισμοῦ

§ 16. Ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας γλώσσης γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

1) Οὐδέποτε μία πολυσύλλαβος λέξις τονίζεται ὑπεράνω τῆς προπαραληγούσης : (ἄνθρωπος) φιλάνθρωπος, φιλανθρωπάτατος.

2) Ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ἡ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται : (Ὀμηρος) Ὀμήρου, (διδάσκαλος) διδασκάλων.

3) Ἡ προπαραλήγουσα καὶ πᾶσα βραχεῖα συλλαβὴ τονιζομένη δξύνεται : πείθομαι, λόγος, ἐλθέ.

4) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ μακρᾶς ληγούσης τονιζομένη δξύνεται : μήτηρ, παῦα.

5) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγούσης τονιζομένη περισπᾶται : μηῖτερ, παῦε.

6) Ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστικῆ, αἰτιατικῆ καὶ κλητικῆ τῶν ὀνομάτων, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, δξύνεται : ἡ τιμή, τὴν τιμήν, ὦ

τιμή — οἱ θεοί, τοὺς θεούς, ὦ θεοὶ — ἡ ἐσθής, ὁ ποιμήν, ὁ ἰμάς.

7) Ἡ μακροκατάληκτος γενική καὶ δοτική τῶν ὀνομάτων ἐν γένει, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπᾶται : κριτοῦ, κριτῆ, κριτῶν, κριταῖς — θεοῦ, θεῶ, θεῶν, θεοῖς.

8) Τῶν ὀνομάτων, ὅπου τονίζεται ἡ ἐνική ὀνομαστική, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐκτὸς ἂν ἐμποδίσει ἡ λήγουσα : γέρον, γέροντος, γέροντες· ἀλλά : γερόντων.

9) Ἡ ἐκ συναϊρέσεως προερχομένη λήγουσα μιᾶς λέξεως, ὅταν τονίζεται, περισπᾶται : (τιμάω) τιμῶ, (ἤχος) ἤχοῦς, ἐκτὸς ἐὰν πρὸ τῆς συναϊρέσεως ἡ δευτέρα ἐκ τῶν συναϊρουμένων συλλαβῶν ὠξύνετο : (ἐσταῶς) ἐστῶς, (κληῖς - κληῖς) κλειῖς.

10) Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ κατὰ τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : χειρῶναξ, αἰλαξ (βλ. § 11, 2).

11) Κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος συνήθως ἀναβιβάζεται ὅσον τὸ δυνατόν ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀνωτέρω τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ πρώτου συνθετικοῦ : (καιρὸς) εὐκαιρος, (δὸς) ἀπόδος, (φρῆν) μεγαλό-φρων, μεγαλόφρον.

12) Β α ρ ε ῖ α τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης μιᾶς λέξεως ἀντὶ τῆς ὀξείας, ὅταν κατόπιν τῆς λέξεως ταύτης δὲν ὑπάρχη σημεῖον στίξεως : ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ τιμᾶ τοὺς σοφοὺς ἀνδρας.

§ 17. Κατὰ τὸν τόνον αὐτῆς μία λέξις λέγεται :

1) ὀξύτονος, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγούσης : ἀνὴρ.

2) παροξύτονος, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κώμη.

3) προπαροξύτονος, ἐὰν ἔχη ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης : ἄνθρωπος.

4) περισπωμένη, ἐὰν ἔχη περισπωμένην ἐπὶ τῆς ληγούσης : τοῦ κριτοῦ, τιμῶ.

5) προπερισπωμένη, ἐὰν ἔχη περισπωμένην ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κῆπος.

6) βαρύτονος, ἐὰν ἔχη βαρεῖαν ἀντὶ ὀξείας ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ ἐν γένει ἐὰν τονίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγούσης : χεიმῶν βαρὺς ἐπήλθε — πείθω, παιδεύω.

Σημείωσις. Θέσις τοῦ τόνου καὶ τοῦ πνεύματος. Ὁ τόνος ἢ τὸ πνεῦμα :

α) Ἐπὶ τῶν ἀπλῶν φωνέντων καὶ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγων ση-

μειοῦται ὑπεράνω μὲν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ μικρὰ γράμματα, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ κεφαλαῖα : ἠώς, ὁδός - 'Ἡώς, 'Οράτιος· τῆ θεᾶ, ᾠδὴ - 'Ωιδεῖον ἢ ('Ωδεῖον) (βλ. § 6, Σημ. 2).

β) 'Ἐπὶ τῶν κυριῶν διφθόγγων σημειοῦται πάντοτε ὑπεράνω τοῦ δευτέρου ἐκ τῶν φωνηέντων, ἀπὸ τὰ ὅποια αὐτὰ ἀποτελοῦνται : Αἰγεύς, αἰρετός, αὐλός, οὐρανός, σφαῖραι, τὰς σφαιράς, Οἰδίπους.

γ) "Όταν τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τόνος συμπίπτουν ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, τότε ἡ μὲν ὀξεῖα (ἢ ἡ βαρεῖα) σημειοῦται μετὰ τὸ πνεῦμα, ἡ δὲ περισπωμένη ὑπεράνω αὐτοῦ : "Αρτεμις, "Ἡρα, "Ομηρος, αὔρα, Αἴας, — εδρος, αἶμα.

ς') "Ατονοὶ καὶ ἐγκλιτικαὶ λέξεις

1. Πρόκλισις

§ 18. Δέκα μονοσύλλαβοι λέξεις, ἤτοι οἱ τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου **ὀ, ἡ, οἶ, αἶ**, αἶ τρεῖς προθέσεις **εἰς, ἐν, ἐξ ἢ ἐκ** καὶ τὰ τρία μόρια **ὤς, εἶ, οὖ**, ἐπειδὴ πάντοτε προφέρονται λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένην λέξιν, δὲν τονίζονται, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται **ἄτονοι λέξεις ἢ προκλιτικά**.

Σημείωσις. Τὸ μόριον **οὖ** τονίζεται (μὲ ὀξεῖαν), ὅταν εὐθὺς μετ' αὐτὸ ὑπάρχη στίξις : ἐτόξευον μὲν, ἐξικνούοντο δ' οὖ. φῆς ἢ οὖ; πῶς γὰρ οὖ;

2. Ἐγκλισις

§ 19. Μερικαὶ μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι λέξεις προφέρονται πάντοτε λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε προηγουμένην λέξιν καὶ διὰ τοῦτο ὁ τόνος αὐτῶν κανονικῶς μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὀξεῖα) ἢ ὅλως ἀποβάλλεται· ἄνθρωπός τις ταῦτά φησι τῷ πατρί μου.

Αἶ τοιαῦται λέξεις λέγονται **ἐγκλιτικαὶ λέξεις** ἢ ἀπλῶς **ἐγκλιτικά** (πρβλ. τῆς νέας γλώσσης π.χ. φώναξέ με, μίλησέ μου — ὁ φίλος του, λέγε μας).

§ 20. Ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθεις εἶναι :

1) οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μοῦ, μοί, μὲ — σοῦ, σοί, σέ — οὖ, οἶ, εἶ.

2) οἱ τύποι τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς, τί, πλὴν τοῦ τύπου αὐτῆς ἄττα (= τινά)·

3) οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος τῶν ῥημάτων εἰμί (= εἶμαι) καὶ φημί (= λέγω), πλὴν τῶν τύπων αὐτῶν εἶ καὶ φῆς·

4) τὰ ἐπιρρήματα πού, ποί, ποθέν — πώς, πῆ ἢ πῆ, ποτέ·

5) τὰ μόρια γέ, τέ, τοί, πέρ, πῶ, νύν·

6) τὸ πρόσφυμα δέ (ἄσχετον πρὸς τὸν σύνδεσμον δέ) : τοιός-δε, Μεγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα) .

§ 21. Τῶν ἐγκλιτικῶν ὁ τόνος :

1) μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγούμενης λέξεως (ὡς δξεῖα), ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἶναι προπαροξύτονος (ἄνθρωπός τις, κήρυκός τινος) ἢ προπερισπωμένη (σφαιρὰ τις, στρατιῶταί τινος) ἢ ἄτονος ἢ ἐγκλιτικῆ (εἶ τίς φησί μοι ταῦτα)·

2) ἀποβάλλεται πάντων μὲν τῶν ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἶναι ὀξύτονος ἢ περισπωμένη (θεός τις, θεοί τινος — ὄρω σε, καλῶ τινα), μόνον δὲ τῶν μονοσυλλάβων ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἶναι παροξύτονος (γέρον τις, λέγει τι)·

3) διατηρεῖται, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν δισύλλαβον (φίλοι τινές, ὀλίγοι εἰσίν), ἢ ὅταν ἡ προηγούμενη λέξις ἔχη πάθει ἐκθλιψιν (πολλοὶ δ' εἰσὶν ἀγαθοί), ἢ ὅταν προηγῆται τοῦ ἐγκλιτικοῦ στίξις (Ὅμηρος, φασί, τυφλὸς ἦν) .

Σημείωσις. Μερικὰ ἐγκλιτικὰ μὲ ὠρισμένας πρὸ αὐτῶν λέξεις ἐνώνονται καὶ γράφονται μαζί μὲ αὐτὰς ὡς μία λέξις : ὅδε, ἦδε, τόδε, — ὅσπερ, ἦπερ, ὅπερ — τοιάσδε, τοιάδε, τοιόνδε — οὔτε, ὡσπερ, ὥστε κλπ. Αἱ λέξεις, αἱ προερχόμεναι ἐκ τοιαύτης ἐνώσεως, διατηροῦν τὸν ἀρχικὸν τῶν τονισμῶν : ἦδε, ἦπερ, τοιάδε, οὔτε, ὡσπερ κλπ.

ζ') Ἄλλα σημεῖα ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ

§ 22. Ἐκτὸς τῶν σημείων τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων, ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ χρησιμοποιοῦνται προσέτι τὰ ἐξῆς σημεῖα :

1) ἡ ὑποδιαστολή (,) : αὕτη γράφεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀντανυμίαν **δ,τι** πρὸς διάκρισιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ συνδέσμου **δι**·

2) τὰ διαλυτικά (··) : ταῦτα γράφονται ὑπεράνω τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ**, ὅταν ζητῆται νὰ δηλωθῆ, ὅτι τὸ **ι** ἢ τὸ **υ** δὲν ἀποτελεῖ δίφθογγον μὲ τὸ ἀμέσως προηγούμενον φωνῆεν τῆς ἰδίας λέξεως : ἀϋπνία, τοῦ Γαίτου·

Σημείωσις. Τὰ διαλυτικά δύνανται νὰ παραλείπωνται, ὅταν ὁ χωρισμὸς τῶν δύο φωνηέντων ὑποσημαίνεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν σημείων τῶν τόνων ἢ τῶν πνευμάτων : ἄυλος, ἀύλου, Γάιος.

3) ἡ ἀπόστροφος ('), σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως (βλ. § 28)·

4) ἡ κορωνίς ('), σημεῖον τῆς κράσεως (βλ. § 26)·

5) τὰ σημεῖα τῆς στίξεως, ἦτοι :

α') ἡ τελεία στιγμή (.)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων περίοδοι, ἦτοι μέρη τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὰ ὅποια περιέχουν ἓν ὁπωσδήποτε πλήρες νόημα·

β') ἡ μέση στιγμή ἢ ἄνω στιγμή (·)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων κῶλα περιόδου, ἦτοι μέρη αὐτῆς, τὰ ὅποια περιέχουν ἓν νόημα ὁπωσδήποτε αὐτοτελές·

γ') ἡ ὑποδιαστολή ἢ τὸ κόμμα (,)· διὰ τούτου κανονικῶς χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ἀπὸ τὰς κυρίας καὶ πᾶν ὄνομα κλητικῆς πτώσεως ἀπὸ τὰς ἄλλας λέξεις τῆς προτάσεως·

δ') τὸ ἐρωτηματικὸν (;)· τοῦτο γράφεται κατόπιν λέξεως ἢ εἰς τὸ τέλος προτάσεως ἢ περιόδου, ἢ ὅποια ἐκφέρεται ἐρωτηματικῶς·

ε') τὸ θαυμαστικὸν ἢ ἐπιφωνηματικὸν (!)· τοῦτο γράφεται εἰς τὸ τέλος προτάσεώς τινος ἢ περιόδου ἢ κατόπιν μιᾶς λέξεως ἢ ἀπλῆς φράσεως, ἵνα δηλωθῇ ὅτι ταῦτα ἐκφράζουν θαυμασμὸν τοῦ λέγοντος, ἀναφώνησιν, ἐκπληξιν κ.τ.τ·

ς') τὰ ἀποσιωπητικὰ (...)· διὰ τούτων δηλοῦται ὅτι ἀποσιωπᾶται, ἦτοι παραλείπεται νὰ ἐκφρασθῇ μία λέξις ἢ φράσις ἐκ φόβου, ἐντροπῆς κ.τ.τ·

ζ') ἡ παρένθεσις [()]· ἐντὸς ταύτης περιλαμβάνεται μία λέξις ἢ φράσις ὀλόκληρος, ἢ ὅποια παρεμβάλλεται μεταξὺ τῶν λέξεων τῆς προτάσεως ἢ τῆς περιόδου πρὸς ἐπεξηγήσιν ἢ συμπλήρωσιν ἐν γένει τῶν λεγομένων·

η') τὰ εἰσαγωγικὰ (« »)· ἐντὸς τούτων περιλαμβάνονται λόγοι τινὸς ἀποδιδόμενοι αὐτολεξεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΦΘΟΓΓΙΚΑ ΠΑΘΗ

§ 23. Σπανίως αἱ λέξεις διαμένουν ἀπαθεῖς καὶ ἀκέραιαι, ὅπως ἐπλάσθησαν ἐξ ἀρχῆς. Συνήθως συμβαίνουν εἰς αὐτὰς διάφορα πάθη τῶν φθόγγων (ἦτοι τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων), ἀπὸ τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται (πρβλ. νῦν : λέγει-λέει, κάθισε-κάτσει). Τὰ πάθη ταῦτα καλοῦνται **φθογγικὰ πάθη**, τὰ δὲ συνηθέστερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ ἐπόμενα.

α') Πάθη φωνηέντων και διφθόγγων. Εύφωνικά σύμφωνα

1. Συναίρεσις

§ 24. Συναίρεσις λέγεται ἡ συγχώνευσις ἐντὸς μιᾶς λέξεως δύο ἐπαλλήλων φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ διφθογγον : (Ἀθηνά) Ἀθηνᾶ, (νόος) νοῦς, (ἀγαπάει) ἀγαπᾷ.

§ 25. Ἡ συλλαβή, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ συναίρεσεως, κανονικῶς τονίζεται, ἐὰν πρὸ τῆς συναίρεσεως ἐτονίζετο ἢ μία ἐκ τῶν δύο συλλαβῶν, αἱ ὁποῖαι συνηρέθησαν : τιμῶμεν (τιμάομεν)· ἀλλὰ : ἔθνη (ἔθνεα), γέλα (γέλαε)· (βλ. καὶ § 16, 9).

2. Κρᾶσις

§ 26. Κρᾶσις λέγεται ἡ συναίρεσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μιᾶς λέξεως μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν ἢ διφθογγον τῆς ἀμέσως ἐπομένης λέξεως καὶ ἡ οὕτω προκύπτουσα συγχώνευσις τῶν δύο λέξεων εἰς μίαν : (τὰ ἄλλα) τᾶλλα, (τὸ ὄνομα) τοῦνομα, (καὶ εἶτα) κᾶτα· (πρβλ. θὰ ἀγαπῶ, θὰγαπῶ — τὸ ἐλάχιστον, τοῦλάχιστον).

Ἐπὲρᾶνω τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς κράσεως, γράφεται ἡ κορωνίς (βλ. § 22, 4). "Ὅταν ὅμως ἡ πρώτη ἀπὸ τὰς πασχούσας κρᾶσιν λέξεις εἶναι κάποιος ἐκ τῶν δασυνομένων τύπων τοῦ ἄρθρου (ὄ, ἦ, οἶ, αἶ) ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, ὅ), τότε δὲν σημειοῦται ἡ κορωνίς, ἀλλὰ ἡ δασεῖα : (ὄ ἀνήρ) ἀνήρ, (ἄ ἄν) ἄν.

§ 27. Κρᾶσιν μὲ ἄλλας λέξεις συνήθως πάσχουν :

1) τύποι τοῦ ἄρθρου ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, ὅ), οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς φωνῆεν ἢ διφθογγον, καὶ τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα ὦ : (ὁ ἄνθρωπος) ἄνθρωπος, (τοῦ ἀνδρός) ἀνδρός, (τὸ ἱμάτιον) θοιμάτιον, (τὰ αὐτὰ) ταυτά, — (ἄ ἐγὼ) ἀγῶ, (ὁ ἐφόρει) οὐφόρει, (οὗ ἔνεκα) οὐνεκα, — (ὦ ἀγαθὲ) ὠγαθῆ·

2) ἡ λέξις ἐγὼ μὲ τὴν λέξιν οἶδα (= γνωρίζω) καὶ μὲ τὴν λέξιν οἶμαι (= νομίζω) : ἐγῶδα, ἐγῶμαι·

3) ὁ σύνδεσμος καὶ καὶ ἢ πρόθεσις πρό : (καὶ ἐγὼ) καγῶ, (καὶ ὅπως) χῶπως, (πρὸ ἔργου) προῦργου·

4) ὁ σύνδεσμος μέντοι μὲ τὸ μόριον ἄν : μεντᾶν.

Σημειώσεις 1. Μετὰ τὴν κρᾶσιν ὁ τόνος τῆς πρώτης ἐκ τῶν δύο συγχευομένων λέξεων ἀποβάλλεται. Ὑπάρχει δὲ *ι* εἰς τὸν φθόγγον, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἐκ τῆς κρᾶσεως, ἐὰν τοῦτο ὑπάρχη εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν : κῆτα (= καὶ εἶτα), ἐγῶδα (= ἐγὼ οἶδα)· ἀλλὰ κάπειτα (= καὶ ἔπειτα).

Σημειώσεις 2. Τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας ἕτερος κατὰ τὴν κρᾶσιν αὐτῆς μετὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον λαμβάνεται ὁ (ἀρχαιότερος) τύπος ἄτερος : (τοῦ ἀτέρου) θάτερον, (τὸ ἄτερον) θάτερον.

3. Ἐκθλιψις

§ 28. Ὅταν μία λέξις λήγη εἰς βραχὺ φωνῆεν, πλὴν τοῦ *υ*, ἡ δὲ ἀμέσως ἐπομένη λέξις ἀρχίζη ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον, συμβαίνει συνήθως ἔκθλιψις, ἥτοι ἀποβάλλεται τὸ τελικὸν βραχὺ φωνῆεν τῆς προηγούμενης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος (ἢ δίφθογγου) τῆς ἀμέσως ἐπομένης : (ἀλλὰ ἐγὼ) ἀλλ' ἐγὼ, (οὔτε εἶδον) οὔτ' εἶδον, (ἐπὶ αὐτὸν) ἐπ' αὐτόν, (ἀπὸ ἐκείνου) ἀπ' ἐκείνου.

Ὑπεράνω τῆς θέσεως τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος σημειοῦται ἡ ἀπόστροφος (§ 22, 3), οὐχὶ ὅμως καὶ ὅταν ἡ ἐκθλιψις συμβαίη κατὰ τὴν σύνθεσιν λέξεων : (παρὰ ἐμοῦ) παρ' ἐμοῦ, (παρὰ ἔχω) παρέχω.

§ 29. Ἐὰν τὸ ἐκθλιβὲν φωνῆεν ἐτονίζετο, ὁ τόνος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκθλιψιν :

1) ἐὰν μὲν ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι ἄκλιτος, συναποβάλλεται : (ἐπὶ αὐτοῦ) ἐπ' αὐτοῦ·

2) ἐὰν δὲ ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι κλιτὴ ἢ τὸ ἀριθμητικὸν ἑπτὰ, ἀναβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν αὐτῆς : (δεινὰ ἔπαθον) δειν' ἔπαθον, (ἑπτὰ ἦσαν) ἑπτ' ἦσαν.

§ 30. Ἐὰν μετὰ τὴν ἐκθλιψιν μένη εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως ψιλὸν ἢ δύο ἑτερόφωνα ψιλὰ, ἡ δὲ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τότε τὸ ψιλὸν ἢ τὰ ψιλὰ τρέπονται εἰς δασέα : (ὑπὸ ἡμῶν) ὑφ' ἡμῶν, (κατὰ ἑαυτὸν) καθ' ἑαυτόν, (νύκτα ὄλην) νύχθ' ὄλην, (ἑπτὰ ἡμέραι) ἐφθήμερος· ἀλλά : (σάκκος ὑφάντης) σακχυφάντης.

Σημειώσεις. Ἐκτὸς τοῦ *υ* δὲν ἐκθλίβονται προσέτι :

α) τὸ τελικὸν *α* καὶ *ο* μονοσυλλαβῶν λέξεων, οἷον *τά, τό, πρὸ* κλπ.

β) τὸ τελικὸν *ι* τῶν προθέσεων *ἄχρι, μέχρι, περί*, τῶν ἀντωνυμικῶν τύπων *τί, τι* καὶ *ὅ,τι* καὶ τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου *ὄτι*.

4. Προσθετά ἢ εὐφωνικά σύμφωνα

§ 31. Μερικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς φωνῆεν, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη μετ' αὐτὰς λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, προσλαμβάνουν εἰς τὸ τέλος αὐτῶν ἓν ἐκ τῶν συμφώνων **ν** ἢ **ς** ἢ **κ**, τὰ ὁποῖα τότε καλοῦνται **προσθετά ἢ εὐφωνικά** σύμφωνα.

1) Τὸ εὐφωνικὸν **ν** προσλαμβάνουν :

α') οἱ τύποι ὀνομάτων, ῥημάτων καὶ ἐπιρρημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-σι**, καὶ ὁ ῥηματικὸς τύπος **ἔστι** : ἀνδράσιν ἀγαθοῖς· εἴκοσιν ἄνδρες· λέγουσιν ἡμῖν· παντάπασιν ἀνόμιός ἐστιν ἐκεῖν·

β') οἱ τύποι τοῦ γ' ἐνικοῦ προσώπου τῶν ῥημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **ε** : εἶπεν ἡμῖν.

2) Τὸ προσθετὸν ἢ εὐφωνικὸν **ς** προσλαμβάνει τὸ ἐπίρρημα **οὔτω** : (οὔτω λέγουσιν) οὔτως ἔλεγον.

Σημείωσις. Τὸ προσθετὸν **ν** καὶ τὸ προσθετὸν **ς** δύνανται νὰ ὑπάρχουν καὶ πρὸ συμφώνου.

3) Τὸ εὐφωνικὸν **κ** προσλαμβάνει τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** : (οὐ λέγω) οὐκ ἔλεγον.

Ὅταν ὁμως ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ εὐφωνικὸν **κ** τρέπεται εἰς **χ** : (οὐκ ἔρχομαι) οὐχ ἔπομαι (πρβλ. § 30).

Σημείωσις. Κατὰ τὸ οὐκέτι (= οὐκ ἐτι) ἐσηματίσθη καὶ ἡ λέξις μηκέτι (= μὴ ἐτι). Χωρὶς δὲ τὸ εὐφωνικὸν **κ** λέγεται **οὐ** καὶ πρὸ φωνήεντος, ὅταν μετὰ τὸ **οὐ** ὑπάρχη στίξις : ἐξικουόντο γὰρ οὐ, οὐδ' ἔβλαπτον οὐδὲν (§ 18, Σημ.).

5. Πάθη φωνηέντων

§ 32. Ἐν φωνῆεν ἐντὸς τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διαφόρων λέξεων, συγγενῶν ἐτυμολογικῶς, πολλάκις :

1) πάσχει **συγκοπὴν**, ἥτοι ἀποβάλλεται : πατέρα - πατρός (πατερός), σκόροdon (σκόροδο), γίγνωμαι (γιγένομαι), ἔ-σχοn (ἔ-σεχ-ον) (πρβλ. νῦν : σιτάρι - στάρι)·

2) πάσχει **μετάθεσιν**, ἥτοι ἀλλάσσει θέσιν ἐντὸς τῆς λέξεως : Μυτιλήνη - Μιτυλήνη, Δανούβιος - Δούναβις· (πρβλ. νῦν : ὄνειρο - εἴνορο, ὄλακτῶ - ὄλαχτῶ - ἄλυχτῶ)·

3) πάσχει **ἀφομοίωσιν**, ἥτοι γίνεται ὁμοιον μὲ τὸ φωνῆεν τῆς ἀμέσως ἐπομένης ἢ τῆς ἀμέσως προηγουμένης συλλαβῆς τῆς λέξεως :

ἄτερος-ἔτερος, μολάχη-μαλάχη, ὀβελός-ὀβολός· (πρβλ. νῦν : τέσσαρα-τέσσερα)·

4) πάσχει **ἀντιμεταχώρησιν**, ἥτοι ἐναλλάσσει τὸν χρόνον του με τὸν χρόνον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου φωνήεντος καὶ γίνεται αὐτὸ μὲν ἀπὸ μακροῦ βραχύ, τὸ δὲ ἀμέσως μετ' αὐτὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἀπὸ βραχέος μακρὸν : (νᾶός, νηός) νεώς, (βασιλῆος) βασιλέως, (βασιλῆᾶ) βασιλέᾳ, (ἠοίκειν) ἐώκειν·

5) μεταβάλλεται **ποιοτικῶς**, ἥτοι τρέπεται εἰς ἄλλο φωνῆεν τοῦ αὐτοῦ χρόνου : νέμω-νομή, ῥήγνυμι-ῥωγμή· ὁμοίως : ἀμείβω-ἀμοιβή, λείπω-λέλοιπα·

6) μεταβάλλεται **ποσοτικῶς**, ἥτοι ἀπὸ βραχέος γίνεται μακρὸν (**ἐκτείνεται**) ἢ ἀπὸ μακροῦ γίνεται βραχύ (**συστέλλεται**) : ποιέω-ποιητής, ἴσθημι-ἴσθᾶμεν, χιών-χιόνος·

Συστολὴν εἰς ἀπλοῦν βραχύ φωνῆεν πάσχουν καὶ δίφθογγοι : φεύγω-ἔφϋγον, λείπω-ἔλιπον·

Ἡ ἕκτασις βραχέος φωνήεντος εἰς μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον μετὰ τὴν ἀποβολὴν συμφώνων ἢ συμφώνων, κατόπιν αὐτοῦ εὐρισκομένων, καλεῖται **ἀντέκτασις** ἢ **ἀναπληρωτικὴ ἕκτασις** : (μέλᾶν-ς) μέλᾳς, (ἔν-ς) εἶς, (ὀδόντ-ς) ὀδοῦς, (τιθέντ-ς) τιθείς, (φθέρ-jω, φθέρρω) φθειρώ·

Σημείωσις. Εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ θέμα, ἐκ τοῦ ὁποῦ γίνονται πολλαὶ συγγενεῖς λέξεις, δύνανται νὰ παρουσιάζωνται πολλαὶ ὁμοῦ παθήσεις τοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος· π. χ. φρήν, φρενός, φρονῶ, ἄφρων — λείπω, λοιπός, ἔλιπον — φέρω, φόρος, φῶρ, δί-φρ-ος (**Μετάπτωσις**)·

6') Πάθη συμφώνων

1. Ἀποβολαὶ συμφώνων

§ 33. 1) Ἐκ τῶν συμφώνων (ληκτικά, ἥτοι) τελικὰ λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι μόνον τὸ ν, τὸ ρ, τὸ σ, τὸ ξ (= κς) καὶ τὸ ψ (= πς)· (βλ. § 5, Σημ. 2) : "Ἑλλήν, ῥήτωρ, θεός, κόραξ, Ἄραφ. Πᾶν ἄλλο σύμφωνον, ὅταν εὐρεθῆ εἰς τὸ τέλος μιᾶς λέξεως, ἀποβάλλεται : (τοῦ γέροντ-ος) ᾧ γέρον (ἀντὶ ᾧ γέροντ), (τοῦ γάλακτ-ος) τὸ γάλα (ἀντὶ τὸ γάλακτ)·

Σημείωσις. Ἡ πρόθεσις **ἐκ** καὶ τὸ μόριον **οὐκ** (ἢ **οὐχ**) προφέρονται μετὰ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένῃν λέξιν ὡς μία λέξις καὶ ἐπομένως εἰς αὐτὰ τὸ **κ** (ἢ τὸ **χ**) δὲν εἶναι κυρίως τελικόν· (πρβλ. § 31, 3).

2) Τὸ **σ** εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο συμφώνων ἀποβάλλεται : (γέγραφ-σ-θε) γέγραφε, (ἐσπάρ-σ-θαι) ἐσπάρθαι.

Σημείωσις. Οὕτως ἀπὸ τὴν πρόθεσιν **ἐξ** (= ἐκς) προῆλθε κατόπιν ὁ ἕτερος τύπος αὐτῆς **ἐκ** πρὸ συμφώνου : (ἐξ Κορίνθου, ἦτοι ἐκς Κορίνθου) ἐκ Κορίνθου.

3) Τὸ **σ**, τὸ **j** καὶ τὸ **F** (§ 1, Σημ.) εἰς ἀρχαιότερους χρόνους, ὅταν εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως πρὸ φωνήεντος ἢ ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἀπεβάλλοντο. Ἀπὸ τὸ **σ** καὶ τὸ **j** κατὰ τὴν πρῶτην περίπτωσιν προέκυψε κανονικῶς δασὺ πνεῦμα (§ 12, Σημ.)· π.χ. (σέρπω) ἔρω, (σέπομαι) ἔπομαι, (σίστημι) ἴστημι, (ἔχω, ἔχω) καὶ ἔπειτα ἔχω, (jῆπαρ) ἦπαρ, (Foῖνος) οἶνος — (λέγοι-σο) λέγοι-ο, (τέλεσ-ος, τέλεος) τέλους (πρβλ. τελεσ-φόρος) — (τιμά-jω) τιμάω-ῶ, (καλέ-jω) καλέω-ῶ — (πνεύω, πνέF-ω) πνέω (πρβλ. πνεῦμα).

Σημείωσις. Τύποι ὡς οἱ **κρέασι, γένεσι, ἐτέλεσα** κ.τ.δ. προῆλθον ἀπὸ τοὺς ἀρχικοὺς τύπους **κρέασ-σι, γένεσ-σι, ἐτέλεσ-σα** δι' ἀπλοποιήσεως τοῦ (διπλοῦ) **σσ** εἰς ἓν **σ**.

4) Ὀδοντικὸν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται : (τάπητ-ς) ἀπης, (ἐπίεδ-σα) ἐπίεσα. Οὕτω καὶ (ἐκ τοῦ νύκτ-ς) νύξ; κ.ἄ.τ.

5) Ὀδοντικὸν μετὰ **ν** πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι **ντ, νδ, νθ**), εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ**, ἀποβάλλεται, ἀλλὰ μετὰ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος : (ἰμᾶ'ντ-σι) ἰμᾶσι, (ὀδδόντ-ς) ὀδούς, (λυθέντ-ς) λυθείς, (σπένδ-ω, σπένδ-σω) σπείσω, (πάσχω, πένθ-σομαι) πείσομαι (= θά πάθω)· (βλ. § 32, 6).

6) Τὸ **ν** εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** κανονικῶς ἀποβάλλεται ἢ μετὰ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος (συνήθως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τῶν ὀνομάτων) ἢ χωρὶς ἀντέκτασιν (συνήθως εἰς τὴν δοτ. πληθυντικὴν τῶν ὀνομάτων) : (τάλᾶν-ς) τάλᾶς, (κτέν-ς) κτεῖς· ἀλλὰ (κτεν-σὶ) κτεσί, (γείτον-σι) γείτοσι· (ἰδ. καὶ τὸ προηγούμενον).

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως **ἐν** τὸ **ν** εἰς συνθέτους μετὰ αὐτὴν λέξεις διατηρεῖται πρὸ τοῦ **σ** καθὼς καὶ πρὸ τοῦ **ζ** ἢ τοῦ **ρ** : ἐνσημαίνω, ἐνσηκίπτω, ἐνσεύγγυμι, ἐνράπτω, ἐνρινοσ (ἀλλὰ καὶ ἔρρινοσ).

Τῆς δὲ προθέσεως σὺν τὸ ν εἰς συνθέτους μὲ αὐτὴν λέξεις, ἐὰν μὲν ἀκολουθῆ ἀπλοῦν σ, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό : (σὺν-σιτος) σύσ-σιτος· ἐὰν δὲ ἀκολουθῆ ζ ἢ σ μὲ ἄλλο σύμφωνον μαζί, ἀποβάλλεται : (σὺν-ζυγος) σύζυγος, (συν-σκευάζω) συ-σκευάζω, (συν-στρέφω) συ-στρέφω.

7) Πᾶν σύμφωνον ἐν γένει, ὅταν ὑπάρχῃ εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους συλλαβὰς μιᾶς λέξεως, δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως. Οὕτω προῆλθε τὸ γίνομαι ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γίγνομαι, ἀγήγοχα (πρκμ. τοῦ ἄγω) ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ ἀγήγοχα. (Πρβλ. πενήντα ἐκ τοῦ πεντή-ντα, ἐκ τοῦ πεντήκοντα).

Καὶ ὁλόκληρος συλλαβὴ μιᾶς λέξεως δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη συλλαβὴ τῆς λέξεως ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ ἴδιον ἢ ἀπὸ ὁμοιον κἄπως σύμφωνον : ἀμφορεὺς (ἐκ τοῦ ἀμφι-φορεὺς), σκίμπους (ἐκ τοῦ σκιμπό-πους). Πρβλ. νῦν : ἀποφοιτήριον (ἀντὶ ἀποφοιτητήριον).

2. Ἀνάπτυξις συμφώνων

§ 34. 1) Τὸ ἀρκτικὸν ρ διπλασιάζεται :

α') εἰς τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουν ἀπὸ ρ, ὅταν ταῦτα λαμβάνουν αὐξησιν ἢ ἀναδιπλασιασμόν ε : ῥέω-ἔρρεον, ῥίπτω-ἔρριπτον-ἔρριφα.

β') εἰς πᾶσαν λέξιν, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ ρ, ὅταν ἐν συνθέσει αὐτῆς εὐρεθῆ πρὸ τοῦ ρ βραχὺ φωνῆεν : ῥήτορ-ἄρρητορ-ἀπόρρητορ, ῥωστόρ-ἄρρωστόρ· ἀλλά : εὔρωστόρ, εὔρωθμορ.

2) Μεταξὺ ἐνρίνου καὶ ὕγρου (§ 5) ἀνεπτύχθη εἰς μερικὰς λέξεις εἰς βοηθητικὸς φθόγγος, πρὸς διευκλύνειν τῆς προφορᾶς. Οὕτω μεταξὺ τοῦ μ καὶ τοῦ ρ ἢ τοῦ μ καὶ τοῦ λ ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος β : μεσημ-β-ρία (ἐκ τοῦ μεσημ-ρία, ἐκ τοῦ μεσημερία), μέμ-β-λωκα (ἐκ τοῦ μέ-μλω-κα· πρβλ. μολ-ὼν λαβέ). Ὁμοίως μεταξὺ τοῦ ν καὶ τοῦ ρ ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος δ : ὁ ἀνῆρ, τοῦ ἀνδρὸς (ἐκ τοῦ ἀν-ρὸς, ἐκ τοῦ ἀνερὸς)· (βλ. § 32, 1).

3. Μετάθεσις συμφώνων

§ 35. Τὸ ἡμίφωνον j, εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν τῶν συλλαβῶν αν, αρ, ορ, ἔπαθεν ἐπένθεσιν, ἤτοι μετετέθη πρὸ τοῦ ν ἢ ρ καὶ ἠνώθη ἔπειτα μὲ τὸ α ἢ ο εἰς δίφθογγον αι ἢ οι (ὑφάν-jω) ὑφαίνω, (τάλαν-jα) τάλαινα, (χαρ-ά, χάρ-jω) χαιρώ, (μό-ρα, μόρ-jα) μοῖρα· (πρβλ. χαμαιλί-χαιμαλί).

4. Ἐνώσεις ἢ συγχωνεύσεις συμφώνων

§ 36. 1) Οὐρανικὸν (κ, γ, χ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ξ : (φύλακ-ς) φύλαξ, (λέγ-ω, ἔλεγ-σα) ἔλεξα, (ὄνυχ-ς) ὄνυξ.

2) Χειλικὸν (π, β, φ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ψ : (τρέπ-ω, τρέπ-σω) τρέψω, (Ἄραβ-ς) Ἄραψ, (γράφ-ω, γράφ-σω) γράψω· (βλ. καὶ § 5, Σημ. 2).

3) Τὸ σ εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν ἐνρίνου (μ, ν) ἢ ὑγροῦ (λ, ρ) ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτό, ἔπειτα δὲ ἐγένεν ἀπλοποιήσις τῶν (δύο) ἐνρίνων (μμ, νν) ἢ ὑγρῶν (λλ, ρρ) εἰς ἓν ἐνρινον (μ, ν) ἢ ὑγρὸν (λ, ρ) καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος, ἦτοι τοῦ ᾱ εἰς η (ἢ ᾱ), τοῦ ε εἰς ει, τοῦ ι ἢ ῠ εἰς ι ἢ ῠ : (νέμ-ω, ἐνεμ-σα, ἐνεμμα) ἐνειμα, (φαίνω, ἔφαν-σα, ἔφᾶν-να) ἔφηνα, (ἀγγέλλω, ἠγγελ-σα, ἠγγελ-λα) ἠγγειλα, (φύρω, ἔφῦρ-σα, ἔφῦρ-ρα) ἔφῦ-ρα.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις δὲν ἀφωμοιώθη τὸ σ μὲ προηγούμενον ὑγρὸν (λ, ρ) ἢ μετὰ τὴν ἀφωμοίωσιν διειρηθήθησαν τὰ δύο ὑγρά : ἄλσος, Ἔρση, χέρσος, (θάρσος) θάρρος, (χερσόνησος) χερρόνησος.

4) Τὸ ἡμίφωνον j εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐντὸς λέξεως :

α') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ λ ἀφωμοιώθη πρὸς αὐτό: (ἄγγελ-ος, ἀγγέλ-jω) ἀγγέλλω, (ἔ-βαλ-ον, βάλ-jω) βάλλω·

β') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ ν ἢ τοῦ ρ, ὅταν δὲν ὑπῆρχε πρὸ αὐτῶν α ἢ ο, ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτά, ἔπειτα δὲ ἐγένεν ἀπλοποιήσις τῶν (δύο) νν ἢ ρρ εἰς ἓν ν ἢ ρ καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγουμένου ε εἰς ει καὶ τοῦ ι ἢ ῠ εἰς ι ἢ ῠ : (τέν-jω, τένω) τείνω, (κλί'ν-jω, κλί'ν-νω) κλί'νω, (ἀμῦ'ν-jω, ἀμῦ'ν-νω) ἀμῦ'νω, (σπέρ-jω, σπέρ-ρω) σπείρω, (οἰκτί'ρ-jω, οἰκτί'ρ-ρω) οἰκτί'ρω, (φῦ'ρ-jω, φῦ'ρ-ρω) φῦ'ρω·

γ') εὐρισκόμενον κατόπιν τῶν οὐρανικῶν (κ, γ, χ) καὶ σπανιώτερον κατόπιν τῶν ὀδοντικῶν τ καὶ θ, συνεχωνεύθη μὲ αὐτὰ εἰς σσ ἢ ττ : (φυλάκ-jω) φυλάσσω ἢ φυλάττω, (τάγ-jω) τάσσω ἢ τάττω, (ταράχ-jω) ταράσσω ἢ ταράττω — (χαρίετ-jα) χαρίεσσα, (πλάτ-jω ἢ πλάθ-jω) πλάσσω.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις τὸ j μὲ τὸ πρὸ αὐτοῦ γ συνεχωνεύθη εἰς ζ : (οἰμωγ-ή, οἰμώγ-jω) οἰμώζω.

δ') εύρισκόμενον κατόπιν τοῦ ὀδοντικοῦ **δ** συνεχωνεύθη μὲ αὐτὸ εἰς **ζ** : (παιδ-**ζω**) **παίζω**, (ἐρίδ-**ζω**) **ἐρίζω**.

ε') εύρισκόμενον κατόπιν ὀδοντικοῦ μὲ **ν** πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι κατόπιν τοῦ **ντ**, **νδ** ἢ **νθ**) συνεχωνεύθη πρῶτον μὲ τὸ ὀδοντικὸν εἰς **σ** καὶ ἔπειτα ἔγινε ἀποβολὴ τοῦ **ν**, μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος : (πάντ-**ζα**, πᾶν-**σα**) **πᾶσα**, (λυθέντ-**ζα**, λυθέν-**σα**) **λυθεῖσα**, (ἐκόντ-**ζα**, ἐκόν-**σα**) **ἐκοῦσα** (πρβλ. § 33, 5).

5. Τροπαὶ συμφῶνων

§ 37. Ἐντὸς μιᾶς λέξεως :

1) οὐρανικὸν ἢ χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ, ἐὰν εἶναι ἑτερόπνουν (**σ** **υ** **μ** **π** **ν** **ε** **υ** **μ** **α** **τ** **ί** **ζ** **ε** **τ** **α** **ι**, ἦτοι) γίνεται ὁμόπνουν μὲ τὸ ἐπόμενον ὀδοντικὸν (§ 4, 2) : **ταγ**-ὸς (**ταγ**-τὸς) **τακ**-τὸς, (ἐτάγ-**θην**) **ἐτάχ**-**θην**, **κρύ**-**φα** (**κρυφ**-τὸς) **κρυπ**-τὸς, (**κρύφ**-**θην**) **κρύβ**-**θην**. Οὕτω καὶ **ἐπ**-**τά** (ἄλλά : **ἔβ**-**δομος**), **ὄκ**-**τῶ** (ἄλλά : **ὄγ**-**δοος**).

Τὰ δυνατὰ δηλαδὴ συμπλέγματα οὐρανικῶν ἢ χειλικῶν μὲ ὀδοντικά εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι **κτ**, **γδ**, **χθ** — **πτ**, **βδ**, **φθ**.

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως **ἐκ** τὸ **κ** δὲν συμπνευματίζεται : **ἐκδέρω**, **ἐκθέω**, **ἐκφέρω**, **ἐκχέω** κτλ.

2) Οὐρανικὸν **κ** ἢ **χ** εύρισκόμενον πρὸ τοῦ **μ** γίνεται **γ** : **διώκ**-**ω** (**διωκ**-**μὸς**) **διωγ**-**μὸς**, **βρέχ**-**ομαι** (**βεβρεχ**-**μένος**) **βεβρεγ**-**μένος**.

Σημείωσις. Εἰς μερικάς μεμονωμένας λέξεις διατηροῦνται τὰ συμπλέγματα **κχ**, **χμ** : **ἀκμή**, **αἰχμή**.

3) Χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ τοῦ **μ** (**ἀφ** **ο** **μ** **ο** **ι** **ο** **ῦ** **τ** **α** **ι** μὲ αὐτό, ἦτοι) γίνεται καὶ αὐτὸ **μ** : **κόπ**-**ος** (**κόπ**-**μα**) **κόμ**-**μα**, **τρίβ**-**ω** (**τρίβ**-**μα**) **τρίμ**-**μα**, **γράφ**-**ω** (**γράφ**-**μα**) **γράμ**-**μα**.

4) Ὄδοντικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **μ** τρέπεται εἰς **σ** : **ψεύδ**-**ομαι** (**ἐψεύδ**-**θην**) **ἐψεύσ**-**θην**, **ἄδ**-**ω** (**ἄδ**-**μα**) **ἄσ**-**μα**, **πιθ**-**ανὸς** (**πιθ**-**τὸς**) **πισ**-**τὸς**.

Σημείωσις. Εἰς μερικάς μεμονωμένας λέξεις διατηρεῖται τὸ ὀδοντικὸν πρὸ ἄλλου ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ **μ** : **Ἀτθίς**, **Πιτθεύς**, **Κάδμος**, **πυθμήν**, **ἀτμός**. Ὁμοίως διατηρεῖται τὸ **ττ**, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἀπὸ **κχ** ἢ **γχ** ἢ **χχ** (βλ. κατωτέρω).

5) Τὸ τ τῆς συλλαβῆς **τι** εὐρισκόμενον κατόπιν φωνήεντος ἢ τοῦ **ν** εἰς πολλὰς λέξεις ἔχει τραπῆ εἰς **σ** : *πλοῦτ-ος* (*πλοῦτ-ιος*) *πλοῦσ-ιος*, *ἀθάνατ-ος* (*ἀθανατ-ία*) *ἀθανασία*, *ἐκόντ-ες* (*ἐκόντ-ιος*, *ἐκόνσ-ιος*) *ἐκούσιος*· (βλ. § 32, 6 καὶ 33, 5). (Ἄλλα : *αἰτία*, *σκότιος*, *ἐναντίος* κτλ.).

6) Τὸ ἔνρινον **ν** εὐρισκόμενον

α') πρὸ οὐρανοῦ ἢ πρὸ τοῦ **ξ** τρέπεται εἰς ἔνρινον **γ** : (*ἐν-κύπτω*) *ἐγκύπτω*, (*συν-γράφω*) *συγγράφω*, (*συν-χέω*) *συγχέω*, (*ἐν-ξύω*) *ἐγξύω*·

β') πρὸ χειλοῦ ἢ πρὸ τοῦ **ψ** τρέπεται εἰς **μ** : (*ἐν-πνέω*) *ἐμπνέω*, (*συν-βάλλω*) *συμβάλλω*, (*ἐν-φύομαι*) *ἐμφύομαι*, (*ἐν-ψυχος*) *ἐμψυχος*·

γ') πρὸ τοῦ **μ** ἢ πρὸ τῶν ὑγρῶν **λ**, **ρ** ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά : *ἐν-μένω*) *ἐμμένω*, (*συν-λέγω*) *συλλέγω*, (*συν-ράπτω*) *συρράπτω*.

Σημείωσις. Εἰς τὸν παθητικὸν παρακείμενον μερικῶν ἐνρινολήκτων ῥημάτων καὶ εἰς λέξεις συγγενεῖς ἔτυμολογικῶς μὲ αὐτόν, ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα **νμ** προέρχεται **σμ** ἀντὶ τοῦ **μμ** : *μυαίνομαι* (*μεμίαν-μαι*) *μεμίασμαι*, *μίασμα* — *υφαίνομαι* (*υφαν-μαι*) *υφασμαι*, *υφασμα*.

7) Ὅταν συμβῆ δύο ἀλλεπάλληλοι συλλαβαὶ τῆς λέξεως νὰ ἀρχίζουσι ἀπὸ ἄφωνον δασύ, τότε γίνεται **ἀνομοίωσις**, ἢτοι τῆς πρώτης συλλαβῆς τὸ δασύ τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλόν (§ 5, 2) : *χορεύω-κεχόρευκα* (ἐκ τοῦ *χε-χόρευκα*), *φύω-πέφυκα* (ἐκ τοῦ *φέ-φυκα*), *θύω-τέθυκα* (ἐκ τοῦ *θέ-θυκα*), *ἐτέθην* (ἐκ τοῦ *ἐθέ-θην*), *θρέμμα* (ἐκ τοῦ *θρέφ-μα*)· *τρέφω* (ἐκ τοῦ *θρέφ-ω*), καὶ *τροφή* (ἐκ τοῦ *θροφ-η*) ἢ *θριξ*, *ταῖς θριξί*, ἀλλὰ *τριχ-ός*, *τρίχ-ες* κτλ.

Σημείωσις. Πολλάκις παραμένει τὸ δασύ εἰς δύο ἀλλεπαλήλους συλλαβάς μιᾶς λέξεως συμφώνως πρὸς ἄλλους συγγενεῖς τύπους αὐτῆς : *ὠρθώθην* (ὅπως *ὠρθώσω*, *ὠρθωσα* κλπ.), *ἐθέλχθην* (ὅπως *θέλω*, *ἔθελξα* κλπ.), *φάθι* (ὅπως *φάτω*, *φατέ* κλπ.).

Εἰς δὲ τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου α' τρέπεται οὐχὶ τῆς πρώτης, ἀλλὰ τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ δασύ εἰς ψιλόν : *ἐλύθην*, *λύθητι* (ἐκ τοῦ *λύθηθι*).

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

1. Μέρη τοῦ λόγου

§ 38. 1) Τὰ μέρη τοῦ λόγου (ἤτοι τὰ εἶδη τῶν λέξεων) ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ νέᾳ, εἶναι δέκα : ἄρθρον, (ὄνομα) οὐσιαστικόν, (ὄνομα) ἐπίθετον, ἀντωνυμία, μετοχή, ῥῆμα, ἐπίρρημα, πρόθεσις, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.

2) Ἀπὸ τὰ δέκα μέρη τοῦ λόγου τὰ ἕξ, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία, ἡ μετοχή καὶ τὸ ῥῆμα, λέγονται κ λ ι τ ά, διότι κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ὑπὸ διαφόρους μορφάς (π.χ. θεός, θεοῦ, θεὸν κτλ. — λύω, λύεις, λύει κτλ.)· τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα λέγονται ἄ κ λ ι τ α, διότι δὲν κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον πάντοτε ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν (π.χ. ἐκεῖ, ὑπέρ, καί, φεῦ).

§ 39. Αἱ διάφοροι μορφαί, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ἐκάστη κλιτὴ λέξις, λέγονται τ ὕ π ο ι αὐτῆς (π.χ. ἦρωσ, ἦρωος, ἦρωα κτλ. — λέγω, λέγεις κτλ.).

1) Τὸ πρὸς τὸ τέλος μεταβλητὸν μέρος μιᾶς κλιτῆς λέξεως λέγεται **κατάληξις** αὐτῆς (π.χ. -ς, -ος, -α κτλ., -ω, -εις, -ει κτλ.). Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀμετάβλητον μέρος τῆς κλιτῆς λέξεως λέγεται **θέμα** (π.χ. ἦρω- λέγ-).

2) Ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ θέματος (φωνῆεν ἢ σύμφωνον) λέγεται **χαρακτήρ** αὐτοῦ (π.χ. τὸ ω τοῦ θέματος ἦρω-, τὸ γ τοῦ θέματος λέγ-).

2. Π τ ὠ σ ε ι ς

§ 40. Ἀπὸ τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου τὰ πέντε, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή, λέγονται **πτῶσις**, διότι ἔχουν **πτῶσεις**.

Πτώσεις λέγονται οί τύποι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρουσιάζεται πᾶν πτωτικόν.

Αἱ πτώσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι πέντε : ἡ **ὀνομαστική**, ἡ **γενική**, ἡ **δοτική**, ἡ **αἰτιατική** καὶ ἡ **κλητική**.

1) **Ὀνομαστική** λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίς** ; (*Τίς ἦλθεν ; Ὁ Παῦλος*).

2) **Γενική** λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίνος** ; (*Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον , Τοῦ Παύλου*).

3) **Δοτική** λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **εἰς τίνα** ; (*σέ ποιόν* ;). (*Εἰς τίνα ἔδωκε τὸ βιβλίον ; Τῷ Παύλῳ = εἰς τὸν Παῦλον*).

4) **Αἰτιατική** λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : **τίνα** ; (*ποιόν* ;). (*Τίνα εἶδες ; Τὸν Παῦλον*).

5) **Κλητική** λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα, ὅταν θέλωμεν νὰ καλέσωμέν τινα : **Παῦλε, ἰατρέ**.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν πτώσεων ἡ ὀνομαστική καὶ ἡ κλητική λέγονται μὲν ἐν ὄνομα **ὄρθαι** πτώσεις, ἡ δὲ γενική, ἡ δοτική καὶ ἡ αἰτιατική λέγονται **πλάγιοι** πτώσεις.

3. Γένος, ἀριθμός, κλίσις

§ 41. Τὰ πτωτικά, ἐκτὸς τῶν πτώσεων, ἔχουν προσέτι γένος, ἀριθμὸν καὶ κλίσιν.

1) Τὰ γένη τῶν πτωτικῶν εἶναι τρία, **ἀρσενικόν**, **θηλυκόν** καὶ **οὐδέτερον** : ὁ **μαθητής**, ἡ **μαθήτρια**, τὸ **δένδρον**.

Σημείωσις. Τὸ γραμματικόν γένος ἐνὸς πτωτικοῦ διακρίνεται συνήθως ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτοῦ : οἶκ-ος, οἶκ-ία, μῆλ-ον. Κανονικῶς ὁμοίως τὸ γραμματικόν γένος ἐκάστου πτωτικοῦ διακρίνεται ἐκ τοῦ ἄρθρου, τὸ ὅποιον δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ· καὶ ἀρσενικά μὲν εἶναι τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **ὁ**, θηλυκά ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **ἡ**, καὶ οὐδέτερα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον **τὸ** : ὁ **λίθος**, ἡ **θάβδος**, τὸ **κοράσιον**.

Δὲν συμφωνεῖ δὲ πάντοτε τὸ γραμματικόν γένος πρὸς τὸ φυσικόν, ἦτοι δύναται ἐν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐνῶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαίνονμενον ὂν εἶναι φυσικῶς γένους οὐδέτερου (ὁ **λίθος**, ἡ **θάβδος**)· καὶ ἀντιστρόφως δύναται ἐν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους οὐδέτερου, ἐνῶ τὸ ὑπ'

αὐτοῦ σημαίνονμενον ἔν εἶναι φυσικῶς ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους (τὸ *μειράκιον* = ὁ νέος, τὸ *κοράσιον* = ἡ κόρη).

2) Οἱ ἀριθμοὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τρεῖς, ὁ *ἐνικός*, ὅστις δηλοῖ ἓν ἔν, ὁ *πληθυντικός*, ὅστις δηλοῖ πολλά ἔντα, καὶ ὁ *δυϊκός*, ὅστις δηλοῖ δύο ἔντα : τῶ *ὀφθαλμῶ* (= οἱ δύο ὀφθαλμοί).

3) Αἱ κλίσεις εἶναι τρεῖς, ἡ *πρώτη*, ἡ *δευτέρα* καὶ ἡ *τρίτη*.

Σημειώσεις. Ἡ πῶσις, τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ κλίσις λέγονται παρεπόμενα (ἦτοι παρακολουθήματα) τῶν πτωτικῶν.

4. Τὸ ἄρθρον

§ 42. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα ἔχει μόνον τὸ ὀριστικὸν ἄρθρον ὁ, ἡ, τὸ. Τοῦτο κλίνεται ὡς ἐξῆς :

Ἐνικός			Πληθυντικός			
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὁ	ἡ	τὸ	οἱ	αἱ	τὰ
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αἰτ.	τόν	τήν	τὸ	τούς	τάς	τὰ

(Δυϊκός : ὄνομ. καὶ αἰτ. **τώ**, γεν. καὶ δοτ. **τοῖν** καὶ διὰ τὰ τρία γένη. Σπανιώτεροι τύποι τοῦ θηλυκοῦ προσέτι εἶναι : **τά**, **ταῖν**).

Σημειώσεις. Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν. Τῆς δὲ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων προτάσσεται συνήθως τὸ ἐπιφώνημα ὦ, τὸ ὁποῖον ἔνεκα τούτου καλεῖται κλητικὸν ἐπιφώνημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ὁρισμὸς καὶ διαίρεσις τῶν οὐσιαστικῶν

§ 43. Ὀνόματα οὐσιαστικὰ λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ἔντα, ἦτοι πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, πᾶξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα.

1) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, λέγονται **συγκεκριμένα**: Ἀριστοτέλης, θεός, λέων, τράπεζα.

2) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα, λέγονται **ἀφηρημένα**: θυσία, ἡρεμία, λευκότης.

§ 44. Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικά λέγονται :

1) **ὀνόματα κύρια**, ὅταν σημαίνουν ἓν μόνον ὀρισμένον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα : Περικλῆς, Βουκεφάλας, Σπάρτη, Πίνδος·

2) **ὀνόματα προσηγορικά**, ὅταν σημαίνουν ἓν σύνολον ὁμοειδῶν προσώπων ἢ ζώων ἢ πραγμάτων : μαθητής, ἵππος, ὄρος.

2. Γένος τῶν οὐσιαστικῶν

§ 45. Τὰ πλεῖστα οὐσιαστικά ἔχουν ἓνα μόνον τύπον καὶ ἓν μόνον γένος : ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνή, τὸ τέκνον — ὁ κόων, ἡ θύρα, τὸ ξύλον.

Τὰ τοιαῦτα οὐσιαστικά καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ μονογενῆ**, ἐὰν δὲ εἶναι ὀνόματα ζώων, καλοῦνται **ἐπίκοινα** : ὁ ἰέραξ, ἡ γαλῆ.

Ἀπὸ τὰ οὐσιαστικά ὅμως, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ζῶντα ὄντα :

1) πολλὰ ἔχουν ἓνα μόνον τύπον, ἀλλὰ δύο γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν : ὁ καῖς-ἡ παῖς, ὁ ἵππος-ἡ ἵππος, ὁ βοῦς-ἡ βοῦς· ταῦτα καλοῦνται **μονοκατάληκτα καὶ διγενῆ ἢ κοινοῦ γένους**·

2) πολλὰ ἔχουν δύο τύπους, ἓνα διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος καὶ ἓνα διὰ τὸ θηλυκόν : ὁ μαθητής-ἡ μαθήτρια, ὁ ἱερεὺς-ἡ ἱέρεια, ὁ λέων-ἡ λέαινα. Ταῦτα λέγονται **δικατάληκτα καὶ διγενῆ**·

Σημείωσις. Τῶν ἐπικοίνων οὐσιαστικῶν τὸ φυσικὸν γένος καθορίζεται, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, διὰ τῶν ἐπιθέτων ὁ ἄρρη-ἡ ἄρρη, ὁ θήλυς-ἡ θήλεια· ὁ ἄρρη ἀετός, ἡ ἄρρη ἀλώπηξ - ὁ θήλυς ἀετός, ἡ θήλεια ἀλώπηξ (πρβλ. καὶ νῦν : ἀρσενικός - θηλυκός ἀετός, ἀρσενική - θηλυκὴ ἀλεπού).

3. Κλίσις τῶν οὐσιαστικῶν

I. Πρώτη κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 46. Κατὰ τὴν **πρώτην κλίσιν** κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκά μόνον· ἀρσενικά, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ας** ἢ **-ης**, καὶ θηλυκά εἰς **-α** ἢ **-η**.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν

Ἐνικὸς

		(θ. ταμια-)	(θ. Ἀτρεϊδα-)	(θ. βουλευτα-)
ὄν.	ὁ	ταμίας	Ἀτρεΐδης	βουλευτής
γεν.	τοῦ	ταμίου	Ἀτρεΐδου	βουλευτοῦ
δοτ.	τῷ	ταμίᾳ	Ἀτρεΐδῃ	βουλευτῇ
αἰτ.	τὸν	ταμίαν	Ἀτρεΐδην	βουλευτὴν
κλητ.	ὦ	ταμία	Ἀτρεΐδη	βουλευτά

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ταμίαι	Ἀτρεΐδαι	βουλευταὶ
γεν.	τῶν	ταμιῶν	Ἀτρεΐδῶν	βουλευτῶν
δοτ.	τοῖς	ταμίαις	Ἀτρεΐδαίς	βουλευταῖς
αἰτ.	τούς	ταμίας	Ἀτρεΐδας	βουλευτάς
κλητ.	ὦ	ταμίαι	Ἀτρεΐδαι	βουλευταὶ

β. Παραδείγματα θηλυκῶν

Ἐνικὸς

		(θ. μαχαιρα-)	(θ. φρουρα-)	(θ. μουσα-)
ὄν.	ἡ	μάχαιρα	φρουρά	μοῦσα
γεν.	τῆς	μαχαίρας	φρουρᾶς	μούσης
δοτ.	τῇ	μαχαίρᾳ	φρουρᾷ	μούσῃ
αἰτ.	τὴν	μάχαιραν	φρουράν	μούσαν
κλητ.	ὦ	μάχαιρα	φρουρά	μούσα

Πληθυντικὸς

ὄν.	αἱ	μάχαιραι	φρουραὶ	μοῦσαι
γεν.	τῶν	μαχαίρων	φρουρῶν	μουσῶν
δοτ.	ταῖς	μαχαίραις	φρουραῖς	μούσαις
αἰτ.	τάς	μαχαίρας	φρουράς	μούσας
κλητ.	ὦ	μάχαιραι	φρουραὶ	μούσαι

	Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς		
	(θ. νομφα-)	(θ. τιμα-)				
ὄν.	ῆ	νύμφη	τιμή	αἶ	νύμφαι	τιμαί
γεν.	τῆς	νύμφης	τιμῆς	τῶν	νομφῶν	τιμῶν
δοτ.	τῇ	νύμφῃ	τιμῇ	ταῖς	νύμφαις	τιμαῖς
αἰτ.	τῆν	νύμφην	τιμήν	τάς	νύμφας	τιμάς
κλητ.	ᾧ	νύμφῃ	τιμῇ	ᾧ	νύμφαι	τιμαί

§ 47. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτοκλίτων

	Ἑνικὸς			Πληθυντικὸς		
	Ἄρσενικόν	Θηλυκόν		Ἄρσ.	καὶ Θηλ.	
ὄν.	-ᾱς ῆ -ης	-ᾱ ῆ -ᾶ ῆ -η				-αι
γεν.	-ου	-ᾱς ῆ -ης				-ῶν
δοτ.	-α ῆ -η	-α ῆ -ῆ				-αις
αἰτ.	-ᾶν ῆ -ην	-ᾶν ῆ -ᾶν ῆ -ην				-ᾶς
κλητ.	-ᾶ ῆ -η ῆ ᾶ -ᾶ ῆ -ᾶ ῆ -η					-αι

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτήρος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ πρωτόκλιτα εἶναι α ἢ η· π.χ. ἡ κατάληξις τῆς ἐνικ. ὀνομαστικῆς -ας προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ς, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. γενικῆς -ῶν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ων, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. αἰτιατικῆς -ας ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος α μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -νς (-ανς = ᾶς)· (πρβλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 48. Τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα :

1) εἰς τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκόν) ἔχουν πάντα τὰς ἰδίας καταλήξεις

2) τὸ α εἰς τὴν κατάληξιν -ᾶς (καθὼς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν -α τοῦ δυϊκοῦ) τὸ ἔχουν πάντοτε μακρόν : ὁ ὄρνιθοθήρᾶς, τοὺς Ἀτρεΐδᾶς, τῆς χώρᾶς, τὰς σφαιρᾶς (τὼ Ἀτρεΐδᾶ, τὼ μούσᾶ).

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται : τῶν Ἀτρειδῶν, τῶν γεφυρῶν, τῶν σφαιρῶν, ἀλλὰ : οἱ ἐτησίαι = τὰ μελτέμια, τῶν ἐτησίων· (βλ. καὶ § 16, 6, 7 καὶ 8).

§ 49. Ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ης, σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς ᾶ

- 1) τὰ ἔθνικα : ὦ Πέρσα, ὦ Σκόθα·
 2) τὰ εἰς -της : ὦ πολῖτα, ὦ δικαστὰ—δεσπότης, ὦ δέσποτα.
 3) τὰ εἰς -άρχης, -μέτρης, -πώλης, τρίβης, -ώνης κλπ.
 (ἦτοι τὰ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ῥῆμα) : ὦ γυμνασιάρχᾰ, ὦ γεωμέτρᾰ, ὦ παντοπῶλα, ὦ παιδοτρίβα, ὦ τελῶνα.

§ 50. Τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων εἰς -α τὸ α τοῦτο, ἐὰν μὲν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἡ ρ, λέγεται **καθαρὸν α** (οἰκί-α, ὄρ-α), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη σύμφωνον, πλὴν τοῦ ρ, λέγεται **μὴ καθαρὸν α** (εἰς-α, μοῦσ-α, ἄκανθ-α).

Κατὰ κανόνα τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων :

- 1) τὸ καθαρὸν α εἶναι μακρὸν : βασιλειᾶ, θήρᾶ·
 2) τὸ μὴ καθαρὸν α εἶναι βραχὺ καὶ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦτο τρέπεται εἰς η : γλώσσᾶ (γλώσσης, γλώσση), μᾶζᾶ (μάζης, μάζη).

Σημείωσις 1. Τὸ καθαρὸν α εἶναι βραχὺ :

- 1) εἰς τὰ προπαροξύτονα ὀνόματα, ὡς εὐσέβεια, ἀλήθεια, Φώκαια, Χαιρόνεια, εἴνοια κτλ·
 2) εἰς τὰ ὀνόματα γραῖα, μαῖα, μυῖα·
 3) εἰς τὰ ἐξῆς εἰς -ρα δισύλλαβα ὀνόματα : μοῖρα, πείρα, πρῶρα, σφαῖρα καὶ σφῦρα.

Σημείωσις 2. Εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ α εἶναι μακρὸν ἢ βραχὺ, ὅπως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : (ἡ χώρᾶ) τὴν χώρᾰν, ὦ χώρᾶ, (ἡ γλώσσᾶ) τὴν γλώσσᾰν - ὦ γλώσσᾶ.

2. Συνηρημένα

§ 51. Τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος α τοῦ θέματος ἄλλο α ἢ ε, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα** : (Ἰθηνᾶ) Ἰθηνᾶ, (μνά) μνᾶ, (Ἐρμέας) Ἐρμηῆς, (γέα) γῆ.

Παραδείγματα

		Ἐνικὸς			
	(θ. Ἐρμεα-, Ἐρμη-)	(θ. μναα-, μνα-)		(θ. γαλαα-, γαλη-)	
ὄν.	ὁ Ἐρμηῆς	ἡ μνᾶ	ἡ γαλή		
γεν.	τοῦ Ἐρμουῦ	τῆς μνάς	τῆς γαλῆς		
δοτ.	τῷ Ἐρμῆ	τῇ μνᾷ	τῇ γαλῆ		
αἰτ.	τὸν Ἐρμηῆν	τὴν μνᾶν	τὴν γαλῆν		
κλητ.	ὦ Ἐρμῆ	ὦ μνᾶ	ὦ γαλῆ		

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	Ἑρμαῖ	αἱ	μναῖ	γαλαῖ
γεν.	τῶν	Ἑρμῶν	τῶν	μνῶν	γαλῶν
δοτ.	τοῖς	Ἑρμαῖς	ταῖς	μναῖς	γαλαῖς
αἰτ.	τούς	Ἑρμᾶς	τάς	μνάς	γαλαῶς
κλητ.	ὦ	Ἑρμαῖ	ὦ	μναῖ	γαλαῖ

§ 52. Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα·

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων, πλὴν ὅτι τὸ **εα** εἰς τὸν ἐνικὸν τὸ συναίρουσιν εἰς **η** : ὁ Ἑρμέας-Ἑρμῆς· ἐνῶ : τοὺς Ἑρμέας-Ἑρμᾶς·

2) εἶναι εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις περισπώμενα· (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα ὁ βορέας λαμβάνεται εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀσυναιρέτως καὶ συνηρημένως, ἀλλὰ συνηρημένον ἐκφέρεται μὲ διπλοῦν **ρ** : ὁ βορέας - ὁ βορρᾶς, τοῦ βορέου - τοῦ βορρᾶ, τῷ βορέα - τῷ βορρᾶ κτλ.

II. Δευτέρα κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 53. Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς **-ος**, καὶ οὐδέτερα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ον**.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν

Ἐνικὸς

	(θ. ἄνθρωπο-)	(θ. ἰατρο-)	(θ. ψήφο-)	(θ. ὄδο-)
ὄν.	ὁ ἄνθρωπος	ἰατρός	ἡ ψήφος	ὁδός
γεν.	τοῦ ἀνθρώπου	ἰατροῦ	τῆς ψήφου	ὁδοῦ
δοτ.	τῷ ἀνθρώπῳ	ἰατρῷ	τῇ ψήφῳ	ὁδῷ
αἰτ.	τὸν ἀνθρώπον	ἰατρὸν	τὴν ψήφον	ὁδὸν
κλητ.	ὦ ἄνθρωπε	ἰατρέ	ὦ ψήφε	ὁδὲ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ ἄνθρωποι	ἰατροὶ	αἱ ψήφοι	ὁδοὶ
γεν.	τῶν ἀνθρώπων	ἰατρῶν	τῶν ψήφων	ὁδῶν
δοτ.	τοῖς ἀνθρώποις	ἰατροῖς	ταῖς ψήφοις	ὁδοῖς
αἰτ.	τούς ἀνθρώπους	ἰατροὺς	τάς ψήφους	ὁδοὺς
κλητ.	ὦ ἄνθρωποι	ἰατροὶ	ὦ ψήφοι	ὁδοὶ

Παραδείγματα οὐδετέρων

Ἐνικὸς				Πληθυντικὸς		
(θ. ποτήριο-) (θ. φυτο-)						
ὄν.	τὸ	ποτήριον	φυτὸν	τὰ	ποτήρια	φυτὰ
γεν.	τοῦ	ποτηρίου	φυτοῦ	τῶν	ποτηρίων	φυτῶν
δοτ.	τῷ	ποτηρίῳ	φυτῷ	τοῖς	ποτηρίοις	φυτοῖς
αἰτ.	τὸ	ποτήριον	φυτὸν	τὰ	ποτήρια	φυτὰ
κλητ.	ὦ	ποτήριον	φυτὸν	ὦ	ποτήρια	φυτὰ

54. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.		Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	
ὄν.	-ος	-ον	-οι	-ᾶ	
γεν.	-ου	-ου	-ων	-ων	
δοτ.	-ω	-ω	-οις	-οις	
αἰτ.	-ον	-ον	-ους	-ᾶ	
κλητ.	-ε	-ον	-οι	-ᾶ	

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ δευτερόκλιτα εἶναι **ο** (ἢ **ε**)· π.χ. ἡ κατάληξις **-ος** ἢ **ον** προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **ο** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ς** ἢ **-ν**, ἡ κατάληξις **-ους** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος **ο** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-νς** (**-ονς=ους**· βλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 55. Τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν αἱ καταλήξεις εἶναι αἱ ἴδιαι εἰς πάσας τὰς πτώσεις·

2) τῶν οὐδετέρων αἱ καταλήξεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ.

§ 56. 1) Τὰ οὐδέτερα (οἰασδήποτε κλίσεως) ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, ἤτοι τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν.

2) Ἡ κατάληξις **α** εἰς τὰ οὐδέτερα εἶναι βραχεῖα : τὰ δῶρᾶ, τὰ μῆλᾶ (τὰ ποιήματᾶ)· (βλ. καὶ § 16, 2 - 8).

2. Συνηρημένα

§ 57. Ἀπὸ τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος ἄλλο **ο ἢ ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα**: (νόος) νοῦς, (ὀστέον) ὀστοῦν· (πρβλ. § 51).

Παραδείγματα

Ἐνικὸς

	(θ. ἐκπλοο-, ἐκπλου-)	(θ. ῥοο-, ῥου)	(θ. προχοο-, προχου-)	(θ. ὄστεο-, ὄστοῦ-)		
ὄν.	ὁ	ἐκπλους	ῥοῦς	ἢ	πρόχους	τὸ ὄστοῦν
γεν.	τοῦ	ἐκπλου	ῥοῦ	τῆς	πρόχου	τοῦ ὄστοῦ
δοτ.	τῷ	ἐκπλω	ῥῷ	τῇ	πρόχῳ	τῷ ὄστῳ
αἰτ.	τόν	ἐκπλου	ῥοῦν	τήν	πρόχουν	τὸ ὄστοῦν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ἐκπλοι	ῥοῖ	αἱ	πρόχοι	τὰ ὄστᾶ
γεν.	τῶν	ἐκπλων	ῥῶν	τῶν	πρόχων	τῶν ὄστῶν
δοτ.	τοῖς	ἐκπλοῖς	ῥοῖς	ταῖς	πρόχοις	τοῖς ὄστοις
αἰτ.	τούς	ἐκπλους	ῥοῦς	τάς	πρόχους	τὰ ὄστᾶ

Παρατηρήσεις

§ 58. Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα :

- 1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων, πλὴν ὅπου τὰ ἀσυναίρετα ἔχουν εἰς τὴν κατάληξιν **ο ἢ ε**, ταῦτα ἔχουν **ου** (τὸ ὅποιον προέρχεται ἐκ τῆς συναιρέσεως τοῦ **ο+ο ἢ ε+ο**)·
- 2) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις εἰς τὴν συλλαβὴν, εἰς τὴν ὁποίαν τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ (τὰ σύνθετα παρὰ τὸν κανόνα § 25)·
- 3) δὲν ἔχουν κλητικὴν (οὐδὲ δυϊκὸν ἀριθμὸν)·

3. Ἀττικὸκλιτα

§ 59. Μερικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν οὐχὶ εἰς -ος, -ον, ἀλλὰ εἰς **-ως, -ων**: ὁ ἄθως, ἡ ἄλως, ὁ νεώς. Ταῦτα λέγονται **ἀττικὸκλιτα**, διότι τὰ μετεχειρίζοντο πρὸ πάντων οἱ ὁμιλοῦντες τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον.

Παραδείγματα

Ἐνικὸς

	(θ. νεω-)	(θ. Μενελεω-)	(θ. ἄλω-)	(θ. ἀνώγεω-)
ὄν.	ὁ νεῶς	Μενέλεως	ἡ ἄλως	τὸ ἀνώγεων
γεν.	τοῦ νεῶ	Μενέλεω	τῆς ἄλω	τοῦ ἀνώγεω
δοτ.	τῷ νεῶ	Μενέλεω	τῇ ἄλω	τῷ ἀνώγεω
αἰτ.	τὸν νεῶν	Μενέλεων	τὴν ἄλω	τὸ ἀνώγεων
κλητ.	ὦ νεῶς	Μενέλεως	ὦ ἄλως	ὦ ἀνώγεων

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ νεῶ	—	αἱ ἄλω	τὰ ἀνώγεω
γεν.	τῶν νεῶν	—	τῶν ἄλων	τῶν ἀνώγεων
δοτ.	τοῖς νεῶς	—	ταῖς ἄλως	τοῖς ἀνώγεως
αἰτ.	τούς νεῶς	—	τάς ἄλως	τὰ ἀνώγεω
κλητ.	ὦ νεῶ	—	ὦ ἄλω	ὦ ἀνώγεω

Παρατηρήσεις

§ 60. Τὰ ἀττικὸκλίτα ὀνόματα :

1) ἔχουν εἰς τὰς καταλήξεις πασῶν τῶν πτώσεων **ω**· ὑπὸ τοῦτο δὲ τὸ **-ω** ὑπάρχει ἰ ὑπογεγραμμένον, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος κατάληξις τῶν κοινῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων ἔχει **ι** : τῷ νεῶ (τῷ θεῶ), οἱ νεῶ (οἱ ναοί)·

2) ἔχουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν·

3) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ὅπου καὶ ὅπως ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ : ὁ λεῶς, τοῦ λεῶ — ὁ Δεξίλεως, τοῦ Δεξίλεω — ὁ ταῶς, τοῦ ταῶ κλπ.

Σημείωσις. Μερικὰ ἀττικὸκλίτα ὀνόματα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν χωρὶς τὸ τελικὸν ν : τὸν Ἄθω, τὴν ἄλω, τὴν ἔω, τὴν Κῶ, τὸν Μίω (κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν).

III. Τρίτη κλίσις

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις

§ 61. Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν (ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις).

Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων **α, ι, υ, ω** ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφῶνων

(ν, ρ, ζ, ξ, ψ), εις δὲ τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς **-ος** (καὶ σπανιώτερον εἰς **-ως ἢ -ους**).

§ 62. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται **περιττοσύλλαβα**, διότι κανονικῶς εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν περισσοτέραν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς).

§ 63. 1) Τὰ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ τριτόκλιτα ὀνόματα, ἄλλα μὲν σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν μὲ τὴν κατάληξιν **-ς**, καὶ ταῦτα λέγονται **κατάληκτικὰ** (*στάχυ-ς, γίγα-ς*), ἄλλα δὲ τὴν σχηματίζουν ἄνευ κατάληξεως, καὶ ταῦτα λέγονται **ἀκατάληκτα** (*λιμὴν, γέρον*).

2) τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν.

§ 64. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) ἄλλα μὲν εἶναι **μονόθεμα**, ἦτοι σχηματίζονται ἀπὸ ἓν θέμα εἰς πάσας τὰς πτώσεις (*σωλήν, σωλήνος κλπ.*), ἄλλα δὲ εἶναι **διπλόθεμα**, ἦτοι σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα (*λιμὴν, λιμένος κλπ.*).

2) τῶν διπλοθέμων τὸ ἓν θέμα, ὅταν τοῦτο ἔχη εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν του μακρὸν φωνῆεν, λέγεται **ἰσχυρόν** (*λιμην-χιων-*), τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὅποιον ἔχει εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν του βραχὺ φωνῆεν, λέγεται **ἀσθενὲς** (*λιμεν-, χιον-*).

§ 65. Τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων τὸ θέμα γενικῶς εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς, ἀφοῦ ἀφαιρεθῆ ἡ κατάληξις αὐτῆς **-ος** (*"Ἕλλην-ος, γίγαντ-ος*). Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα εἶναι διπλόθεμον, τὸ ἕτερον ἐκ τῶν θεμάτων αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (*λιμέν-ος, λιμὴν-χιόν-ος, χιών.*).

§ 66. 1) Κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** (*στάχυ-ς, στάχυ-ος, πόλι-ς, πόλε-ως*) καὶ εἰς **συμφωνόληκτα** (*ἀγών, ἀγών-ος — γέρον, γέροντ-ος*).

2) τὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαίροῦνται εἰς **ἀφωνόληκτα**, ἦτοι μὲ χαρακτῆρα **ἄφωνον** (*φύλαξ, φύλακ-ος — πατρίς, πατριδ-ος*), καὶ εἰς **ἡμιφωνόληκτα**, ἦτοι μὲ χαρακτῆρα **ἡμίφωνον** (*λιμὴν, λιμέν-ος — ῥήτωρ, ῥήτορ-ος*). (βλ. § 3, 1 - 2).

Α'. Φωνηεντόληκτα

§ 67. Ἐκ τῶν φωνηεντόληκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων τὰ πλεῖστα εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐλάχιστα δὲ εἶναι γένους οὐδετέρου.

§ 68. α') Καταληκτικὰ εἰς -ως, -ωος ἢ -υς, -υος, μονόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. ἥρω-)	(θ. θω-)	(θ. ἰχθυ-)	(θ. δρυ-)
ὄν.	ὁ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ-ς	ἡ δρυ-ς
γεν.	τοῦ ἥρω-ος	θω-ὸς	ἰχθύ-ος	τῆς δρυ-ὸς
δοτ.	τῷ ἥρω-ι	θω-ὶ	ἰχθύ-ι	τῇ δρυ-ὶ
αἰτ.	τὸν ἥρω-α	θῶ-α	ἰχθύ-ν	τὴν δρυ-ν
κλητ.	ὦ ἥρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ	ὦ δρυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	αἱ δρύ-ες
γεν.	τῶν ἡρώ-ων	θῶ-ων	ἰχθύ-ων	τῶν δρυ-ῶν
δοτ.	τοῖς ἥρω-σι	θω-σὶ	ἰχθύ-σι	ταῖς δρυ-σὶ
αἰτ.	τούς ἥρω-ας	θῶ-ας	ἰχθύ-ς	τάς δρυ-ς
κλητ.	ὦ ἥρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	ὦ δρύ-ες

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἰχθύς κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ἔγχελυς εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν (βλ. καὶ § 50, Σημ.).

Ὅμοιως δὲ κλίνονται καὶ ὅσα φωνηεντόληκτα ἔχουν χαρακτῆρα ι, ὅπως ὁ κίς, ὁ, ἡ οἷς (ἐκ τοῦ δις), καὶ τὸ κύριον ὄνομα ὁ Συένεσις, προσέτι δὲ τὰ ὀνόματα ἡ τίγρις, καὶ ἡ τύρις, εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν: ὁ κίς, τοῦ κι-ός, τῷ κι-ί, τὸν κι-ν, οἱ κι-ες, τῶν κι-ῶν, τοῖς κι-σί, τοὺς κι-ς κτλ.

Παρατηρήσεις

§ 69. Τῶν εἰς -υς -υος τριτοκλίτων ὀνομάτων:

1) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἄνευ καταλήξεως, ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ν ἀντὶ -α καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ς ἀντὶ -ας: ὦ ἰχθύ, τὸν ἰχθύ-ν, τοὺς ἰχθύ-ς.

2) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ ἐν γένει, ὅταν τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν, περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 6): ὁ μῦς, τὸν μῦν, ὦ μῦ, τοὺς μῦς — τὰς ὄφρῦς — τοὺς ἰχθύς.

§ 70. β') Καταληκτικά ἀρσενικά και θηλυκά εις -ις -εως ἢ -υς -εως, διπλόθεμα, και τὸ οὐδέτερον τὸ ἄστυ

Ἐνικὸς

(θ. πρυτανι-πρυτανε-) (θ. πολι-πολε-) (θ. πελεκυ-πελεκε-) (θ. ἄστυ-ἄστε-)

ὄν.	ὁ	πρύταני-ς	ἡ	πόλι-ς	ὁ	πέλεκυ-ς	τὸ	ἄστυ
γεν.	τοῦ	πρυτάνε-ως	τῆς	πόλε-ως	τοῦ	πελέκε-ως	τοῦ	ἄστε-ως
δοτ.	τῷ	πρυτάνει	τῇ	πόλει	τῷ	πελέκει	τῷ	ἄστει
αἰτ.	τὸν	πρύταני-ν	τὴν	πόλι-ν	τὸν	πέλεκυ-ν	τὸ	ἄστυ
κλητ.	ὦ	πρύταني	ὦ	πόλι	ὦ	πέλεκυ	ὦ	ἄστυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	πρυτάνεις	αἱ	πόλεις	οἱ	πελέκεις	τὰ	ἄσθη
γεν.	τῶν	πρυτάνε-ων	τῶν	πόλε-ων	τῶν	πελέκε-ων	τῶν	ἄστε-ων
δοτ.	τοῖς	πρυτάνε-σι	ταῖς	πόλε-σι	τοῖς	πελέκε-σι	τοῖς	ἄστε-σι
αἰτ.	τούς	πρυτάνεις	τάς	πόλεις	τούς	πελέκεις	τὰ	ἄσθη
κλητ.	ὦ	πρυτάνεις	ὦ	πόλεις	ὦ	πελέκεις	ὦ	ἄσθη

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἡ πόλις, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων, κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν και τὰ ὀνόματα τίγρις και τύρις. Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ πέλεκυς κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ πῆχυς, ὁ πρέσβυς, καθὼς και τὸ ὄνομα ὁ ἐγγχευς εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν. (βλ. § 68, Σημ.).

§ 71. Κατάληξις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

	Ἄρσ. και Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. και Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	-ς ἢ —	—	-ες	-ᾶ
γεν.	-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	-ων	-ων
δοτ.	-ϊ	-ϊ	-σῖ	-σῖ
αἰτ.	-ᾶ ἢ -ν	—	-ᾶς ἢ -ξ, -ς (-νς)	-ᾶ
κλητ.	-ς ἢ	—	-ες	-ᾶ

Σημείωσις. Ἡ κατάληξις τῆς ἐνικῆς γενικῆς -ως προῆλθεν ἐξ ἀντι-μεταχωρήσεως: πόλη-ος, πόλε-ως — βασιλῆ-ος, βασιλέ-ως (βλ. § 32, 4), ἢ δὲ κατάληξις τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς -νς γίνεται -ς μετ' ἀποβολὴν τοῦ ν πρὸ τοῦ ς (βλ. § 32, 4 και 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 72. Τὰ εἰς -ις ἢ -υς (γεν. -εως) φωνηεντόληκτα ὀνόματα:

1) σχηματίζονται από δύο θέματα, ἤτοι ὅσα μὲν λήγουν εἰς **-ις** ἀπὸ ἓν θέμα εἰς **ι** (*πρυτανι-*, *πολι-*) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς **ε** (*πρυτανε-*, *πολε-*), ὅσα δὲ λήγουν εἰς **-υς** ἀπὸ ἓν θέμα εἰς **υ** (*πελεκυ-*, *πηχυ-*) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς **ε** (*πελεκε-*, *πηχε-*)· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ πρῶτον θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **ι** ἢ **υ**, σχηματίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ, ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **ε**, πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις·

2) τὸν χαρακτῆρα **ε** μὲ τὸ ἐπόμενον **ι** ἢ **ε** τῶν καταλήξεων τὸν συναυροῦν εἰς **ει** (*πόλε-ι*, *πόλει* — *πόλε-ες*, *πόλεις*)·

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ος** ἀλλὰ **-ως** καὶ εἰς τὴν πτῶσιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 2) : *πόλε-ως*, *πήχε-ων*·

4) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως καὶ τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν μὲ τὴν κατάληξιν **-υ**, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν : *αἱ πόλεις*, *τάς πόλεις* — *οἱ πῆχεις*, *τοὺς πῆχεις*.

Σ η μ ε ἰ ω σ ε ς . Τοῦ οὐδετέρου ὀνόματος τὸ ἄστυ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὁ χαρακτῆρ **ε** συναυρεῖται μὲ τὴν κατάληξιν **-α** εἰς **-η** : (ἄστε-α) ἄστη.

§ 73. γ') Καταληκτικὰ εἰς **-εὺς** (γεν. **-έως**), εἰς **-αῦς** καὶ εἰς **-οῦς**, μονόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. ἵππευ-)	(θ. ἀλιευ-)	(θ. γραυ-)	(θ. βου-)
ὄν.	ὁ ἵππευ-ς	ἀλιεὺ-ς	ἡ γραῦ-ς	ὁ βου-ς
γεν.	τοῦ ἵππέ-ως	ἀλιέως καὶ ἀλιῶς	τῆς γρα-ός	τοῦ βο-ός
δοτ.	τῷ ἵππεϊ	ἀλιεῖ	τῇ γρα-τ	τῷ βο-τ
αἰτ.	τὸν ἵππέ-α	ἀλιέ-α καὶ ἀλιᾶ	τὴν γραῦ-ν	τὸν βοῦ-ν
κλητ.	ὦ ἵππεῦ	ἀλιεῦ	ὦ γραῦ	ὦ βοῦ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ἵππεῖς	ἀλιεῖς	αἱ γραῖ-ες	οἱ βο-ες
γεν.	τῶν ἵππέ-ων	ἀλιέων καὶ ἀλιῶν	τῶν γρα-ῶν	τῶν βο-ῶν
δοτ.	τοῖς ἵππεῦ-σι	ἀλιεῦ-σι	ταῖς γραυ-σὶ	τοῖς βου-σὶ
αἰτ.	τούς ἵππέ-ας	ἀλιέ-ας καὶ ἀλιᾶς	τάς γραῦ-ς	τούς βοῦ-ς
κλητ.	ὦ ἵππεῖς	ἀλιεῖς	ὦ γραῖ-ες	ὦ βο-ες

Παρατηρήσεις

§ 74. Τῶν εἰς -εὺς ἢ -αῦς ἢ -οῦς φωνηεντολόγητων ὀνομάτων ὁ χαρακτήρ υ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται : βασιλεύς, βασιλεῦ, βασιλεῦσι — γραῦς, γραῦν, γραυσί· ἀλλὰ βασιλέως, βασιλέα — γραῶς, γραῶες (βλ. § 33, 3).

§ 75. Τῶν εἰς -εὺς φωνηεντολόγητων ὀνομάτων :

1) τὸ ε τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον μένει μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ χαρακτῆρος υ, συναιρεῖται μὲ τὸ ἐπόμενον ι ἢ ε τῶν καταλήξεων εἰς εἰ : (ἰππέ-ι) ἰππεῖ, (ἰππέ-ες) ἰππεῖς, (ἰππέ-ε) ἰππεῖ (πρβλ. § 72, 2)·

2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα μόνον ἄνευ καταλήξεως : ὦ βασιλεῦ·

3) ἡ ἐνικὴ γενικὴ ἔχει κατάληξιν οὐχὶ -ος ἀλλὰ -ως καὶ τὸ α τῆς καταλήξεως τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς εἶναι μακρόν· (βλ. § 32, 4).

§ 76. Ὅσα φωνηεντόληκτα εἰς -εὺς ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ τελικοῦ ε τοῦ θέματος συνήθως συναίρουσιν τὸ ε τοῦτο μὲ τὸ ἐπόμενον ω καὶ α τῶν καταλήξεων (τῆς γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ) : (Εὐβοέως) Εὐβοῶς, (Εὐβοέων) Εὐβοῶν, (Εὐβοέα) Εὐβοᾶ, (Εὐβοέας) Εὐβοᾶς.

§ 77. δ') Ἀκατάληκτα εἰς -ώ, γεν. -οῦς, διπλόθεμα

		Ἐνικὸς		(θ. ἤχω-, ἤχο-)	
	(θ. Λητω-, Λητο-)			ἡ	ἤχῶ
ὄν.	ἡ Λητώ			τῆς	ἤχοῦς
γεν.	τῆς Λητοῦς	(ἐκ τοῦ Λητό-ος)		τῆ	ἤχοῖ
δοτ.	τῆ Λητοῖ	(ἐκ τοῦ Λητό-ι)		τὴν	ἤχῶ
αἰτ.	τὴν Λητώ	(ἐκ τοῦ Λητό-α)		ᾧ	ἤχοῖ
κλητ.	ὦ Λητοῖ				

Σημεῖωσις. Τὰ ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἔχουν μόνον ἐνικὸν ἀριθμόν, ὡς αἰεὶ δὲ σχηματίζονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικόν, κλίνονται εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν : ἡ λεχώ, τῆς λεχοῦς κτλ. — αἱ λεχοί, τῶν λεχῶν, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχοῦς κτλ.

Εἰς τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν ὀξύνονται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 9).

Β'. Συμφωνόληκτα

1. Ἀφωνόληκτα

§ 78. Τὰ ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

- 1) οὐρανικόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα οὐρανικὸν (κ, γ, χ)·
- 2) χειλικόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα χειλικὸν (π, β, φ)·
- 3) ὀδοντικόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὀδοντικὸν (τ, δ, θ)·

§ 79. Οὐρανικόληκτα καὶ χειλικόληκτα, καταληκτικὰ εἰς -ξ, -ψ, -ς, μονόθεμα

		Ἐνικὸς					
ὄν.	ὁ	φύλαξ	ἦ	φλόξ	ὁ	ἔνυξ	
γεν.	τοῦ	φύλακ-ος	τῆς	φλογ-ός	τοῦ	ἔνυχ-ος	
δοτ.	τῷ	φύλακ-ι	τῇ	φλογ-ι	τῷ	ἔνυχ-ι	
αἰτ.	τὸν	φύλακ-α	τὴν	φλόγ-α	τὸν	ἔνυχ-α	
κλητ.	ὦ	φύλαξ	ὦ	φλόξ	ὦ	ἔνυξ	

		Πληθυντικὸς					
ὄν.	οἱ	φύλακ-ες	αἱ	φλόγ-ες	οἱ	ἔνυχ-ες	
γεν.	τῶν	φύλακ-ων	τῶν	φλογ-ῶν	τῶν	ἔνυχ-ων	
δοτ.	τοῖς	φύλαξι	ταῖς	φλοξί	τοῖς	ἔνυξι	
αἰτ.	τούς	φύλακ-ας	τάς	φλόγ-ας	τούς	ἔνυχ-ας	
κλητ.	ὦ	φύλακ-ες	ὦ	φλόγ-ες	ὦ	ἔνυχ-ες	

		Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς	
ὄν.	ὁ	κώνωψ	Ἄραψ	οἱ	κώνωπ-ες
γεν.	τοῦ	κώνωπ-ος	Ἄραβ-ος	τῶν	κωνώπ-ων
δοτ.	τῷ	κώνωπ-ι	Ἄραβ-ι	τοῖς	κώνωψι
αἰτ.	τὸν	κώνωπ-α	Ἄραβ-α	τούς	κώνωπ-ας
κλητ.	ὦ	κώνωψ	Ἄραψ	ὦ	κώνωπ-ες

Σημεῖωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προήλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων φύλακ-ς, φλόγ-ς, ἔνυχ-ς, κώνωπ-ς, Ἄραβ-ς — φύλακ-σι, φλογ-σί, κώνωπ-σι, Ἄραβ-σι (βλ. § 36, 1 καὶ 2).

§ 80. Ὀδοντικόληκτα

α) Καταληκτικὰ εἰς -ς, μονόθεμα

		Ἐνικὸς				
ὄν.	ὁ	τάπηξ	ἦ	Ἑλληνίς	ὁ	ὄρνις
γεν.	τοῦ	τάπητ-ος	τῆς	Ἑλληνίδ-ος	τοῦ	ὄρνιθ-ος

δοτ.	τῶ	τάπητ-ι	τῆ	Ἑλληνίδ-ι	τῶ	ῥριθ-ι
αἰτ.	τόν	τάπητ-α	τῆν	Ἑλληνίδ-α	τόν	ῥριν
κλητ.	ῶ	τάπης	ῶ	Ἑλληνίς	ῶ	ῥρι

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	τάπητ-ες	αἱ	Ἑλληνίδ-ες	οἱ	ῥριθ-ες
γεν.	τῶν	ταπήτ-ων	τῶν	Ἑλληνίδ-ων	τῶν	ῥριθ-ων
δοτ.	τοῖς	τάπησ-ι	ταῖς	Ἑλληνί-σι	τοῖς	ῥρι-σι
αἰτ.	τούς	τάπητ-ας	τάς	Ἑλληνίδ-ας	τούς	ῥριθ-ας
κλητ.	ῶ	τάπητ-ες	ῶ	Ἑλληνίδ-ες	ῶ	ῥριθ-ες

Ἑνικός

Πληθυντικός

ὄν.	ὁ	ἀνδριάς	ἐλέφας	οἱ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες
γεν.	τοῦ	ἀνδριαντ-ος	ἐλέφαντ-ος	τῶν	ἀνδριάντ-ων	ἐλεφάντ-ων
δοτ.	τῶ	ἀνδριάντ-ι	ἐλέφαντ-ι	τοῖς	ἀνδριᾶσ-ι	ἐλέφασ-ι
αἰτ.	τόν	ἀνδριάντ-α	ἐλέφαντ-α	τούς	ἀνδριάντ-ας	ἐλέφαντ-ας
κλητ.	ῶ	ἀνδριάς	ἐλέφαν	ῶ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *τάπητ-ς*, *Ἑλληνίδ-ς*, *ῥριθ-ς*, *ἀνδριάντ-ς*, *ἐλέφαντ-ς*, *-τάπητ-σι*, *Ἑλληνίδ-σι*, *ἀνδριάντ-σι*, *ἐλέφαντ-σι* (βλ. § 33, 4 καὶ 5).

§ 84. β') Ἀκατάληκτα εἰς -ων, -οντος διπλόθεμα καὶ οὐδέτερα εἰς -α, -ατος

	Ἑνικός	Πληθυντικός	Ἑνικός	Πληθυντικός
	(θ. γερωντ-, γερонт-)		(θ. σωματ-)	
ὄν.	ὁ γέρων	οἱ γέροντ-ες	τὸ σῶμα	τὰ σώματ-α
γεν.	τοῦ γέροντ-ος	τῶν γερόντ-ων	τοῦ σώματ-ος	τῶν σωμάτ-ων
δοτ.	τῶ γέροντ-ι	τοῖς γέρου-σι	τῶ σώματ-ι	τοῖς σώμα-σι
αἰτ.	τόν γέροντ-α	τούς γέροντ-ας	τὸ σῶμα	τὰ σώματ-α
κλητ.	ῶ γέρον	ῶ γέροντ-ες	ῶ σῶμα	ῶ σώματ-α

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέροντ*, *γέροντ*, *σώματ*, οἱ δὲ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέροντ-σι*, *σώματ-σι* (βλ. § 33, 1, 4, 5).

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς

§ 82. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἀφωνόληκτα ὀνόματα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν εἰς **α** (τὸν πίνακα, τὴν πατρίδα) καὶ τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μετὰ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (ὦ τάτης, ὦ πατρίς, ὦ ἱμάς, ὦ ὁδοὺς).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν τὰ βαρύτερα ὀδοντικόληκτα εἰς **-ις** τὴν σχηματίζουν εἰς **-ν** (κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-ις, -εως**) : ἡ ἔρις, τὴν ἔριν — ἡ χάρις, τὴν χάριν (ὅπως ἡ πόλις, τὴν πόλιν)·

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν

α') τὰ εἰς **-ις** βαρύτερα ὀδοντικόληκτα, τὸ ὀξύτονον ὄνομα **τυραννίς** καὶ τὸ ὄνομα ὁ **παῖς** (= πά-ις) τὴν σχηματίζουν ἄνευ τῆς καταλήξεως **-ς** (κατὰ τὰ εἰς **-ις** φωνηεντόληκτα) : ὦ Ἄρτεμι, ὦ Ἄγι, ὦ ἔρι, ὦ ὄρνι, ὦ τυραννί, ὦ παῖ (ὅπως : ὦ πρῦτανι, ὦ πόλι)

β') τὰ εἰς **-ας** (**-αντος**) βαρύτερα ὀδοντικόληκτα τὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μετὰ τὸ θέμα : ὦ ἐλέφαν (ἐκ τοῦ ἐλέφαντ), ὦ γίγαν (ἐκ τοῦ γίγαντ)· (βλ. § 33, 1).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς 1. Τὰ ὀνόματα ἡ ἀλώπηξ (τῆς ἀλώπεκος) καὶ ὁ ποὺς (τοῦ ποδός) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρῶν (ἀλώπηκ-, πουδ-) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενῶν (ἀλώπεκ-, ποδ-) εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις.

Τὰ δὲ ὄνομα ἡ θριξ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ (ἀρχικόν) θέμα **θριχ-** εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (ἡ θριξί, ὦ θριξί, ταῖς θριξί), καὶ ἀπὸ τὸ θέμα **τριχ-** εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις (τῆς τριχός, τῆ τριχί)· (βλ. § 37, 7).

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς 2. Μερικὰ ὀδοντικόληκτα ὀνόματα μετὰ θέμα εἰς **-ντ** ἔπαυον συναίρεσιν ἐντὸς τοῦ θέματος (τοῦ **α + ω ἢ α + ο** εἰς **ω**, τοῦ **α + ε ἢ α + ει** εἰς **α** καὶ τοῦ **ο + ει ἢ ο + ε** εἰς **ου**) : ὁ Ξενοφῶν (Ξενοφάνων), τοῦ Ξενοφάντος (Ξενοφάνοντος) κτλ., ὁ ἀλλᾶς (ἀλλάνεντ-ς, ἀλλάεις), τοῦ ἀλλάντ-ος (ἀλλάνεντ-ος) κτλ., ὁ πλακοῦς (πλακόνεντ-ς, πλακόεις), τοῦ πλακοῦντος (πλακόνεντ-ος) κτλ. (βλ. § 16, 9, § 25, § 33, 1 καὶ 5).

2. Ἡμιφωνόληκτα

§ 83. Τὰ ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

1) ἐνρινόληκτα, ἧτοι μετὰ χαρακτηριστῆρα τοῦ θέματος ἔνρινον (**ν**)·

- 2) ὑγράλληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὑγράρον (λ, ρ)·
 3) σιγμόλληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα σ.

§ 84. α') Ἐνρινόλληκτα

- 1) Καταληκτικὰ εἰς -ις, γεν. -ῖνος καὶ ἀκατάλληκτα εἰς -αν, γεν. -ᾶνος, -ην, γεν. -ηνος καὶ -ων, γεν. -ωνος, μονόθεμα

Ἐνι κ ὶ σ

	(θ. δελφιν-)	(θ. παιαν-)	(θ. Ἑλλην-)	(θ. χιτων-)
ὄν.	ὁ δελφίς	παιᾶν	Ἑλλην	χιτῶν
γεν.	τοῦ δελφῖν-ος	παιᾶν-ος	Ἑλλην-ος	χιτῶν-ος
δοτ.	τῷ δελφῖν-ι	παιᾶν-ι	Ἑλλην-ι	χιτῶν-ι
αἰτ.	τὸν δελφῖν-α	παιᾶν-α	Ἑλλην-α	χιτῶν-α
κλητ.	ὦ δελφίς	παιᾶν	Ἑλλην	χιτῶν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλην-ες	χιτῶν-ες
γεν.	τῶν δελφῖν-ων	παιᾶν-ων	Ἑλλήν-ων	χιτῶν-ων
δοτ.	τοῖς δελφῖ-σι	παιᾶ-σι	Ἑλλη-σι	χιτῶ-σι
αἰτ.	τούς δελφῖν-ας	παιᾶν-ας	Ἑλλην-ας	χιτῶν-ας
κλητ.	ὦ δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλην-ες	χιτῶν-ες

Σημείωσις. Καταληκτικὸν ἐνρινόλληκτον εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸν ὄνομα ὁ κτεῖς (τοῦ κτεν-ός, τῷ κτεν-ί, τὸν κτέν-α, ὦ κτεῖς — οἱ κτέν-ες, τῶν κτεν-ῶν, τοῖς κτε-σί, τούς κτένας κτλ.).

Οἱ τύποι δελφίς, κτεῖς, δελφῖσι, παιᾶσι, Ἑλλησι, χιτῶσι κλπ. προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων δελφίν-ς, κτέν-ς, δελφῖν-σι, παιᾶν-σι, χιτῶν-σι (βλ. § 33, 6).

- § 85. 2) Ἀκατάλληκτα εἰς -ην, γεν. -ένος, -ων, γεν. -ονος, διπλόθεμα

Ἐνι κ ὶ σ

	(θ. ποιμην-, ποιμεν-)	(θ. χελιδων-, χελιδον-)	(θ. κιων-, κιον-)
ὄν.	ὁ ποιμήν	ἡ χελιδών	ὁ κίων
γεν.	τοῦ ποιμέν-ος	τῆς χελιδόν-ος	τοῦ κίων-ος
δοτ.	τῷ ποιμέν-ι	τῇ χελιδόν-ι	τῷ κίων-ι
αἰτ.	τὸν ποιμέν-α	τὴν χελιδόν-α	τὸν κίων-α
κλητ.	ὦ ποιμήν	ὦ χελιδών	ὦ κίων

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	ποιμέν-ες	αἱ	χελιδόν-ες	οἱ	κίον-ες
γεν.	τῶν	ποιμέν-ων	τῶν	χελιδόν-ων	τῶν	κίον-ων
δοτ.	τοῖς	ποιμέ-σι	ταῖς	χελιδό-σι	τοῖς	κίο-σι
αἰτ.	τούς	ποιμέν-ας	τάς	χελιδόν-ας	τούς	κίον-ας
κλητ.	ὦ	ποιμέν-ες	ὦ	χελιδόν-ες	ὦ	κίον-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων ποιμέν-σι, χελιδόν-σι, κίον-σι (βλ. § 33, 6).

§ 86. β') Ὑγρόληκτα

1) Ἀκατάληκτα εἰς -ῆρ, γεν. -ῆρος, μονόθεμα, καὶ εἰς -ῆρ, γεν. -έρος, -ωρ, γεν. -ορος, διπλόθεμα

Ἑνικὸς

	(θ. κρατηρ-)	(θ. ἀθηρ-, ἀθερ-)	(θ. ῥήτωρ-, ῥητορ-)
ὄν.	ὁ κρατῆρ	ἄθῆρ	ῥήτωρ
γεν.	τοῦ κρατῆρ-ος	ἀθέρ-ος	ῥήτορ-ος
δοτ.	τῷ κρατῆρ-ι	ἀθέρ-ι	ῥήτορ-ι
αἰτ.	τὸν κρατῆρ-α	ἀθέρ-α	ῥήτορ-α
κλητ.	ὦ κρατῆρ	ἄθῆρ	ῥῆτορ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες
γεν.	τῶν	κρατῆρ-ων	ἀθέρ-ων	ῥητόρ-ων
δοτ.	τοῖς	κρατῆρ-σι	ἀθέρ-σι	ῥήτορ-σι
αἰτ.	τούς	κρατῆρ-ας	ἀθέρ-ας	ῥήτορ-ας
κλητ.	ὦ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες

Σημείωσις 1. Κατὰ τὸ ὄνομα ὁ κρατῆρ κλίνεται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ὄνομα ὁ σωτήρ (τοῦ σωτήρος), καὶ κατὰ τὸ ὄνομα ὁ ἀθῆρ κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἀστήρ (τοῦ ἀστέρος), ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα ὁ σωτήρ σχηματίζει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὦ σωτερ, τὸ δὲ ὄνομα ὁ ἀστήρ σχηματίζει τὴν πληθυντικὴν δοτικὴν τοῖς ἀστράσι (κατὰ τὰ συγκοπτόμενα).

Σημείωσις 2. Ὑγρόληκτον μὲ χαρακτηριστῆρα λ εἶναι μόνον ὁ ἄλς (τοῦ ἀλός, τῷ ἀλί, τὸν ἄλα, ὦ ἄλς-οἱ ἄλες, τῶν ἀλῶν, τοῖς ἀλί, τοὺς ἄλας κτλ.).

2) Οὐδέτερα

§ 87. Οὐδέτερα ὑγρόληκτα εἶναι τὰ ὀνόματα τὸ ἕαρ καὶ τὸ νέκταρ, εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν.

Τὸ ὄνομα τὸ ἕαρ ἐκφέρεται καὶ συνηρημένον : ἕαρ - ἤρ, τοῦ ἕαρος - ἤρος, τῶ ἕαρι - ἤρι κλπ. (βλ. § 56 καὶ § 63, 2).

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

§ 88. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

1) τὰ διπλόθεμα σχηματίζουν ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενὲς τὰς ἄλλας πτώσεις : ὁ λιμήν, ἡ χιών, ὁ αἰθήρ, ὁ κοσμήτωρ — τοῦ λιμέν-ος, τῆς χιών-ος, τοῦ αἰθέρ-ος, τοῦ κοσμήτωρ-ος κλπ.

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν τὰ πλεῖστα ὁμοίαν μὲ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : ἡ ἀκτίς — ὦ ἀκτίς, ὁ πελεκάν — ὦ πελεκάν, ὁ ποιμὴν — ὦ ποιμὴν, ἡ χελιδὼν — ὦ χελιδὼν, ὁ ἀστὴρ — ὦ ἀστὴρ.

Ἐξαιροῦνται ἐκ τῶν διπλοθέμων τὰ βαρύτερα εἰς -ων (γεν. -ονος) καὶ -ωρ (γεν. -ορος), τὰ ὁποῖα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ὁ γείτων — ὦ γείτων, ὁ αὐτοκράτωρ — ὦ αὐτοκράτωρ.

Τὰ κύρια ὀνόματα Ἄγαμέμνων καὶ Ἀριστογείτων καὶ τὰ ὁμοια εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν προσέτι τὸν τόνον : ὦ Ἀγάμεμνον, ὦ Ἀριστόγειτον.

3) Σὺ γ κ ο π τ ὀ μ ε ν α

§ 89. Ἀκατάληκτα εἰς -ηρ, γεν. -ρος, διπλόθεμα

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

	(θ. πατηρ-, πατερ-, ἀνηρ-, ἀνερ-)					
ὄν.	ὁ	πατήρ	ἀνήρ	οἱ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες
γεν.	τοῦ	πατρ-ὸς	ἀνδρ-ὸς	τῶν	πατέρ-ων	ἄνδρ-ῶν
δοτ.	τῶ	πατρ-ι	ἀνδρ-ι	τοῖς	πατρά-σι	ἀνδρά-σι
αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	ἀνδρ-α	τούς	πατέρ-ας	ἄνδρ-ας
κλητ.	ὦ	πάτερ	ἄνερ	ὦ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες

Ἐνικὸς

ἡ	Δημήτηρ
τῆς	Δήμητρ-ος
τῇ	Δήμητρ-ι
τὴν	Δήμητρ-α
ὦ	Δήμητερ

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς

§ 90. Τὰ διπλόθεμα εἰς -ηρ ὑγρόληκτα ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ, Δημήτηρ** καὶ **ἄνῆρ** λέγονται σ υ γ κ ο π τ ὄ μ ε ν α, διότι (σ υ γ κ ο π τ ο υ ν, ἦτοι) ἀποβάλλουν τὸ ε τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικήν καὶ δοτικήν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν δοτικήν τοῦ πληθυντικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ ὄνομα **ἄνῆρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ (καὶ τοῦ δυϊκοῦ)· (βλ. § 32, 1 καὶ § 34, 2).

Πάντα τὰ συγκοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικήν τοῦ πληθυντικοῦ μεταξὺ τοῦ συγκεκριμένου θέματος καὶ τῆς καταλήξεως **-σι** ἔχουν α βραχύ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ τονίζονται: **μητρ-ά-σι, θυγατρ-ά-σι, γαστρ-ά-σι.**

§ 91. Ἐκ τῶν συγκοπτομένων ὀνομάτων :

1) τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικήν καὶ δοτικήν τοῦ ἐνικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **ἄνῆρ** καὶ εἰς ταύτας τὰς πτώσεις καὶ εἰς τὴν γενικήν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης : **μητρός, μητρὶ — ἀνδρός, ἀνδρὶ, ἀνδρῶν.**

2) τὸ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς πάσας τὰς βραχυκαταλήκτους πτώσεις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν :

3) τὰ ὀνόματα **πατήρ, θυγάτηρ** καὶ **ἄνῆρ** εἰς τὴν ἐνικήν κλητικήν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον : **ὦ πάτερ, θύγατερ, ἄνερ.**

4) τὸ ὄνομα **γαστήρ** ἔχει τὴν ἐνικήν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικήν : **ὦ γαστήρ** (κανονικῶς· πρβλ. § 88, 2).

§ 92. γ') Σ ι γ μ ὄ λ η κ τ α

α'. Οὐδέτερα εἰς -ας, γεν. -ως (ἦ -ατος)

	Ἐ ν ι κ ὸ ς	Π λ η θ υ ν τ ι κ ὸ ς
ὄν.	τὸ κέρας	τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
γεν.	τοῦ κέρως ἢ τοῦ κέρατ-ος	τῶν κερῶν ἢ τῶν κεράτ-ων
δοτ.	τῷ κέρα ἢ τῷ κέρατ-ι	τοῖς κέρα-σι
αἰτ.	τὸ κέρας	τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
κλητ.	ὦ κέρας	ὦ κέρα ἢ ὦ κέρατ-α

Παρατηρήσεις

§ 93. Σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ας** εἶναι ἔξ: *κρέας, κρέας* — *γέρας, γήρας* — *πέρας, τέρας*. Τούτων

1) ὁ χαρακτήρ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ **σ** φωνήεντα συναίρουνται: (κρέασ-ος, κρέα-ος =) κρέως, (κρέασ-ι, κρέα-ι =) κρέα κλπ. (βλ. καὶ § 33, 3).

2) σχηματίζονται ὡς σιγμόληκτα μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **ασ** τὰ ὀνόματα **κρέας, γέρας** καὶ **γήρας** (τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῶ κρέα κλπ.). Ὡς σιγμόληκτον δὲ ὁμοῦ καὶ ὡς ὀδοντικόληκτον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** σχηματίζεται τὸ ὄνομα **τὸ κέρασ** καὶ τὸ ὄνομα **τὸ τέρας** εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (τὰ τέρα ἢ τέρατα, τῶν τεράων ἢ τεράτων κλπ.). Τὸ δὲ ὄνομα **τὸ πέρας** (ὅπως καὶ τὸ ὄνομα **τὸ τέρας** εἰς τὸν ἐνικὸν) ἀπὸ σιγμόληκτον θέμα εἰς **-ασ** σχηματίζει μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις τὰς σχηματίζει μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** (κατὰ τὰ εἰς **-α** οὐδέτερα ὀδοντικόληκτα): τὸ *πέρας*, τοῦ *πέρατ-ος* κλπ., τὰ *πέρατ-α*, τῶν *περάτ-ων* κλπ., τὸ *τέρας*, τοῦ *τέρατ-ος* κλπ. (βλ. § 81).

Σημειώσεις. Τὸ καταληκτικὸν **α** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων τούτων, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐκ συναίρεσεως τοῦ **α** + **α**, δύναται νὰ βραχύνεται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα οὐδέτερα: τὰ *γέρα* ἢ *γέρα* (ὅπως τὰ *δώρα*).

§ 94. β'. Οὐδέτερα εἰς **-ος**, γεν. **-ους**

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. στελεχες-) (θ. χρεες-)

ὄν.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
γεν.	τοῦ	στελέχους	χρέους	τῶν	στελεχῶν	χρεῶν
δοτ.	τῷ	στελέχει	χρέει	τοῖς	στελέχεσι	χρέεσι
αἰτ.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
κλητ.	ὦ	στέλεχος	χρέος	ὦ	στελέχη	χρέα

Παρατηρήσεις

§ 95. Τῶν σιγμόληκτων οὐδετέρων εἰς **-ος**

1) τὸ θέμα λήγει εἰς **-εσ**, ἀλλὰ τὸ **ε** τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **σ** εἰς

τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τρέπεται εἰς ο : (θ. ἔθνεσ-) ἔθνος (§ 32, 5).

2) ὁ χαρακτήρ σ μεταξύ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται, τὰ δὲ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ φωνήεντα συναιροῦνται, ἦτοι τὸ ε+α εἰς η ἢ, ἂν προηγῆται ἄλλο ε, εἰς ᾱ (τὰ βέλεα - βέλη, τὰ χρέεα - χρέᾱ), τὸ ε+ι εἰς ει (τῶ δάσε-ῖ - δάσει), τὸ ε+ο εἰς ου (τοῦ ὄρε-ος - ὄρους), τὸ ε+ω εἰς ω (τῶν τειχέων - τειχῶν)· βλ. καὶ § 33, 3, Σημ.).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μερικὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ος τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τὴν σχηματίζουν ἀσυναίρετον (τῶν ἀνθέων, τῶν χειλέων) ἢ καὶ ἀσυναίρετον καὶ συνηρημένην (τῶν ὀρέων ἢ τῶν ὀρῶν).

§ 96. γ'. Ἄρσενικὰ ἀκατάληκτα εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους), διπλόθεμα

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς			
	(θ. Σωκρατησ- Σωκρατεσ-)		(θ. Ἑρακλεησ- Ἑρακλεεσ			
ὄν.	ὁ	Σωκράτης	Ἑρακλῆς	οἱ	Σωκράται	Ἑρακλεῖς
γεν.	τοῦ	Σωκράτους	Ἑρακλέους	τῶν	Σωκρατῶν	Ἑρακλέων
δοτ.	τῷ	Σωκράτει	Ἑρακλεῖ	τοῖς	Σωκράταις	—
αἰτ.	τὸν	Σωκράτη	Ἑρακλέα	τούς	Σωκράτας	Ἑρακλεῖς
κλητ.	ὦ	Σώκρατες	Ἑράκλεις	ὦ	Σωκράται	Ἑρακλεῖς

Παρατηρήσεις

§ 97. Τὰ ἀρσενικὰ σιγμόληκτα οὐσιαστικὰ εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους) εἶναι πάντα κύρια ὀνόματα (σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὄνομα σιγμόληκτον οὐδέτερον εἰς -ος ἢ ῥῆμα) : Πολυκράτης (πολὺς, κράτος) — Δημοσθένης (δῆμος, σθένος) — Ἀγαθοκλῆς (ἀγαθός, κλέος) — Ἀριστοφάνης (ἄριστος, φαίνομαι) — Δημοχάρης (Δῆμος, χαίρω) κλπ. Ταῦτα

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν θέμα εἰς -ησ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς θέμα εἰς -εσ εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις. Τοῦτου ὁ χαρακτήρ σ μεταξύ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα φωνήεντα συναιροῦνται, ὅπως εἰς τὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ος (§ 95, 2).

2) εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον : ὦ Ἀριστοτέλες, ὦ Δημοσθένης, ὦ Ἀγαθόκλεις (Ἀγαθόκλεες).

3) ὁσάκις λαμβάνονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σχηματίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τὰ μὲν εἰς **-ης**, γεν. **-ους** συνήθως κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὰ δὲ εἰς **-ῆς**, γεν. **-έους** (ἦτοι τὰ εἰς **-κλῆς**) κατὰ τὴν τρίτην·

4) ὅσα λήγουν εἰς **-κλῆς** συναίρουσιν τὸ ε τῆς συλλαβῆς **-κλε**, ὅπου μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ **η ἢ ε ἢ ει** : (Θεμιστοκλέης) **Θεμιστοκλέης**, (Θεμιστόκλεες) **Θεμιστόκλεις**, (Θεμιστοκλέει) **Θεμιστοκλεῖ**.

Σημειώσεις. Τὰ εἰς **-ης**, γεν. **-ους** σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν καὶ εἰς **-ην** (κατὰ τὰ πρωτόκλιτα) : τὸν Σωκράτην, τὸν Δημοσθένην (ὅπως τὸν Ἀριστείδην).

§ 98. δ'. Θηλυκὰ ἀκατάληκτα εἰς **-ώς**, γεν. **-οῦς**, διπλόθεμα

		Ἐνικὸς		(θ. Ἦωσ-, Ἦοσ-)	
		(θ. αἰδωσ-, αἰδοσ-)		ἦ	Ἦώς
ὄν.	ἦ	αἰδῶς		τῆς	Ἦοῦς
γεν.	τῆς	αἰδοῦς (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ος)		τῆ	Ἦοῖ
δοτ.	τῆ	αἰδοῖ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ι)		τὴν	Ἦῶ
αἰτ.	τὴν	αἰδῶ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-α)		ῶ	Ἦῶς (πρβλ. § 77).
κλητ.	ῶ	αἰδῶς			

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

§ 99. Αἱ καταλήξεις τῶν τριτοκλιτῶν ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἶναι αἱ ἴδιαι·

2) τῶν οὐδετέρων διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν (βλ. § 55, § 56, § 63, 2).

§ 100. Τῶν καταλήξεων τῆς τρίτης κλίσεως **-ι**, **-σι**, **-α** καὶ **-ας** τὸ δίχρονον **ι** καὶ **α** εἶναι βραχύ : κλητῆρι, κλητῆρσι, κλητῆρα, κλητῆρας.

§ 101. Τὰ μονοσύλλαβα τριτόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν παντὸς ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς καταλήξεως (παρὰ τὸν κανόνα, § 16, 8) : ὁ θῆρ, τοῦ θηρός, τῶ θηρι — τῶν θηρῶν, τοῖς θηρ-κανόνα, § 16, 8) : ὁ θῆρ, τοῦ θηρός, τῶ θηρι — τῶν θηρῶν, τοῖς θηρ-σι — (τοῖν θηροῖν). Ἀλλὰ τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα **ἦ δῆς**, **ὁ θῶς**, **τὸ οὖς**, **ὁ παῖς**, **ὁ Τρῶς** καὶ **τὸ φῶς** εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τονίζονται κανονικῶς : τῶν δῆδων, τῶν θῶων, τῶν ὠτων, τῶν παίδων, τῶν Τρώων, τῶν φῶτων.

§ 102. Περιspῶνται παρὰ τὸν κανόνα, ἂν καὶ δὲν προέρχονται ἐκ συναϊρέσεως (§ 16, 6)

- 1) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ὀνόματος ἢ γλαῦξ·
- 2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς -εὐς: ὦ γραμματεῦ, ὦ Θεσεῦ·
- 3) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων τὸ πῦρ καὶ τὸ οὖς· (βλ. καὶ § 69, 2).

Σημείωσις. Περιspῶνται κανονικῶς αἱ λέξεις παῖς καὶ φῶς, διότι προήλθον ἐκ συναϊρέσεως (πάϊς, φάος). Ἡ δὲ λέξις ἢ κλεις προήλθεν ἐξ ἀρχαιότερου τύπου κληῖς καὶ κανονικῶς ὀξύνεται· (βλ. § 16, 9)

4. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων

§ 103. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων πάσης κλίσεως ἔχει δύο μόνον τύπους, ἦτοι ἓνα διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν, καὶ ἄλλον διὰ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν. Αἱ δὲ καταλήξεις τοῦ δυϊκοῦ τῶν ὀνομάτων εἶναι :

- 1) τῆς ἀ' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -α, γεν. καὶ δοτ. -αιν.
 - 2) τῆς β' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ω, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
 - 3) τῆς γ' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ε, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
- α') τὸ βουλευτ-ά, τοῖν βουλευτ-αιν — τὸ μούσα, τοῖν μούσαιν·
β') τὸ ἰατρ-ώ, τοῖν ἰατρ-οῖν — τὸ νῆσ-ω, τοῖν νῆσ-οιν — τὸ δένδρ-ω, τοῖν δένδρ-οιν·
γ') τὸ ἥρω-ε, τοῖν ἥρώ-οιν — τὸ βό-ε, τοῖν βο-οῖν — τὸ φύλακ-ε, τοῖν φυλάκ-οιν — τὸ πόλει, τοῖν πολέ-οιν — τὸ βασιλεῖ, τοῖν βασιλέ-οιν — (τὸ σκέλει, τοῖν σκελοῖν)· (βλ. § 95, 2).

5. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά

§ 104. Πολλὰ οὐσιαστικά ὀνόματα δὲν σχηματίζονται καὶ δὲν κλίνονται ὁμαλῶς, ἦτοι κατὰ πάντα συμφῶνως μετὰ τοὺς κανόνας μιᾶς τῶν τριῶν κλίσεων, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται. ἀνώμαλα.

Ἐκ τῶν ἀνωμάτων οὐσιαστικῶν λέγονται :

- 1) ἔτερογενῆ, ὅσα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουν (ἔτερον, ἦτοι) διάφορον γένος ἀπὸ τὸ γένος τοῦ ἐνικοῦ, ἢ συγχρόνως τὸ αὐτὸ γένος καὶ διάφορον : ὁ λύχνος — τὰ λύχνα, ὁ σίτος — τὰ σῖτα, ὁ

δεσμὸς — οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, τὸ στάδιον — τὰ στάδια καὶ οἱ στάδιοι (πρβλ. νῦν : ὁ πλοῦτος — τὰ πλούτη, ὁ ναῦλος — οἱ ναῦλοι καὶ τὰ ναῦλα).

2) διπλογενῆ, ὅσα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ἐκφέρονται κατὰ δύο γένη : ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, πληθ. τὰ ζυγά — ὁ ρῶτος καὶ τὸ ρῶτον, πληθ. τὰ ρῶτα (πρβλ. νῦν : τὸ πεῦκο καὶ ὁ πεῦκος — τὰ πεῦκα).

3) ἐτερόκλητα, ὅσα εἰς τὸν ἓνα ἀριθμὸν κλίνονται κατὰ τινὰ κλίσειν, εἰς τὸν ἄλλον δὲ κατ' ἄλλην, ἢ εἰς τινὰς μὲν πτώσεις κατὰ τινὰ κλίσειν, εἰς ἄλλας δὲ κατ' ἄλλην, οἶον.

α') ὁ πρεσβευτής, τοῦ πρεσβευτοῦ κλπ. (κατὰ τὴν α' κλίσειν) — οἱ πρέσβεις, τῶν πρέσβων κλπ. (κατὰ τὴν γ')

β') τὸ πῦρ, τοῦ πυρὸς κλπ. (κατὰ τὴν γ' κλίσειν) — τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς κλπ. (κατὰ τὴν β')

γ') ἡ γυνή (κατὰ τὴν α' κλίσειν), τῆς γυναικός, τῆ γυναικί, τὴν γυναῖκα, ὡ γύναι — αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί κλπ. (κατὰ τὴν γ', πρβλ. § 97, 1).

δ') ὁ Θαλῆς (= Θαλέης), τοῦ Θαλέω, τῷ Θαλῆ, τὸν Θαλῆν, ὡ Θαλῆ (κατὰ τὰ συνηρ. τῆς α' κλίσεως καὶ τὰ ἀπτικόκλιτα) — τοῦ Θάλητος, τῷ Θάλητι, τὸν Θάλητα (κατὰ τὴν γ' κλίσειν).

ε') ὁ Ἄρης, τοῦ Ἄρεως (ἀρχῆθεν Ἄρηος, § 32, 4), τῷ Ἄρει, τὸν Ἄρη καὶ Ἄρην, ὡ Ἄρες (κατὰ τὴν γ' καὶ τὴν α' κλίσειν). Ὁμοίως ὁ Ἄστυάγης (Κυαξάρης, Τισσαφέρνης καὶ ἄλλα ξενικά ὀνόματα), τοῦ Ἄστυάγου, τῷ Ἄστυάγει (κατὰ τὴν γ' κλίσειν), τὸν Ἄστυάγην, ὡ Ἄστυάγη (κατὰ τὴν α').

ς') ὁ ἄμνος, τοῦ ἀμνοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) καὶ τοῦ ἀρνός, τῷ ἀρνί, τὸν ἄρνα — οἱ ἄρνες, τῶν ἀρνῶν, τοὺς ἄρνας (ἐκ θ. ἀρην-, ἀρν- τοῦ σπανίου ὀνόματος τῆς γ' κλίσεως ὁ ἀρήν, πρβλ. § 90 κ. ε.).

ζ') ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) — τοῦ υἱέος, τῷ υἱεῖ — οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱέσι, τοὺς υἱεῖς (κατὰ τὴν γ').

η') ὁ ὄνειρος, τοῦ ὄνειρου κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) — τοῦ ὄνειρατος (ἐξ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς τὸ ὄνειραρ), τῷ ὄνειρατι — τὰ ὄνειρατα, τῶν ὄνειράτων (κατὰ τὴν γ').

θ') ὁ Οἰδίπους, τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίποδι, ὡ Οἰδίπου (κατὰ

τὴν γ' κλίσιν) — τοῦ *Οιδίπου*, τὸν *Οιδίπου* (κατὰ τὰ συνηρημένα τῆς β')

ι') ὁ *χρῶς*, τοῦ *χρωτός*, τῷ *χρωτί*, τὸν *χρωτα* (κατὰ τὴν γ' κλίσιν), ἀλλὰ δοτικὴ καὶ *χρῶ* (κατὰ τὰ ἀττικὸκλιτα, εἰς τὴν φράσιν *ἐν χρῶ* = ἕως τὸ δέρμα).

4) μετὰ πλάστα, ὅσα κλίνονται μὲν κατὰ μίαν ὀρισμένην κλίσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις, ἀλλὰ τὸ θέμα των (μετὰ πλάσταται, ἤτοι) μεταβάλλεται (πρβλ. τὸ γράψιμον, τοῦ γραψίματός).

α') ὁ *κύων*, τοῦ *κυνός*, τῷ *κυνί*, τὸν *κύνα*, ὃ *κύον* — οἱ *κύνες*, τῶν *κυνῶν*, τοῖς *κυσί* κτλ. (θ. *κυων-*, *κυσον-* *κυν-*).

β') ὁ *μάρτυς*, τοῦ *μάρτυρος* κτλ. ὃ *μάρτυς* — οἱ *μάρτυρες*, τῶν *μαρτύρων*, τοῖς *μάρτυσι*, τοὺς *μάρτυρας* κτλ. (θ. *μαρτυ-*, *μαρτυρ-*).

γ') ὁ *σῆς*, τοῦ *σεός*, οἱ *σέες*, τῶν *σέων*, τοὺς *σέας* — τοῦ *σητός*, οἱ *σητες*, τῶν *σητῶν*, τοὺς *σητας* (θ. *σησ-*, *σεσ-*, *σητ-*).

δ') ἡ *κλείς*, τῆς *κλειδός*, τῇ *κλειδί*, τὴν *κλειδα* καὶ τὴν *κλειν* — αἱ *κλειδες* κτλ., τὰς *κλειδας* καὶ τὰς *κλείς* (θ. *κλειδ-*, *κλει-*) (πρβλ. § 82, 1).

ε') ἡ *ναῦς*, τῆς *νεώς* (ἀρχῆθεν *νηός*, § 32, 4), τῇ *νηί*, τὴν *ναῦν*, ὃ *ναῦ* — αἱ *νηες*, τῶν *νεῶν*, ταῖς *ναυσί*, τὰς *ναῦς*, ὃ *νηες* (θ. *ναυ-*, *νη-*, *νε-*).

ς') ἡ *χείρ*, τῆς *χειρός* κτλ. — αἱ *χειρες*, τῶν *χειρῶν*, ταῖς *χερσί*, τὰς *χειρας* κτλ. — δυϊκ. τὸ *χειρε*, τοῖν *χεροῖν* (θ. *χειρ-*, *χερ-*).

ζ') τὸ *γόνυ*, τοῦ *γόνατος*, τῷ *γόνατι*, τὸ *γόνυ* — τὰ *γόνατα*, τῶν *γονάτων*, τοῖς *γόνασι* κτλ. (θ. *γόνυ-*, *γονατ-*).

η') τὸ *δόρυ*, τοῦ *δόρατος* κτλ. (ἕπου τὸ προηγούμενον).

θ') τὸ *ἥπαρ*, τοῦ *ἥπατος*, τῷ *ἥπατι*, τὸ *ἥπαρ* — τὰ *ἥπατα*, τῶν *ἥπατων* κτλ. (θ. *ἥπαρ-*, *ἥπατ-*). ὁμοίως τὸ *δέλεαρ* (τοῦ *δελέατος*), τὸ *στέαρ* (τοῦ *στέατος*), τὸ *φρέαρ* (τοῦ *φρέατος*).

ι') τὸ *ὔδωρ*, τοῦ *ὔδατος*, τῷ *ὔδατι*, τὸ *ὔδωρ* — τὰ *ὔδατα*, τῶν *ὔδατων*, τοῖς *ὔδασι* κτλ. (θ. *ὔδωρ-*, *ὔδατ-*).

ια') τὸ *οὔς*, τοῦ *ὠτός*, τῷ *ὠτί*, τὸ *οὔς* — τὰ *ὠτα*, τῶν *ὠτων*, τοῖς *ὠσί*, τὰ *ὠτα* — τὸ *ὠτε*, τοῖν *ὠτοι* (θ. *οὔσ-*, *ὠτ-*, βλ. § 101, § 102).

ιβ') ὁ *Ἀπόλλων*, τοῦ *Ἀπόλλωνος*, τῷ *Ἀπόλλωνι*, τὸν *Ἀπόλλωνα* καὶ *Ἀπόλλω*, ὃ *Ἀπολλων* (θ. *Ἀπολλων-*, *Ἀπολλων-*, *Ἀπολλο-*).

ιγ') ὁ *Ποσειδῶν* (ἀρχῆθεν *Ποσειδάων*), τοῦ *Ποσειδῶνος*, τῷ *Ποσειδῶνι*, τὸν *Ποσειδῶνα* καὶ *Ποσειδῶ*, ὃ *Πόσειδον*.

ιδ') ὁ Ζεὺς, τοῦ Δι-ός, τῷ Δι-ί, τὸν Δι-α, ὦ Ζεῦ (θ. Ζευ-, Δι-)
 ιε') ἡ Πνύξ, τῆς Πνκ-ρός, τῇ Πνκ-ρί, τὴν Πύκν-α (θ. Πνκ-,

Πνκν-)

5) ἰδ ι ό κ λ ι τ α, ὅσα δὲν κλίνονται κατὰ μίαν τῶν τριῶν κλίσεων, ἀλλὰ κατὰ (ἰδιάν, ἤτοι) ἰδιαιτέραν κλίσιν. Εἶναι δὲ ἰδιόκλιτα :
 α') μερικά προσηγορικά ὀνόματα εἰς -ᾱς, ὡς ὁ φαγᾱς, ὁ καταφαγᾱς κλπ.

β') πολλὰ κύρια ὀνόματα συντετμημένα, ἰδίᾳ δὲ ξενικά: οἷον ὁ Ἄλεξᾱς (ἐκ τοῦ Ἄλεξανδρος), τοῦ Ἄλεξᾱ, τῷ Ἄλεξᾱ, τὸν Ἄλεξᾱν, ὦ Ἄλεξᾱ (πρβλ. Γεράσιμος — Μεμᾱς)

ὁ Φιλῆς (ἐκ τοῦ Φιλῆμων), τοῦ Φιλῆ, τῷ Φιλῆ, τὸν Φιλῆν, ὦ Φιλῆ (πρβλ. Σπυρίδων — Πίπτης)

ὁ Διονῦς (ἐκ τοῦ Διονύσιος), τοῦ Διονῦ, τῷ Διονῦ, τὸν Διονῦν, ὦ Διονῦ

ὁ Ἰησοῦς, τοῦ Ἰησοῦ, τῷ Ἰησοῦ, τὸν Ἰησοῦν, ὦ Ἰησοῦ (Ἐβραϊκὸν ὄνομα)

ὁ Νεκῶς, τοῦ Νεκῶ, τῷ Νεκῶ, τὸν Νεκῶν, ὦ Νεκῶ (Αἰγυπτιακὸν ὄνομα)

6) ἄ κ λ ι τ α, ὅσα δὲν κλίνονται, ἤτοι ἔχουν τὸν αὐτὸν τύπον εἰς πάσας τὰς πτώσεις: ἄκλιτα δὲ εἶναι :

α') ἡ λέξις τὸ χρεῶν (= ἡ ἀνάγκη), τοῦ χρεῶν, τῷ χρεῶν

β') πολλὰ ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, εἰλημμένα, ὅπως δὲ ποτε ἀμετάβλητα, ἐκ ξένων γλωσσῶν, οἷον ὁ Ἄδᾱμ (τοῦ Ἄδᾱμ κλπ.), ὁ Δαβίδ (τοῦ Δαβίδ κλπ.), ὁ Ἰῶβ (τοῦ Ἰῶβ κλπ.), τὸ Πάσχα (τοῦ Πάσχα κλπ.), λέξεις Ἐβραϊκαί — τὸ ἄλφα (τοῦ ἄλφα κλπ.), τὸ βῆτα (τοῦ βῆτα κλπ.), τὸ γάμμα (τοῦ γάμμα κλπ.) ὁμοίως δὲ καὶ τὸ δίγαμμα (τοῦ δίγαμμα κλπ.), τὸ δέλτα, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῶν γραμμᾶτων, ἀρχῆθεν λέξεις Φοινικικαί (πρβλ. νῦν : ὁ Γκαῖτε, ὁ Κλέμανσῶ — τὸ φούτ-μπῶλ, τὸ ρεκόρ — τὸ τράμ, τὸ ζενίθ, τὸ ναδίρ)

7) ἔ λ λ ε ι π τ ι κ ᾶ, ὅσα δὲν εἶναι εὐχρηστα, εἰς πάντας τοὺς ἀριθμούς ἢ εἰς πάσας τὰς πτώσεις (ἔλλειπτικά κ α τ' ἄ ρ ι θ μ ὶ ν — ἔλλειπτικά κ α τ ᾶ π τ ῶ σ ι ν)

α') ἔλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν εἶναι :

1) τὰ κύρια ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἀπαντῶσιν ἢ εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν ἢ εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν : Μενέλαος, Ἀριστεί-

δης — ὁ Πειραιεύς, οἱ Δελφοί, ἡ Κέρκυρα, αἱ Ἀθῆναι — ὁ Ὀλυμπος, ἡ Πίνδος, τὸ Πτόρον, τὰ Κεραῖνια — τὰ Ὀλύμπια, τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια (πρβλ. ὁ Πύργος, ἡ Καρδίτσα, αἱ Σπέτσαι, τὰ Χριστούγεννα κτλ.)·

2) τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἢ φυσικῶν σωματίων ἢ φαινομένων : ὁ ἄργυρος, ὁ σίδηρος, ὁ χρυσός — ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ αἶθρ, τὸ ἔαθρ, οἱ ἐτησίαι (§ 48, 3) — ἡ νεότης, τὸ γῆρας κτλ.·

β') ἐλλειπτικὰ κατὰ πτώσιν (ἢ ἅμα καὶ κατ' ἀριθμὸν) εἶναι :

1) αἱ λέξεις τὸ ὄφελος, τὸ ὄναρ, τὸ ὕπαρ (= ὀπτασία ἐν ἐγρηγόρσει), εὐχρηστοὶ μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ (πρβλ. νῦν : τὸ σέβας — τὰ σέβη, τὰ ἄρματα = τὰ ὄπλα)·

2) ἡ λέξις μάλη, εὐχρηστος μόνον εἰς τὴν γενικὴν εἰς τὴν φράσιν ὑπὸ μάλης (= ὑπὸ τὴν μασχάλην)·

3) ἡ λέξις νέωτα, αἰτιατικῆς ἐνικοῦ, εὐχρηστος εἰς τὴν φράσιν ἐς νέωτα (= τοῦ χρόνου)·

4) αἱ λέξεις ὦ τᾶν (= ὦ φίλε) καὶ ὦ μέλε (= καλέ μου)·

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ΤΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

1. Ὅρισμός. Γενικαὶ παρατηρήσεις

§ 105. Ἐπίθετα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ποιότητα ἢ ιδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος : (ἄρτος) λευκός, (οἰκία) ὑψηλή, (ὄπλον) βαρύ.

§ 106. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων :

1) τὰ πλεῖστα ἔχουν τρία γένη, ἀρσενικόν, θηλυκὸν καὶ οὐδέτερον, καὶ ταῦτα λέγονται τριγενῆ : ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλόν — ὁ ἄκαρπος, ἡ ἄκαρπος, τὸ ἄκαρπον — ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεῖα, τὸ εὐθὺ — ὁ εὐγενής, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές·

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν, καὶ ταῦτα λέγονται διγενῆ : ὁ φηγός, ἡ φηγός — ὁ ἄρπαξ, ἡ ἄρπαξ.

§ 107. Ἐκ τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων :

1) ὅσα ἔχουν τρεῖς καταλήξεις, ἤτοι μίαν δι' ἕκαστον γένος, λέγονται τρικατάληκτα : κακός, κακή, κακὸν — βαρῦς, βαρεῖα, βαρῦ.

2) ὅσα ἔχουν δύο καταλήξεις, ἤτοι μίαν διὰ τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, λέγονται δικατάληκτα : ὁ, ἡ βάρβαρος, τὸ βάρβαρον — ὁ, ἡ εὐελπῖς, τὸ εὐελπι.

§ 108. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα : ὁ πένης, ἡ πένης — ὁ βλάξ, ἡ βλάξ.

§ 109. 1) Τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν α' κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται δευτερόκλιτα, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν γ' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται τριτόκλιτα : δίκαι-ος, δικαί-α, δίκαι-ον — εὐρ-ύς, εὐρ-εῖα, εὐρ-ύ.

2) τὰ δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν γ' : ὁ, ἡ βάνασ-ος, τὸ βάνασ-ον — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές.

3) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὰ πλεῖστα κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

2. Κλίσις τῶν ἐπιθέτων

Α') Δευτερόκλιτα

1. Ἄσυναίρετα

§ 110. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἀσυναίρετων ἐπιθέτων

Ἐνικὸς

(θ. καλο-, καλη-, καλο-)

καλ-ός	καλ-ή	καλ-ὸν
καλ-οῦ	καλ-ῆς	καλ-οῦ
καλ-ῶ	καλ-ῆ	καλ-ῶ
καλ-ὸν	καλ-ῆν	καλ-ὸν
καλ-ἔ	καλ-ῆ	καλ-ὲν

(θ. δικαιο-, δικαία-, δικαιο-)

δίκαι-ος	δικαί-α	δίκαι-ον
δικαί-ου	δικαί-ας	δικαί-ου
δικαί-ω	δικαί-α	δικαί-ω
δίκαι-ον	δικαί-αν	δίκαι-ον
δίκαι-ε	δικαί-α	δίκαι-ον

καλ-οί	καλ-αί	καλ-ά	δίκαι-οι	δίκαι-αι	δίκαι-α
καλ-ῶν	καλ-ῶν	καλ-ῶν	δικαί-ων	δικαί-ων	δικαί-ων
καλ-οῖς	καλ-αῖς	καλ-οῖς	δικαί-οις	δικαί-αις	δικαί-οις
καλ-οὺς	καλ-άς	καλ-ά	δικαί-ους	δικαί-ας	δίκαι-α
καλ-οὶ	καλ-αί	καλ-ά	δίκαι-οι	δίκαι-αι	δίκαι-α

(βλ. § 46, 2, § 53, α, β).

§ 111. Τῶν τρικατάληκτων εἰς **-ος** ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν :

1) κανονικῶς λήγει εἰς **-η** : σοφός, σοφή — τερπνός, τερπνή. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ος** τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ ρ, τότε τὸ θηλυκὸν λήγει εἰς **α** μακρὸν (§ 50,1) : νέ-ος, νέ-α — τέλει-ος, τε-λεί-α — νεκρ-ός, νεκρ-ά (πλὴν ὕγδο-ος, ὕγδό-η)·

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν καὶ γενικὴν τονίζεται ὅπου καὶ ὅπως τὸ ἀρσενικὸν εἰς τὰς ἰδίας πτώσεις : πλούσιαι, πλουσιῶν (πλούσιοι, πλουσιῶν) — ἀρχαῖαι, ἀρχαίων (ἀρχαῖοι, ἀρχαίων) — μικραί, μικρῶν (μικροί, μικρῶν).

§ 112. Ἐκ τῶν εἰς **-ος** ἐπιθέτων δικατάληκτα εἶναι :

1) τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συνθέτων εἰς **-ος** : (ὁ, ἡ) ἄ-καρπος, (ὁ, ἡ) ἄ-θάνατος, (ὁ, ἡ) ἐπί-τιμος, (ὁ, ἡ) ἔν-δοξος κλπ·

2) μερικὰ ἀπλᾶ, τὰ ὅποια λήγουν εἰς **-ειος** ἢ **-ιος** ἢ **-ιμος** : (ὁ, ἡ) βόο-ειος, (ὁ, ἡ) γαμήλ-ιος, (ὁ, ἡ) δόκ-ιμος·

3) τὰ ἐπίθετα βάνουσος, βάρβαρος, ἡμερος, ἡρεμος, ἡσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος.

Σημείωσις. Μερικὰ σύνθετα εἰς **-ος** εἶναι τρικατάληκτα, ὡς ἀντάξιος, ἀνταξία, ἀντάξιον — ἐναντίος, ἐναντία, ἐναντίον — πάγκαλος, παγκάλη, πάγκαλον.

Ὅμοιως τὰ εἰς **-ικος** παρασύνθετα : (ἐξεταστής) ἐξεταστικός, ἐξεταστική, ἐξεταστικόν — (εὐδαίμων) εὐδαιμονικός, εὐδαιμονική, εὐδαιμονικόν.

Μερικὰ δὲ ἀπλᾶ ἢ σύνθετα εἰς **-ος** εἶναι συγχρόνως τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα : ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἢ βέβαιος, τὸ βέβαιον — ὁ ἔρημος, ἡ ἐρήμη ἢ ἔρημος, τὸ ἔρημον — ὁ ἀναίτιος, ἡ ἀναίτια ἢ ἀναίτιος, τὸ ἀναίτιον — ὁ ἀνάξιος, ἡ ἀναξία ἢ ἀνάξιος, τὸ ἀνάξιον.

2. Συνηρημένα

§ 113. Παραδείγματα δευτεροκλίτων συνηρημένων επιθέτων

Ἐνικὸς

(θ. εὔνοο-, εὔνου-)

(θ. χρυσοο-, χρυσεᾶ-, χρυσοο-)							
Χρυσοῦς	Χρυσῆ	Χρυσοῦν	ὁ	ἡ	εὔνοος	τὸ	εὔνου
Χρυσοῦ	Χρυσῆς	Χρυσοῦ	τοῦ	τῆς	εὔνου	τοῦ	εὔνου
Χρυσῶ	Χρυσῆ	Χρυσῶ	τῶ	τῆ	εὔνω	τῶ	εὔνω
Χρυσοῦν	Χρυσῆν	Χρυσοῦν	τὸν	τῆν	εὔνου	τὸ	εὔνου

Πληθυντικὸς

Χρυσοῖ	Χρυσαῖ	Χρυσᾶ	οἱ	αἱ	εὔνοι	τὰ	εὔνοα
Χρυσῶν	Χρυσῶν	Χρυσῶν		τῶν	εὔνων	τῶν	εὔνων
Χρυσοῖς	Χρυσαῖς	Χρυσοῖς	τοῖς	ταῖς	εὔνοις	τοῖς	εὔνοις
Χρυσοῦς	Χρυσᾶς	Χρυσᾶ	τούς	τάς	εὔνοους	τὰ	εὔνοα

(βλ. § 57 κ. ἐ.).

Παρατηρήσεις

§ 114. Τὰ **τρικατάληκτα** συνηρημένα εἰς **-οῦς** ἐπίθετα κανονικῶς σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν εἰς **-ῆ**: *κυανοῦς, κυανῆ* — *χαλκοῦς, χαλκῆ*. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως **-ους** τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχη **ε ἢ ρ**, τότε σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν εἰς **-α**: *ἔρεοῦς, ἔρεᾶ* — *κεραμεοῦς, κεραμεᾶ* — *ἀργυροῦς, ἀργυρεᾶ* (πρβλ. § 111, 1).

§ 115. **Δικατάληκτα** συνηρημένα εἰς **-ους** ἐπίθετα εἶναι σύνθετα ἐπίθετα μὲ δεῦτερον συνθετικὸν τὰς λέξεις **νοῦς, πλοῦς, ῥοῦς, χροῦς**: *ὁ, ἡ κακόνους, τὸ κακόνου* — *ὁ, ἡ εὔπλους, τὸ εὔπλου* — *ὁ, ἡ εὔρους, τὸ εὔρου* — *ὁ, ἡ ἄχρους, τὸ ἄχρου*.

Σημείωσις. Τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἀριθμητικὰ εἰς **-πλοῦς** εἶναι τρικατάληκτα καὶ κλίνονται κατὰ τὸ συνηρημένον ἐπίθετον *ὁ χρυσοῦς, ἡ χρυσῆ, τὸ χρυσοῦν*: *ἀπλοῦς, ἀπλῆ, ἀπλοῦν* — *διπλοῦς, διπλῆ, διπλοῦν* κλπ.

§ 116. Τῶν δικατάληκτων συνηρημένων εἰς **-ους** ἐπιθέτων
1) τὸ **-οα** τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου μένει ἀσυναίρετον: τὰ *εὔπλοα, τὰ ἄχροα*.

2) ἡ ἐκ συναϊρέσεως προερχομένη κατάληξις **-οι** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς ὡς πρὸς τὸν τονισμὸν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : οἱ εὔνοι, εὐχροὶ (ὅπως π. χ. οἱ ταῦροι).

3. Ἄττικὸκλίτα

§ 117. Παραδείγματα ἄττικοκλίτων ἐπιθέτων

Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς							
		(θ. ἰλεω-)							
ὁ	ἡ	ἰλεως	τὸ	ἰλεων	οἱ	αἱ	ἰλεω	τὰ	ἰλεα
τοῦ	τῆς	ἰλεω	τοῦ	ἰλεω	τῶν		ἰλεων	τῶν	ἰλεων
τῶ	τῆ	ἰλεω	τῶ	ἰλεω	τοῖς	ταῖς	ἰλεως	τοῖς	ἰλεως
τὸν	τὴν	ἰλεων	τὸ	ἰλεων	τούς	τάς	ἰλεως	τὰ	ἰλεα
	ᾧ	ἰλεως	ᾧ	ἰλεων	ᾧ		ἰλεω	ᾧ	ἰλεα

Παρατηρήσεις

§ 118. Τὰ ἄττικὸκλίτα ἐπίθετα

1) εἶναι δικατάληκτα : ὁ, ἡ ἀξιόχρεως, τὸ ἀξιόχρεων — ὁ, ἡ ἀγήρωσ, τὸ ἀγήρων — ὁ, ἡ ἔμπλευσ, τὸ ἔμπλεων — ὁ, ἡ εὐκερως, τὸ εὐκερων· τρικατάληκτον δὲ εἶναι μόνον τὸ ἐπίθετον πλέωσ (πλέα, πλέων).

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ οὐδετέρου ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ω**, ἀλλὰ **-α**, ὅπως τὰ οὐδέτερα τῆς κοινῆς β' κλίσεως : τὰ ἔμπλεα (ὅπως π. χ. τὰ δίκαια).

Β') Τριτόκλιτα

1. Φωνηεντόληκτα. Τρικατάληκτα

§ 119. Παραδείγματα τρικατάληκτων ἐπιθέτων

Ἐνικὸς					
εὐθύ-ς	εὐθεῖα	εὐθύ	ἥμισυ-ς	ἡμίσεια	ἥμισυ
εὐθέ-ος	εὐθείας	εὐθέ-ος	ἡμίσε-ος	ἡμίσειας	ἡμίσε-ος
εὐθεῖ	εὐθεία	εὐθεῖ	ἡμίσει	ἡμίσεια	ἡμίσει
εὐθύ-ν	εὐθεῖαν	εὐθύ	ἥμισυ-ν	ἡμίσειαν	ἥμισυ
εὐθύ	εὐθεῖα	εὐθύ	ἥμισυ	ἡμίσεια	ἥμισυ

Πληθυντικός

εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσε-α (καὶ ἡμίση)
εὐθέ-ων	εὐθειῶν	εὐθέ-ων	ἡμίσε-ων	ἡμισειῶν	ἡμισέ-ων
εὐθέ-σι	εὐθείαις	εὐθέ-σι	ἡμίσε-σι	ἡμισείαις	ἡμίσε-σι
εὐθεῖς	εὐθείαις	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμισείας	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)

§ 120. Τὰ εἰς **-υς** τρικατάληκτα ἐπίθετα τὰ πλεῖστα εἶναι ὀξύτονα : (βαθύς, βαρῦς, εὐρύς, παχύς, ταχύς κτλ.)· βαρύτονα δὲ εἶναι μόνον τὸ **ἡμισυς** καὶ **θηλυς** (θήλεια, θῆλυ). Τὸ δὲ θηλυκὸν αὐτῶν σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ε**, μὲ τὴν κατάληξιν **-ια** : (βαρέ-ια) **βαρεῖα**.

§ 121. Κατὰ τὴν γ' κλίσιν κλίνονται καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα εἰς **-υς** (γεν. **-υος** ἢ **-εος**) σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα φωνηεντόληκτον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-υς** (γεν. **-υος** ἢ **-εως**), ὡς

ὁ	ἡ	εὐβοτρυ-ς	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ς	δίπηχyu
τοῦ	τῆς	εὐβότρυ-ος	τοῦ	εὐβότρυ-ος	διπήχε-ος	διπήχε-ος
τῶ	τῆ	εὐβότρυ-ϊ	τῶ	εὐβότρυ-ϊ	διπήχει	διπήχει
τὸν	τὴν	εὐβοτρυ-ν	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ν	δίπηχyu
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	κλπ.
οἱ	αἱ	εὐβότρυ-ες	τὰ	εὐβότρυ-α	διπήχεις	διπήχε-α (καὶ διπήχη)
τῶν		εὐβοτρύ-ων	τῶν	εὐβοτρύ-ων	διπήχέ-ων	
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	

2. Συμφωνόληκτα

§ 122. α') Ἀφωνόληκτα

Ἐνικὸς

(θ. ἀπαντ-)

(θ. χαριεντ-, χαριετ-)

ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
ἄπαντ-ος	ἀπάσης	ἄπαντ-ος	χαριεντ-ος	χαριέσσης	χαριεντ-ος
ἄπαντ-ι	ἀπάση	ἄπαντ-ι	χαριεντ-ι	χαριέσση	χαριεντ-ι
ἄπαντ-α	ἄπασαν	ἄπαν	χαριεντ-α	χαρίεσσαν	χαρίεν
ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεν	χαρίεσσα	χαρίεν

Πληθυντικὸς

ἅπαντ-ες	ἅπασαι	ἅπαντ-α	χαρίεντ-ες	χαρίεσσαι	χαρίεντ-α
ἅπάντ-ων	ἅπασῶν	ἅπάντ-ων	χαρίεντ-ων	χαρίεσσῶν	χαρίεντ-ων
ἅπα-σι	ἅπάσαις	ἅπα-σι	χαρίε-σι	χαρίεσαις	χαρίε-σι
ἅπαντ-ας	ἅπάσας	ἅπαντ-α	χαρίεντ-ας	χαρίεσσας	χαρίεντ-α
ἅπαντ-ες	ἅπασαι	ἅπαντ-α	χαρίεντ-ες	χαρίεσσαι	χαρίεντ-α

Ἑνικὸς

Πληθυντικὸς

ἄκων	ἄκουσα	ἄκον	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α
ἄκοντ-ος	ἄκούσης	ἄκοντ-ος	ἄκόντ-ων	ἄκουσῶν	ἄκόντ-ων
ἄκοντ-ι	ἄκούσῃ	ἄκοντ-ι	ἄκου-σι	ἄκούσαις	ἄκου-σι
ἄκοντ-α	ἄκουσαν	ἄκον	ἄκοντ-ας	ἄκούσας	ἄκοντ-α
ἄκον	ἄκουσα	ἄκον	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α

(βλ. § 80 κ. ἐ.).

Σημείωσις. Κατὰ τὰ ἅπας κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς, πᾶσα, πᾶν (παντός, παντί — πάντες, πάντων), (βλ. § 36, 4, ε' καὶ § 101 - § 103).

Κατὰ τὸ ἐπίθετον χαρίεις κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα ἀστεροίεις (ἀστεροέσσα, ἀστερόεν), ἰχθυοίεις, ὑλγίεις, φωνήεις (φωνήεσσα, φωνήεν) κτλ. Τούτων ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα εἰς -ετ : (τοῖς φωνήε-σι =) φωνήεσι, (ἡ φωνήετ-ια =) φωνήεσσα (βλ. § 33, 4 καὶ § 36, 4 γ').

Κατὰ τὸ ἄκων κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον ἐκῶν, ἐκοῦσα, ἐκόν· (βλ. § 36, 4 καὶ § 81).

§ 123. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι :

1) δικατάληκτα ἐπίθετα σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἀφωνόληκτον. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ τὸ δεύτερον συνθετικὸν των, οἶον

ὁ, ἡ ἄχαρις, τὸ ἄχαρι — τοῦ, τῆς ἀχάριτος — τόν, τὴν ἄχαριν κτλ. (βλ. § 82)·

ὁ, ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι — τοῦ, τῆς εὐέλπιδος — τόν, τὴν εὐελπιν κτλ. — οἱ, αἱ εὐέλπιδες, τῶν εὐελπίδων κτλ.

ὁ, ἡ δίπους, τὸ δίπουν κτλ. (βλ. § 82, Σημ. 1)·

ὁ, ἡ μονόδους, τὸ μονόδου — τοῦ, τῆς μονόδοντος, τοῦ μονόδοντος κτλ. (βλ. § 81 κ. ἐ.)·

2) μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα, οἶον

ὁ, ἡ βλάξ — τοῦ, τῆς βλακ-ὸς κτλ., ὁ, ἡ ἄρπαξ — τοῦ, τῆς ἄρ-
παγ-ος κτλ.

ὁ, ἡ πένης — τοῦ, τῆς πένητ-ος κτλ., ὁ, ἡ φυγὰς — τοῦ, τῆς φυ-
γάδ-ος κτλ.

ὁ, ἡ ἄπαις — τοῦ, τῆς ἄπαιδ-ος κτλ., ὁ, ἡ ἐπηλὺς — τοῦ, τῆς ἐπή-
λυδ-ος κτλ.

β') Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα

§ 124. α'. Τρικατάληκτα

Πληθυντικὸς

Ἐνικὸς

(θ. μελαν-)

μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α
μέλαν-ος	μελαίνης	μέλαν-ος	μελάν-ων	μελαινῶν	μελάν-ων
μέλαν-ι	μελαίνῃ	μέλαν-ι	μέλα-σι	μελαίναις	μέλα-σι
μέλαν-α	μέλαιναν	μέλαν	μέλαν-ας	μελαίνας	μέλαν-α
μέλαν	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α

Οὕτω κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **τάλας** (τάλαινα, τάλαν) (βλ. § 33, 35).

§ 125. Τῶν τριτοκλίτων τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν

1) λήγει πάντοτε εἰς **α** βραχύ: ταχός, ταχειᾶ — πᾶς, πᾶσᾶ — φω-
νῆεις, φωνήεσσᾶ — ἐκών, ἐκουσᾶ — τάλας, τάλαινα

2) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς
ληγούσης: τῶν ταχειῶν, πασῶν, φωνηεσσῶν, ἐκουσῶν, ταλαιῶν (βλ.
καὶ § 111, 2).

§ 126. β'. Δικατάληκτα

Ἐνικὸς

(θ. εὐδαίμων-, εὐδαίμων-)

(θ. ἄρρην-, ἄρρην-)

ὁ	ἡ	εὐδαίμων	τὸ	εὐδαίμων	ὁ	ἡ	ἄρρην	τὸ	ἄρρην
τοῦ	τῆς	εὐδαίμων-ος	τοῦ	εὐδαίμων-ος	τοῦ	τῆς	ἄρρην-ος	τοῦ	ἄρρην-ος
τῷ	τῇ	εὐδαίμων-ι	τῷ	εὐδαίμων-ι	τῷ	τῇ	ἄρρην-ι	τῷ	ἄρρην-ι
τὸν	τὴν	εὐδαίμων-α	τὸ	εὐδαίμων	τὸν	τὴν	ἄρρην-α	τὸ	ἄρρην
ᾧ		εὐδαίμων			ᾧ				ᾧ

Πληθυντικός

οί	αἱ	εὐδαίμον-ες	τὰ	εὐδαίμον-α	οἱ	αἱ	ἄρρεν-ες	τὰ	ἄρρεν-α
τῶν		εὐδαιμόν-ων		τῶν		ἄρρέν-ων			
τοῖς	ταῖς	εὐδαίμο-σι	τοῖς	εὐδαίμο-σι	τοῖς	ταῖς	ἄρρε-σι	τοῖς	ἄρρε-σι
τούς	τάς	εὐδαίμον-ας	τὰ	εὐδαίμον-α	τούς	τάς	ἄρρεν-ας	τὰ	ἄρρεν-α
ᾧ		εὐδαίμον-ες	ᾧ	εὐδαίμον-α	ᾧ		ἄρρεν-ες	ᾧ	ἄρρεν-α

Ἐνικός

Πληθυντικός

ὁ	ἡ	ἀπάτωρ	τὸ	ἀπάτορ	οἱ	αἱ	ἀπάτορ-ες	τὰ	ἀπάτορ-α
τοῦ	τῆς	ἀπάτορ-ος	τοῦ	ἀπάτορ-ος	τῶν		ἀπατόρ-ων		
τῷ	τῇ	ἀπάτορ-ι	τῷ	ἀπάτορ-ι	τοῖς	ταῖς	ἀπάτορ-σι	τοῖς	ἀπάτορ-σι
τὸν	τὴν	ἀπάτορ-α	τὸ	ἀπάτορ	τούς	τάς	ἀπάτορ-ας	τὰ	ἀπάτορ-α
ᾧ		ἀπάτορ*			ᾧ		ἀπάτορ-ες	ᾧ	ἀπάτορ-α

§ 127. Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσ-
 ἐτι μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνο-
 μα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἐνρινόληκτον ἢ ὑγρόληκτον, οἷον

ὁ	ἡ	μάκαρ,	τοῦ	τῆς	μάκαρ-ος, κτλ.
ὁ	ἡ	ὑψάχην,	τοῦ	τῆς	ὑψάχεν-ος, κτλ.
ὁ	ἡ	μακρόχειρ,	τοῦ	τῆς	μακρόχειρ-ος, κτλ.

§ 128. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

1) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν πάντα ὁμοίαν μὲ τὸ
 θέμα, καὶ ἂν εἶναι διπλόθεμα, ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ᾧ μέλαν,
 ᾧ τάλαν — (ἐλεῆμων, τὸ ἐλεῆμον) ᾧ ἐλεῆμον — (νοῆμων, τὸ νοῆμον) ᾧ
 νοῆμον — (ἄρρη, ἄρρεν-ος) ᾧ ἄρρεν — (ἀπάτωρ, ἀπάτορ-ος) ᾧ ἀπάτορ*

2) ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ων τὰ πλεῖστα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον
 εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν
 ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου : (ὁ, ἡ
 εὐγνώμων) ᾧ εὐγνώμων, τὸ εὐγνώμων (ὁ, ἡ εὐσχήμων) ᾧ εὐσχημων,
 τὸ εὐσχημων· ἀλλὰ (ὁ, ἡ ἀμνήμων) ᾧ ἀμνήμων, τὸ ἀμνήμων (ὁ, ἡ με-
 γαλόφρων) ᾧ μεγαλόφρων, τὸ μεγαλόφρων.

* « αἱ δὲ εἰς -ορ ὑπὲρ δύο συλλαβὰς κλητικαὶ ἐν ταύτῃ τῇ συλλαβῇ φυλάτ-
 τουσι τὸν τόνον, ἐν ἣ συλλαβῇ ἔχει αὐτὸν ἡ εὐθεῖα ». Ἡρωδιανός, Α, σελ. 419, 13 - 16.

γ') Σιγμόληκτα

§ 129. Τὰ σιγμόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι πάντα δικατάληκτα, διπλόθεμα, εἰς -ης τὸ ἀρσενικὸν καὶ εἰς -ες τὸ οὐδέτερον, σύνθετα δὲ τὰ πλεῖστα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐδέτερον σιγμόληκτον εἰς -ος ἢ ῥῆμα : ὁ, ἡ ὑγιής, τὸ ὑγιές — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές (εὖ, γένος) — ὁ, ἡ πλήρης, τὸ πλήρες — ὁ, ἡ εὐσεβής, τὸ εὐσεβές (εὖ, σέβομαι) — ὁ, ἡ ἀμελής, τὸ ἀμελές (ἀ, μέλει) — ὁ, ἡ εὐώδης, τὸ εὐώδες (εὖ, ὕζω, θ. ὀδ-).

Παραδείγματα

Ἐνικὸς				Πληθυντικὸς			
				(θ. ἐπιμελησ-, ἐπιμελεσ-)			
ὁ	ἡ	ἐπιμελής	τὸ ἐπιμελές	οἱ	αἱ	ἐπιμελεῖς	τὰ ἐπιμελῆ
τοῦ	τῆς	ἐπιμελοῦς	τοῦ ἐπιμελοῦς	τῶν		ἐπιμελῶν	
τῷ	τῇ	ἐπιμελεῖ	τῷ ἐπιμελεῖ	τοῖς	ταῖς	ἐπιμελέσι	τοῖς ἐπιμελέσι
τὸν	τὴν	ἐπιμελῆ	τὸ ἐπιμελές	τούς	τάς	ἐπιμελεῖς	τὰ ἐπιμελῆ
ὦ ἐπιμελές				ὦ	ἐπιμελεῖς	ὦ	ἐπιμελῆ

Ἐνικὸς				Πληθυντικὸς			
				(θ. εὐήθησ-, εὐήθεσ-)			
ὁ	ἡ	εὐήθης	τὸ εὐήθες	οἱ	αἱ	εὐήθεις	τὰ εὐήθη
τοῦ	τῆς	εὐήθους	τοῦ εὐήθους	τῶν		εὐήθων	
τῷ	τῇ	εὐήθει	τῷ εὐήθει	τοῖς	ταῖς	εὐήθεσι	τοῖς εὐήθεσι
τὸν	τὴν	εὐήθη	τὸ εὐήθες	τούς	τάς	εὐήθεις	τὰ εὐήθη
ὦ εὐήθες				ὦ	εὐήθεις	ὦ	εὐήθη

Παρατηρήσεις

§ 130. Τὰ εἰς -ης, -ες σιγμόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

- 1) ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζουσι μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους·
- 2) τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους τὴν μὲν ἐνικὴν κλητικὴν σχηματίζουσι ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενές θέμα, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν : ὁ, ἡ εὐσεβής, ὦ εὐσεβέες — (οἱ, αἱ εὐγενεῖς) τοὺς, τὰς εὐγενεῖς·
- 3) τὰ βαρύτερα εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ

θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, εἰς δὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν παντὸς γένους τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα : ὁ, ἡ συνήθης, ὦ σύνθητες, τὸ σύνθητες — ὁ, ἡ αὐτάρκης, ὦ αὐταρκες, τὸ αὐταρκες — οἱ, αἱ πλήρεις, τὰ πλήρη, τῶν πλήρων (ἐκ τοῦ πληρέσ-ων, πληρέ-ων) — οἱ, αἱ εὐμεγέθεις, τὰ εὐμεγέθη, τῶν εὐμεγέθων (ἐκ τοῦ εὐμεγεθέσ-ων, εὐμεγεθέ-ων) (βλ. § 25).

Σημείωσις 1. Τονίζονται κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὸ οὐδέτερον τὰ σύνθετα ὅσα λήγουν εἰς **-ώδης, -ώλης** καὶ **-ήρης** : εὐώδης, ὦ εὐώδες, τὸ εὐώδες—ἐξώλης, ὦ ἐξώλης, τὸ ἐξώλης — ξιφήρης, ὦ ξιφήρες, τὸ ξιφήρες.

Σημείωσις 2. Ἐπίθετον εἰς **-ης** ἀρχῆθεν ἦτο καὶ ἡ λέξις ἢ τριήρης (τῆς τριήρους, τῆ τριήρει, τὴν τριήρη, ὦ τριήρες — αἱ τριήρεις, τῶν τριήρων, ταῖς τριήρσαι, τὰς τριήρεις), ἐγένετο δὲ οὐσιαστικὸν ἡ λέξις αὕτη κατὰ παράλειψιν τῆς λέξεως ναῦς.

3. Ἀνώμαλα ἐπίθετα

§ 131. Συνήθη ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι πέντε : **μέγας, πολὺς, πρᾶος, σῶος ἢ σῶς** καὶ **φροῦδος**.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. μεγα- καὶ μεγαλο-)

μέγας	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλοι	μεγάλα
μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλοις	μεγάλοις
μέγα-ν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
ὦ μέγα ἢ μεγάλε	μεγάλῃ	μέγα	μεγάλοι	μεγάλοι	μεγάλα

(θ. πολυ- καὶ πολλο-)

πολὺς	πολλή	πολύ	πολλοὶ	πολλοὶ	πολλὰ
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
πολλῷ	πολλῇ	πολλῷ	πολλοῖς	πολλοῖς	πολλοῖς
πολύ-ν	πολλήν	πολύ	πολλοὺς	πολλὰς	πολλὰ
πολύ	πολλῇ	πολύ	πολλοὶ	πολλοὶ	πολλὰ

(θ. πραο- και πραε-)

πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραείας	πράου	πράεων	πραειῶν	πραέων
πράω	πραεῖα	πράω	πράεσι	πραεῖαις	πραέσι
πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραείας	πραέα
	κτλ.			κτλ.	

ὁ	σῶς	ἡ	σῶς	τὸ	σῶν	οἱ	σῶ	αἱ	σῶ	τὰ	σᾶ
τὸν	σῶν	τὴν	σῶν	τὸ	σῶν	τούς	σῶς	τάς	σῶς	τὰ	σᾶ

Οἱ ἄλλοι τύποι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τοῦ ὁμαλοῦ σῶος, σῶα, σῶον.

Τὸ δὲ **φρουδος, φρουδή** (καὶ **φρουδος**), **φρουδον** εἶναι ἔλλειπτικὸν καὶ εὐρίσκεται μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ.

Π α ρ ἄ ρ τ η μ α

Κλίσις τῶν μετοχῶν

§ 132. Πᾶσαι αἱ μετοχαὶ εἶναι τρικατάληκτοι καὶ (ὅπως τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων) τὸ μὲν θηλυκὸν των κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν τρίτην (πρβλ. § 109, 1).

§ 133. Αἱ δευτερόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν πᾶσαι εἰς **-μένος, -μένη, -μένον**: γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον — γεγραμμένος, γεγραμμένη, γεγραμμένον (βλ. § 110, καλός, καλή, καλόν).

§ 134. Αἱ τριτόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν
1) εἰς **-ās, āsā, -ān**: λούσας, λούσασα, λούσαν (τοῦ λούσαντ-ος, τῆς λουσάσης, τοῦ λούσαντ-ος κτλ., ὡς λούσας, ὡς λούσασα, ὡς λούσαν — οἱ λούσαντ-ες, αἱ λούσασαι, τὰ λούσαντ-α, τοῖς λούσασι κτλ.) (βλ. § 125, ἄπας).

2) εἰς **-εις, -εῖσα, -έν**: παιδευθεῖς, παιδευθεῖσα, παιδευθὲν (τοῦ παιδευθέντ-ος, τῆς παιδευθείσης κτλ., ὡς παιδευθεῖς, ὡς παιδευθεῖσα, ὡς παιδευθὲν — οἱ παιδευθέντ-ες, αἱ παιδευθεῖσαι, τὰ παιδευθέντ-α, τοῖς παιδευθεῖ-σι κτλ.) (πρβλ. § 122, χαρίεις).

3) εἰς **-οὺς, -οῦσα, -όν**: διδούς, διδοῦσα, διδόν (τοῦ διδόντ-ος, τῆς διδοῦσης, τοῦ διδόντ-ος κτλ., ὡς διδούς, ὡς διδοῦσα, ὡς διδόν — οἱ

διδόντ-ες, αἱ διδοῦσαι, τὰ διδόντ-α, τοῖς διδοῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80),
ὁδοῦς, ὁδόντ-ος)·

4) εἰς **-ύς, -ῦσα, -ύν** : ἀπολλύς, ἀπολλῦσα, ἀπολλύν (τοῦ ἀπολλύντ-ος, τῆς ἀπολλύσης, τοῦ ἀπολλύντ-ος κτλ., ὦ ἀπολλύς, ὦ ἀπολλῦσα, ὦ ἀπολλύν — οἱ ἀπολλύντ-ες, αἱ ἀπολλῦσαι, τὰ ἀπολλύντ-α, τοῖς ἀπολλῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80, ἀνδριάς, καί § 122)·

5) εἰς **-ων, -ουσα, -ον** (ἢ **-ῶν, -ῶσα, -ῶν ἢ -ῶν, -οῦσα, -οῦν**) : γράφων, γράφουσα, γράφον (τοῦ γράφοντ-ος, τῆς γραφούσης, τοῦ γράφοντ-ος κτλ., ὦ γράφων, ὦ γράφουσα, ὦ γράφον, — οἱ γράφοντ-ες, αἱ γράφουσαι, τὰ γράφοντ-α, τοῖς γράφου-σι κτλ.) (βλ. § 122, ἄκων) — **τιμῶν** (τιμῶντ-ος), **τιμῶσα** (τιμώσης), **τιμῶν** (τιμῶντ-ος) (πρβλ. § 82, Σημ. 2, Ξενοφῶν) — **καλῶν** (καλοῦντ-ος), **καλοῦσα** (καλούσης) **καλοῦν** (καλοῦντ-ος)·

6) εἰς **-ώς, -υῖα, -ός** : λελυκώς, λελυκυῖα, λελυκός.

(θ. λελυκωσ-, λελυκοτ-)	(θ. λελυκυσ-)	(θ. λελυκοσ-, λελυκοτ-)
λελυκώς	λελυκυῖα	λελυκός
λελυκότ-ος	λελυκυίας	λελυκότ-ας
λελυκότ-ι	λελυκυίᾱ	λελυκότ-ι
λελυκότ-α	λελυκυῖαν	λελυκός
ὦ λελυκώς	ὦ λελυκυῖα	ὦ λελυκός
λελυκότ-ες	λελυκυῖαι	λελυκότ-α
λελυκότ-ων	λελυκυῖῶν	λελυκότ-ων
λελυκό-σι	λελυκυίαις	λελυκό-σι
κτλ.	κτλ.	κτλ.

7) εἰς **-ώς, -ῶσα, ῶς** : ἐστώς, ἐστῶσα, ἐστῶς (τοῦ ἐστῶτ-ος, τῆς ἐστώσης, τοῦ ἐστῶτ-ος κτλ., ὦ ἐστῶς, κτλ., τοῖς ἐστῶσι κτλ.) (βλ. § 16, 9).

Σ η με ἰ ω σ ις. Ἡ **λύσσα** ἐκ τοῦ ἢ λυσάντ-ια, ἢ παιδευθεῖσα ἐκ τοῦ ἢ παιδευθέντ-ια, ἢ **διδοῦσα** ἐκ τοῦ ἢ διδόντ-ια, ἢ **ἀπολλῦσα** ἐκ τοῦ ἢ ἀπολλύντ-ια, ἢ **γράφουσα** ἐκ τοῦ ἢ γραφόντ-ια (βλ. § 36, 4, ε'), ἢ **λελυκυῖα** ἐκ τοῦ ἢ **λελυκός-ια** (βλ. § 33,3)—**τοῖς λύσσασι, τοῖς παιδευθεῖσι, τοῖς διδοῦσι** κτλ. ἐκ τοῦ **λύσαντ-ια, παιδευθέντ-σι, δίδοντ-σι** κτλ. (βλ. § 33, 5).

§ 135. Ἡ ἐνική κλητική τοῦ ἀρσενικοῦ (ὅπως καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου) τῶν τριτοκλίτων μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία μετὴν ὀνομαστικῆν : ὁ γράψας — ὦ γράψας, ὁ λυθεὶς — ὦ λυθεὶς κτλ.

4. Παραθετικά

§ 136. Ἡ ιδιότης ἢ ποιότης, τὴν ὁποῖαν δηλοῖ ἐν ἐπίθετον, δυναται νὰ ὑπάρχη εἰς περισσώτερα τοῦ ἑνὸς ὄντα, ἀλλ' εἰς διάφορον βαθμόν: **λευκός** ὁ ἄρτος, **λευκή** ἡ χιών, **λευκόν** τὸ ὄστρον.

1) Ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα, λέγεται ἐπίθετον **θετικοῦ βαθμοῦ** ἢ **θετικόν**: ὁ **ὑψηλός** "Ὀλυμπος".

2) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτερον βαθμὸν ἐν συγκρίσει πρὸς ἕν ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδὲς ἢ ἑτεροειδὲς ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς πολλὰ ἄλλα, ὡς ἐν τι λαμβανόμενα, λέγεται ἐπίθετον **συγκριτικοῦ βαθμοῦ** ἢ **συγκριτικόν**: ὁ "Ὀλυμπός" ἐστὶν **ὑψηλότερος** τῆς "Ὀσσης" — ἵππος **λευκότερος** χιόνος — χρυσός δὲ **κρείσσων** μυρίων λόγων βροτοῖς.

3) ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτατον βαθμὸν **καθ' ἑαυτὸ** ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς πάντα τὰ ἄλλα ὁμοειδῆ ὄντα, λέγεται ἐπίθετον **ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ** ἢ **ὑπερθετικόν**: ὁ **ὑψηλότατος** "Ὀλυμπος" — ὁ "Ὀλυμπός" ἐστὶ τὸ **ὑψηλότατον** πάντων τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος.

§ 137. Τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν ἑνὸς ἐπιθέτου ὁμοῦ λέγονται μὲ ἐν ὄνομα **παραθετικά** τοῦ ἐπιθέτου· διακρίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς καταλήξεως αὐτῶν.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν παραθετικῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι **-τερος**, (**-τέρα**, **-τερον**) διὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ **-τατος**, (**-τάτη**, **-τατον**) διὰ τὸ ὑπερθετικόν.

α') Ὁ μ α λ ἄ π α ρ α θ ε τ ι κ ἄ

§ 138. Τὰ παραθετικά παντὸς ἐπιθέτου κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ (τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) προστεθοῦν αἱ παραθετικαὶ καταλήξεις, οἷον:

ξηρός	(θ. ξηρο-)	ξηρό-τερος	ξηρό-τατος
βραχύς	(θ. βραχυ-)	βραχύ-τερος	βραχύ-τατος
ὑγιής	(θ. ὑγιεσ-)	ὑγιέσ-τερος	ὑγιέσ-τατος
χαριέης	(θ. χαριεσ-)	χαριέσ-τερος,	χαριέσ-τατος

§ 139. Τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων ὁ χαρακτήρ **ο**, ἐάν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, μετὰ τὴν προσθήκην τῶν παραθετικῶν καταλήξεων ἐκτείνεται εἰς **ω** (§ 32, 6) :

νεός	(θ. νεο-)	νεώ-τερος	νεώ-τατος *
σοφός	(θ. σοφο-)	σοφώ-τερος	σοφώ-τατος
ικανός	(θ. ικάνο-)	ικανώ-τερος	ικανώ-τατος
ἡσυχος	(θ. ἡσῦχο-)	ἡσυχώ-τερος	ἡσυχώ-τατος
τίμιος	(θ. τιμῖο-)	τιμιώ-τερος	τιμιώ-τατος
Ἀλλὰ ἀνιαρός		ἀνιαρό-τερος	ἀνιαρό-τατος
ἰσχυρός		ἰσχυρό-τερος	ἰσχυρό-τατος
λιτός		λιτό-τερος	λιτό-τατος
ἐντίμιος		ἐντιμό-τερος	ἐντιμό-τατος
ἀκίνδυνος		ἀκινδυνό-τερος	ἀκινδυνό-τατος
εὐθύμος		εὐθυμό-τερος	εὐθυμό-τατος
ἄλυπος		ἄλυπό-τερος	ἄλυπό-τατος
ἐλαφρός		ἐλαφρό-τερος	ἐλαφρό-τατος
σεμνός		σεμνό-τερος	σεμνό-τατος
ἐνδοξός		ἐνδοξό-τερος	ἐνδοξό-τατος (βλ. § 11,2).

§ 140. Πολλῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά σχηματίζονται οὐχὶ κανονικῶς διὰ τῆς προσθήκης μόνον τῶν παραθετικῶν καταλήξεων **-τερος** καὶ **-τατος** εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικά ἄλλων ἐπιθέτων (πρβλ. νῦν : ἐλαφρός — **ἐλαφρύ-τερος** ἀντὶ ἐλαφρό-τερος, κατὰ τὸ **βαρύ-τερος**, γλυκός — **γλυκό-τερος** ἀντὶ γλυκύ-τερος, κατὰ τὸ **πικρό-τερος**). Οὕτω :

1) τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ων**, **-ον**, γεν. **-ονος** τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ τῶν ἐπιθέτων **ἄσμενος** (= εὐχαριστημένος), **ἔρρωμένος** (= δυνατός) καὶ **πένης** (= πτωχός) σχηματίζονται εἰς **-έστερος** **-έστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τῶν εἰς **-ης**, **-ες** σιγμολήκτων) :

εὐδαίμων	(θ. εὐδαιμον-)	εὐδαιμον-έσ-τερος	εὐδαιμον-έσ-τατος
ἄσμενος	(θ. ἄσμενο-)	ἄσμεν-έσ-τερος	ἄσμεν-έσ-τατος
ἔρρωμένος	(θ. ἔρρωμενο-)	ἔρρωμεν-έσ-τερος	ἔρρωμεν-έσ-τατος
πένης	(θ. πενητ-)	πεν-έσ-τερος	πεν-έσ-τατος

* Τὰ ἐπίθετα **κενός** καὶ **στενός** ἀρχῆθεν ἦσαν **κεινός**, **στεινός** καὶ δι' αὐτὸ τὰ ἀρχικά παραθετικά τῶν εἶναι **κενότερος**, **στενότερος** κτλ.

Ὁμοίως σχηματίζονται τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἀπλοῦς** καὶ τῶν ἐπιθέτων τῶν συνθέτων μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα **νοῦς**:

ἀπλοῦς	(θ. ἀπλοο-)	ἀπλοῦς-τερος	ἀπλοῦς-τατος
		(ἐκ τοῦ ἀπλο-ἔς-τερος	ἀπλο-ἔς-τατος)
εὔνοος	(θ. εὔνοο-)	εὔνοος-τερος	εὔνοος-τατος
		(ἐκ τοῦ εὔνο-ἔς-τερος	εὔνο-ἔς-τατος)

2) τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **παλαιός** σχηματίζονται οὐχὶ μὲ τὸ θέμα αὐτοῦ παλαιο-, ἀλλὰ μὲ θέμα τὸ ἐπίρρημα **πάλαι**: παλαί-τερος, παλαί-τατος (πρβλ. ἄνω — ἄνω-τερος). Κατὰ δὲ τὰ παραθετικά ταῦτα τοῦ **παλαιός** ἐσχηματίσθησαν κατόπιν (μὲ ἀποκοπὴν τοῦ χαρακτηριστικοῦ ο τοῦ θέματος) καὶ τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

γεραῖος	(γεραί-τερος	γεραί-τατος)
σχολαῖος	(σχολαί-τερος	σχολαί-τατος)

Κατὰ ταῦτα δὲ κατόπιν ἐσχηματίσθησαν τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

ὄψιος	(ὄψι-αί-τερος	ὄψι-αί-τατος)
ἴδιος	(ἴδι-αί-τερος	ἴδι-αί-τατος ἄλλὰ καὶ
	ἰδιώ-τερος	ἰδιώ-τατος)
ἴσος	(ἴσ-αί-τερος	ἴσ-αί-τατος)

3) τὰ παραθετικά τῶν μονοκαταλήκτων ἐπιθέτων **ἄρπαξ**, **βλάξ**, **λάλος** (= φλύαρος), **κλέπτης** καὶ **πλεονέκτης** σχηματίζονται εἰς **-ίστερος**, **-ίστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἄχαρις** — **ἄχαρις-τερος**, **ἄχαρις-τατος**):

ἄρπαξ	(θ. ἄρπαγ-)	ἄρπαγ-ίστερος	ἄρπαγ-ίστατος
βλάξ	(θ. βλακ-)	βλακ-ίστερος	βλακ-ίστατος
λάλος	(θ. λαλο-)	λαλ-ίστερος	λαλ-ίστατος
κλέπτης	(θ. κλεπτα-)	κλεπτ-ίστερος	κλεπτ-ίστατος
πλεονέκτης	(θ. πλεονεκτα-)	πλεονεκτ-ίστερος	πλεονεκτ-ίστατος

Σημειώσεις. Τοῦ ἐπιθέτου **φίλος** τὰ παραθετικά εἶναι καὶ **φίλ-τερος** καὶ μᾶλλον **φίλος-φίλ-τατος** καὶ μάλιστα **φίλος**.

β') Ἀνώμαλα παραθετικά

§ 141. Μερικῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά ἔχουν καταλήξεις οὐχὶ **-τερος**, **-τατος**, ἀλλὰ **-ίων**, **-ιον** εἰς τὸ συγκριτικὸν καὶ **-ιστος**, **-ίστη**, **-ιστον** εἰς τὸ ὑπερθετικόν.

Οὕτω μὲ διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις καὶ ἀνωμαλίας σχηματίζονται τὰ παραθετικά τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων :

αἰσχροῦς	ὁ, ἡ αἰσχίον	τὸ αἰσχίον	(θ. αἰσχ-)	αἰσχιστος
ἐχθροῦς	ὁ, ἡ ἐχθίον	τὸ ἐχθίον	(θ. ἐχθ-)	ἐχθιστος
ἡδύς	ὁ, ἡ ἡδίον	τὸ ἡδίον	(θ. ἡδ-)	ἡδιστος
καλός	ὁ, ἡ καλλίον	τὸ κάλλιον	(θ. καλλ-)	κάλλιστος
μέγας	ὁ, ἡ μεῖζον	τὸ μεῖζον	(ἐκ τοῦ μέγ-ιον)	μέγιστος
ῥάδιος	ὁ, ἡ ῥάων	τὸ ῥᾶον	(θ. ῥα-)	ῥᾶστος
ταχύς	ὁ, ἡ θάττων	τὸ θᾶιτον	(θ. θαχ-)	τάχιστος
ἀγαθός	ὁ, ἡ ἀμείνον	τὸ ἄμεινον	(θ. ἀμειν-)	ἄριστος
	ὁ, ἡ βελτίον	τὸ βέλτιον	(θ. βελτ-)	βέλτιστος
	ὁ, ἡ κρεῖττων	τὸ κρεῖττον	(θ. κρετ-)	κράτιστος
				(πρβλ. κράτος)
	ὁ, ἡ λῶον	τὸ λῶον	(θ. λω-)	λῶστος
κακός	ὁ, ἡ κακίον	τὸ κάκιον	(θ. κακ-)	κάκιστος
	ὁ, ἡ χεῖρων	τὸ χεῖρον	(θ. χειρ-)	χεῖριστος
	ὁ, ἡ ἦττων	τὸ ἦττον	(θ. ἦκ-)	ἐπίρρ. ἦκιστα
μικρός	μικρότερος			μικρότατος
	ὁ, ἡ ἐλάττων	τὸ ἔλαττον	(θ. ἐλάχ-)	ἐλάχιστος
ὀλίγος	ὁ, ἡ μείων	τὸ μεῖον	(θ. μει-)	ὀλίγιστος
πολύς	ὁ, ἡ πλέων	τὸ πλέον	(θ. πλε-)	πλεῖστος

γεν. τοῦ πλείονος καὶ τοῦ πλέονος.

§ 142. Τὰ εἰς **-ίων** (**-ων**), **-ιον** (**-ον**) συγκριτικὰ κλίνονται κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα :

Ἐνικὸς

(θ. ἀμεινων-, ἄμεινον- καὶ ἀμεινοσ-)

ὁ,	ἡ	ἀμείνων	τὸ	ἄμεινον
τοῦ,	τῆς	ἀμείνον-ος	τοῦ	ἀμείνον-ος
τῶ,	τῆ	ἀμείνον-ι	τῶ	ἀμείνον-ι
τόν,	τὴν	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω	τὸ	ἄμεινον
	ᾧ	ἄμεινον	ᾧ	ἄμεινον

Πληθυντικός

οί, αἱ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	τὰ ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
τῶν	ἀμεινόν-ων	τῶν ἀμεινόν-ων
τοῖς, ταῖς	ἀμείνο-σι	τοῖς ἀμείνο-σι
τούς, τὰς	ἀμείνον-ας ἢ ἀμείνους	τὰ ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
ὧ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	ὧ ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω

(πρβλ. § 126, εὐδαίμων).

Σημείωσις. Οἱ τύποι **ἀμείνω, ἀμείνους** σχηματίζονται ἀπὸ τὸ σιγμοληκτον θέμα **ἀμεινοσ-** (ἀμεινοσ-α, ἀμεινοσ-ες βλ. 33, 3).

γ') Παραθετικά περιφραστικά καὶ ἔλλειπτικά

§ 143. Παραθετικά ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ διὰ περιφράσεως, ἦτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μᾶλλον** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μάλιστα** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου: σοφός — **μᾶλλον** σοφός — **μάλιστα** σοφός (πρβλ. νῦν: πῶ σοφός, πάρα πολὺ σοφός) (βλ. καὶ § 140, 3, Σημ.).

Περιφραστικῶς σχηματίζουν τὰ παραθετικά

- 1) κανονικῶς αἱ μετοχαί: **συμφέρων** — **μᾶλλον** συμφέρων — **μάλιστα** συμφέρων
 2) συνήθως μονοκατάληκτα ἐπίθετα: εὐελπίς — **μᾶλλον** εὐελπίς — **μάλιστα** εὐελπίς κτλ.

§ 144. Πολλὰ ἐπίθετα, ἐπειδὴ δηλοῦν ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βαθμούς, δὲν ἔχουν παραθετικά. Τοιαῦτα ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν εἶναι ὅσα δηλοῦν

- 1) ὕλην: χαλκοῦς, ξύλινος
 2) καταγωγὴν ἢ συγγένειαν: πατρικός, μητροῦς, παπιῶς, ἀδελφικός, παιδικός
 3) τόπον ἢ χρόνον: γήινος, θαλάσσιος, ἡμερινός, νυκτερινός
 4) μέτρον: σπιθαμιαῖος, δίτηχυς.

Ἐπίσης πολλὰ σύνθετα μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὸ ἐπίθετον **πᾶς** ἢ τὸ στερητικὸν **ἀ-**: **πάντιμος, πάγκαλος** — **ἀθάνατος, ἄπνιος**.

§ 145. Μερικῶν ἐπιθέτων ἐλλείπει τὸ θετικὸν ἢ ἐκτὸς τοῦ θετικοῦ ἐλλείπει καὶ τὸ ἕτερον τῶν παραθετικῶν. Τοῦτο συμβαίνει πρὸ πάντων εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια παράγονται ἀπὸ ἐπιρρήματα ἢ προθέσεις:

(ἄνω)	ἀνώ-τερος	ἀνώ-τατος
(κάτω)	κατώ-τερος	κατώ-τατος
(πρὸ)	πρό-τερος	(πρῶτος)
(ὑπὲρ)	ὑπέρ-τερος	ὑπέρ-τατος
—	ὑστερος	ὑστατος
(ἐπικρατῶν)	ἐπικρατέστερος	
(προτιμώμενος)	προτιμό-τερος	
—		ὑπατος
—	—	ἔσχατος

δ') Παραθετικά ἐπιρρήματα

§ 146. Παραθετικά σχηματίζουν καὶ πλεῖστα ἐπιρρήματα, πρὸ πάντων ὅσα παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα, καθὼς καὶ ὅσα ἔχουν τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

1) Τῶν ἐπιρρημάτων, τὰ ὅποια παράγονται ἐξ ἐπιθέτων, παραθετικὸν συγκριτικῶ μὲν βαθμοῦ εἶναι ἢ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικοῦ δὲ βαθμοῦ ἢ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ αὐτοῦ :

(δίκαιος)	δικαίως	δικαιοτέρον	δικαιοτάτα
(σαφής)	σαφῶς	σαφέστερον	σαφέστατα
(ἡδύς)	ἡδέως	ἡδιον	ἡδιστα

Οὕτω καὶ

(ἀγαθός) εὖ — ἄμεινον, βέλτιον, κρεῖττον — ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα
 (ὀλίγος) ὀλίγον — ἔλαττον, μείον, ἥττον — ἐλάχιστα, ἥκιστα
 (πολὺς) πολὺ, μάλα — πλέον, μᾶλλον — πλεῖστον, πλεῖστα, μάλιστα.

2) Τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων τὰ παραθετικὰ σχηματίζονται συνήθως μὲ τὰς καταλήξεις **-τέρω, -τάτω, τῶν δὲ χρονικῶν μὲ τὰς καταλήξεις -τερον, -τατα :**

ἄνω	—	ἀνωτέρω	ἀνωτάτω
κάτω	—	κατωτέρω	κατωτάτω
πέρα	—	περαιτέρω	—
ἐγγύς	—	ἐγγυτέρω	ἐγγυτάτω καὶ
	—	ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
πόρρω	—	πορρωτέρω	πορρωτάτω
πρῶτῃ ἢ πρῶ	—	πρωιαίτερον	πρωιαίτατα καὶ
		πρωιαίτερον	πρωιαίτατα (πρβλ. § 140, 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 147. Ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων: **ἐκεῖνος** γράφει (π.χ. ὁ Πλάτων) — **τοιοῦτος** ἦν Ἀριστείδης (δηλ. δίκαιος).

Αἱ ἀντωνυμίαι εἶναι ἐννέα εἰδῶν: προσωπικαί, δεικτικαί, ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ, κτητικαί, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι καὶ ἀναφορικαί.

Σημείωσις. Πολλοὶ τύποι τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι οἱ ἴδιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς νέας γλώσσης, οἱ πλεῖστοι ὅμως διαφέρουν.

α') Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 148. Προσωπικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, ἥτοι ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ὀμιλεῖ (**ἐγώ**, πρῶτον πρόσωπον), ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ λόγος (**σύ**, δεῦτερον πρόσωπον) καὶ ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται ὁ λόγος (**ὄδε**, **οὗτος** κτλ., τρίτον πρόσωπον).

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὡς ἑξῆς:

Ἐνικόσ			Πληθυντικός		
α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.	α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.
ἐγώ	σύ	—	ἡμεῖς	ὑμεῖς	(σφεῖς)
ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	(οὗ)	ἡμῶν	ὑμῶν	(σφῶν)
ἐμοί, μοι	σοί, σοι	οἶ, οἱ	ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν)
ἐμέ, με	σέ, σε	(ἐ)	ἡμᾶς	ὑμᾶς	(σφᾶς)

(Δυϊκός: α' προσ. **νώ**, **νῶν**, — β' προσ. **σφῶ**, **σφῶν** βλ. § 20, 1).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τύπων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου εὐχρηστοὶ εἶναι κυρίως οἱ τύποι τῆς δοτικῆς οἶ, οἱ — σφίσι(ν). Ἀντὶ τῆς ἐλειπούσης ἐνίκης ὀνομαστικῆς αὐτῆς γίνεται χρῆσις τῶν δεικτικῶν **ὄδε**, **οὗτος**, **ἐκεῖνος**, ἀντὶ δὲ τῶν πλαγίων πτώσεων αὐτῆς γίνεται συνήθως χρῆσις τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας.

Ὅταν πρὸς ἔμφασιν προστιθεται εἰς τοὺς τύπους τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τὸ (ἐγκλιτικόν) μόριον **γέ**, τότε οἱ τύποι τοῦ ἐνικοῦ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' προσώπου τονίζονται ὡς ἑξῆς: **ἐγωγε**, **ἐμοῦγε**, **ἐμοιγε**, **ἐμέγε**.

β') Δεικτικά άντωνυμια

§ 149. Δεικτικά λέγονται αί άντωνυμια, αί όποια δηλοϋν δεΐξιν.

Δεικτικά άντωνυμια τής αρχαίας γλώσσης είναι αί εξής :

όδε	ήδε	τόδε	(= αυτός έδῶ, αυτός δά) ·
ούτος	αϋτη	τούτο	(= έτουτος, αυτός) ·
έκεινος	έκεινη	έκεινο	
τοιόςδε	τοιάδε	τοιόνδε	— τοιούτος, τοιαύτη, τοιούτο(ν) (= τέτοιος) ·
τοςόςδε	τοσήδε	τοσόνδε	— τοσοϋτος, τοσαύτη, τοσοϋτον(ν) (= τόσος) ·
τηλικόςδε	τηλικήδε	τηλικόνδε	— τηλικούτος, τηλικαύτη, τηλικούτο(ν) ·

§ 150. Έκ τών δεικτικῶν άντωνυμιῶν

1) ή **όδε, ήδε, τόδε** κλίνεται ὅπως ακριβῶς τὸ ἄρθρον μετὸ (έγκλιτικόν) **δέ** κατόπιν αὐτοῦ : *τούδε, τῆσδε, τοῦδε — τῶδε, τῆδε, τῶδε* κτλ. — *οἶδε, αἶδε, τάδε — τῶνδε* κτλ.

Όμοίως αἱ άντωνυμια **τοιόςδε, τοιάδε, τοιόνδε — τοςόςδε, τοςήδε, τοσόνδε** καὶ **τηλικόςδε, τηλικήδε, τηλικόνδε** κλίνονται μόνον κατὰ τὸ πρῶτον μέρος αὐτῶν (τοῖος, τοία, τοῖον — τόσος, τόση, τόσον — τηλίκος, τηλίκη, τηλίκον) μετὸ έγκλιτικόν **δέ** κατόπιν : *τοιόςδε, τοιάδε, τοιόνδε — τοιοῦδε, τοιαῶδε, τοιοῦδε — τοιῶδε* κτλ.

2) ή **ούτος, αϋτη, τούτο** κλίνεται ὡς εξής :

	Ένικὸς			Πληθυντικὸς		
ὄν.	ούτος	αϋτη	τούτο	ούτοι	αϋται	ταῦτα
γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
αἰτ.	τούτον	ταύτην	τούτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα
κλητ.	ὦ οὔτος	αϋτη	—	—	—	—

Σημείωσις. Έκτός τών κλητικῶν **ὦ οὔτος** καὶ **ὦ αϋτη**, ἄλλη κλητικῆ άντωνυμίας δέν ὑπάρχει.

3) ή **έκεινος, εκείνη, εκείνο** κλίνεται ὡς δευτερόκλιτον τρικατάληκτον επίθετον, ἀλλά χωρὶς **ν** εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ οὐδετέρου (βλ. § 110, καλός) ·

4) αἱ άντωνυμια **τοιούτος, τοσοϋτος** καὶ **τηλικούτος** (σύνθετοι ἐκ τών αρχαιοτέρων άντωνυμιῶν *τοῖος, τόσος, τηλίκος* καὶ τής *ούτος*) κλίνονται ὁμοίως μετὴν άντωνυμιᾶν *ούτος, αϋτη, τούτο* · π. χ.

Πληθυντικός

Ἑνικός

τοιούτος	τοιαύτη	τοιούτο(ν)	τοιούτοι	τοιαῦται	τοιαῦτα
τοιούτου	τοιαύτης	τοιούτου	τοιούτων	τοιούτων	τοιούτων
τοιούτω	τοιαύτη	τοιούτῳ	τοιούτοις	τοιαύταις	τοιούτοις
τοιούτων	τοιαύτην	τοιούτο(ν)	τοιούτους	τοιαύτας	τοιαῦτα

Ἡ ἐνική ὀνομαστική καὶ αἰτιατική τοῦ οὐδετέρου τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων διφορεῖται, ἤτοι λήγει εἰς **-ο** ἢ εἰς **-ον**: τοσοῦτο ἢ τοσοῦτον, τηλικούτο ἢ τηλικούτον.

Σημείωσις. Ἴνα ἐπιτείνηται περισσότερο ἡ δεικτική σημασία τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν, προσέθετον πολλάκις οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὸ τέλος αὐτῶν τὸ λεγόμενον δεικτικὸν **-ί**: οὔτοσί (= οὔτος-ί), τουτοῖ κτλ., αὐτή, ταυτησί κτλ. (πρβλ. νῦν: ἐτούτο δά, αὐτὸ δά).

Ὁ τόνος τότε πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ **-ί** (τὸ ὅποιον εἶναι μακρόν), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ βραχὺ φωνῆν, τοῦτο ἀποβάλλεται: ὀδί (= ὄδε-ί'), ταυτί (= τοῦτο-ί), ταυτί (= ταῦτα-ί).

Τὸ δεικτικὸν **-ί** προσλαμβάνουν καὶ δεικτικὰ ἐπιρρήματα, ὡς ὠδί, οὕτωσί (= ἔτσι δά).

γ') Ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική

§ 151. Ὀριστική ἢ ἐπαναληπτική λέγεται ἡ ἀντωνυμία **αὐτός, αὐτή, αὐτό**.

1) Ὀριστική εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (κατὰ πᾶσαν πτώσιν), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ὀρίσητι (ἤτοι ἵνα διαστείλῃ, ξεχωρίσῃ τι, ἀπὸ ἄλλα ὁμοειδῆ): *Κῦρος ἀποκτείνεται λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην* (= μόνος του, αὐτοπροσώπως, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν ἀκολούθων του).

2) Ἐπαναληπτική δὲ εἶναι ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (εἰς τὰς πλαγίας μόνον πτώσεις), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ἐπαναλάβῃ τι, περὶ τοῦ ὁποῖου ἐγίνε προηγουμένως λόγος: *Κλεάρχῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίαυς δαρεικούς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει).

§ 152. Ἡ ἀντωνυμία **αὐτός** (αὐτή, αὐτό)

1) κλίνεται ὅπως ἡ δεικτική ἀντωνυμία **ἐκεῖνος** (ἐκεῖνη, ἐκεῖνο)

2) λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου (ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό) καὶ τότε σημαίνει **ὁ ἴδιος** (ὄχι διάφορος).

Σημείωσις. Ὅταν πάσχη κρᾶσιν μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἀντωνυμία αὐτός, τότε ἡ ἐνική ὀνομαστική καὶ αἰτιατική τοῦ οὐδετέρου αὐτῆς σχηματίζεται ὄχι μόνον μὲ τὴν κατάληξιν **-ο**, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν κατάληξιν **-ον** : (τὸ αὐτὸ =) ταῦτὸ καὶ ταυτόν (βλ. § 27, 1 καὶ § 150, 4).

δ') Κτητικά ἀντωνυμιαί

§ 153. Κτητικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμιαί, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν κτῆσιν. Κτητικαὶ δὲ ἀντωνυμιαί τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

α' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **ἐμός, ἐμή, ἐμόν** (= ἰδικός μου)·
β' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **ός, σή, σόν** (= ἰδικός σου)·
α' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ἡμέτερος, ἡμετέρα, ἡμέτερον** (= ἰδικός μας)·
β' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ὕμετερος, ὑμετέρα, ὑμέτερον** (ἰδικός σας).

Σημείωσις. Τοῦ γ' προσώπου κτητικὴ ἀντωνυμία ἀρχῆθεν ἦτο ἐπὶ ἐνὸς μὲν κτήτορος ἡ **ός, ἐή, ἐόν** (= ἰδικός του), ἐπὶ πολλῶν δὲ κτητόρων ἡ **σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον** (= ἰδικός των)· ἀλλ' ἡ μὲν **ός, ἐή, ἐόν** εἶναι ὅλως ἀχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, ἡ δὲ **σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον** σπανία, καὶ ἀντὶ αὐτῶν γίνεται χρῆσις τῆς γενικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῆς ὀριστικῆς ἢ αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας : **οὔτου πατήρ, ὁ πατήρ αὐτοῦ**—τοὺς **ἐκείνων φίλους**, τοὺς **ἑαυτῶν φίλους**.

ε') Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί

§ 154. Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ αὐτοπαθείας, ἤτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐνεργεῖ συγχρόνως καὶ πάσχει : **γνώθι σαυτὸν** (= γνώρισε σὺ τὸν ἑαυτὸν σου).

Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμιαί ἔχουν μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις, κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

	α' προσώπου		β' προσώπου	
	Ἐνικὸς			
	Ἄρσ.	Θηλ.	Ἄρσ.	Θηλ.
γεν.	ἑμαυτοῦ	ἑμαυτῆς	σεαυτοῦ	σεαυτῆς
δοτ.	ἑμαυτῶ	ἑμαυτῇ	σεαυτῶ	σεαυτῇ
αἰτ.	ἑμαυτὸν	ἑμαυτήν	σεαυτὸν	σεαυτήν

		Πληθυντικός							
		Ἄρσ.		Ἰθλ.		Ἄρσ.		Ἰθλ.	
γεν.	ἡμῶν	αὐτῶν	ἡμῶν	αὐτῶν	ὑμῶν	αὐτῶν	ὑμῶν	αὐτῶν	
δοτ.	ἡμῖν	αὐτοῖς	ἡμῖν	αὐταῖς	ὑμῖν	αὐτοῖς	ὑμῖν	αὐταῖς	
αἰτ.	ἡμᾶς	αὐτούς	ἡμᾶς	αὐτάς	ὑμᾶς	αὐτούς	ὑμᾶς	αὐτάς	

γ' προσώπου

Ἐνικός

		Ἄρσ.		Ἰθλ.		Οὐδ.	
γεν.	ἑαυτοῦ	ἑαυτῆς	ἑαυτῆς	ἑαυτῆς	—	—	—
δοτ.	ἑαυτῶ	ἑαυτῇ	ἑαυτῇ	ἑαυτῇ	—	—	—
αἰτ.	ἑαυτὸν	ἑαυτήν	ἑαυτήν	ἑαυτήν	ἑαυτὸ	ἑαυτὸ	ἑαυτὸ

Πληθυντικός

		Ἄρσ.		Ἰθλ.		Οὐδ.	
γεν.	ἑαυτῶν	ἡ σφῶν	αὐτῶν	ἑαυτῶν	ἡ σφῶν	αὐτῶν	—
δοτ.	ἑαυτοῖς	ἡ σφίσιν	αὐτοῖς	ἑαυταῖς	ἡ σφίσιν	αὐταῖς	—
αἰτ.	ἑαυτούς	ἡ σφᾶς	αὐτούς	ἑαυτάς	ἡ σφᾶς	αὐτάς	ἑαυτά

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι **σεαυτοῦ, σεαυτῆς** κτλ., **αὐτοῦ, αὐτῆς** κτλ. εὐρίσκονται κατ' συνηρημένοι: **σαυτοῦ, σαυτῆς** κτλ., **αὐτοῦ, αὐτῆς** κτλ.

Σημείωσις 2. Αἱ ἀυτοπαθεῖς ἀντωνυμῖαι προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τῶν πλαγιῶν πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μετὰ τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός (ἐμὲ - αὐτόν = **ἐμαυτόν**, σὲ - αὐτόν = **σεαυτόν** κτλ.), ὅπως τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

ς') Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία

§ 155. Ἀλληλοπαθῆς λέγεται ἡ ἀντωνυμία, ἡ ὅποια λαμβάνεται ἐπὶ ἀλληλοπαθείας, ἥτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πάσχουν ἀμοιβαίως: ἀγαπᾶτε **ἀλλήλους** (= ὁ εἷς τὸν ἄλλον).

Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία ἔχει μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ καὶ τοῦ δυνικοῦ, κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 110):

Πληθυντικός	Ἄρσ.		Ἰθλ.		Οὐδ.	
	γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
	δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις	ἀλλήλοις	ἀλλήλων
	αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλλήλας	ἀλλήλας	ἀλλήλων

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία προῆλθεν ἐκ συνεκφορᾶς τῶν πᾶσι τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας ἄλλος, ὡς ἄλλοι - ἄλλους (= ἀλλήλους), ἄλλαι - ἄλλας (= ἀλλήλας) κτλ.

ζ') Ἑρωτηματικά ἀντωνυμῖαι

§ 156. Ἑρωτηματικά ἀντωνυμῖαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ ἐρωτήσεως.

Ἑρωτηματικά ἀντωνυμῖαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

- 1) τίς, τί (= ποῖος ;)
- 2) πότερος, ποτέρα, πότερον (= ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο ;)
- 3) πόσος, πόση, πόσον
- 4) ποῖος, ποία, ποῖον (= ποιᾶς λογῆς ;)
- 5) πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (= ποίας ἡλικίας ; πόσον μέγας ;)
- 6) ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν (= ἀπὸ ποιοῦ μέρος ;)
- 7) πόστος, πόστη, πόστον (= ποῖος κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν ; πρβλ. τρίτος, τέταρτος κτλ.)
- 8) ποστῆιός, ποστῆια, ποστῆιον (= ἐντὸς πόσων ἡμερῶν ; πρβλ. τεταρταῖος).

§ 157. Ἐκτὸς τῆς ἀντωνυμῖας τίς, τί, αἱ λοιπαὶ ἐρωτηματικά ἀντωνυμῖαι εἶναι δευτερόκλιτοι τρικατάληκτοι (βλ. § 110).

Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί κλίνεται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς ἐξῆς :

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		Δυϊκὸς
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν.	τίς	τί	τίνες	τίνα	τίνε
γεν.	τίνος ἢ τοῦ	τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνων	τίνοιν
δοτ.	τίνι ἢ τῷ	τίνι ἢ τῷ	τίσι(ν)	τίσι(ν)	τίνοιν
αἰτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα	τίνε

Σημείωσις. Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί δὲν τονίζεται ὅπως κανονικῶς τονίζονται τὰ μονοσύλλαβα (βλ. § 101).

η') Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι

§ 158. Ἀόριστοι λέγονται αἱ ἀντωνυμῖαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀορίστως ἐν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα.

Ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

- 1) τίς, τί (= κάποιος, βλ. § 20, 2)
- 2) ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, τὸ δεῖνα (= ὁ τάδε κτλ.)
- 3) ἐνιοί, ἐνιαι, ἐνια (= μερικοί).

§ 159. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἔνιοι, ἔναι, ἔνια εὐρίσκεται μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ εἶναι δευτερόκλιτος τρικατάληκτος.

Ἡ τίς, τὶ καὶ ἡ δεῖνα κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς ἐξῆς :

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		Δυϊκὸς
	'Αρσ. καὶ Θηλ.		Οὐδ.	'Α.σ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	τίς	τὶ	τινές	τινὰ ἢ ἄττα	τινέ
γεν.	τινός ἢ του	τινός ἢ του	τινῶν	τινῶν	τινοῖν
δοτ.	τινὶ ἢ τῷ	τινὶ ἢ τῷ	τισὶ (ν)	τισὶ (ν)	τινοῖν
αἰτ.	τινὰ	τὶ	τινάς	τινὰ ἢ ἄττα	τινέ
	Ἐνικὸς		Πλυθυντικὸς		
ὄν.	ὁ	ἡ	τὸ	δεῖνα	οἱ αἰ δεῖνες
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	δεῖνος	τῶν δεινῶν
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	δεῖνι	(τοῖς ταῖς δεῖσι)
αἰτ.	τὸν	τὴν	τὸ	δεῖνα	τούς τὰς δεῖνας

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία δεῖνα λαμβάνεται καὶ ἄκλιτος: τοῦ, τῆς δεῖνα — τῷ, τῇ δεῖνα — τόν, τὴν δεῖνα — πληθ. οἱ δεῖνα, τῶν δεῖνα κτλ.

§ 160. Ὡς ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι λαμβάνονται καὶ αἱ ἐξῆς λέξεις, αἱ ὁποῖα εἰδικώτερον καλοῦνται ἐπιμεριστικαὶ ἀντωνυμῖαι :

- 1) πᾶς, πᾶσα, πᾶν (= ὁ καθείς· βλ. § 122).
- 2) ἕκαστος, ἐκάστη, ἕκαστον (βλ. § 110).
- 3) ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο (βλ. § 150, 3, ἐκεῖνος).
- 4) οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδέν — μηδεὶς, μηδεμία, μηδέν (= κανεὶς).
- 5) ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα (= καὶ οἱ δύο· βλ. § 159, ἔνιοι).
- 6) ἐκάτερος, ἐκάτερα, ἐκάτερον (= καθεὶς ἀπὸ τούς δύο).
- 7) ἕτερος, ἕτερα, ἕτερον (= ἄλλος, ἐπὶ δύο).
- 8) οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον — μηδέτερον, μηδετέρα, μηδέτερον (= οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος).
- 9) ποσός, ποσή, ποσόν (= κάμποσος· βλ. § 156, 3).
- 10) ποιός, ποιά, ποιόν (= κάποιος λογιῆς· βλ. § 156, 4).
- 11) ἄλλοδαπός, ἄλλοδαπή, ἄλλοδαπὸν (= ἀπὸ ἄλλον τόπον· βλ. § 156, 6).

Σημείωσις. Ἡ ἐπιμεριστικὴ ἀντωνυμία οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδέν (μηδεὶς, μηδεμία, μηδέν) κλίνεται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν εἰς, μία, ἔν, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀρσενικὸν γένος ἔχει καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν :

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν.	οὐδεις	οὐδεμία	οὐδέν	οὐδένης
γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός	οὐδένων
δοτ.	οὐδενί	οὐδεμιᾶ	οὐδενί	οὐδέσι
αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδέν	οὐδένας

δ') Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 161. Ἀναφορικὰ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, διὰ τῶν ὁποίων κανονικῶς μία πρότασις ὀλόκληρος ἀναφέρεται (ἤτοι ἀποδίδεται) εἰς μίαν λέξιν ἄλλης προτάσεως: Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, **ὃς** τὰ πάνθ' ὄρα.

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλωσσῆς εἶναι :

1) ὅς, ἧ, ὃ (= ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον)·

2) ὅσπερ, ἧπερ, ὅπερ (= ὁ ὁποῖος ἀκριβῶς)·

3) ὅστις, ἧτις, ὅτι (= ὅποιος, ὅποια, ὅποιο)·

4) ὁπότερος, ὁποτέρω, ὁπότερον (= ὅποιος ἀπὸ τοὺς δύο· πρβλ.

§ 156, 2)·

5) ὅσος, ὅση, ὅσον (πρβλ. § 156, 3)·

6) οἷος, οἷα, οἷον (= τέτοιος πού· πρβλ. § 156, 4)·

7) ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον (= ὅποιος λογῆς· πρβλ. § 156, 4)·

8) ἠλίκος, ἠλίκη, ἠλίκον
ὀπηλίκος, ὀπηλίκη, ὀπηλίκον } (= ὅσον μέγας· πρβλ. 156, 5)·

9) ὀποδαπός, ὀποδαπή, ὀποδαπὸν (= ἀπὸ τὸν τόπον πού· πρβλ.

§ 156, 6)·

§ 162. Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **ὃς**, **ὅσπερ** καὶ **ὅστις** κλίνονται ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 150, 1 καὶ § 159) :

	Ἐνικὸς					
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὃς	ἧ	ὃ	ὅσπερ	ἧπερ	ὅπερ
γεν.	οὗ	ῆς	οὗ	οὗπερ	ῆσπερ	οὗπερ
δοτ.	ῷ	ῆ	ῷ	ῷπερ	ῆπερ	ῷπερ
αἰτ.	ὄν	ῆν	ὃ	ὄνπερ	ῆνπερ	ὃπερ

	Πληθυντικὸς							
	ὄν.	γεν.	δοτ.	αἰτ.	ὄν.	γεν.	δοτ.	αἰτ.
ὄν.	οἷ	αἷ	ᾶ	οἷπερ	αἷπερ	ᾶπερ		
γεν.	ῶν	ῶν	ῶν	ῶνπερ	ῶνπερ	ῶνπερ		
δοτ.	οἷς	αἷς	οἷς	οἷσπερ	αἷσπερ	οἷσπερ		
αἰτ.	οἷς	ᾶς	ᾶ	οἷσπερ	ᾶσπερ	ᾶπερ		

Ἐνικὸς

ὄν.	ὅστις	ἧτις	ὅ,τι
γεν.	οὗτινος ἢ ὄτου	ἧστινος	οὗτινος ἢ ὄτου
δοτ.	ὧτινι ἢ ὄτω	ἧτινι	ὧτινι ἢ ὄτω
αἰτ.	ὄντινα	ἧντινα	ὅ,τι

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα ἢ ἅττα
γεν.	ὧντινων	ὧντινων	ὧντινων
δοτ.	οἷστισι	αἷστισι	οἷστισι
αἰτ.	οὔστινας	ἄστινας	ἅτινα ἢ ἅττα

§ 163. Πίναξ τῶν συσχετικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων

Ἑρωτηματικά	Δεικτικά	Ἀόριστοι	Ἀναφορικά
τίς ;	ὁδε, οὗτος, ἐκεῖνος	τίς, οὐδεὶς, ὁ δεῖνα, ἕκαστος, ἄλλος, ἔνιοι	ὅς, ὅστις
πότερος ;	(ὁ ἕτερος)	οὐδέτερος, ἐκάτε- ρος, ἕτερος, ἀμ- φότεροι	ὁπότερος
πόσος ; ποιός ; πηλίκος ;	τοσόσδε, τοσοῦτος τοιόσδε, τοιοῦτος τηλικόσδε, τηλι- κούτος	ποσός ποιός —	ὅσος, ὁπόσος οἷος, ὁποῖος ἡλίκος, ὀπηλίκος
ποδαπός ;		—	ὀποδαπός
ποῦ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτοῦ, ἐκεῖ	ποῦ	οὔ, ὅπου, ἐνθα
ποῖ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτόσε, ἐκεῖσε	ποῖ	οἷ, ὅποι, ἐνθα
πόθεν ;	ἐνθένδε, ἐντεῦθεν αὐτόθεν, ἐκεῖθεν	ποθεν	ἔθεν, ὀπόθεν, ἐν- θεν
πότε ;	τότε	ποτέ	ὄτε, ὀπότε
πηνίκα ;	τηνικάδε, τηνι- καῦτα	—	ἡνίκα, ὀπηνίκα
πῆ ;	τῆδε, ταύτη	πῆ	ἧ, ἧπερ, ὀπη
πῶς ;	ὧδε, οὔτως(ς)	πῶς	ὧς, ὧσπερ, ὀπως

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 164. Τὰ ἀριθμητικά, ἤτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὠρισμένον πλῆθος ἢ μέτρον, εἶναι ὀνόματα ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα.

α') Ἀριθμητικά ἐπίθετα

§ 165. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα λέγονται

1) ἀπόλυτα, ὅταν δηλοῦν ἀπλῶς ὠρισμένον πλῆθος ὄντων τινῶν ἀπολύτως, ἤτοι ἀσχέτως πρὸς ἄλλα ὄντα: **εἰς** στρατιώτης, **δέκα** βιβλία.

2) τακτικά, ὅταν δηλοῦν τὴν τάξιν, ἤτοι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει τι ἐντὸς μιᾶς σειρᾶς ὁμοειδῶν ὄντων: **ἡ δεκάτη** ἡμέρα τοῦ μηνός — **τὸ πέμπτον** ἔτος τοῦ πολέμου.

Τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἕως μὲν τοῦ 19 ἢ κατάληξις -τος, ἀπὸ δὲ τοῦ 20 καὶ ἄνω ἡ κατάληξις -στός: (τρία) **τρι-τος**, (δέκα) **δέκα-τος**, (εἴκοσι) **εἴκο-στός**, (τριακόντα) **τριακο-στός**, (χίλιοι) **χιλιοστός** (βλ. § 110, καλός).

3) χρονικά, ὅταν δηλοῦν χρόνον, ἤτοι τὸν ἀριθμὸν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει κάτι τι, ἀφοῦ τοῦτο ἤρχισε μίαν προηγουμένην ἡμέραν: **ἐναταῖος** ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας (= τὴν ἐνάτην ἡμέραν, ἀφότου ἐξεκίνησε).

Τὰ χρονικά ἀριθμητικά σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν τακτικῶν, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις -αῖος: (τρίτος) **τριτ-αῖος**, (τέταρτος) **τεταρτ-αῖος** πυρετός (βλ. § 110, δίκαιος).

4) πολλαπλασιαστικά, ὅταν δηλοῦν ἀπὸ πόσα μέρη σύγκειται κάτι τι: ἄλλα **τριπλοῦν**.

Καὶ τῶν πολλαπλασιαστικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις -πλοῦς: (τρία) **τρι-πλοῦς**, (ἑπτὰ) **ἑπτα-πλοῦς** (βλ. § 115, Σημ.).

5) ἀναλογικά, ὅταν δηλοῦν ποία ἢ ἀναλογία ἐνὸς ποσοῦ πρὸς ἄλλο ποσὸν ὁμοειδές, ἤτοι ποσάκις ἐν ποσὸν εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου ὁμοειδοῦς ποσοῦ: ὁ τῶν Περσῶν στρατός ἦν **δεκαπλάσιος** τοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Καὶ τῶν ἀναλογικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ προστεθῆ εἰς αὐτὸ ἡ κατάληξις **-πλάσιος**: (τρία) **τρι-πλάσιος**, (δέκα) **δεκα-πλάσιος** (βλ. § 110, δίκαιος).

§ 166. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, τὰ ἀπὸ τοῦ **πέντε** μέχρι τοῦ **ἐκατὸν** εἶναι ἄκλιτα· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ **διακόσιοι** (διακόσια, διακόσια) καὶ ἄνω εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (βλ. § 110, δίκαιος).

Ἐνίοτε ὅμως λαμβάνονται ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν μετὰ ὀνόματα περιληπτικά: **διακοσία ἵππος** (= 200 ἵππεῖς), **χιλία ναῦς** (= 1000 νῆες).

Τὰ τέσσαρα πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά κλίνονται ὡς ἐξῆς:

ὄν.	εἰς	μία	ἐν	δύο	τρεις	τρία	τέτταρες	τέτταρα
γεν.	ἐνός	μιᾶς	ἐνός	δυοῖν	τριῶν	τριῶν	τεττάρων	τεττάρων
δοτ.	ἐνὶ	μιᾶ	ἐνὶ	δυοῖν	τρισὶ	τριῶν	τεττάρων	τεττάρων
αἰτ.	ἕνα	μίαν	ἐν	δύο	τρεις	τρία	τέτταρας	τέτταρα

Σημείωσις 1. Τὸ δύο λαμβάνεται καὶ ὡς ἄκλιτον, ἰδίᾳ μετὰ τοῦ ἄρθρου, π.χ. τῶν δύο μερῶν, τοῖς δύο μέρεσι.

Σημείωσις 2. Ἀριθμοὺς συνθέτους, οἳ οἱ ἀριθμοὶ 18, 19, 28, 29 κτλ. τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι συνήθως δι' ἀφαιρέσεως ὡς ἐξῆς: **δυοῖν δέοντα εἴκοσι** (= 18), **ἐνός δέοντα εἴκοσι** (= 19), **δυοῖν δέοντα τριάκοντα** (= 28) κτλ. (πρβλ. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἕνα κτλ.).

Τοὺς δὲ ἄλλους συνθέτους ἀριθμοὺς ἐν γένει τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τρεῖς τρόπους, ἧτοι ἢ προέτασσαν τὸν ἐκάστοτε μικρότερον πρὸ τοῦ μεγαλύτερου, ὅπότε κανονικῶς ἔθετον μεταξύ αὐτῶν τὴν σύνδεσμον **καὶ**, ἢ προέτασσαν τὸν ἐκάστοτε μεγαλύτερον πρὸ τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ **καὶ** μεταξύ αὐτῶν ἢ ἔνευ τοῦ **καὶ**, ὅπως νῦν: **πέντε καὶ τριάκοντα καὶ διακόσιοι—διακόσιοι καὶ τριάκοντα καὶ πέντε—διακόσιοι τριάκοντα πέντε**.

Ἐομοίως ἐπὶ τῶν τακτικῶν: **πέμπτος καὶ τριακοστός—τριακοστός καὶ πέμπτος—τριακοστός πέμπτος**.

Σημείωσις 3. Τοὺς κλασματικούς ἀριθμοὺς οἱ ἀρχαῖοι ἐξέφερον δι' ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὄρους, προσθέτοντες ὅμως εἰς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν τὴν λέξιν **μέρος** ἢ **μοῖρα**: π.χ. τῶν **ἐπτά μερῶν** τὰ πέντε ἢ τῶν **ἐπτά αἰ πέντε μοῖραι** (= $\frac{5}{7}$).

Ἐὰν δὲ ὁ παρονομαστής ᾗτο μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμοῦ, παρελείπετο: τὰ **πέντε μέρη** (= $\frac{5}{6}$), τὰ **ἐννέα μέρη** (= $\frac{9}{10}$).

β') Ἀριθμητικά οὐσιαστικά

§ 167. Τὰ οὐσιαστικά ἀριθμητικά σημαίνουν ἀφηρημένην ἀριθμητικὴν ποσότητα. Ταῦτα πάντα εἶναι θηλυκοῦ γένους καὶ σχηματίζονται τὰ πλεῖστα ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἢ κατάληξις **-άς** (γεν. **-άδος**) : (δύο) **δυ-άς**, (τρία) **τρι-άς**, (δέκα) **δεκ-άς**, (ἑκατὸν) **ἑκατοντ-άς**.

Σημείωσις. Τοῦ **εἰς** (μία, ἓν) τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι ἡ **μονάς** τοῦ **τέτταρα—ἢ τετράς**, τοῦ **πέντε—ἢ πεμπάς** (= ἢ πεντάς), τοῦ **εἴκοσιν—ἢ εἰκάς** (= εἰκοσάς, εἰκοσαριά), τοῦ **τριάκοντα—ἢ τριακάς** (= ἢ τριακοντάς, τριανταριά).

γ') Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα

§ 168. Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα λέγονται αἱ λέξεις, μετὰς ὁποίας δίδεται ὠρισμένη ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **ποσάκις**. Καὶ τούτων τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἢ κατάληξις **-κις** ἢ **-άκις** : (ἑπτὰ) **ἐπτά-κις**, (δέκα) **δεκά-κις**, (ἕξ) **ἕξ-άκις**, (πέντε) **πεντ-άκις**.

Τῶν τριῶν πρώτων ἀριθμητικῶν (**εἰς**, **δύο**, **τρεῖς**) ἐπιρρήματα εἶναι τοῦ **εἰς** — **ἅπαξ** (= μίαν φοράν), τοῦ **δύο** — **δῖς** (= δύο φορές), τοῦ **τρεῖς** — **τρίς** (= τρεῖς φορές).

Σημείωσις. Τὸ σημεῖον **ς'**, μετὰ τὸ ὁποῖον οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον τὸ 6, καλεῖται **στίγμα**, τὸ δὲ σημεῖον **ζ'**, μετὰ τὸ ὁποῖον παρίστανον τὸ 90, καλεῖται **κόππα**, καὶ τὸ σημεῖον **θ'**, μετὰ τὸ ὁποῖον παρίστανον τὸ 900, καλεῖται **σαμπῖ**.

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν ἀριθμῶν ἐν γένει οἱ ἀρχαῖοι ἐχρησιμοποιοῦν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου μετὰ μίαν κεραίαν πρὸς τὰ ἄνω καὶ δεξιὰ ἢ κάτω καὶ ἀριστερά.

Διήρουν δὲ πρὸς τοῦτο τὰ 24 στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου εἰς τρεῖς ὁμάδας, α — θ, ι — π, ρ — ω· καὶ τῆς μὲν πρώτης ὁμάδος τὰ στοιχεῖα τὰ ἐχρησιμοποιοῦν πρῶτον πρὸς παράστασιν τῶν ἀπλῶν μονάδων (α' = 1, β' = 2, γ' = 3 κτλ.), τῆς δὲ δευτέρας ὁμάδος πρὸς παράστασιν τῶν δεκάδων (ι' = 10, κ' = 20, λ' = 30 κτλ.) καὶ τῆς τρίτης πρὸς παράστασιν τῶν ἑκατοντάδων (ρ' = 100, σ' = 200, τ' = 300 κτλ.).

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν χιλιάδων ἐχρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια στοιχεῖα, ἀλλὰ μετὰ τὴν κεραίαν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀριστερά (α = 1000, β = 2000, γ = 3000 κτλ., αωκα' = 1821, αζιβ' = 1912, αζιμς' = 1946).

Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἑλλ. σμ.	Ἀραβ. Ψηφία	Ἀπόλυτα	Τακτικά	Ἐπιρρήματα
α'	1	εἷς, μία, ἓν	πρῶτος, -η, -ον	ἅπαξ
β'	2	δύο	δεύτερος, -α, -ον	δις
γ'	3	τρεις, τρία	τρίτος, -η, -ον	τρὶς
δ'	4	τέτταρες, τέτταρα	τέταρτος	τετράκις
ε'	5	πέντε	πέμπτος	πεντάκις
ς	6	ἕξ	ἕκτος	ἑξάκις
ζ'	7	ἑπτὰ	ἑβδόμος	ἑπτάκις
η'	8	ὀκτώ	ὀγδοὺς	ὀκτάκις
θ'	9	ἑννέα	ἕνατος	ἐνάκις
ι'	10	δέκα	δέκατος	δεκάκις
ια'	11	ἑνδεκα	ἐνδέκατος	ἐνδεκάκις
ιβ'	12	δώδεκα	δωδέκατος	δωδεκάκις
ιγ'	13	τρεις (τρία) και δέκα	τρίτος και δέκατος	τρισκαίδεκάκις
ιδ'	14	τέτταρες (-ρα) και δέκα	τέταρτος και δέκατος	πεντεκαίδεκάκις
ιε'	15	πεντεκαίδεκα	πέμπτος και δέκατος	τετρακαίδεκάκις
ις'	16	ἑκαίδεκα	ἕκτος και δέκατος	ἑκκαίδεκάκις
ιζ'	17	ἑπτακαίδεκα	ἑβδόμος και δέκατος	ἑπτακαίδεκάκις
ιη'	18	ὀκτωκαίδεκα	ὀγδοὺς και δέκατος	ὀκτωκαίδεκάκις
ιθ'	19	ἑνεακαίδεκα	ἕνατος και δέκατος	ἑνεακαίδεκάκις
κ'	20	εἴκοσι (ν)	εἰκοστὸς	εἰκοσάκις
λ'	30	τριακόνα	τριακοστὸς	τριακοντάκις
μ'	40	τετταράκοντα	τετταρακοστὸς	τετταρακοντάκις
ν'	50	πεντήκοντα	πεντηκοστὸς	πεντηκοντάκις
ξ'	60	ἑξήκοντα	ἑξηκοστὸς	ἑξηκοντάκις
ο'	70	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστὸς	ἑβδομηκοντάκις
π'	80	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστὸς	ὀγδοηκοντάκις
ς'	90	ἑνενήκοντα	ἑνενηκοστὸς	ἑνενηκοντάκις
ρ'	100	ἑκατόν	ἑκατοστὸς	ἑκατοντάκις
σ'	200	διακόσιοι -αι -α	διακοσιοστὸς	διακοσιάκις
τ'	300	τριακόσιοι -αι -α	τριακοσιοστὸς	τριακοσιάκις
υ'	400	τετρακόσιοι -αι -α	τετρακοσιοστὸς	τετρακοσιάκις
φ'	500	πεντακόσιοι -αι -α	πεντακοσιοστὸς	πεντακοσιάκις
χ'	600	ἑξακόσιοι -αι -α	ἑξακοσιοστὸς	ἑξακοσιάκις
ψ'	700	ἑπτακόσιοι -αι -α	ἑπτακοσιοστὸς	ἑπτακοσιάκις
ω'	800	ὀκτακόσιοι -αι -α	ὀκτακοσιοστὸς	ὀκτακοσιάκις
ζ'	900	ἑνακόσιοι -αι -α	ἑνακοσιοστὸς	ἑνακοσιάκις
,α	1000	χίλιοι -αι -α	χιλιοστὸς	χιλιάκις
,β	2000	δισχίλιοι -αι -α	δισχιλιοστὸς	δισχιλιάκις
,ι	10000	μύριοι -αι -α	μυριοστὸς	μυριάκις
,κ	20000	δισμύριοι -αι -α	δισμυριοστὸς	δισμυριάκις

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄

Ρ Η Μ Α Τ Α

α΄) Ὁρισμὸς καὶ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος

Γενικά τινα περὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν

§ 169. Ῥήματα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει κατὰ τι ἢ εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν.

§ 170. Πᾶν ῥήμα ἔχει πολλοὺς καὶ διαφόρους τύπους καὶ με αὐτοὺς δηλοῦνται τὰ **παρεπόμενα** τοῦ ῥήματος, ἧτοι ἡ **διάθεσις**, ἡ **συζυγία**, ἡ **φωνή**, ὁ **χρόνος**, ἡ **ἔγκλισις**, τὸ **πρόσωπον** καὶ ὁ **ἀριθμὸς** αὐτοῦ (πρβλ. § 41, 3, Σημ.).

§ 171. **Διάθεσις** ῥήματος λέγεται ἡ σημασινομένη ὑπ' αὐτοῦ **κατάστασις** τοῦ **ὑποκειμένου**. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τῶν ῥημάτων τέσσαρες: **ἐνεργητική**, **μέση**, **παθητική** καὶ **οὐδετέρα**.

1) Ῥήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως ἢ ἐνεργητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ: ὁ **παῖς** **χορεύει**· **κρούει** τὴν **θύραν**.

2) Ῥήματα μέσης διαθέσεως ἢ μέσα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ, ἢ δὲ ἐνέργειά του ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον: ὁ **παῖς** **ἐνδύεται** (=ἐνδύει τὸν ἑαυτὸν του).

3) Ῥήματα παθητικῆς διαθέσεως ἢ παθητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει: ὁ **παῖς** **λούεται** ὑπὸ τῆς **μητρός**.

4) Ῥήματα οὐδετέρας διαθέσεως λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει τι, ἀλλ' ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν: ὁ **παῖς** **καθεύδει** (κοιμᾶται).

§ 172. **Συζυγία** ῥημάτων λέγεται ὁ τρόπος τῆς κλίσεως αὐτῶν. Εἶναι δὲ αἱ συζυγίαι τῶν ῥημάτων δύο, ἧτοι ἡ συζυγία τῶν εἰς **-ω (-ομαι)** καὶ ἡ συζυγία τῶν εἰς **-μι (-μαι)**: **λύ-ω** (**λύ-ομαι**), **δείκνυ-μι** (**δείκνυ-μαι**).

§ 173. **Φωνή** ῥήματος λέγεται ἐν σύνολον τῶν τύπων αὐτοῦ. Πᾶν δὲ ῥήμα ἔχει δύο φωνὰς ἢ δύο σύνολα τύπων, ἧτοι :

1) τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἧτοι ἐν σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-ω ἢ -μι**: *λύ-ω, λύ-εις κτλ., δεικνυ-μι, δείκνυ-ς κτλ.*

2) τὴν μέσην φωνήν, ἧτοι ἕτερον σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-ομαι ἢ -μαι**: *λύ-ομαι, λύ-η, λύ-εται κτλ.; δείκνυ-μαι, δείκνυ-σαι κτλ.*

§ 174. Χρόνος ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦται πότε γίνεται ἡ πράξις.

Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἑπτὰ, οἱ ἐξῆς:

1) ὁ ἐνεστώς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **γίνεται τώρα**, ἧτοι καθ' ὃν χρόνον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: ὁ μαθητὴς **γράφει**.

2) ὁ παρατατικός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **ἐγίνετο** (διαρκῶς ἢ ἐπανειλημμένως) εἰς τὸ παρελθόν: ὁ μαθητὴς **ἔγραφε**.

3) ὁ μέλλων (ὁ ἀπλοῦς), ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θὰ γίνῃ ἢ θὰ γίνεταί** εἰς τὸ μέλλον: ὁ μαθητὴς **γράψει** (θὰ γράψῃ ἢ θὰ γράφῃ).

4) ὁ ἀόριστος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἀπλῶς ὅτι ἡ πράξις **ἔγινεν** εἰς τὸ παρελθόν: ὁ παῖς **ἔγραψε** τὴν ἐπιστολήν.

5) ὁ παρακειμένος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **ἔχει γίνεσθαι**, ἧτοι εἶναι τετελεσμένη: ὁ παῖς **γέγραφε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν ἔχει γραμμένην).

6) ὁ ὑπερσυντέλικος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **εἰ-χε γίνεσθαι**, ἧτοι ἦτο τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος: ὁ παῖς **ἔγεγράφε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν εἶχε γραμμένην).

7) ὁ τετελεσμένος μέλλων, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θὰ ἔχῃ γίνεσθαι**, ἧτοι θὰ εἶναι τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημείον τοῦ μέλλοντος: **γεγραφὼς ἔσομαι** τὴν ἐπιστολήν (= θὰ ἔχω γράψει τὴν ἐπιστολήν) ἢ ἐπιστολή **γεγράφεται** (= θὰ ἔχῃ γραφῆ ἢ θὰ εἶναι γραμμένη ἢ ἐπιστολή).

Σημείωσις 1. Ἡ σημασία ἐκάστου χρόνου εἶναι οἷα ἐδηλώθη ἀνωτέρω· μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἐγκλίσιν. Περὶ τῆς σημασίας δὲ τῶν χρόνων εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἴδὲ τὸ Συντακτικόν.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων (ἀπλοῦς καὶ τετελεσμένος) καὶ ὁ παρακειμένος λέγονται χρόνοι **ἀρκτικοί**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται χρόνοι **παραγόμενοι** (ἢ **ιστορικοὶ ἢ παρωχημένοι**).

Ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων λέγονται προ-
σέτι χρόνοι **συντελικοί**.

§ 175. Ἐγκλισις ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος
δηλοῖ **τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ὁμιλοῦντος**. Εἶναι δὲ αἱ ἐγκλί-
σεις τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης τέσσαρες, ἤτοι ἡ **ὀριστική**,
ἡ **ὑποτακτική**, ἡ **προστακτική** καὶ ἡ **εὐκτική**.

1) Ὀριστικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις τοῦ ῥήματος, ἡ ὁποία παρι-
σταῖ τὴν πρᾶξιν ὡς βεβαίαν: **προσέχωμεν***

2) Ὑποτακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παρισταῖ τὴν
πρᾶξιν ὡς ἐπιθυμητὴν ἢ προσδοκωμένην: **προσέχωμεν** (= ἄς προσέ-
χωμεν): *ἐὰν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις*.

3) Προστακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παρισταῖ τὴν
πρᾶξιν ὡς ἀξίωσιν ἢ προσταγὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **προσέχετε**.

4) Εὐκτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παρισταῖ τὴν πρᾶξιν
ὡς εὐχὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **ὕγιαίνετε** (= εἴθε νὰ ὕγιαίνετε).

Σημείωσις 1. Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) μορίου **ἄν** κανονικῶς
παρισταῖ τὴν πρᾶξιν ὡς δυνατὴν: λέγοιτε ἄν (= θὰ ἐλέγατε, ἤμπορεῖτε νὰ λέγετε).

Σημείωσις 2. Ἡ σημασία ἐκάστης ἐγκλίσεως εἶναι οἷα ἀνωτέρω ἐδη-
λώθη εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις. Τίνας δὲ σημασίας λαμβάνει ἐκάστη ἐγκλισις
εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις, διδάσκει τὸ Συντακτικόν.

§ 176. Πρόσωπον ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν
ὁποῖον δηλοῦται τίνος προσώπου εἶναι τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ, ἤτοι ἄν
τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι **πρώτου προσώπου** ἢ **δευτέρου**
ἢ **τρίτου**: λέγω (ἐγώ), λέγεις (σύ), λέγει (ἐκεῖνος) (βλ. § 148).

§ 177. Ἀριθμὸς ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον
δηλοῦται, ἄν τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ περιλαμβάνῃ ἐν ἡ πολλὰ πρόσωπα
ἢ ζῶα ἢ πράγματα: παίζω (ἐγώ, εἷς), παίζομεν (ἡμεῖς, πολλοί),
παίζει (ὁ παῖς, εἷς), παίζουνσιν (οἱ παῖδες, πολλοί).

§ 178. Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων τὸ ῥῆμα ἔχει προσέτι δύο
ὀνομαστικούς τύπους, ἤτοι τὸ **ἀπαρέμφατον** καὶ τὴν **μετοχήν**.

1) Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ῥηματικὸν **οὐσιαστικόν**, τὸ ὁποῖον
ὅμως δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον: **λύειν**, **λύεσθαι** — **λύσαι**,
λυθῆναι. Καλεῖται δὲ ἀπαρέμφατον, διότι εἰς πάντα χρόνον ἔχει μίαν

μόνον κατάληξιν καὶ μόνον τοῦ δὲν (παρεμφαίνει, ἦτοι δὲν) δηλοῖ ὠρισμένον πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν: βούλομαι λέγειν (=θέλω νὰ λέγω): βουλόμεθα λέγειν (=θέλομεν νὰ λέγωμεν) βούλονται λέγειν (=θέλουν νὰ λέγουν).

2) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν **ἐπίθετον**, τὸ ὁποῖον ὅμως δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον (βλ. § 132 κ.έ.): γράφων, γράφουσα, γράφον — γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον — γράφας, γράψασα, γράψαν, — γραφεῖς, γραφεῖσα, γραφέν. Καλεῖται δὲ μετοχὴ, διότι μετέχεται τῶν παρεπομένων καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος.

§ 179. Πᾶσαι αἱ ἐγκλίσεις καὶ οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἐξαιρέσει ὠρισμένων τύπων αὐτῶν, σχηματίζονται μονολεκτικῶς. Πρβλ. ὑγιαίνετε (=εἶθε νὰ ὑγιαίνετε), λεγέτω (=ἄς λέγη), κόψω (=θὰ κόψω ἢ θὰ κόπτω), κέκοφα (=ἔχω κόψει), ἐκεκόφην (=εἶχον κόψει), κοπήσομαι (=θὰ κοπῶ), κέκομαι (=ἔχω κοπῆ), ἐκεκόμην (=εἶχον κοπῆ) κτλ.

§ 180. Τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης

1) ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους ὅπως εἰς τὴν νέαν γλώσσαν, ἀλλὰ ἓνα μόνον τύπον, με αὐτὸν δὲ δηλοῦται ἢ μέλλουσα πράξις εἴτε ἀπλῶς **ἐν συνόψει** εἴτε **κατὰ διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν**: γράψω (=θὰ γράψω ἢ θὰ γράφω).

2) ὁ τετελεσμένος μέλλων

α') τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται περιφραστικῶς με τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος **εἰμί**: (λύω) λελυκὸς εἶσομαι (=θὰ ἔχω λύσει).

β') τῆς μέσης φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς με τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος **εἰμί**: (λύομαι) λελύσομαι καὶ λελυμένος εἶσομαι (=θὰ ἔχω λυθῆ ἢ θὰ εἶμαι λυμένος):

β') Συστατικά μέρη τοῦ ῥήματος, θέμα, χαρακτήρ

§ 181. Εἰς τοὺς ῥηματικοὺς τύπους κανονικῶς διακρίνομεν δύο θέματα, τὸ **χρονικὸν** θέμα καὶ τὸ **ῥηματικὸν** θέμα.

1) Χρονικὸν θέμα καὶ τὸ ῥηματικὸν θέμα λέγεται ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζονται οἱ τύποι ἑνὸς ὠρισμένου χρόνου ἢ ὠρισμένων χρόνων τοῦ

ρήματος. Κανονικῶς δὲ ἔχουν κοινὸν τὸ χρονικὸν θέμα ὁ ἐνεστώσ μετὰ τὸν παρατατικόν, ὁ ἀπλοῦς μέλλων μετὰ τὸν ἀόριστον καὶ ὁ παρακειμενὸς μετὰ τὸν ὑπερσυντέλικον (καὶ τὸν τετελεσμένον μέλλοντα). Πρβλ. κόπτ-ω, ἔ-κοπτον — κόψ-ω, ἔ-κοψ-α — κέκοψ-α, ἔ-κεκόψ-ειν (κεκοψ-ῶς ἔσομαι) κτλ.

2) Ῥηματικὸν θέμα λέγεται τὸ ἀρχικὸν θέμα τοῦ ῥήματος, ἤτοι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βᾶσις τοῦ σχηματισμοῦ πάντων τῶν χρονικῶν θεμάτων αὐτοῦ. Οὕτω τὸ ῥηματικὸν θέμα τοῦ ῥ. κόπτ-ω εἶναι κόπ-, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐσχηματίσθη τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα κόπ-τ-, τὸ τοῦ μέλλοντος κοψ = κοπ-σ- καὶ τὸ τοῦ παρακειμένου κε-κοψ-, ἐκ τοῦ κε-κοπ- κτλ.

Σημείωσις. Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐνίοτε μὲν εἶναι τὸ ἴδιον μετὰ τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώστος (λύ-ω, λέγ-ω, μὲν-ω), συνήθως ὅμως εὐρίσκεται ἀπὸ τὸν ἀόριστον β' (ὡς τοῦ βάλω, ῥηματικὸν θ. βάλ-, ἀόρ. β' ἔ-βαλ-ον), καὶ συνηθέστερον ἀπὸ κάποιαν λέξιν ἐτυμολογικῶς συγγενῆ πρὸς τὸ ῥῆμα (βλάπτω — βλάβη, τύπτω — τύπος, ῥάπτω — ῥαφή, ἀγγέλω — ἀγγελος, αἴρω — ἄρσις κτλ.).

§ 182. Ὁ χαρακτηρ ἑνὸς χρονικοῦ θέματος λέγεται **χρονικὸς χαρακτηρ**, ὁ δὲ χαρακτηρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος λέγεται **ῥηματικὸς χαρακτηρ**.

§ 183. Κατὰ τὸν χαρακτηρὰ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος αὐτῶν τὰ ῥήματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** καὶ **συμφωνόληκτα**: λύ-ω, χρί-ω — γράφ-ω, κόπτ-ω (βλ. § 66).

Ἐποδιαίροῦνται δὲ

1) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς **ἀσυναίρετα** (κωλύ-ω, βασιλεύ-ω, κορῶ-ω) καὶ εἰς **συνηρημένα** (τιμάω-ῶ, φιλέω-ῶ, πληρόω-ῶ)

2) τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἰς **ἀφωνόληκτα** (ἄγ-ω, βλέπ-ω, πείθ-ω) καὶ εἰς **ἐνρινόληκτα** ἢ **ὕγρόληκτα** (μὲν-ω, ἀγγέλλ-ω, καθαίρ-ω).

§ 184. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων τύπων ἑνὸς ῥήματος τὸ ῥηματικὸν θέμα αὐτοῦ ὑφίσταται διαφόρους μετασχηματισμοὺς, ἄλλους μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ἄλλους δὲ εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ πρὸ τῶν ῥηματικῶν καταλήξεων. Πρβλ. ῥηματικὸν θέμα ταγ-, ἐξ οὗ τάσσ-ω, ἔ-τασσ-ον, τάξ-ω, ἔ-ταξ-α, τέ-ταχ-α, ἔ-τε-τάχ-ειν, ταχ-θή-σομαι, ἐ-τά-χθην, τέ-ταχ-ται κτλ.

Υ') Αύξεις και ἀναδιπλασιασμός

1. Αύξεις

§ 185. Οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν αὐξῆσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἐξ αὐτῶν σχηματίζεται. Ἡ αὐξῆσις δηλοῖ τὸ παρελθόν, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν, **συλλαβικὴ** καὶ **χρονικὴ**.

1) **Συλλαβικὴν** αὐξῆσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον. Εἶναι δὲ ἡ συλλαβικὴ αὐξῆσις ἐν **ε ψιλῷ**, τὸ ὁποῖον προτάσσεται* τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων :

πιστεύ-ω — ἐ-πίστευ-ον, ἐ-πίστευ-σα, ἐ-πεπιστεύ-κειν
 ῥίπτ-ω — ἔ-ριπτ-ον, ἔ-ριψ-α, ἔ-ρριψ-ειν (34, 1).

2) **Χρονικὴν** αὐξῆσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν. Εἶναι δὲ ἡ χρονικὴ αὐξῆσις **ἔκτασις** τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνηέντος τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων (§ 32, 6).

Κατὰ τὴν χρονικὴν αὐξῆσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος

τὸ ᾱ ἢ ε γίνεται	η : ἀγοράζω, ἡγόραζον — ἐλπίζω, ἡλπίζον
τὸ ο γίνεται	ω : ὀδύρομαι, ὠδύρομην
τὸ ι γίνεται	ι : ἰκετεύω, ἰκέτεον
τὸ υ γίνεται	υ : ὑβρίζω, ὑβρίζον
τὸ αι ἢ ει γίνεται	η : αἰσθάνομαι, ἡσθανόμην — εἰκάζω, ἡκαζον
τὸ αυ ἢ ευ γίνεται	ηυ : αὐξάνω, ηὐξανον — εὐρίσκω, ηὐρισκον
τὸ οι γίνεται	ω : οἰκτίρω, ὠκτιρον

Σημεῖωσις 1. Τὸ ἀρκτικὸν **ει** γίνεται κατὰ τὴν αὐξῆσιν **η** προσέτι εἰς τὸν παρατατικὸν τοῦ ῥήματος **εἰμι** — **ἦα** ἢ **ἦιν** καὶ εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον τοῦ **οἶδα** (θ. εἶδ-) — **ἦδειν**. Εἰς τὰ ἄλλα ῥήματα μένει : **εἶκω** — **εἶκον** · **εἶργω** — **εἶργον** · **εἶρω** — **εἶρον**.

Τὸ ἀρκτικὸν **ᾱ** ἢ **α**, καίτοι εἶναι μακρόν, τρέπεται κατὰ τὴν αὐξῆσιν εἰς **η** ἢ **η** κατ' ἀναλογίαν : **ἄθλω** — **ἦθλον**, **ἄργω** — **ἦργον**, **ἄδω** — **ἦδον** (ὅπως **ἄγω** — **ἦγον**, **αἰτῶ** — **ἦτον**).

Σημεῖωσις 2. Ὑπερσυντέλικοι ῥημάτων, τῶν ὁποίων ὁ παρακείμενος ἔχει ἀναδιπλασιασμόν **ε**, δὲν ἔχουν αὐξῆσιν : **ἐστράτευκα** — **ἐστρατεύκειν**, **ἐζήτηκα** — **ἐζήτηκειν**.

* Τὸ **ε** δηλαδὴ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐσήμαινε **τότε**.

2. Ἀναδιπλασιασμός

§ 186. Οἱ συντελικοὶ χρόνοι (ἤτοι ὁ παρακειμένος, ὁ ὑπερσυντελικὸς καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων) ἔχουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος ἀναδιπλασιασμόν εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις (καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν).

Ὁ ἀναδιπλασιασμός δηλοῖ τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν:

1) **ἐπανάληψις** τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μὲ ἐν ε κατόπιν αὐτοῦ. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσι ἀπὸ ἐν ἀπλοῦν συμφωνῶν ἐκτὸς τοῦ ρ, ἢ ἀπὸ δύο συμφωνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεῦτερον ἔνρινον ἢ ὑγρὸν:

παιδεύω	—πε-παίδευ-κα	ἐ-πε-παιδεύ-κειν	
θύω	—τέ-θυ-κα	ἐ-τε-θύ-κειν	
	(θέ-θυ-κα)	(ἐ-θε-θύ-κειν)	
φυτεύω	—πε-φύτευ-κα	ἐ-πε-φυτεύ-κειν	
	(φε-φύτευ-κα)	(ἐ-φε-φυτεύ-κειν)	
χορεύω	—κε-χόρευ-κα	ἐ-κε-χορεύ-κειν	
	(χε-χόρευ-κα)	(ἐ-χε-χορεύ-κειν)	(§ 37,7)
κάμνω (θ. κμη-)	—κέ-κμη-κα		
πνέω (θ. πνευ-)	—πέ-πνευ-κα		
δρῶ (δρά-ω)	—δέ-δρα-κα		
γράφωμαι	—γέ-γραμ-μαι	ἐ-γε-γράμ-μην, γε-γράψ-ομαι	

2) **ὄ,τι καὶ ἡ αὔξησις**. Λαμβάνουν δὲ

α) συλλαβικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ συμφωνῶν διπλοῦν ἢ ἀπὸ ρ ἢ ἀπὸ δύο συμφωνῶν, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἄφωνον καὶ τὸ δεῦτερον ἔνρινον ἢ ὑγρὸν ἢ ὄσων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ τρία συμφωνῶν:

ζητῶ	—ἐ-ζήτηκα	(ὅπως ἐ-ζήτησα)
ρίπτω	—ἔ-ριψα	(ὅπως ἔ-ριψα)
σπείρω (θ. σπερ-, σπαρ-)	—ἔ-σπαρκα	(ὅπως ἔ-σπειρα)
φθειρώ (θ. φθερ-, φθαρ-)	—ἔ-φθαρκα	(ὅπως ἔ-φθειρα)
στρατεύω	—ἐ-στράτευκα	(ὅπως ἐ-στράτευσα)

β) χρονικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν:

ἀδικῶ	— ἡ-δίκη-κα	(ὅπως ἡδίκησα)
ἐρημῶ	— ἡ-ρήμω-κα	(ὅπως ἡρήμωσα)
δμολογῶ	— ὦ-μολόγη-κα	(ὅπως ὠμολόγησα)
αἰτῶ	— ἦ-τη-κα	(ὅπως ἤτησα)
οἰκῶ	— ὦ-κη-κα	(ὅπως ὤκησα)

3. Αὐξήσεις καὶ ἀναδιπλασιασμός τῶν συνθέτων ῥημάτων

§ 187. 1) Τὰ μετὰ προθέσεων σύνθετα (ἢ παρασύνθετα)* ῥήματα ἔχουν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν μετὰ τὴν πρόθεσιν :

εἰσ-πέμπω	— εἰσ-έ-πεμπον	εἰσ-πέ-πομψα
συν-οικῶ	— συν-ῶ-κουν	συν-ῶ-κηκα
παρα-νομῶ	— παρα-ε-νόμουν	παρα-νε-νόμηκα
ἐγ-κωμιάζω	— ἐν-ε-κωμιάζον	ἐγ-κε-κωμιάκα
ἐγ-χειρίζω	— ἐν-ε-χειρίζον	ἐγ-κε-χειρίκα (§ 37, 7).

2) Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, ὅσα ἔχουν πρῶτον συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς προθέσεως, ἔχουν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἐάν ἦσαν ἀπλᾶ ῥήματα :

(ἄ-δικος)	ἀδικῶ	— ἡδίκουν	ἡδίκηκα
(δυσ-τυχής)	δυστυχῶ	— ἐ-δυστύχουν	δε-δυστύχηκα
(μυθο-λόγος)	μυθολογῶ	— ἐ-μυθολόγουν	με-μυθολόγηκα
(οἰκο-δόμος)	οἰκοδομῶ	— ὠκοδόμουν	ὠκοδόμηκα.

Σημείωσις. Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, εἰς τὰ ὅποια τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι τὸ ἐπίρρημα εὖ, συνήθως δὲν λαμβάνουν αὐξήσιν οὐδὲ ἀναδιπλασιασμόν :

εὐδοκίμῶ	εὐδοκίμουν	εὐδοκίμησα	εὐδοκίμηκα
εὐεργετῶ	εὐεργέτουν	εὐεργέτησα	εὐεργέτηκα
εὐτυχῶ	εὐτύχουν	εὐτύχησα	εὐτύχηκα
εὐωχούμαι	εὐωχούμην	εὐωχῆθην.	

4. Ἀνωμαλίας αὐξήσεως

§ 188. 1) Τὰ ῥήματα βούλομαι, δύναμαι καὶ μέλλω ἔχουν αὐξήσιν κανονικῶς εἰ καὶ ἀνωμάλως ἢ (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ῥ. ἐθέλω ἢ θέλω — ἤθελον).

* Τί λέγονται παρασύνθετοι λέξεις βλ. κατωτέρω, εἰς τὸ τέλος τοῦ περι συνθέσεως κεφαλαίου.

ἐβουλόμην καὶ ἠβουλόμην — ἐβουλήθην καὶ ἠβουλήθην
 ἐδυνάμην καὶ ἠδυνάμην — ἐδυνήθην καὶ ἠδυνήθην
 ἔμελλον καὶ ἤμελλον.

2) Τὰ ῥήματα **(κατ)άγνυμι, ὠνοῦμαι** καὶ **ὠθῶ**, ἐνῶ τὸ θέμα των ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν, ἔχουν συλλαβικὴν αὐξησην **έ**: **κατ-έ-αξα, έ-ωνούμην, έ-ώθουν.**

3) Τὰ ῥήματα **ἐθίζω, ἐλίττω, ἔλκω, ἔπομαι, (περι)έπω, ἐργάζομαι, ἔρπω, ἐστιῶ, ἔχω** καὶ **ἐῶ** κατὰ τὴν αὐξησην τρέπουν τὸ ἀρκτικὸν **ε** ὄχι εἰς **η** ἀλλὰ εἰς **ει**: **εἶθιζον, εἶλιττον, εἶλκον, εἶπόμην, περι-εἶπον, εἰργαζόμεν, εἶρπον, εἰστίων, εἶχον, εἶων.**

Σ η μ εῖ ω σ ι ς. Τοῦ ῥ. **ἐργάζομαι** ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ ἀόριστος σχηματίζονται καὶ μὲ κανονικὴν αὐξησην: **ἠεργαζόμεν, ἠεργασάμην.**

4) Τὸ ῥῆμα **ἀν-οίγω** εἰς πάντας τοὺς παραγομένους χρόνους, τὸ ῥ. ὄρω εἰς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸ ῥ. **ἀλίσκομαι** εἰς τὸν ἀόριστον ἔχουν καὶ συλλαβικὴν καὶ χρονικὴν αὐξησην ὁμοῦ: **ἀν-έωγον, ἀν-έωξα, ἐώρων, ἐά'λων.**

5) Τὸ ῥῆμα **ἐορτάζω** κατὰ τὴν αὐξησην ἐκτείνει ὄχι τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν **έ** ἀλλὰ τὸ κατόπιν αὐτοῦ **ο**: **ἐώρταζον, ἐώρτασα.**

Σ η μ εῖ ω σ ι ς. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀνωμαλῖαι τῆς αὐξήσεως εἶναι φαινομενικαὶ καὶ ὀφείλονται εἰς διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις: π.χ. τὸ ῥῆμα **ἐργάζομαι** ἀρχῆθεν ἦτο **Ἐεργάζομαι** καὶ τὸ ῥῆμα **ἔχω** ἀρχῆθεν ἦτο **σέχω**, ὁ παρατατικὸς δὲ αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦτο κανονικῶς **έ-Ἐεργαζόμεν, έ-σεχον**, ἐκ τούτων δὲ κατόπιν προῆλθον οἱ τύποι **εεργαζόμεν, εεχον** καὶ μετὰ συναίρεσιν τοῦ **εε** εἰς **ει** προῆλθον τέλος οἱ τύποι **εἰργαζόμεν, εἶχον** (βλ. § 33, 3).

Ἐπίσης οἱ τύποι **ἐώρταζον, ἐώρτασα** προῆλθον ἐκ παλαιότερων κανονικῶν τύπων **ἠόρταζον, ἠόρτασα** δι' ἀντιμεταχωρήσεως (βλ. § 32, 4).

Ὅμοίως δὲ ἐκ τῶν παλαιότερων τύπων **ἀν-ἠΐφοισον, ἠΐφόρων** (μὲ ἰσχυροτέραν συλλαβικὴν αὐξησην **η**) προῆλθον οἱ τύποι **ἀν-έωγον, ἐώρων** (μὲ δασεῖαν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ δασυνόμενον **ὄρω**) (βλ. § 32, 4).

6) Ἐκ τῶν συνθέτων ἢ παρασυνθέτων ῥημάτων :

α') τὰ ῥήματα **ἀμφι-έννυμι, ἐγγυῶ** (ἐκ τῆς λ. ἐγ-γύη), **ἐμπεδῶ** (ἐκ τῆς λ. ἐμ-πεδος), **ἐναντιοῦμαι** (ἐκ τῆς λ. ἐν-αντίος), **ἐπ-είγω, ἐπ-ίσταμαι** καὶ **καθ-έζομαι** ἔχουν τὴν αὐξησην ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἀπλᾶ: **ἠμφιέννυν, ἠγγύων, ἠμπέδουν, ἠναντιούμην, ἠπειγον, ἠπιστάμην, ἐκαθεζόμεν**

β') τὰ ῥήματα **ἐκκλησιάζω** (ἐκ τῆς λ. ἐκ-κλησία), **καθ-εύδω**, **καθ-ημαι** καὶ **καθ-ίζω** διαφοροῦνται, ἤτοι ἔχουν τὴν αὐξησιν ἄλλοτε μὲν ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ, ἄλλοτε δὲ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡκκλησίαζον καὶ ἐξ-εκκλησίαζον, ἐκάθευδον καὶ καθ-ηῦδον, ἐκαθήμην καὶ καθ-ήμην, ἐκάθιζον, ἐκάθισα καὶ καθ-ῖσα.

γ') τὰ ῥήματα **ἀν-έχομαι**, **ἀμφι-σβητῶ** (ἀρχῆθεν ἀμφοσ-βητῶ), **ἐν-οχλῶ** καὶ (ἐπ) **αν-ορθῶ** ἔχουν συγχρόνως δύο αὐξήσεις, ἤτοι καὶ ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ καὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡν-ειχόμεν, ἡμφ-εσβήτουν, ἡν-ώχλων, (ἐπ) ἡν-ώρθουν.

5. Ἄνωμαλῖαι ἀναδιπλασιασμοῦ

§ 189. 1) Τὰ ῥ. **γιγνώσκω** καὶ **γνωρίζω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ β' εἶδους, ἀντιστρόφως δὲ τὰ ῥ. **κτῶμαι**, **μιμνήσκομαι** καὶ **πίπτω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν τοῦ α' εἶδους, παρὰ τὸν κανόνα (§ 186) : **ἐγνώκα** (θ. γνω-), **ἐγνώρικα** (θ. γνωριδ-) — **κέκτημαι** (θ. κτα-), **μέμνημαι** (θ. μνη-), **πέπτωκα** (θ. πτω-)·

2) τὰ ῥ. **εἰθίζω**, **ἐλκω**, **ἐργάζομαι**, **ἐστιῶ** καὶ **εἴω** καὶ τὸ ῥ. **(ἀν)οίγω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν ὅμοιον μὲ τὴν αὐξησίν των : εἴθικα, εἴθικα, εἴθικα, εἴθικα, (ἀν) εἴωχα, (ἀν) εἴωγα, (ἀν) εἴωξεταί (βλ. § 188, 3 καὶ 4)·

3) τὰ ῥ. **(κατ)άγνυμι**, **ἀλίσκομαι**, **ὄρῶ**, **ὠθοῦμαι** καὶ **ὠνοῦμαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν **ε**, ἂν καὶ ἀρχίζουσιν ἀπὸ φωνῆεν : (κατ)έαγα, εἶλωκα, εἶωρακα (καὶ εἶωρακα), εἴωσαι, εἴωνημαι·

4) τὰ ῥ. **λαμβάνω**, **λαγχάνω**, **λέγω**, **(συλ)λέγω** καὶ **(δια)λέγομαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμόν **ει** : εἴληφα, εἴληχα, εἴρηχα (θ. Φερ-, Φερε-), (συν) εἴλοχα, (δι) εἴλεγμαι·

Ὅμοίως **εἴωθα** (= συνηθίζω), **εἴμαρται** (= εἶναι πεπρωμένον) τῶν ἀχρήστων εἰς τὸν ἐνεστῶτα ῥημάτων **εἴω** (θ. Φεθ-, Φηθ-) καὶ **μείρομαι** (θ. σμερ-, σμαρ-)·

Σημείωσις. Καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἄλλαι μὲν ὀφείλονται εἰς φθογικὰς παθήσεις, ἄλλαι δὲ εἰς ἀναλογίαν (πρβλ. § 188, 5, Σημ.)·

§ 190. Ἄττικὸς ἀναδιπλασιασμός. Εἰς μερικὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ **α ἢ ε ἢ ο**, κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμόν ἐπαναλαμβάνονται οἱ δύο ἀρκτικοὶ φθόγγοι τοῦ θέματος καὶ συγχρόνως ἐκτείνεται τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν αὐτοῦ. Ὁ τοιοῦτος ἀναδιπλασιασμός καλεῖται Ἄττικὸς (πρβλ. § 59)·

ἀκούω	(θ. ἀκο-)	ἀκ-ήκο-α
ἐλαύνω	(θ. ἐλα-)	ἐλ-ήλα-κα
ἐλέγχομαι	(θ. ἐλεγχ-)	ἐλ-ήλεγ-μαι (ἐκ τοῦ ἐλ-ήλεγγ-μαι)
ἐσθίω	(θ. ἐδε-, ἐδο-)	ἐδ-ήδο-κα
ἔρχομαι	(θ. ἐλυθ-)	ἐλ-ήλυθ-α
ὄμνυμι	(θ. ὄμο-)	ὄμ-ώμο-κα
(ἀπ)όλλυμι	(θ. ὄλε-)	(ἀπ)ολ-ώλε-κα
(ἀπ)όλλυμαι	(θ. ὄλ-)	(ἀπό)ὄλ-ωλ-α
ὀρούττω	(θ. ὀρυχ-)	ὀρ-ώρυχ-α
φέρω	(θ. ἐνεκ-)	ἐν-ήνοχ-α
ἐγείρομαι	(θ. ἐγερ-)	ἐγ-ήγερ-μαι
ἐγείρομαι	(θ. ἐγορ-)	ἐγορ-ήγορ-α (με ἐπανάληψιν ὄχι μόνον τῶν δύο ἀρκτικῶν φθόγγων ἐγ , ἀλλὰ καὶ τοῦ ρ)

Σημείωσις 1. Ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων αὔξησιν (χρονικὴν) εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον ἔχουν μόνον ὅσα ἀρχίζουσιν ἀπὸ **α** ἢ **ο** :

ἀκήκοα — ἠκηκόειν
ὀμώμοκα — ὀμωμόκειν

τὰ ἄλλα δὲν λαμβάνουν αὔξησιν εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον :

ἐλήλακα — ἐληλάκειν
ἐλήλυθα — ἐληλύθειν.

Σημείωσις 2. Ἀναδίπλωσις τοῦ ῥηματικοῦ θέματος συμβαίνει εἰς τινὰ ῥήματα καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν δευτέρων χρόνων αὐτῶν ἢ παραγωγῆν λέξεων ἐξ αὐτῶν : **ἄγ-ω**, ἤγ-αγ-ον (ἐκ τοῦ ἄγ-αγ-ον), **φέρω** (θ. ἐνεκ-), ἤν-εγκ-ον (ἐκ τοῦ ἐν-ἐνεκ-ον, ἐν-ενκ-ον) (βλ. § 32, 6)—ἀγαγή (ἐκ τοῦ ἀγ-αγ-ή), ἐδωδή (ἐκ τοῦ ἐδ-εδ-ή) (βλ. § 32, 1 καὶ 2).

δ') Τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα εἰμί (= εἶμαι)

§ 191. Ἀρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς μετὰ τὸ ῥῆμα **εἰμί** ὡς βοηθητικόν. (Πρβλ. τῆς νέας γλώσσης : **ἔχω** γράφει — **εἶχα** γράφει — **εἶμαι** γραμμένος — **ἤμουν** γραμμέ-νος).

§ 192. Τὸ ῥῆμα εἰμί εἶναι ἀνώμαλον, οἱ δὲ χρόνοι αὐτοῦ εἶναι : ἐνεστ. **εἰμί**, παρατ. ἦν (= ἤμην), μέλλ. ἔσομαι (= θὰ εἶμαι), ἀόρ. ἐγενόμην (= ὑπῆρξα ἢ ἔγινα), πρκμ. γέγονα (= ἔχω ὑπάρξει ἢ ἔχω γίνεαι), ὑπερσ. ἐγεγόνειν (= εἶχα ὑπάρξει ἢ εἶχα γίνεαι). Ἐκ τούτων

ὡς βοηθητικοὶ πρὸς σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων ἐν γένει λαμβάνονται ὁ ἔνεστώσ, ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ μέλλων, οἱ ὁποῖοι κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ὅριστική		Ἐνεστώσ	Παρατατικὸς	Ἐνδοτική	Εὐκτική	Προστακτική
Ἐνεστώσ	Παρατατικὸς					
εἰ-μί	ῥῆ ῥῆ ῥῆν	ᾧ	ᾗ	ᾗ	εἴη-ν	ἴσ-θι
εἶ	ῥῆ-σθα	ῥῆς	ῥῆ-σθα	ῥῆ	εἴη-ς	ἔσ-τω
ἔσ-τί(ν)	ῥῆν	ῥῆ	ῥῆν	ῥῆ	εἴη	
ἔσ-μὲν	ῥῆ-μεν	ᾧ-μεν	ῥῆ-μεν	ῥῆ	εἴη-μεν ἢ εἶ-μεν	ἔσ-τε
ἔσ-τέ	ῥῆ-τε (ῥῆσ-τε)	ῥῆ-τε	ῥῆ-τε	ῥῆ	εἴη-τε ἢ εἶ-τε	ἔσ-των, ὄντων (ῥῆ ἔσ-τωσαν)
εἰ-σί(ν)	ῥῆ-σαν	ᾧ-σι(ν)	ῥῆ-σαν	ῥῆ	εἴη-σαν ἢ εἶ-εν	ἔσ-τον
ἔσ-τόν	ῥῆσ-τον	ῥῆ-τόν	ῥῆσ-τον	ῥῆ	εἴη-τόν ἢ εἶ-τον	ἔσ-των
ἔσ-τόν	ῥῆσ-τήν	ῥῆ-τόν	ῥῆσ-τήν	ῥῆ	εἴη-τήν ἢ εἶ-τήν	

Ἄπαρέμφ . : εἶναι. **Μετοχή :** ᾧν (ὄντ-ος), οὔσα (οὔσης), ὄν (ὄντ-ος)

Μέλλων
 Ὅριστική : ἔσομαι, ἔσῃ (ῥῆ ἔσει), **ἔσται**—ἐσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται
 Εὐκτική : ἐσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο — ἐσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσοιντο
 Ἄπαρέμφατον : ἔσεσθαι
 Μετοχή : ἐσόμενος, ἐσομένη, ἐσόμενον.

Σημείωσις. Τὸ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἔνεστώτος (ἔστι) τονίζεται. εἰς τὴν παραλήγουσαν (ἔστι) :

1) ὅταν ἔχη τὴν σημασίαν τοῦ **ὑπάρχει** ἢ τοῦ **εἶναι δυνατόν** : ἔστι θεός, — ἔστι λαβεῖν.

2) ὅταν εὐρίσκειται κατόπιν τῶν λέξεων **τούτ'** (= τοῦτο), **ἀλλ'** (= ἀλλά),

εἰ, καί, οὐκ : **τούτ' ἔστι, οὐκ ἔστι**.

3) ὅταν εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως : ἔστι τις σοφός.

ε') Σχηματισμὸς τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων

1. Συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων

§ 193. Ἡ συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων περιλαμβάνει :

- 1) ῥήματα **βαρύτονα**, ἦτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω ἄτονον (§ 17, 6) : **λύω, πείθω**.
- 2) ῥήματα **συνηρημένα** ἢ **περισπώμενα**, ἦτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω περισπώμενον : **τιμῶ, ποιῶ** (§ 17, 4).

§ 194. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος

	Όριστική		Υποτακτική
	Χρόνοι άρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ένεστώς Παρατατικός	λύ'-ω λύ'-εις λύ'-ει λύ'-ομεν λύ'-ετε λύ'-ουσι(ν)	ἔ-λύ-ον ἔ-λυ-ες ἔ-λυ-ε(ν) ἐ-λύ-ομεν ἐ-λύ-ετε ἔ-λυ-ον	(ἴνα) λύ'-ω λύ'-ης λύ'-η λύ'-ωμεν λύ'-ητε λύ'-ωσι(ν)
Μέλλων	λύ-σω λύ-σεις λύ-σει λύ-σομεν λύ-σετε λύ-σουσι(ν)		
Αόριστος α'		ἔ-λύ-σα ἔ-λυ-σας ἔ-λυ-σε(ν) ἐ-λύ-σαμεν ἐ-λύ-σατε ἔ-λυ-σαν	(ἴνα) λύ'-σω λύ'-σης λύ'-ση λύ'-σωμεν λύ'-σητε λύ'-σωσι(ν)
Παρακείμενος Υπερσυντέλικος	λέ-λύ-κα λέ-λυ-κας λέ-λυ-κε(ν) λε-λύ-καμεν λε-λύ-κατε λε-λύ-κασι(ν)	ἐ-λε-λύ'-κειν ¹ ἐ-λε-λύ-κεις ἐ-λε-λύ-κει ἐ-λε-λύ-κεμεν ² ἐ-λε-λύ-κετε ἐ-λε-λύ-κεσαν	(ἴνα) λε-λύ-κα λε-λύ-κης λε-λύ-κη κλπ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκῶς ᾧ, ῆς, ῆ, λελυκότες ᾧμεν, ῆτε, ᾧσι(ν)
Τετλ. Μέλλων	λελυκῶς ἔσομαι, ἔσει, ἔσται λελυκότες ἐσόμεθα, ἐσσεθε, ἔσονται		

1. Ἀρχαιότεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κη(ν), ἐλελύ-κης, ἐλελύ-κη.

2. Μεταγενέστεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κειμεν, ἐλελύ-κειτε, ἐλελύ-κεισαν.

ένεργητικῆς φωνῆς (§ 173, 1)

Εὐκτικῆ	Προστακτικῆ	Μετοχῆ 'Απαρέμφατον
(εἶθε) λύ-οιμι λύ-οις λύ-οι λύ-οιμεν λύ-οιτε λύ-οιεν	— λύ-ε λυ-έτω — λύ-ετε λυ-όντων ⁵ ἤ λυ-έτωσαν	λύ-ειν λύ-ων (λύ-οντος) λύ-ουσα (λυ-ούσης) λύ-ον (λύ-οντος)
(ὅτι) λύ-σοιμι ³ λύ-σοις λύ-σοι λύ-σοιμεν λύ-σοιτε λύ-σοιεν		λύ-σειν λύ-σων (λύσοντος) λύ-σουσα (λυσούσης) λύ-σον (λύσοντος)
(εἶθε) λύ-σαιμι λύσαις ἢ λύ-σειας ⁴ λύ-σαι ἢ λύ-σειε(ν) λύ-σαιμεν λύ-σαιτε λύ-σαιεν ἢ λύ-σειαν	— λύ-σον λυ-σάτω — λύ-σατε λυ-σάντων ⁵ ἤ λυ-σάτωσαν	λύ-σαι λύ-σας (λύσαντος) λύ-σασα (λυσάσης) λύ-σαν (λύσαντος)
(εἶθε) λε-λύ-κοιμι λε-λύ-κοις λε-λύ-κοι κτλ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκώς εἶην, εἶης, εἶη λελυκότες εἶημεν ἢ εἶμεν, εἶητε ἢ εἶτε, εἶησαν ἢ εἶεν	— λελυκώς ἴσθι ἔστω λελυκότες ἔστε ἔστων	λελυ-κέναι λελυ-κώς (λελυ-κότης) λελυ-κυῖα (λελυ-κυΐας) λελυ-κός (λελυ-κότης)
(ὅτι) λελυκώς ἐσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο ³ λελυκότες ἐσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται		λελυκώς ἔσεσθαι λελυκώς ἐσόμενος λελυκότες ἐσόμενοι

3. Ἡ εὐκτικῆ τοῦ μέλλοντος ἐν γένει οὐδέποτε λαμβάνεται ὡς εὐχητικῆ.

4. Οἱ τύποι τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορ. α', οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς -εἰας, -εἰε, -οἰαν, λέγονται **Αἰολικοί** καὶ εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν ἄλλων.

5. Οἱ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς -ντων, εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν τύπων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς -τωσαν.

§ 195. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος μέσης φωνής

	Όριστική		Υποτακτική
	Χρόνοι άρктиκοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ένεστώς Παρατατικός	λυ'-ομαι λύ-η (ἤ λύει) * λύ-εται λυ-όμεθα λύ-εσθε λύ-ονται	ἐ-λυ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο ἐ-λυ-όμεθα ἐ-λύ-εσθε ἐ-λύ-οντο	(ἵνα) λύ-ωμαι λύ-η λύ-ηται λυ-ώμεθα λύ-ησθε λύ-ωνται
Μέσος μέλλων	λυ'-σομαι λύ-ση (ἤ λύ-σει) * λύ-σεται λυ-σόμεθα λύ-σεσθε λύ-σονται		
Μέσος 'Αόριστος α'		ἐ-λυ-σάμην ἐ-λύ-σω ἐ-λύ-σατο ἐ-λυ-σάμεθα ἐ-λύ-σασθε ἐ-λύ-σαντο	(ἵνα) λύ-σωμαι λύ-ση λύ-σηται λυ-σώμεθα λύ-σησθε λύ-σωνται
Παρακείμενος 'Υπερσυντέλικος	λέ-λυ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται λε-λύ-μεθα λέ-λυ-σθε λέ-λυ-νται	ἐ-λε-λυ'-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυτο ἐ-λε-λύ-μεθα ἐ-λέ-λυ-σθε ἐ-λέ-λυ-ντο	(ἵνα) λελυμένος ὦ λελυμένος ἦς λελυμένος ἦ λελυμένοι ὦμεν λελυμένοι ἦτε λελυμένοι ὦσι (ν)
Τετέλ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι ἢ λελυμένος ἔσομαι λε-λύ-ση (ἤ-σει) ἔσει λε-λύ-σεται » ἔσται λε-λυ-σόμεθα ἢ λελυμένοι ἔσόμεθα λε-λύ-σεσθε » ἔσεσθε λε-λύ-σονται » ἔσονται		

* Ἄντι τῶν εἰς -η παλαιότερων τύπων τοῦ προσώπου τούτου συνηθέστεροι εἶναι ὁ εἰς -ει. Οὕτω δὲ κανονικῶς ἐκφέρονται διὰ τοῦ -ει τὰ δεύτερα ἐνικά τοῦ βούλομαι, οἶομαι καὶ ὄφομαι (βούλει, οἶει, ὄφει).

(§ 173, 2), μέσης διαθέσεως (§ 171, 2). Λύομαι = λύω τὸν ἑαυτὸν μου.

Εὐκτική	Προστακτική	*Απαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο λυ-οίμεθα λύ-οισθε λύ-οιντο	— λύ-ου λυ-έσθω — λύ-εσθε λυ-έσθων ἢ λυ-έσθωσαν	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε λύ-σοιντο	—	λύ-σεσθαι λυ-σόμενος λυ-σομένη λυ-σόμενον
(εἶθε) λυ-σαίμην λύ-σαιο λύ-σαιτο λυ-σαίμεθα λύ-σαισθε λύ-σαιντο	— λῦ-σαι λυ-σάσθω — λύ-σασθε λυ-σάσθων* ἢ λυ-σάσθωσαν	λύ-σασθαι λυ-σάμενος λυ-σαμένη λυ-σάμενον
(εἶθε) λελυμένος εἶην λελυμένος εἶης λελυμένος εἶη λελυμένοι εἶημεν ἢ εἶμεν λελυμένοι εἶητε ἢ εἶτε λελυμένοι εἶησαν ἢ εἶεν	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω — λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων* ἢ λε-λύ-σθωσαν	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος λε-λυ-μένη λε-λυμένον
λε-λυ-σοίμην ἢ λελυμένος ἐσοίμην λε-λύ-σοιο » ἔσοιο λε-λύ-σοιτο » ἔσοιτο λε-λυ-σοίμεθα ἢ λελυμένοι ἐσοίμεθα λε-λύ-σοισθε » ἔσοισθε λε-λύ-σοιντο » ἔσοιντο	λε-λύ-σεσθαι ἢ λε-λυ-μένος ἔσεσθαι	λε-λυ-μένος, -η, -ον, ἢ λελυμένος ἐσόμενος, -η, -ον λελυμένοι ἐσόμενοι, -αι, -α

* Οἱ εἰς -σθων τύποι εἶναι παλαιότεροι καὶ συνηθέστεροι.

§ 196. Παράδειγμα βαρυτόνου ῥήματος μέσης φωνῆς

	Ὀριστική		Ὑποτακτική
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἐνεστώσ Παρατατικός	λύ'-ομαι λύ-η (ἤ λύ-ει) λύ-εται κτλ.	ἐ-λύ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο κτλ.	(ἵνα) λύ-ωμαι λύ-η λύ-ηται κτλ.
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		
Παθ. Μέλλων α'	λυ-θή-σομαι λυ-θή-ση (ἤ -σει) λυ-θή-σεται λυ-θη-σόμεθα λυ-θή-σεσθε λυ-θή-σονται		
Παθητικός 'Αόριστος α'		ἐ-λύ'-θην ἐ-λύ-θης ἐ-λύ-θη ἐ-λύ-θημεν ἐ-λύ-θητε ἐ-λύ-θησαν	(ἵνα) λυ-θῶ λυ-θῆς λυ-θῆ λυ-θῶμεν λυ-θῆτε λυ-θῶσι ¹
Παρακείμενος 'Υπερσυντέλ.	λέ-λυ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται κτλ.	ἐ-λε-λύ-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το κτλ.	(ἵνα) λελυμένος ὦ ῆς ῆ κτλ.
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		
Τετέλ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι λε-λύ-ση (ἤ -σει) λε-λύ-σεται κτλ.		
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		

1. Οἱ τύποι οὗτοι προήλθον διὰ συναϊρέσεως ἐκ παλαιότερων τύπων λυ-θή-ω, λυ-θή-ης, λυ-θή-η κτλ.

(§ 173, 2), παθητικής διαθέσεως (§ 171, 3). Λύομαι=λύομαι υπό άλλου.

Εύκτιχη	Προσωπική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λύ-ου λυ-έσθω κτλ.	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-θη-σοίμην λυ-θή-σοιο λυ-θή-σοιτο λυ-θη-σοίμεθα λυ-θή-σοισθε λυ-θή-σοιντο	—	λυ-θή-σεσθαι λυ-θη-σόμενος λυ-θη-σομένη λυ-θη-σόμενον
(εἶθε) λυ-θειήν ² λυ-θείης λυ-θειή λυ-θειήμεν ἢ λυ-θειῖμεν λυ-θειήτε ἢ λυ-θειῖτε λυ-θειήσαν ἢ λυθειῖεν ³	— λύ-θη-τι ⁴ λυ-θή-τω — λύ-θη-τε λυ-θέ-ντων ἢ λυ-θή-τῶσαν	λυ-θῆναι λυ-θεῖς (λυ-θέντος) λυ-θειῖσα (λυ-θείσης) λυ-θῆν ⁵ (λυ-θέντος)
(εἶθε) λελυμένος εἶην εἶης εἶη κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω κτλ.	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος, -η, -ον
λε-λυ-σοίμην λε-λύ-σοιο λε-λύ-σοιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	—	λε-λύ-σεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον κτλ.

2. Ἐκ τῶν τύπων λυ-θε-ίη-ν, λυ-θε-ίης, λυ-θε-ίη, λυ-θε-ίη-μεν ἢ λυ-θε-ῖ-μεν κτλ. (βλ. § 208).

3. Οἱ βραχύτεροι τύποι λυθειῖμεν, λυθειῖτε, λυθειῖεν εἶναι συνθητέστεροι τῶν μακροτέρων τύπων λυθειήμεν, λυθειήτε, λυθειήσαν.

4. Ἐξ ἀρχικοῦ τύπου λύ-θη-θι (βλ. § 37, 7, Σημ.).

5. Ἐξ ἀρχικῶν τύπων λυ-θέ-ντ-ς, λυ-θέ-ντ-ια, λυ-θέ-ντ, (βλ. § 33, 5 καὶ

§ 36, 4, ε'). Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

**Γενικαὶ παρατηρήσεις
εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων**

§ 197. Τὰ ῥήματα μέσης καὶ παθητικῆς διαθέσεως (§ 171), ἦτοι τὰ μέσα καὶ τὰ παθητικὰ ῥήματα, ἔχουν πάντας τοὺς χρόνους κοινούς, ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ ἀορίστου: *λύομαι* (= λύω τὸν ἑαυτὸν μου ἢ λύομαι ὑπὸ ἄλλου), *ἐλυόμην*, *λέλυμαι*, *ἐλελύμην*, *λελύσομαι*· ἀλλὰ: *λύσομαι* (= θὰ λύσω τὸν ἑαυτὸν μου), *λυθήσομαι* (= θὰ λυθῶ ὑπὸ ἄλλου), *ἐλυσάμην* (= ἔλυσα τὸν ἑαυτὸν μου), *ἐλύθην* (= ἐλύθην ὑπὸ ἄλλου).

§ 198. Αἱ καταλήξεις τοῦ μέλλοντος ἐν γένει (ἐνεργητικοῦ, μέσου, παθητικοῦ καὶ μονολεκτικοῦ τετελεσμένου) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις εἶναι αἱ ἴδιαι μὲ τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος: *λύσ-ω* (λύ-ω), *λύσ-ομαι*, *λυθήσ-ομαι*, *λελύσ-ομαι* (λύ-ομαι). Ἀλλὰ

1) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου (ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου μονολεκτικοῦ) μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων ὁ **χρονικὸς χαρακτήρ** αὐτοῦ **σ**: (λύ-ω) λύσ-ω, (λύ-ομαι) λύσ-ομαι, λελύσ-ομαι.

2) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρῶτον τὸ **πρόσφυμα θη** καὶ ἔπειτα ὁ χρονικὸς χαρακτήρ **σ** πρὸ τῶν καταλήξεων: (λύ-ομαι) *λυ-θήσ-ομαι*.

§ 199. Χρονικὸν χαρακτήρα **σ** ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος ἔχει καὶ ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος **α'**: *ἔλυσ-α*, *ἔλυσ-άμην*.

§ 200. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος πλεῖστων ῥημάτων σχηματίζεται εἰς **-κα**, ὁ δὲ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν εἰς **-κειν**, ἦτοι ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν ὀδοντοκολήκτων καὶ τῶν ἐνρινολήκτων ἢ ὑγρολήκτων ῥημάτων ἔχει **χρονικὸν χαρακτήρα κ**: (λύ-ω) *λέλυ-κ-α*, *ἐλελύ-κ-ειν*, (πέιθω, θ. πειθ-) *πέπει-κ-α*, (φαίνω, θ. φαν-) *πέφαγ-κ-α*, (καθαίρω, θ. καθαρ-) *κεκάθαρ-κ-α*.

§ 201. Τὸ **ο** καὶ τὸ **ε**, ἀπὸ τὰ ὅποια ἀρχίζουσι πᾶσαι σχεδὸν αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, καθὼς καὶ τοῦ μέλλοντος ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου ἢ παθητικοῦ εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἐκτὸς

τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν, λέγονται
θεματικὰ φωνήεντα τῶν ἐγκλίσεων τούτων.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Κανονικῶς τὸ μὲν θεματικὸν φωνῆεν ο ὑπάρχει πρὸ τοῦ
 μ ἢ τοῦ ν ἢ πρὸ φωνήεντος: *λύ-ο-μεν, λύ-ο-νται, ἔλυ-ο-ν, λύ-ο-μεν* τὸ δὲ θεματι-
 κὸν φωνῆεν ε ὑπάρχει πρὸ τοῦ σ ἢ τ: *λύ-ε-σθε λύ-ε-ται*.

Τύποι οἱοι λύουσι, λέγουσι κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων λύουσι,
 λέγουσι, οἱ ὁποῖοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων λύοντι, λέγοντι (βλ. § 32, 6
 καὶ § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἱοι λύουσι προῆλθον ἐκ παλαιότερων λύουσι — λύοντι (βλ.
 § 37, 5).

Ὁμοίως τύποι οἱοι λελύκασι — γεγράφασι κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων
 τύπων λελύκανσι — λελύκασι, γεγράφανσι — γεγράφαντι (βλ. § 37, 5).

Τύποι δὲ οἱοι οἱ τοῦ β' ἐνικοῦ τοῦ μέσου ἢ τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος κτλ. λύη
 (λύεσαι), λέγη (= λέγεσαι) κτλ. προῆλθον διὰ συναίρεσεως ἐκ παλαιότερων
 τύπων λύεαι, λέγεαι, οἱ ὁποῖοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων λύεσαι, λέγεσαι
 (βλ. § 33, 3 καὶ ὑποσημ.* τῆς σελ. 104).

Ὁμοίως τύποι οἱοι ἐλύου, ἐλέγου κτλ., ἐλύω, ἐτάξω κττ. προῆλθον διὰ συναι-
 ρέσεως ἐκ παλαιότερων τύπων ἐλύ-εο, ἐλέγ-εο κτλ., ἐλύσ-ασο, ἐτάξ-ασο κτλ., οἱ
 ὁποῖοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων ἐλύ-εσο, ἐλέγ-εσο κττ., ἐλύσ-ασο, ἐτά-
 ξ-ασο κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς εὐκτικῆς οἱοι λύισιο, παιδεύισιο κττ. ἐξ ἀρχικῶν
 τύπων λύ-οισο. παιδεύ-οισο κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὁμοίως προῆλθον τύποι τῆς προστακτικῆς λύου, παιδεύου κττ. ἐκ παλαιο-
 τέρων τύπων λύ-εο, παιδεύ-εο κτλ., οἱ ὁποῖοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων
 λύ-εσο, παιδεύ-εσο κτλ. (βλ. § 33, 3).

Τοῦ δὲ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου τύποι οἱοι λύειν, λέγειν κτλ. προῆλθον διὰ
 συναίρεσεως ἐκ παλαιότερων τύπων λύ-ε-εν, λέγ-ε-εν κτλ., ἤτοι ἢ κατάληξις τοῦ
 ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου -εἰν προῆλθεν ἐκ τῆς -εεν.

§ 202. Ἡ ὑποτακτικὴ πάντων τῶν χρόνων καὶ τῆς ἐνεργητικῆς
 καὶ τῆς μέσης φωνῆς ἔχει θεματικὰ φωνήεντα **ω** καὶ **η** (ἀντίστοιχα
 πρὸς τὰ θεματικὰ φωνήεντα **ο** καὶ **ε** τῆς ὀριστικῆς): *λύ-ω-μεν* (λύ-ο-
 μεν), *λύ-η-σθε* (λύ-ε-σθε).

§ 203. Ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος **α'** εἰς πάσας τὰς
 ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν
 ὀριστικὴν ἔχουν θεματικὸν φωνῆεν **α**: *ἐλύσ-α-μεν, ἐλύσ-α-ντο, λύσ-
 α-μεν, λύσ-α-σθε, λύσ-α-ντο, λελύκ-α-μεν*.

§ 204. Ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν εἰς μὲν

τὸν ἐνικὸν ἔχει θεματικὸν φωνῆεν **ει**, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκὸν) **ε**: ἐλελύκ-ει-ν, ἐλελύκ-ει-μεν, (ἐλελύκ-ε-τον, ἐλελυκ-έ-την).

§ 205. 1) Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν καὶ τὴν προστακτικὴν σπανίως σχηματίζεται μονολεκτικῶς (λελύκω, λελύκοιμι, λελυκέτω)· συνηθέστερον σχηματίζεται περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν αὐτοῦ καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί**: λελυκῶς ᾧ, λελυκῶς εἶην, λελυκῶς ἔστω.

2) Ὁ μέσος παρακείμενος εἰς μὲν τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὴν εὐκτικὴν σχηματίζεται πάντοτε περιφραστικῶς, μὲ τὴν μετοχὴν του καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί** (λελυμένος ᾧ, λελυμένος εἶην), εἰς δὲ τὴν προστακτικὴν σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς: λέλυσο ἢ λελυμένος ἴσθι.

§ 206. Εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακείμενου καὶ ὑπερσυντελικου, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται μονολεκτικῶς, δὲν ὑπάρχουν θεματικὰ φωνήεντα, αἱ δὲ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ: λέλυ-μαι, ἐλέλυ-ντο, λελύ-σθαι, λελυ-μένος.

§ 207. 1) Καὶ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου οἱ τύποι ἐν γένει σχηματίζονται χωρὶς θεματικὰ φωνήεντα, ἀλλὰ πρὸς σχηματισμὸν αὐτῶν προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων τὸ πρόσφυμα **θη**, τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ (ἐγκλιτικοῦ) φωνήεντος **ι** καὶ πρὸ τοῦ **ντ** πάσχει συστολὴν καὶ γίνεται **θε**: ἐλύ-θη-ν, ἐλύ-θη-σαν, λυ-θε-ῖ-μεν, λυ-θέ-ντων (βλ. § 32, 6 καὶ § 198, 2).

2) Τὸ πρόσφυμα **θη** εἰς τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου συναϊρεῖται μὲ τὰς καταλήξεις καὶ οὕτω προκύπτουν (φαινομενικὰ) καταλήξεις, **-θῶ**, **-θῆς**, **-θῆ** κτλ. (βλ. § 196, ὑποσ.).

Σημείωσις. Καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἡ κατάληξις **-θῆναι** προῆλθε διὰ συναίρεσεως ἐκ τοῦ **-θῆναι** (λυ-θη-ῆναι) **λυ-θῆναι**.

§ 208. Ἡ εὐκτικὴ ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα **ιη** ἢ ἀπλοῦν **ι**, τὰ ὁποῖα προστίθενται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων μετὰ τὸ θεματικὸν φωνῆεν (ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτον φωνῆεν). Τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν **ι** συναϊρεῖται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος: λυ-θε-ίη-μεν, λυ-θε-ῖ-μεν, λύ-ο-ι-μεν, λύ-σα-ι-μεν, λύσ-α-ι-ντο.

ς') Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ῥημάτων

§ 209. Τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥημάτων ἐν γένει ἰδιαιτέρας καταλήξεις ὑπάρχουν μόνον διὰ τὸ β' καὶ τὸ γ' πρόσωπον, εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

I. Τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -τον, -τον : λύ-ε-τον, λύ-ε-τον — λύσ-ε-τον, λύσ-ε-τον — λελύκ-α-τον, λελύκ-α-τον· λύ-η-τον, λύ-η-τον — λύσ-η-τον, λύσ-η-τον — (λελύκ-η-τον, λελύκ-η-τον)·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἐργλιτικοῦ φωνήεντος) -τον, -την: ἐλύ-ε-τον, ἐλυ-έ-την — ἐλύσ-α-τον, ἐλυσ-ά-την — ἐλελύκ-ε-τον, ἐλελυκ-έ-την· λό-οι-τον, λυ-οί-την — λύσ-οι-τον, λυσ-οί-την — λύσ-αι-τον, λυσ-αί-την — (λελύκ-οι-τον, λελυκ-οί-την)·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -τον, -των : λύ-ε-τον, λυ-έ-των — λύσ-α-τον, λυσ-ά-των — (λελύκ-ε-τον, λελυκ-έ-των)·

II. Τῆς μέσης φωνῆς (ἐξαίρεσει τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου)

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθον : λύ-ε-σθον, λύ-ε-σθον — λύσ-ε-σθον, λύσ-ε-σθον — λυθήσ-ε-σθον, λυθήσ-ε-σθον — λύ-η-σθον, — λέλυ-σθον, λέλυ-σθον — λελύσ-ε-σθον, λελύσ-ε-σθον — λύ-η-σθον, — λύσ-η-σθον·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἢ καὶ τοῦ ἐργλιτικοῦ φωνήεντος) -σθον, ἐλύ-ε-σθον, ἐλυ-έ-σθον — ἐλύσ-α-σθον, ἐλυσ-ά-σθον — ἐλέλυ-σθον, ἐλελύ-σθον· λό-οι-σθον, λυ-οί-σθον — λύσ-οι-σθον, λυσ-οί-σθον — λύσ-αι-σθον, λυσ-αί-σθον — λυθήσ-οι-σθον, λυθησ-οί-σθον·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθων : λύ-ε-σθον, λυ-έ-σθον — λύσ-α-σθον, λυσ-ά-σθων — λέλυ-σθον, λελύ-σθων·

Σημείωσις. Τοῦ δυϊκοῦ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἐν γένει καταλήξεις εἶναι αἱ τοῦ δυϊκοῦ τῶν ἀντιστοίχων ἐργλισεων τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) : ἐλύθη-τον, ἐλυθή-την — λυθή-τον, λυθή-τον — λυθεί-τον ἢ λυθεῖ-τον, λυθειή-την ἢ λυθεί-την — λύθη-τον, λυθή-των·

ζ') Σχηματισμός τῶν χρόνων τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατατικῶς

§ 210. Τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς ἄγ-ω, ἄδ-ω, ἀλείφ-ω, ἀμείβ-ω, ἄρχ-ω, βλέπ-ω, γράφ-ω, διώκ-ω, ἔχ-ω, πείθ-ω, τρέπ-ω, φεύγ-ω, ψεύδ-ω κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἥτοι

1) τὰ **χειλικόληκτα** ἀφωνόληκτα ῥήματα πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουσι εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **τ** καὶ οὕτω λήγουσι εἰς **-πτω** : (θ. κοπ-) **κόπ-τ-ω**, (θ. βλάβ-, βλάβ-τ-ω) **βλάπτω**, (θ. κρυφ-, κρύφ-τ-ω) **κρύπτω** (βλ. § 37, 1).

2) τὰ **οὐρανικόληκτα** καὶ τὰ **ὀδοντικόληκτα** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουσι εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **j** (§ 1, σημ.) καὶ οὕτω

α') τὰ οὐρανικόληκτα καὶ ἐκ τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουσι χαρακτηριστῆρα **θ** ἢ **τ** λήγουσι εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς **-ττω** ἢ **-σσω**. Π. χ.

(θ. φυλακ-, φυλάκ-**j**ω) **φυλάττω** ἢ **φυλάσσω**

(θ. ἀλλαγ-, ἀλλάγ-**j**ω) **ἀλλάττω** ἢ **ἀλλάσσω**

(θ. ταραχ-, ταράχ-**j**ω) **ταράττω** ἢ **ταράσσω**

(θ. ἀρμोट-, ἀρμότ-**j**ω) **ἀρμόττω** ἢ **ἀρμόσσω**

(θ. πυρετ-, πυρέτ-**j**ω) **πυρέττω** ἢ **πυρέσσω** (βλ. § 36,4,γ')·

β') τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουσι χαρακτηριστῆρα **δ** λήγουσι εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς **-ζω**. Π. χ.

(θ. ἐλπίδ-, ἐλπιδ-**j**ω) **ἐλπίζω**

(θ. ὄδ-, ὄδ**j**ω) **ὄζω**

(θ. παιδ-, παιδ-**j**ω) **παιίζω**

Σημείωσις. Ἐνεστῶτα εἰς **-ζω**, σχηματίζουν, καὶ μερικά ῥήματα οὐρανικόληκτα, τὰ ὅποια σημαίνουν συνήθως ἤχον. Π.χ.

(θ. οἰμωγ-, οἰμώγ-**j**ω) **οἰμώζω**

(θ. στεναγ-, στενάγ-**j**ω) **στενάζω**

(θ. ἀλαλαγ-, ἀλαλάγ-**j**ω) **ἀλαλάζω**

(θ. κραγ-, κράγ-**j**ω) **κράζω**

(θ. ὀλολυγ-, ὀλολύγ-**j**ω) **ὀλολύζω**.

β') Οι Άλλοι χρόνοι

§ 211. Τῶν ὀδοντοκλήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὀνεργητικὸς λήγει εἰς **-σω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σομαι**, ὁ ἀόριστος ἀ' ὀνεργητικὸς λήγει εἰς **-σα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σάμην**, ὀπως καὶ τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων : (θ. πειθ-) **πέι-σω** (ἐκ τοῦ ὀπειθ-σω), **πέι-σομαι** (ἐκ τοῦ πέιθ-σομαι) — (θ. σπενδ-) **σπεί-σω** (ἐκ τοῦ σπένδ-σω), **σπεί-σομαι** (ἐκ τοῦ σπένδ-σομαι) — (θ. γυμναδ-) **ἐγύμνα-σα** (ἐκ τοῦ ἐγύμναδ-σα), **ἐγύμνα-σάμην** (ἐκ τοῦ ἐγυμναδ-σάμην) (βλ. § 198 κ. ἔ.).

Ἄλλὰ τὰ ὑπερδισύλλαβα ὀδοντοκλήκτα εἰς **-ίζω**, ὄσα ἔχουν χα-ρακτῆρα **δ**, σχηματίζουσι τὸν ὀνεργητικὸν καὶ μέσον μέλλοντα χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** εἰς **-ιῶ**, **-ιοῦμαι** (κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρη-μένα ῥήματα). Οὕτω κτίζω — κτίσω, σχίζω — σχίσω, ἀλλὰ κομίζω (θ. κομιδ-), κομιῶ (κομειῖς, κομειῖ), κομιοῦμαι (κομειῖ, κομειῖται).

Σημείωσις. Μέλλοντα ἄσιγμον συνηρημένον κατὰ τὰ εἰς **-άω** συνηρημένα ῥήματα ἔχει καὶ τὸ ῥήμα **βιβάζω** : βιβῶ, βιβᾶς, βιβᾶξ κτλ.

2) ὁ ὀνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-κα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλι-κος εἰς **-κειν** : (θ. κομιδ-), **κεκόμι-κα**, **ἐκεκομί-κειν** (βλ. § 200).

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-σθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' εἰς **-σθην** : (θ. ψευδ-) **ψευσθήσομαι** (ἐκ τοῦ ψευδ-σθή-σομαι), **ἐψεύσθην** (ἐκ τοῦ ἐψευδ-σθην) — (θ. ἄρμωτ-) **ἤρμώσθην** (ἐκ τοῦ ἤρμωτ-σθην) (βλ. § 37, 4).

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-σομαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-σμήν** : (θ. πειθ-) **πέπεισομαι** (ἐκ τοῦ πέπειθ-μαι), **ἐπεπείσμην** (ἐκ τοῦ ἐπεπέιθ-μήν) — (θ. κομιδ-) **κεκόμισσομαι** (ἐκ τοῦ κεκόμιδ-μαι), **ἐκεκομίσθην** (ἐκ τοῦ ἐκεκομίδ-μήν).

§ 212. Τῶν οὐρανικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὀνεργητικὸς λήγει εἰς **-ξω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξομαι**, ὁ ἀόριστος ἀ' ὀνεργητικὸς εἰς **-ξα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξάμην** : (θ. φυ-λάκ-) **φυλάξω**, **ἐφυλάξα** (ἐκ τοῦ φυλάκ-σω, ἐφυλάκ-σα) — (θ. ταγ-) **τάξομαι**, **ἐταξάμην** (ἐκ τοῦ τάγ-σομαι, ἐταγ-σάμην) (βλ. § 36, 1).

2) ὁ ὀνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-χα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλι-κος εἰς **-χειν** (ἤτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ οὐρανικὸς χαρακτῆρ

τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐὰν εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) : (θ. κηρυκ-) *κεκήρυχα, ἐκεκηρύχην* — (θ. ταγ-) *τέταχα, ἐτετάχην*·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων α' λήγει εἰς **-χθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' εἰς **-χθην** : (θ. πλεκ-) *πλεχθήσομαι, ἐπλέχθην* (ἐκ τοῦ πλεκ-θήσομαι) — (θ. ἀγ-) *ἀχθήσομαι, ἤχθην* (ἐκ τοῦ ἀγ-θήσομαι κτλ.) (βλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-γμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-γμην** : (θ. πλεκ-) *πέπλεγμαι, ἐπεπλέγμην* (ἐκ τοῦ πέπλεκ-μαι, ἐπεπλέκ-μην) — (θ. ταραχ-) *τετάραγμαι, ἐτεταράγμην* (ἐκ τοῦ τετάραχ-μαι, ἐτεταράχ-μην) (βλ. § 37, 2)·

§ 213. Τῶν χειλικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψομαι**, ὁ ἀόριστος α' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ψα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ψάμην** : (θ. κοπ-) *κόψω, ἔκοψα* (ἐκ τοῦ κόπ-σω, ἔκοπ-σα) — (θ. τριβ-) *τριψομαι, ἐτριψάμην* (ἐκ τοῦ τρίβ-σομαι, ἐτριβ-σάμην) — (θ. γραφ-) *γράφομαι, ἐγραψάμην* (ἐκ τοῦ γράφ-σομαι, ἐγραφ-σάμην) (βλ. § 36, 2)·

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-φα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-φειν** (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ χειλικὸς χαρακτήρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐὰν εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) : (θ. κοπ-) *κέκοφα, ἐκεκόφην* — (θ. τριβ-) *τέτριφα, ἐτετρίφην* (βλ. § 212, 2)·

3) ὁ παθητικὸς μέλλων α' λήγει εἰς **-φθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' λήγει εἰς **-φθην** : (θ. πεμπ-) *πεμφθήσομαι, ἐπέμφθην* (ἐκ τοῦ πεμπ-θήσομαι, ἐπέμπ-θην) — (θ. καλυβ-) *καλυφθήσομαι, ἐκαλύφθην* (ἐκ τοῦ καλυβ-θήσομαι, ἐκαλύβ-θην) (βλ. § 37, 1)·

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-μμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-μμην** : (θ. κοπ-) *κέκομμαι, ἐκεκόμμην* (ἐκ τοῦ κέκοπ-μαι κτλ.) — (θ. τριβ-) *τέτριμμαι, ἐτετρίμμην* (ἐκ τοῦ τέτριβ-μαι κτλ.) — (θ. γραφ-) *γέγραμμαι, ἐγεγράμμην* (ἐκ τοῦ γέγραφ-μαι κτλ.) (βλ. § 37, 3)·

§ 214. Ἐκ τῶν ἄφωναλῆκτων ῥημάτων

1) ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ε, ἀντὶ τοῦ ε τούτου εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον ἔχουν ο : *κλέπτω, (θ. κλέπ-), κέκλοφα, ἐκεκλόφην* — *τρέπω (θ. τρεπ-), τέτροφα, ἐτετρόφην* — *φέρω (θ. ἐνεκ-), ἐνήνοχα, ἐνηνόχην* (βλ. § 190)·

2) τὰ ῥήματα **στρέφω**, **τρέπω** καὶ **τρέφω** εἰς τὸν μέσον παρακειμενον καὶ ὑπερσυντελικον ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν α (βραχύ): (θ. στρεφ-) ἔστραμμαι, ἔστράμμην — (θ. τρεπ-) τέτραμμαι, ἔτετράμμην — (θ. θρεφ-) τέθραμμαι, ἔτεθράμμην.

§ 215. Παράδειγμα κλίσεως

μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικου ἀφωνολήκτων ῥημάτων

Ὅριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔψευσ-μαι ἔψευ-σαι ἔψευσ-ται ἔψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἔψευσμένοι εἰσὶ	ἔψεύσ-μην ἔψευ-σο ἔψευσ-το ἔψεύσ-μεθα ἔψευ-σθε ἔψευσμένοι ἦσαν	— ἔψευ-σο ἔψεύ-σθω — ἔψευ-σθε ἔψεύ-σθων	ἔψεῦ-σθαι ἔψευσ-μένος ἔψευσ-μένη ἔψευσ-μένον
πέπραγ-μαι πέπραξι πέπρακ-ται πεπράγ-μεθα πέπραχ-θε πεπραγμένοι εἰσὶ	ἔπεπράγ-μην ἔπέπραξο ἔπέπρακ-το ἔπεπράγ-μεθα ἔπέπραχ-θε πέπραγμένοι ἦσαν	— πέπραξο πεπράχ-θω — πέπραχ-θε πεπράχ-θων	πεπράχ-θαι πεπραγ-μένος πεπραγ-μένη πεπραγ-μένον
γέγραμ-μαι γέγραψαι γέγραπ-ται γεγράμ-μεθα γέγραφ-θε γεγραμμένοι εἰσὶ	ἔγεγράμ-μην ἔγέγραψο ἔγέγραπ-το ἔγεγράμ-μεθα ἔγέγραφ-θε γεγραμμένοι ἦσαν	— γέγραψο γεγράφ-θω — γέγραφ-θε γεγράφ-θων	γεγράφ-θαι γεγραμ-μένος γεγραμ-μένη γεγραμ-μένον

(Βλ. § 37 καὶ § 33, 5)

Σημείωσις. Συμφωνολήκτων ῥημάτων ἐν γένει μονολεκτικοὶ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικου εἶναι σπανιώτατοι, ὡς τετάχεται (= τεταγμένοι εἰσὶ), γεγράφεται (= γεγραμμένοι εἰσὶ), ἐφθάρηται (= ἐφαρμένοι εἰσὶ), ἔτετάχτο (= τεταγμένοι ἦσαν).

η') Σχηματισμός τῶν χρόνων
τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατατικός

§ 216. Καὶ τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων πολὺ ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς *δέρ-ω*, *μέν-ω*, *νέμ-ω* κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ ἐνρινολήκτα καὶ ὑγρολήκτα ῥήματα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προσετέθη τὸ πρόσφυμα *j*. Οὕτω

1) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **λ**, τὸ ἐνεστατικὸν θέμα ἔχει διπλασιασμένον τὸ **λ** :

(θ. βαλ-, βάλ-*j*ω) *βάλλω*

(θ. ἀγγέλ-, ἀγγέλ-*j*ω) *ἀγγέλλω* (βλ. § 36, 4, α').

2) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτηῖρα **ν** ἢ **ρ**, τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν ἔληγεν εἰς **-αν**, **-αρ**, **-εν**, **-ερ**, **-ῖν**, **-ῖρ**, **ῦν**, **-ῦρ**, μετεσχηματίσθη εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ λήγει εἰς **-αιν**, **-αιρ**, **-ειν**, **-ειρ**, **-ῖν**, **-ῖρ**, **-ῦν**, **-ῦρ**·

(θ. ὕφαν-, ὕφάν-*j*ω) *ὕφαινω*

(θ. καθαρ-, καθάρ-*j*ω) *καθαίρω*

(θ. κτεν-, κτέν-*j*ω) *κτείνω*

(θ. σπερ-, σπέρ-*j*ω) *σπείρω*

(θ. κρῖν-, κρῖν-*j*ω) *κρῖνω*

(θ. οἰκτίρ-, οἰκτίρ-*j*ω) *οἰκτιρίζω*

(θ. πλῦν-, πλῦν-*j*ω) *πλῦνω*

(θ. σῦρ-, σῦρ-*j*ω) *σῦρω* (βλ. § 35 καὶ 36, 4, β').

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα *ὄφειλω* προῆλθεν ἐκ παλαιότερου τύπου *ὄφέλλω*, ὁ ὁποῖος πάλιν προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου *ὄφέλνω* (πρβλ. § 36, 3).

β') Οἱ ἄλλοι χρόνοι

§ 217. Τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

1) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος μέλλων σχηματίζεται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηῖρα **σ** (συνηρημένος) εἰς **-ῶ**, **-οῦμαι** (ἦτοι κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρημένα ῥήματα) :

νέμω	(θ. νει- νειμέω)	νεμῶ (νεμέομαι)	νεμοῦμαι
μένω	(θ. μεν- μενέω)	μενῶ	
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ- ἀγγελέω)	ἀγγελῶ	
καθαίρω	(θ. καθαρ- καθαρέω)	καθαρῶ	
κτείνω	(θ. κτεν- κτενέω)	κτενῶ	

2) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος ἀόριστος ἀ' σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα σ εἰς **-α**, **-άμην**, μὲ ἐκτεταμένον τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος βραχὺ φωνῆεν, ἥτοι μὲ ἕκτασιν τοῦ **ᾱ** εἰς **η** (ἡ κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ** εἰς **ᾱ**), τοῦ **ε** εἰς **ει**, τοῦ **ἰ** ἢ **ῦ** εἰς **ἰ** ἢ **ῦ**:

ὕφαινω	(θ. ὑφᾶν-)	ὑφην-α	ὑφην-άμην
λεαίνω	(θ. λεᾶν-)	ἐλέαν-α	(λεᾶναι)
μιαίνω	(θ. μιᾶν-)	ἐμίᾱ-να	(μιᾶναι)
μαραίνω	(θ. μαρᾶν-)	ἐμάρᾱν-α	(μαρᾶναι)
καθαίρω	(θ. καθᾶρ-)	ἐκάθηρ-α	ἐκαθηρ-άμην
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἡγγελ-α	ἡγγελ-άμην
νέμω	(θ. νέμ-)	ἐνειμ-α	ἐνειμ-άμην
μένω	(θ. μεν-)	ἔμειν-α	
κρίνω	(θ. κρῖν-)	ἔκρῖν-α	(κρῖναι)
ἀμύνω	(θ. ἀμῦν-)	ἡμῦν-α	(ἀμῦναι)

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι οὗτοι προῆλθον ἐκ παλαιότερων ὕφαν-σα, ὕφανα—ἐκάθαρ-σα, ἐκάθαρα—ἡγγελ-σα, ἡγγελλα—ἔκριν-σα, ἔκριννα κτλ. (βλ. § 36, 3).

Σημείωσις 2. Ἔχουν **ᾱ** ἀντὶ **η** εἰς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον ἀόριστον ἀ' προσέτι τὰ ῥήματα **αἴρω**, **ἄλλομαι**, **κερδαίνω** καὶ **κοιλαινῶ**, ἃν καὶ τοῦ **α** δὲν προηγῆται εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (**ἄρ-**, **ἄλ-**, **κερδαν-**, **κοιλαν-**) **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ**: ἦρα (ὑποτ. ᾠρω, εὐκτ. ᾠρα-ιμι, προστ. ἄρον, ἀπρφ. ἄροι κτλ.), ἡλάμην (ὑποτ. ᾠλωμαι, εὐκτ. ᾠλαίμην κτλ.), ἐκέρδᾱνα (ἀπρφ. κερδᾶναι κτλ.), ἐκοίλᾱνα (ἀπρφ. κοιλᾶναι).

Εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν **η** ἀντὶ **ᾱ** οἱ ἀόριστοι ἦρα καὶ ἡλάμην ἕνεκα τῆς αὐξήσεως (βλ. § 185, 2, Σημ. ἀ').

3) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος σχηματίζεται εἰς **-κα** καὶ ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** (§ 200):

φαίνω	(θ. φαν-)	πέφαγ-κα	(§ 37, 6, ἀ')
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἡγγελ-κα	ἡγγέλ-κειν

4) ὁ παθητικὸς μέλλων α' καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-θήσομαι, -θην**: **μιαίνομαι** (θ. μιαν-), **μιαν-θήσομαι, ἐμιάν-θην** — **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἀγγελ-θήσομαι, ἡγγέλ-θην**.

5) ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος

α') τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-μαι, -μην**: **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἡγγελ-μαι, ἡγγέλ-μην** — **αἴρομαι** (θ. ἀρ-), **ἤρ-μαι, ἤρ-μην**.

β') τῶν ἐνρινολήκτων μὲ χαρακτῆρα **ν** σχηματίζονται ἄλλων μὲν (κανονικῶς) εἰς **-μμαι, -μμην**, ἄλλων δὲ εἰς **-σμαι, -σμην**: **ὀξύνομαι** (θ. ὀξυν-), **ὠξομμαι, ὠξύμμην** — **φαίνομαι** (θ. φαν-), **πέφασμαι, ἐπεφάσμην** (βλ. § 37, 6, γ').

§ 218. Παράδειγμα ενεργητικοῦ καὶ μέσου μέλλοντος καὶ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικου ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων (βλ. § 37, 6, γ')

Ὅριστικὴ	Εὐκτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ	
νεμ-ῶ νεμ-εῖς νεμ-εῖ νεμ-οῦμεν νεμ-εῖτε νεμ-οῦσι	νεμ-οῖμι ἢ νεμ-οίην νεμ-οῖς ἢ νεμ-οίης νεμ-οῖ ἢ νεμ-οίη νεμ-οῖμεν νεμ-οῖτε νεμ-οῖεν	νε-μεῖν	
νεμ-οῦμαι νεμ-εῖ (ἢ -ῆ) νεμ-εῖται νεμ-οῦμεθα νεμ-εῖσθε νεμ-οῦνται	νεμ-οίμην νεμ-οῖτο νεμ-οῖτο νεμ-οίμεθα νεμ-οῖσθε νεμ-οῖντο	νεμ-εῖσθαι	
ἡγγελ-μαι ἡγγελ-σαι ἡγγελ-ται ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι εἰσὶ	ἡγγέλ-μην ἡγγελ-σο ἡγγελ-το ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι ἦσαν	— ἡγγελ-σο ἡγγέλ-θω — ἡγγελ-θε ἡγγέλ-θων	ἡγγέλ-θαι ἡγγελ-μένους ἡγγελ-μένη ἡγγελ-μένον
ᾠξυμ-μαι ᾠξυν-σαι ᾠξυν-ται ᾠξύμ-μεθα ᾠξυν-θε ᾠξυμ-μένοι εἰσὶ	ᾠξύμ-μην ᾠξυν-σο ᾠξυν-το ᾠξύμ-μεθα ᾠξυν-θε ᾠξυμ-μένοι ἦσαν	— ᾠξυν-σο ᾠξύν-θω — ᾠξυν-θε ᾠξύν-θων	ᾠξύν-θαι ᾠξυμ-μένους ᾠξυμ-μένη ᾠξυμ-μένον
πέφασ-μαι πέφαν-σαι πέφαν-ται πεφάσ-μεθα πέφαν-θε πεφασ-μένοι εἰσὶ	ἐπεφάσ-μην ἐπέφαν-σο ἐπέφαν-το ἐπεφάσ-μεθα ἐπέφαν-θε πεφασ-μένοι ἦσαν	— πέφαν-σο πεφάν-θω — πέφαν-θε πεφάν-θων	πεφάν-θαι πεφασ-μένους πεφασ-μένη πεφασ-μένον

§ 219. Τὰ ἐνρινόληκτα ῥήματα κλίνω, κρίνω, πλύνω καὶ τείνω τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον ἀ' τοὺς σχηματίζουσι ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετ' ἀποβολὴν τοῦ χαρακτηρισῶς ν :

(θ. κλιν-)	κέ-κλι-κα	ἐκεκλί-κειν	κλι-θήσομαι	ἐκλί-θην
(θ. κρίν-)	κέ-κρι-κα	ἐκεκρί-κειν	κρι-θήσομαι	ἐκρί-θην
(θ. πλυν-)	πέ-πλυ-κα	ἐπεπλύ-κειν	πλυ-θήσομαι	ἐπλύ-θην
(θ. τεν-,τα-)	τέ-τα-κα	ἐτετά-κειν	τα-θήσομαι	ἐτά-θην

§ 220. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα, ὅσα ἔχουσι θέμα μονοσύλλαβον μὲ φωνῆεν ε, εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον ἀ', εἰς τὸν μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον ἀ' ἢ β' ἀντὶ τοῦ φωνήεντος ε ἔχουσι ᾗ (πρβλ. § 214, 2) :

σπεῖρω (θ. σπερ-)	ἔ-σπαρ-κα, ἐσπάρκειν, ἐσπαρμαι, ἐσπάρωμην, σπαρ-ήσομαι, ἐσπάρ-ην
στελλῶ (θ. στελ-)	ἔ-σταλ-κα, ἐστάλκειν, ἔσταλμαι, ἐστάλμην, σταλ-ήσομαι, ἐστάλ-ην
τείνω (θ. тет-, τα-)	τέ-τα-κα, ἐτετάκειν, τέταμαι, ἐτετάμην, τα-θήσομαι, ἐτά-θην
φθείρω (θ. φθερ-)	ἔ-φθαρ-κα, ἐφθάρκειν, ἐφθαρμαι, ἐφθάρωμην, φθαρ-ήσομαι, ἐφθάρ-ην.

δ') Δεύτεροι χρόνοι τῶν ῥημάτων

§ 221. Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος καὶ ὁ μέσος ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηριστῆρα σ καὶ μὲ θεματικὸν φωνῆεν οὐχὶ τὸ α, ἀλλὰ τὸ ο καὶ τὸ ε: ἔλαβ-ο-ν, ἔλαβ-δ-μην (βλ. § 199 καὶ § 201).

Ὁ τοιοῦτος ἀόριστος λέγεται ἐνεργητικὸς ἀόριστος δεύτερος ἢ μέσος ἀόριστός δεύτερος καὶ εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου παρατατικοῦ (ἔλαβ-ον, ἐλάμβαν-ον — ἐλαβ-όμην, ἐλαμβάν-όμην), εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος.

Π. χ. ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος β' τοῦ ρ. βάλλω καὶ ὁ μέσος ἀόριστος β' τοῦ ρ. γίγνομαι κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ὀριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔβαλ-ον ἔβαλ-ες ἔβαλ-ε ἔβάλ-ομεν ἔβάλ-ετε ἔβαλ-ον	βάλ-ω βάλ-ης βάλ-η βάλ-ωμεν βάλ-ητε βάλ-ωσι	βάλ-οιμι βάλ-οις βάλ-οι βάλ-οιμεν βάλ-οιτε βάλ-οιεν	— βάλ-ε βάλ-έτω — βάλ-ετε βάλ-όντων	βαλ-εῖν βαλῶν βαλοῦσα βαλ-όν
ἔγεν-όμην ἔγεν-ου ἔγέν-ετο ἔγεν-όμεθα ἔγέν-εσθε ἔγέν-οντο	γέν-ωμαι γέν-ῃ γέν-ῆται γέν-ώμεθα γέν-ῆσθε γέν-ωντι	γεν-οίμην γέν-οιο γέν-οιτο γεν-οίμεθα γέν-οισθε γέν-οιντο	— γεν-οῦ γεν-έσθω — γέν-εσθε γεν-έσθων	γεν-έσθαι γεν-όμενος γεν-ομένη γεν-όμενον

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχή, εἶτε ἀπλᾶ εἶτε σύνθετα, τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης : λαβεῖν — παραλαβεῖν, λαβῶν (λαβῶν) — παραλαβῶν (παραλαβόν.)

Πέντε δὲ ῥημάτων, ἦτοι τῶν ῥημάτων λέγω, ἔρχομαι, εὐρίσκω, ὄρω καὶ λαμβάνω προσέτι τὸ δεύτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου β' ἀπλοῦν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης : εἰπέ, ἐλλέ, εὔρέ, ἰδέ, λαβέ. Ἄλλα : πρόσειπε, ἀπελθε, ἔξευρε, ἐπίδε, παράλαβε.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τοῦ μέσου ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον τονίζεται ἔπι τῆς παραληγούσης : (ἄγομαι — ἡγαγόμην) ἀγαγέσθαι, (γίγνομαι — ἐγενόμην) γενέσθαι.

Τὸ δὲ δεύτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β', ἐὰν μὲν εἶναι πολυσύλλαβον, εἶτε ἀπλοῦν εἶτε σύνθετον, τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης : ἐλαβόμην — πολυσύλλαβον, εἶτε ἀπλοῦν εἶτε σύνθετον, τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης : ἐλαβόμην — λαβοῦ, ἀντιλαβοῦ· ἐγενόμην — γενοῦ, παραγενοῦ· ἐὰν δὲ εἶναι μονοσύλλαβον, συντιθέμενον μὲ δισύλλαβον πρόθεσιν, ἀναβιβάζει τὸν τόνον : ἔχομαι, ἐσχόμην — σχοῦ, παράσχο· ἐπομαι, ἐσπόμην — σποῦ, ἐπίσπο.

§ 222. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακειμένος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα κ ἢ χωρὶς δάσυνσιν τοῦ φιλοῦ ἢ μέσου ἀφώνου χαρακτῆρος τοῦ θέματος (πρβλ. § 200, § 212, 2 καὶ § 213, 2).

Ὁ τοιοῦτος ἐνεργητικὸς παρακειμένος καὶ ὑπερσυντέλικος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς ὁ α', ἀλλὰ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ συνήθως ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχει ο καὶ ἀντὶ τοῦ ᾠ ἔχει η (ἢ ᾠ κατόπιν ρ) :

κτείνω	(θ. κτεν-)	(ἀπ)έ-κτον-α	(ἀπ)εκτόν-ειν
τίκτω	(θ. τεκ-)	τέ-τοκ-α	έτετόκ-ειν
λείπω	(θ. λειπ-)	λέ-λοιπ-α	έλελοίπ-ειν
φαίνω	(θ. φᾶν-)	πέ-φην-α	έπεφήν-ειν
μαίνομαι	(θ. μᾶν-)	μέ-μην-α	έμεμήν-ειν
πράττω	(θ. πρᾶγ-)	πέ-πρᾶγ-α	έπεπράγ-ειν
κράζω	(θ. κρᾶγ-)	κέ-κρᾶγ-α	έκεκράγ-ειν

§ 223. Ὁ παθητ. μέλλων καὶ ὁ παθητ. ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται μὲ πρόσφυμα ἢ καὶ ὄχι θη, ἤτοι χωρὶς τὸ θ: κόπτομαι (θ. κοπ-) — κοπ-ή-σομαι, ἐκόπ-η-ν (πρβλ. νῦν: ἐγράφ-θη-κα ἢ ἐγράφ-τη-κα καὶ ἐγράφ-η-κα).

Ὁ τοιοῦτος παθητικὸς μέλλων καὶ παθητικὸς ἀόριστος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ α'.

Π. χ. ὁ παθητικὸς μέλλων β' καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος β' τοῦ ρ. γράφομαι κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Ὀριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή.
γραφ-ή-σομαι γραφ-ή-σει γραφ-ή-σεται γραφ-η-σόμεθα γραφ-ή-σεσθε γραφ-ή-σονται		γραφ-η-σοίμην γραφ-ή-σοιο γραφ-ή-σοιτο γραφ-η-σοίμεθα γραφ-ή-σοισθε γραφ-ή-σοιντο		γραφ-ή-σεσθαι γραφ-η-σόμενος γραφ-η-σομένη γραφ-η-σόμενον
ἐγράφ-η-ν ἐγράφ-η-ς ἐγράφ-η ἐγράφ-η-μεν ἐγράφ-η-τε ἐγράφ-η-σαν	γραφ-ῶ γραφ-ῆς γραφ-ῆ γραφ-ῶμεν γραφ-ῆτε γραφ-ῶσι	γραφ-εἶην γραφ-εἶης γραφ-εἶη γραφ-εἶημεν γραφ-εἶητε γραφ-εἶησαν*	— γράφ-η-θι γραφ-ή-τω — γράφ-ητε γραφ-έ-ντων	γραφ-ῆ-ναι γραφ-εἰς γραφ-εἶσα γραφ-έν

Σημείωσις. Ὁ παθητικὸς ἀόριστος β' εἰς τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς ἔχει (τὴν ἀρχαίαν) κατάληξιν -θι: ἀλλάγη-θι, φάνη-θι (βλ. § 196, ὑποσ. 4).

* ἢ γραφ-εἶμεν, γραφ-εἶτε, γραφ-εἶεν.

§ 224. 1) Τὰ ῥήματα **(ἐκ)πλήττομαι** ἢ **(κατα)πλήττομαι**, **σῆπομαι** καὶ **τῆκομαι** εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ η τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾶ : (θ. πληγ-) **ἐκ-πλήγ-ήσομαι**, **κατα-πλάγ-ήσομαι**, **ἐξ-επλάγ-ην**, **κατ-επλάγ-ην** — (θ. σπη-) **σᾶπ-ήσομαι**, **ἐσᾶπ-ην** — (θ. τηκ-) **τᾶκ-ήσομαι**, **ἐτᾶκ-ην**.

2) τὰ ῥήματα **κλέπτω**, **πλέκω**, καὶ **τρέπω** εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' καὶ τὰ ῥήματα **στρέφω** καὶ **τρέφω** εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα β' καὶ εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾶ : (θ. κλεπ-) **ἐ-κλά-πην**, (θ. πλεκ-) **ἐ-πλάκ-ην**, (θ. τρεπ-) **ἐ-τράπ-ην**, (θ. στρεφ-) **στραφ-ήσομαι**, **ἐ-στράφ-ην**, (θ. τρεφ-) **τραφ-ήσομαι**, **ἐ-τράφ-ην** (πρβλ. § 214, 2).

§ 225. Σπανίως ὁ αὐτὸς χρόνος ἐνὸς ῥήματος σχηματίζεται καὶ ὡς α' καὶ ὡς β' (1), ὡς (διαφθείρω) **διέφθορα** καὶ **διέφθορα**, (**ἀλλάττομαι**) **ἠλλάχθην** καὶ **ἠλλάχθην**, (**βλάπτομαι**) **ἐβλάθην** καὶ **ἐβλάθην**. Συνήθως δὲ τότε ὁ εἰς τύπος ἔχει διάφορον σημασίαν τοῦ ἐτέρου· π.χ.: **πέπεικα** (= ἔχω πείσει), **πέποιθα** (= εἶμαι πεπεισμένος), **πέφαγκα** (= ἔχω φανερώσει), **πέφηνα** (= ἔχω φανερωθῆ), **ἐτρεψάμην** (τινα = ἔτρεψά τινα εἰς φυγήν), **ἐτραπόμην** (= διηρθύθη), **ἐφάνθην** (= ἀπεδείχθη ὑπὸ ἄλλου), **ἐφάνην** (= ἐδείχθη ἐγώ).

ι') Περισπώμενα ἢ συνηρημένα ῥήματα

§ 226. **Περισπώμενα** ἢ **συνηρημένα** εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατικὸν εἶναι τὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα α ἢ ε ἢ ο. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, ἧτοι

- 1) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-άω** : **τιμάω - τιμῶ** (2).
- 2) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-έω** : **ποιέω - ποιῶ**.
- 3) τὴν τάξιν τῶν εἰς **-όω** : **δουλόω - δουλῶ**.

Κλίνονται δὲ ταῦτα εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα :

1. Μόνον τὸ ῥ. **τρέπω** ἔχει πάντας τοὺς ἀορίστους α' καὶ β' : **ἔτρεπα** — **ἔτραπον** (ποιητικὸς), **ἔτρεψάμην** — **ἔτραπόμην**, **ἐτρέφθην** — **ἐτράπην**.

2. Τὰ ῥ. **καίω** καὶ **κλάω**, τὰ ὅποια ἀρχῆθεν ἦσαν κάF- ω , κλάF- ω , ἔπειτα **καίF- ω** , **κλαίF- ω** , καὶ τέλος **καί- ω** , **κλαί- ω** , μένουσιν ἀσυναίρετα (πρβλ. § 33, 3 καὶ § 35).

§ 227. Παράδειγμα συνηρημένου ρήματος εις -άω (θ. τιμά-)

		Ἐνεργητικόν		Μέσον και Παθητικόν	
Ὀριστική	Ἐνεστώτος	(τιμάω) τιμῶ (τιμάεις) τιμάς (τιμάει) τιμᾷ (τιμάομεν) τιμῶμεν (τιμάετε) τιμάτε (τιμάουσι) τιμῶσι		(τιμάομαι) τιμῶμαι (τιμάῃ, -ει) τιμᾷ (τιμάεται) τιμᾶται (τιμάομεθα) τιμῶμεθα (τιμάεσθε) τιμᾶσθε (τιμᾶνται) τιμῶνται	
	Παρατατικού	(ἐτίμαον) ἐτίμων (ἐτίμαες) ἐτίμας (ἐτίμαε) ἐτίμα (ἐτιμάομεν) ἐτιμῶμεν (ἐτιμάετε) ἐτιμᾶτε (ἐτίμαον) ἐτίμων		(ἐτιμαόμην) ἐτιμῶμην (ἐτιμάου) ἐτιμῶ (ἐτιμάετο) ἐτιμᾶτο (ἐτιμαόμεθα) ἐτιμῶμεθα (ἐτιμάεσθε) ἐτιμᾶσθε (ἐτιμάοντο) ἐτιμῶντο	
	Ἑυποτακτική	(τιμάω) τιμῶ (τιμάης) τιμάς (τιμάῃ) τιμᾷ (τιμάωμεν) τιμῶμεν (τιμάητε) τιμάτε (τιμάωσι) τιμῶσι		(τιμάωμαι) τιμῶμαι (τιμάῃ) τιμᾷ (τιμάῃται) τιμᾶται (τιμαίμεθα) τιμῶμεθα (τιμάησθε) τιμᾶσθε (τιμάωνται) τιμῶνται	
	Ἐὐκτική	(τιμάοιμι) τιμῶμι ἢ τιμῶην (τιμάοις) τιμῶς ἢ τιμῶης (τιμάοι) τιμῶ ἢ τιμῶη (τιμάοιμεν) τιμῶμεν (τιμάοιτε) τιμῶτε (τιμάοιεν) τιμῶεν		(τιμαίμην) τιμῶμην (τιμάοιο) τιμῶο (τιμάοιτο) τιμῶτο (τιμαίμεθα) τιμῶμεθα (τ μάοισθε) τιμῶσθε (τιμάοιντο) τιμῶντο	
	Προστακτική	(τίμαε) τίμα (τιμάετω) τιμάτω (τιμάετε) τιμάτε (τιμάόντων) τιμώντων		(τιμάου) τιμῶ (τιμάεσθω) τιμάσθω (τιμάεσθε) τιμᾶσθε (τιμάεσθων) τιμάσθων	
	Ἀπαρ.	(τιμάειν) τιμᾶν		(τιμάεσθαι) τιμᾶσθαι	
	Μετοχή	(τιμάων) τιμῶν (τιμάουσα) τιμῶσα (τιμάον) τιμῶν		(τιμαόμενος) τιμώμενος (τιμαομένη) τιμωμένη (τιμαόμενον) τιμώμενον	

§ 228. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -έω (θ. ποιε-)

		Ἑνεργητικὸν		Μέσον καὶ Παθητικὸν	
Ὅριστική	Ἑνεστώτος	(ποιέω) ποιῶ (ποιεῖς) ποιεῖς (ποιεῖ) ποιεῖ (ποιέομεν) ποιούμεν (ποιέετε) ποιεῖτε (ποιέουσι) ποιούσι		(ποιέομαι) ποιούμαι (ποιέη, -ει) ποιῆ ἢ ποιεῖ (ποιέεται) ποιεῖται (ποιεόμεθα) ποιούμεθα (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιέονται) ποιοῦνται	
	Παρατατικού	(ἐποιέον) ἐποίουν (ἐποιεες) ἐποιεῖς (ἐποιεε) ἐποιεῖ (ἐποιέομεν) ἐποιούμεν (ἐποιέετε) ἐποιεῖτε (ἐποιέον) ἐποίουν		(ἐποιεόμην) ἐποιούμην (ἐποιέου) ἐποιού (ἐποιέετο) ἐποιεῖτο (ἐποιεόμεθα) ἐποιούμεθα (ἐποιέεσθε) ἐποιεῖσθε (ἐποιέοντο) ἐποιούντο	
	Ἑποτακτική	(ποιέω) ποιῶ (ποιέης) ποιῆς (ποιέη) ποιῆ (ποιέωμεν) ποιῶμεν (ποιέητε) ποιῆτε (ποιέωσι) ποιῶσι		(ποιέωμαι) ποιῶμαι (ποιέη) ποιῆ (ποιέηται) ποιῆται (ποιεώμεθα) ποιώμεθα (ποιέησθε) ποιῆσθε (ποιέωνται) ποιῶνται	
	Εὐκτική	(ποιέομι) ποιῶμι ἢ ποιῶν (ποιέοις) ποιῶις ἢ ποιῶης (ποιέοι) ποιῶ ἢ ποιῶι (ποιέοιμεν) ποιῶμεν (ποιέοιτε) ποιῶτε (ποιέοιεν) ποιῶεν		(ποιεοίμην) ποιοίμην (ποιέοιο) ποιοῖο (ποιέοιτο) ποιοῖτο (ποιεοίμεθα) ποιοίμεθα (ποιέοισθε) ποιοῖσθε (ποιέοιντο) ποιοῖντο	
	Προστακτική	(ποιεε) ποιει (ποιεέτω) ποιείτω (ποιέετε) ποιεῖτε (ποιεόντων) ποιούντων		(ποιέου) ποιού (ποιεέσθω) ποιείσθω (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιεέσθων) ποιείσθων	
	Ἀπαρ.	(ποιέειν) ποιεῖν		(ποιέεσθαι) ποιεῖσθαι	
	Μετοχή	(ποιέων) ποιῶν (ποιέουσα) ποιούσα (ποιέον) ποιούν		(ποιεόμενος) ποιούμενος (ποιεομένη) ποιουμένη (ποιεόμενον) ποιούμενον	

§ 229. Παράδειγμα συνηρημένου ρήματος εις -έω (θ. δουλο-)

		Ἐνεργητικόν	Μέσον και Παθητικόν
Ὅρισιτική	Ἐνεστώτος	(δουλῶ) δουλῶ (δουλεύεις) δουλοῖς (δουλεύει) δουλοῖ (δουλόμεν) δουλοῦμεν (δουλάτε) δουλοῦτε (δουλοῦσι) δουλοῦσι	(δουλόμαι) δουλοῦμαι (δουλόη, ει) δουλοῖ (δουλόεσθαι) δουλοῦσθαι (δουλόμεθα) δουλούμεθα (δουλόεσθε) δουλοῦσθε (δουλόονται) δουλοῦνται
	Παρατατικού	(ἐδούλων) ἐδούλων (ἐδούλους) ἐδούλους (ἐδούλοε) ἐδούλου (ἐδουλόμεν) ἐδουλοῦμεν (ἐδουλάτε) ἐδουλοῦτε (ἐδούλων) ἐδούλων	(ἐδουλόμην) ἐδουλούμην (ἐδουλόου) ἐδουλοῦ (ἐδουλόετο) ἐδουλοῦτο (ἐδουλόμεθα) ἐδουλούμεθα (ἐδουλόεσθε) ἐδουλοῦσθε (ἐδουλόοντο) ἐδουλοῦντο
	Ἵποτακτική	(δουλῶ) δουλῶ (δουλόης) δουλοῖς (δουλόη) δουλοῖ (δουλόωμεν) δουλοῶμεν (δουλόητε) δουλοῶτε (δουλόωσι) δουλοῶσι	(δουλόωμαι) δουλοῶμαι (δουλόη) δουλοῖ (δουλόηται) δουλοῶται (δουλόωμεθα) δουλοῶμεθα (δουλόησθε) δουλοῶσθε (δουλόωνται) δουλοῶνται
	Εὐκτική	(δουλόοιμι) δουλοῖμι ἤ -οίην (δουλόοις) δουλοῖς ἤ -οίης (δουλόοι) δουλοῖ ἤ -οίη (δουλόοιμεν) δουλοῖμεν (δουλόοιτε) δουλοῖτε (δουλόοιεν) δουλοῖεν	(δουλοοίμην) δουλοοίμην (δουλόοιο) δουλοοῖο (δουλόοιτο) δουλοοῖτο (δουλοοίμεθα) δουλοοίμεθα (δουλοοίσθε) δουλοοίσθε (δουλοοίντο) δουλοοίντο
	Προσθητική	(δούλοε) δούλου (δουλόετω) δουλούτω (δουλόεστε) δουλοῦτε (δουλόοντων) δουλούντων	(δουλόου) δουλοῦ (δουλόέσθω) δουλοῦσθω (δουλόεσθε) δουλοῦσθε (δουλόέσθων) δουλοῦσθων
	Ἀπαρ.	(δουλόειν) δουλοῦν	(δουλόεσθαι) δουλοῦσθαι
	Μετοχή	(δουλόων) δουλοῶν (δουλόουσα) δουλοῦσα (δουλόον) δουλοῦν	(δουλόμενος) δουλούμενος (δουλομένη) δουλουμένη (δουλόμενον) δουλούμενον

§ 230. Εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα γίνονται αἱ ἐξῆς συναιρέσεις :

1) Εἰς τὰ εἰς **-άω, -ῶ** ῥήματα συναιροῦνται

α') τὸ **α + ε** ἢ **α + η** εἰς **ᾱ** : (τίμαε) *τίμᾱ*, (τιμάητε) *τιμᾱτε*

β') τὸ **α + ει** ἢ **α + η** εἰς **ᾶ** : (τιμάει) *τιμᾶ*, (τιμάη) *τιμᾶ*

γ') τὸ **α + ο** ἢ **α + ω** ἢ **α + ου** εἰς **ω** : (τιμάομεν) *τιμῶμεν*,
(τιμάομεν) *τιμῶμεν*, (τιμάουσι) *τιμῶσι*

δ') τὸ **α + οι** εἰς **ω** : (τιμάοιμι) *τιμῶμι*.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ **α + ει** συναιρεῖται εἰς **α** ἀπλοῦν (καὶ ὄχι εἰς **ᾶ**), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ **-ειν** προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν **-εεν** καὶ δὲν περιεῖχεν ἐξ ἀρχῆς **ι** (βλ. § 201, Σημ.).

2) Εἰς τὰ εἰς **-έω, -ῶ** ῥήματα συναιροῦνται

α') τὸ **ε + ε** εἰς **ει** : (ποίεε) *ποίει*, (ποίετεε) *ποιεῖτε*

β') τὸ **ε + ο** εἰς **ου** : (ποιέομεν) *ποιούμεν*

γ') τὸ **ε** μὲ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον εἰς τὸ ἴδιον μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον (ἦτοι **ε + ω = ω, ε + η = η, ε + ει = ει** κτλ.) :
(ποιέω) *ποιῶ*, (ποιέητε) *ποιῆτε*, (ποιέεις) *ποιεῖς*, (ποιέουσι) *ποιούσι* κτλ.

3) Εἰς τὰ εἰς **-όω, -ῶ** ῥήματα συναιροῦνται

α') τὸ **ο + ε** ἢ **ο + ο** ἢ **ο + ου** εἰς **ου** : (δηλόετεε) *δηλοῦτε*, (δηλόομεν) *δηλοῦμεν*, (δηλόουσι) *δηλοῦσι*

β') τὸ **ο + η** ἢ **ο + ω** εἰς **ω** : (δηλόητε) *δηλῶτε*, (δηλόω) *δηλῶ*

γ') τὸ **ο + ει** ἢ **ο + η** ἢ **ο + οι** εἰς **οι** : (δηλόει) *δηλοῖ*, (δηλόη) *δηλοῖ*, (δηλόομεν) *δηλοῖμεν*.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ **ο + ει** συναιρεῖται εἰς **ου** (καὶ ὄχι εἰς **οι**), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ **-ειν** προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν **-εεν** καὶ δὲν περιεῖχον ἐξ ἀρχῆς **ι** (βλ. § 201, Σημ.).

§ 231. Τὰ ῥ. **ζῶ, πεινῶ, διψῶ** καὶ **χρῶμαι** ἔχουν θέμα μὲ χρακτῆρα **η** (καὶ ὄχι **α**) καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα, ἂν καὶ ἐν γένει κλίνωνται κατὰ τὰ εἰς **-άω** συνηρημένα ῥήματα, ἐν τούτοις ἔχουν **η** (ἢ **η**), ὅπου τὰ εἰς **-άω** ἔχουν **ᾱ** (ἢ **ᾶ**).

(ζή-ω)

(ἔζη-ον)

(πεινή-ω)

ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε κτλ.

ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἔζῶμεν, ἔζῆτε κτλ.

ζῆ, ζῆτω κτλ.

ζῆν — ζῶν, ζῶσα, ζῶν.

πεινῶ, πεινῆς, πεινῆ πεινῶμεν, πεινῆτε κτλ.

- (ἐπεινή-ον) ἐπεινῶν, ἐπεινής, ἐπεινή, ἐπεινῶμεν, ἐπεινήτε κτλ.
πεινήν κτλ.
- (διψή-ω) διψῶ, διψῆς, διψῆ, διψῶμεν, διψήτε κτλ.
- (ἐδήψη-ον) ἐδήψων, ἐδήψης, ἐδήψη, ἐδιψῶμεν, ἐδιψήτε κτλ.
διψῆν κτλ.
- (χροή-ομαι) χροῶμαι, χροῆ, χροῆται, χρώμεθα, χροῆσθε κτλ.
- (ἐχρη-όμην) ἐχρώμην, ἐχρώ, ἐχροῆτο, ἐχρώμεθα, ἐχροῆσθε κτλ.
χρώ, χροῆσθω κτλ.
χροῆσθαι — χρώμενος, χρωμένη, χρώμενον.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. ζῶ οἱ τύποι ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῆτε, ζήτω ὑπάρχουν καί εἰς τὴν κοινὴν ὀμιλουμένην.

§ 232. Τὰ εἰς **-έω** ῥήματα μὲ μονοσύλλαβον θέμα (ὡς πλέ-ω, πνέ-ω, δέ-ομαι) συναιροῦνται μόνον, ὅπου μετὰ τὸν χαρακτῆρα **ε** ἀκολουθεῖ **ε** ἢ **ει** τῆς καταλήξεως :

- (πλέ-ω) πλεῖς, πλεῖ, πλέ-ομεν, πλεῖτε κτλ.
- (ἔ-πλε-ον) ἔπλειν, ἔπλει, ἐπλέ-ομεν, ἐπλεῖτε κτλ. πλεῖν κτλ.
- (δέ-ομαι) δέη (ἢ δέει), δεῖται, δε-όμεθα, δεῖσθε κτλ.
- (ἔ-δε-όμην) ἐδέου, ἐδεῖτο, ἐδε-όμεθα, ἐδεῖσθε κτλ.
δεῖσθαι—δε-όμενος, δε-ομένη, δε-όμενον.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. δέω, τὸ ὁποῖον σημαίνει δένω (καὶ ὅχι ἔχω ἀνάγκη), συνήθως συναιρεῖται εἰς πάντας τοὺς τύπους :

- (δέ-ω) δῶ, δεῖς, δεῖ, δοῦμεν, δεῖτε, δοῦσι—(ἔ-δε-ον) ἔδουν, ἔδεις, ἔδει κτλ.

§ 233. Τὸ ῥ. **ρίγῶ**, τὸ ὁποῖον κλίνεται ἐν γένει κατὰ τὰ εἰς **-όω**, ἔχει θέμα μὲ χαρακτῆρα **ω** (καὶ ὅχι **ο**) καὶ διὰ τοῦτο συνηρημένον ἔχει **ω** ἢ **ω**, ὅπου τὰ εἰς **-όω** ἔχουν **ου** ἢ **οι** :

- (ρίγῶ-ω) ρίγῶ, ρίγῶς, ρίγῶ κτλ. — (ἐρρίγῶ-ον) ἐρρίγων, ἐρρίγως κτλ.
(ρίγῶ-οίην) ρίγῶην, ρίγῶης κτλ. — (ρίγῶ-ειν) ρίγῶν, (ρίγῶ-ων) ρίγῶν, ρίγῶντος κτλ.

§ 234. Τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἑνεργ. ἑνεστῶτος τῶν συνηρημένων ῥημάτων τὰ τρία ἐνικὰ σχηματίζονται συνηθέστερον μὲ τὰς καταλήξεις **-οίην**, **-οίης**, **-οίη**, αἱ ὁποῖαι λέγονται Ἄ τ τ ι κ α ἰ καταλήξεις :

- (τιμοίην) τιμών (τιμοίης) τιμώνης (τιμοίη) τιμώνη
(καλοίην) καλοίην (καλοίης) καλοίης (καλοίη) καλοίη
(δηλοοίην) δηλοοίην (δηλοοίης) δηλοοίης (δηλοοίη) δηλοοίη.

β') ΟΙ Άλλοι χρόνοι

§ 235. Οί άλλοι πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων ἐν γένει, συνηρημένων καὶ ἀσυναιρέτων, σχηματίζονται, ἀφοῦ προστεθοῦν εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα αἱ σχετικαὶ καταλήξεις (-σω, -σα, -κα, -κειν, -σομαι, -σάμην, -θήσομαι, -θην, -μαι, -μην).

Ἄλλὰ εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ βραχὺς χαρακτήρ τοῦ θέματος πρὸ τῶν (ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων) καταλήξεων τούτων κανονικῶς **ἐκτείνεται**, ἤτοι τὸ **ᾶ** γίνεται **ἦ** (ἢ **ᾱ** κατόπιν **ε ἦ ι ἦ ρ**), τὸ **ε** γίνεται ὡσαύτως **η**, τὸ **ο** γίνεται **ω** καὶ τὸ (**ἰ ἦ**) **ῦ** γίνεται (**ἰ ἦ**) **ῠ**:
 τιμῶ (θ. τιμᾶ-), τιμήσω, ἐτίμη-σα, τετίμη-κα, ἐτετιμή-κειν
 τιμή-σομαι, ἐτιμη-σάμην, τιμη-θήσομαι, ἐτιμή-θην
 τε-τίμη-μαι, ἐτετιμή-μην
 εἰῶ (θ. εἶᾶ-), εἶᾶ-σω, εἶᾶ-σα, εἶᾶ-θην
 εἶᾶ-σομαι, εἶᾶ-θην
 εἶᾶ-μαι

ἰῶμαι (θ. ἰᾶ-), ἰᾶ-σομαι, ἰᾶ-σάμην, ἰᾶ-θην
 θηρῶ (θ. θηρᾶ-), θηρᾶ-σω, ἐθήρᾶ-σα, τεθήρᾶ-κα, ἐτεθηρᾶ-κειν
 θηρᾶ-σομαι, ἐθηρᾶ-σάμην
 θηρᾶ-θήσομαι, ἐθηρᾶ-θην
 τεθήρᾶ-μαι, ἐτεθηρᾶ-μην
 μηνύω (θ. μηνῦ-), μηνῦ-σω, ἐμήνῦ-σα, μεμήνῦ-κα, ἐμεμηνῦ-κειν
 μηνῦ-σομαι, ἐμηνῦ-σάμην
 μηνῦ-θήσομαι, ἐμηνῦ-θην
 μεμήνῦ-μαι, ἐμεμηνῦ-μην.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. (Ἄκροά-ομαι, ἀκροῶμαι), ἀκροᾶ-σομαι, ἠκροᾶ-σάμην,
 ὄπως (θηρά-ομαι, θηρῶμαι), θηρᾶ-σομαι, ἐθηρᾶ-σάμην.

§ 236. Παρὰ τὸν προηγούμενον κανόνα, ἀρκετὰ φωνηεντολήκτα ῥήματα εἰς τοὺς ἄλλους, πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, χρόνους πάντας ἢ τινὰς μόνον

- 1) διατηροῦν τὸν βραχὺν χαρακτήρα τοῦ θέματος
- 2) διατηροῦν τὸν χαρακτήρα βραχὺν ἢ τὸν ἐκτείνουν καὶ συγχρόως προσλαμβάνουν **σ** πρὸ τοῦ **θ** τοῦ προσφύματος **θη** (**θε**) ἢ καὶ πρὸ τούτου καὶ πρὸ τῶν καταλήξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ **μ ἦ τ**.
- 3) παρουσιάζουσιν προσέτι διαφόρους ἄλλας ἀνωμαλίας, οἷον:

ἐπ-αινέω, -ῶ αἰρέ-ω, -ῶ (= συλλαμ- βάνω, κυριεύω θ. αἶρε-, Φελ-) αἰροῦμαι (= ἐκλέγω, προτιμῶ) αἰροῦμαι (= ἐκλέγομαι) δέ-ω, δῶ (= δένω) δέ-ομαι, δοῦμαι δύω (= βυθίζω) δύ-ομαι (= βυθίζομαι) θύ-ω (= θυσιάζω) θύομαι (= προσφέρω θυσίαν) θύ-ομαι (= θυσιάζομαι) λύ-ω λύ-ομαι χέ-ω (= χύνω, θ. χευ-, χεF-, χυ-) χέ-ομαι	(παρ-)αινέ-σω ἐπ-αινέ-σομαι (= θὰ ἐπαινέσω) αἰρή-σω αἰρή-σομαι αἶρε-θήσομαι δή-σω δε-θήσομαι δύ'-σω δύ'-σομαι δύ-θήσομαι θύ'-σω θύ'-σομαι τῦ-θήσομαι λῦ'-σω λῦ'-σομαι λῦ-θήσομαι χέ-ω χέ-ομαι χῦ-θήσομαι	(ἐπ-)ῆνε-σα (ἐπ-)ῆνε-θην εἶλ-ον εἰ-λόμην ῆρέ-θην ἔδη-σα ἐδέ-θην ἔδῦ-σα ἔδῦ-ν ἔδῦ'-θην ἔθῦ-σα ἔθῦ-σάμην ἐτύ'-θην § 37,7 ἔλῦ-σα ἔλῦ-σάμην ἔλῦ'-θην ἔχε-α ἔχε-άμην ἐχῦ-θην	(ἐπ-)ῆνεκ-α (ἐπ-)ῆνη-μαι ῆρη-κα ῆρη-μαι ῆρη-μαι δέ-δε-κα δέ-δε-μαι δέ-δῦ-κα δέ-δῦ-μαι τέ-θῦ-κα τέ-θῦ-μαι λέ-λῦ-κα λέ-λῦ-μαι κέ-χῦ-κα κέ-χῦ-μαι
αἰδέ-ομαι (= ἐντρέπο- μαι, σέβομαι, θ. αἰ- δεσ-, αἰδε-) άνῦ-ω ἢ άνύτ-ω (= τε- λειώνω) γελά-ω, -ῶ (θ. γελασ-, γελα-) σπά-ω, σπῶ (= ἔλκω, θ. σπασ-, σπα-) (σπά-ομαι, -ῶμαι) χαλά-ω, -ῶ (= χαλα- ρώνω) τελέ-ω, -ῶ (= ἐκτελῶ) τελέ-ομαι, -οῦμαι	αἰδέ-σομαι άνῦ'-σω γελαῖ'-σομαι (= θὰ γελάσω) γελα-σ-θήσομαι σπά'-σω σπά'-σομαι σπά-σ-θήσομαι χαλαῖ'-σω τελῶ τελε-σ-θήσομαι	ῆδε-σάμην ῆδέ-σ-θην ῆνῦ-σα ῆνῦ'-σ-θην ἐγέλα'-σα ἐγέλαῖ'-σ-θην ἔσπα'-σα ἐσπαῖ-σάμην ἐσπαῖ'-σ-θην ἐχάλα'-σα ἐχάλαῖ'-σ-θην ἐτέλε-σα ἐτελε-σάμην ἐτελέ-σ-θην	ῆδε-σ-μαι ῆνῦ-κα ῆνῦ-σ-μαι γε-γέλα'-κα γε-γέλα-σ-μαι ἔ-σπα'-κα ἔ-σπαῖ-σ-μαι τε-τέλε-κα τε-τέλε-σ-μαι

καλέ-ω, -ῶ καλέ-ομαι, -οῦμαι δρά-ω, -ῶ (= πράττω) χό-ω ἢ χών-νυμι (= σκεπάζω με χῶμα) χρῖ'-ω (= ἀλείφω, μυ- ρώνω)	καλῶ καλοῦμαι κλή-θήσομαι δρά'-σω χώ-σω χρῖ'-σω	ἐκάλε-σα ἐκάλε-σάμην ἐκλή-θην ἔδρα-σα ἔδρα'-σ-θην ἔχω-σα ἔχῶ-σ-θην ἔχρη-σα ἔχρη-σάμην ἔχρη'-σ-θην	κέκλη-κα κέκλη-μαι δέδρα-κα δέδρα-μαι κέχω-κα κέχω-σ-μαι κέχρη-κα κέχρη-μαι
ἀκού-ω (θ. ἀκου-, ἀκοF-, ἀκο-) θραύ-ω (= σπῶ, συν- τρίβω) κελεύ-ω (= διατάσσω) κλεί-ω ἢ (κλή-ω) παύ-ω (θ. παυσ-, παύ-) σει-ω πλέ-ω (θ. πλευ-, πλεF-, πλε-) πνέ-ω (θ. πνευ-, πνεF-, πνε-)	ἀκού-σομαι (= θὰ ἀκούσω) — — κελεύ-σω κλεί-σω κλει-σ-θήσομαι παύ-σω παύ-σομαι παυ-σ-θήσομαι σει-σω πλεύ-σομαι ἢ πλευ-σοῦμαι πνεύ-σομαι ἢ πνευ-σοῦμαι	ἤκου-σα ἤκου-σ-θην ἔθραυ-σα ἔθραυ-σ-θην ἐκέλευ-σα ἐκελεύ-σ-θην ἔκλει-σα ἔκλει-σάμην ἔκλει-σ-θην ἔπαυ-σα ἔπαυ-σάμην ἔπαύ-σ-θην ἔσει-σα ἔσει-σάμην ἔσει-σ-θην ἔπλευ-σα ἔπνευ-σα	ἀκήκο-α ἤκου-σ-μαι τέθραυ-σ-μαι κεκέλευ-κα κεκέλευ-σ-μαι κέκλει-κα κέκλει-μαι πέπαυ-κα πέπαυ-μαι σέσει-κα σέσει-σ-μαι πέπλευ-κα πέπλευ-σ-μαι πέπνευ-κα

Σημείωσις. Τὸ σ, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τῶν ἀπὸ θ, μ, τ ἀρχομένων καταλήξεων, εἰς μερικά ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, καὶ ἀόριστοι, ὡς ὁ ἐτέλε-σα, ἐγέλα-σα, προῆλθον ἀπὸ παλαιότερους τύπους ἐτέλεσ-σα, ἐγέλασ-σα, με ἀπλοποίησιν τῶν δύο σ εἰς ἓν (βλ. § 33, 3. Σημ.).

Εἰς ἄλλα τὸ σ τοῦτο παρενεβλήθη κατ' ἀναλογία.
'Ο συνηρημένος μέλλων τῶν ῥημάτων **καλῶ** καὶ **τελῶ** προῆλθεν ἐξ ἀρχικῶν τύπων **καλέ-σω**, **τελέ-σω** (βλ. § 217, 1, Σημ.).
'Ο ἑνοιγμος καὶ συγχρόνως συνηρημένος μέλλων **πλευσοῦμαι**, **πνευσοῦμαι** τῶν ῥημάτων **πλέω** καὶ **πνέω** καλεῖται **Δωρικός**.

2. Συζυγία τῶν εἰς -μι ῥημάτων

§ 237. Τὰ εἰς -μι ῥήματα διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις :

1) τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -μι, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα με̄ χαρακτηριστῆρα φωνῆεν : (ῥ. θ. δω-) *δί-δω-μι*.

2) τὰ συμφωνόληκτα εἰς -μι, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα με̄ χαρακτηριστῆρα σύμφωνον : (ῥ. θ. δεικ-) *δείκ-νυ-μι*.

§ 238. Τὰ εἰς -μι ῥήματα ἐν γένει κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικόν. Τεσσάρων μόνον φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων, ἤτοι τῶν ῥημάτων **ἴστημι**, **τίθημι**, **ἴημι** καὶ **δίδωμι** κλίνεται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα καὶ ὁ ἀόριστος β', ἐνεργητικὸς καὶ μέσος.

§ 239. Τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ :

1) τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν πλείστων, σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ τοῦτο λάβῃ **ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν**. Ἐνεστωτικὸς δὲ ἀναδιπλασιασμός εἶναι ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος με̄ ἐν **ι** κατόπιν αὐτοῦ :

(ῥ. θ. δω-) *δί-δω-μι*, (ῥ. θ. θη-, **θί-θη-μι**) *τί-θη-μι*, (ῥ. θ. στη-, **σί-στη-μι**) *ἴ-στη-μι*, (ῥ. θ. ἵη-, **ἴι-ἵη-μι**) *ἴ-η-μι* (βλ. § 33, 3 καὶ § 37, 7).

2) τῶν συμφωνολήκτων σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ προστεθῇ εἰς αὐτὸ τὸ πρόσφυμα **νυ** :

(ῥ. θ. ζευγ-) *ζεύγ-νυ-μι*, (ῥ. θ. μειγ-) *μείγ-νυ-μι*.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τῶν σιγμολήκτων εἰς -μι ῥημάτων ὁ χαρακτήρ **σ** ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ ἐπόμενον **ν** τοῦ προσφύματος **νυ** καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα λήγουν εἰς -**ννυμι** : (ρ. θ. κερασ-, κεράσ-νυμι) *κερά-ννυμι*, (ῥ. θ. σβεσ-, σβέσ-νυμι) *σβέ-ννυμι* (πρβλ. *Πέλοπος νῆσος* = *Πελοπόννησος*).

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ρ. στρώ-**ννυμι**, τοῦ ὁποῦ το ῥηματικὸν θέμα εἶναι στρω-. Τὸ (**ἀπ**)**όλλυμι** προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου (**ἀπ**)**όλνυμι**. (Πρβλ. § 216,2 Σημ.).

§ 240. Τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα τῶν εἰς -μι ῥημάτων εἶναι **ἰσχυρὸν** (*ἴστη-, δεικνῦ-* κτλ.) καὶ **ἀσθενές** (*ἴστιά, δεικνῦ-* κτλ. Πρβλ. § 64). Καὶ ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζονται τὰ τρία ἐνικά πρόσωπα τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ, τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ ἡ ὑποτακτικὴ ἐν γένει, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενές θέμα σχηματίζονται πάντες οἱ ἄλλοι τύποι αὐτῶν.

§ 241. Παράδειγμα κλίσεως συμφωνολήκτου ῥήματος εἰς -μι,
ῥητοὶ εἰς -νυμι (ῥη -ννυμι)

Ἐνεργητικὴ φωνή		Μέση φωνή	
Ὅριστική	Ἐνεστώς	δείκ-νῦ-μι δείκ-νῦ-ς δείκ-νῦ-σι δείκ-νῦ-μεν δείκ-νῦ-τε δει-κνῦ'-ασι	δείκ-νῦ-μαι δείκ-νῦ-σαι δείκ-νῦ-ται δεικ-νῦ'-μεθα δείκ-νῦ-σθε δείκ-νῦ-νται
	Παρατατικός	ἐ-δείκ-νῦ-ν ἐδείκ-νῦ-ς ἐδείκ-νῦ ἐδείκ-νῦ-μεν ἐδείκ-νῦ-τε ἐδείκ-νῦ-σαν	ἐ-δεικ-νῦ'-μην ἐδείκ-νυ-σο ἐδείκ-νυ-το ἐδεικ-νῦ-μεθα ἐδείκ-νυ-σθε ἐδείκ-νυ-ντο
Ἑυποτακτική	δείκ-νύ-ω, δείκ-νύ-ης, δείκ-νύ-η κτλ.	δείκ-νύ-ωμαι, δείκ-νύ-ῃ, δείκ-νύ-ῃται κτλ.	
Εὐκτική	δείκ-νύ-οιμι, δείκ-νύ-οις δείκ-νύ-οι κτλ.	δείκ-νυ-οίμην, δείκ-νύ-οιο, δείκ-νύ-οιτο κτλ.	
Προστακτική	δείκ-νῦ, δείκ-νῦ'-τω δείκ-νυ-τε, δείκ-νύ-ντων	δείκ-νῦ-σο, δείκ-νύ-σθω δείκ-νυ-σθε, δείκ-νύ-σθων	
Ἀπαρέμφατον	δείκ-νῦ'-ναι	δείκ-νῦ-σθαι	
Μετοχή	δείκ-νύ-ς δείκ-νῦ-σα δείκ-νύ-ν (§ 134,7, Σημ.)	δείκ-νύ-μενος δείκ-νυ-μένη δείκ-νύ-μενον	
Μέλλων Ἀόριστος Παρακείμενος	δείξω ἔδειξα δέδειξα (§ 212, 2)	δείξομαι — δειχ-θήσομαι ἔδειξάμην — ἔδειχ-θην δέδειγμαι	

§ 242. Παράδειγμα κλίσεως φωνηεντολήκτων εις -μι ρημάτων

Α') 'Ενεργητική φωνή

1. 'Ενεστώς και Παρατατικός

(θ. ιστη-, ιστα-) (θ. τιθη-, τιθε-) (θ. ιη-, ιε-) (θ. διδο-, διδο-)

'Οριστική	'Ενεστώς	ἴ-στη-μι ἴστη-ς ἴστη-σι ἴστα-μεν ἴστα-τε ἴστασι	τί-θη-μι τίθ-ης τίθη-σι τίθε-μεν τίθε-τε τιθέ-ασι	ἴ-η-μι ἴη-ς ἴη-σι ἴε-μεν ἴε-τε ἴασι	δι-δω-μι διδω-ς διδω-σι διδω-μεν διδω-τε διδω-ασι
	Παρατατικός	ἴ-στη-ν ἴστη-ς ἴστη ἴστα-μεν ἴστα-τε ἴστα-σαν	ἐ-τί-θη-ν ἐ-τίθει-ς ἐ-τίθει ἐ-τίθε-μεν ἐ-τίθε-τε ἐτίθε-σαν	ἴ-η-ν ἴει-ς ἴει ἴε-μεν ἴε-τε ἴε-σαν	ἐ-δί-δουν ἐδίδου-ς ἐδίδου ἐδίδω-μεν ἐδίδω-τε ἐδίδω-σαν
'Υποτακτική	ἰ-στώ ἰστῆς ἰστῆ ἰστώμεν ἰστῆτε ἰστώσι	τι-θῶ τιθῆς τιθῆ τιθῶμεν τιθῆτε τιθῶσι	ἰ-ῶ ἰῆς ἰῆ ἰῶμεν ἰῆτε ἰῶσι	δι-δῶ διδῶς διδῶ διδῶμεν διδῶτε διδῶσι	
Εὐκτική	ἰ-σταίη-ν ἰσταίη-ς ἰσταίη ἰσταίη-μεν, ἰσταῖ-μεν ἰσταίη-τε, ἰσταῖ-τε ἰσταίη-σαν, ἰσταῖ-εν	τι-θείη-ν τιθείη-ς τιθείη τεθείη-μεν, τιθειῖ-μεν τιθείη-τε, τιθειῖ-τε τιθείη-σαν, τιθειῖ-εν	ἰ-εῖη-ν ἰεῖη-ς ἰεῖη ἰεῖη-μεν, ἰεῖ-μεν ἰεῖη-τε, ἰεῖ-τε ἰεῖη-σαν, ἰεῖ-εν	δι-δοίη-ν διδοίη-ς διδοίη διδοίη-μεν, διδοῖ-μεν διδοίη-τε, διδοῖ-τε διδοίη-σαν, διδοῖ-εν	
Προστακτική	ἴ-στη ἴστα-τω ἴστα-τε ἴστα-ντων	τί-θει τιθέ-τω τίθε-τε τιθέ-ντων	ἴ-ει ἰέ-τω ἴε-τε ἰέ-ντων	δί-δου διδό-τω διδο-τε διδό-ντων	
'Απαρ.	ἰ-στά'-ναι	τι-θέ-ναι	ἰ-έ-ναι	δι-δό-ναι	
Μετοχή	ἰ-στάς (ιστάν-τος) ἰ-στάσα (ιστά-σης) ἰ-στάν (ιστάν-τος)	τι-θείς (τιθέν-τος) τι-θεῖσα (πι-θείσης) τι-θὲν (τιθέν-τος)	ἰ-εῖς (ἰέντος) ἰ-εῖσα (ἰείσης) ἰ-ὲν (ἰέντος)	δι-δούς (διδόν-τος) δι-δούσα (δι-δούσης) δι-δὼν (διδόντος)	

2. Ἀόριστος

᾽Οριστική	ἔκ-στη-ν ἔκ-στη-ς ἔκ-στη ἔκ-στη-μεν ἔκ-στη-τε ἔκ-στη-σαν	ἔ-θη-κα ἔ-θη-κας ἔ-θη-κε ἔ-θε-μεν ἔ-θε-τε ἔ-θε-σαν	ἦ-κα ἦ-κας ἦ-κε εἶμ-εν εἶ-τε εἶ-σαν	ἔ-δω-κα ἔ-δω-κας ἔ-δω-κε ἔ-δο-μεν ἔ-δο-τε ἔ-δο-σαν
᾽Υποτακτική	στῶ στῆς στῆ στῶμεν στῆτε στῶσι	θῶ θῆς θῆ θῶμεν θῆτε θῶσι	ῶ ῆς ῆ ῶμεν ῆτε ῶσι	δῶ δῶς δῶ δῶμεν δῶτε δῶσι
Εὐκτική	σταίη-ν σταίη-ς σταίη σταίη-μεν, σταῖ-μεν σταίη-τε, σταῖ-τε σταίη-σαν, σταῖ-εν	θείη-ν θείη-ς θείη θείη-μεν θειῖ-μεν θείη-τε, θειῖ-τε θείη-σαν, θειῖ-εν	εἶη-ν εἶη-ς εἶη εἶη-μεν, εἶ-μεν εἶη-τε, εἶ-τε εἶη-σαν, εἶ-εν	δοίη-ν δοίη-ς δοίη δοίη-μεν δοῖ-μεν δοίη-τε, δοῖ-τε δοίη-σαν, δοῖ-εν
Προστακτική	στῆ-θι στή-τω στῆ-τε στά-ντων	θέ-ς θέ-τω θέ-τε θέ-ντων	ἔ-ς ἔ-τω ἔ-τε ἔ-ντων	δό-ς δό-τω δό-τε δό-ντων
᾽Απαρ.	στήναι	θειῖναι	εἶναι	δοῦναι
Μετοχή	στάς, σάντος στάσα, στάσης σάν, σάντος	θείς, θέντος θειῖσα, θείσης θέν, θέντος	εἷς, ἔντος εἷσα, εἷσης ἔν, ἔντος	δούς, δόντος δοῦσα, δούσης δόν, δόντος

Β') Μέση φωνή
1. 'Ενεστώς και Παρατατικός

'Οριστική	'Ενεστώς	ἴ-σᾶ-μαι ἴστα-σαι ἴστα-ται ἰστά-μεθα ἴστα-σθε ἴστα-νται	τίθε-σαι τίθε-σαι τίθε-ται τιθέ-μεθα τίθε-σθε τίθε-νται	ἴ-ε-μαι ἴε-σαι ἴε-ται ἰέ-μεθα ἴε-σθε ἴε-νται	δί-δο-μαι δίδο-σαι δίδο-ται διδό-μεθα δίδο-σθε δίδο-νται
	Παρατατικός	ἰ-σᾶ'-μην ἴστα-σο ἴστα-το ἰστά-μεθα ἴστα-σθε ἴστα-ντο	ἐ-τι-θέ-μην ἐτίθε-σο ἐτίθε-το ἐτιθέ-μεθα ἐτίθε-σθε ἐτίθε-ντο	ἰ-έ-μην ἴε-σο ἴε-το ἰέ-μεθα ἴε-σθε ἴε-ντο	ἐ-διδό-μην ἐδίδο-σο ἐδίδο-το ἐδιδό-μεθα ἐδίδο-σθε ἐδίδο-ντο
'Υποτακτική	'Υποτακτική	ἰ-σῶμαι ἰσῆ ἰσῆται ἰσῶμεθα ἰσῆσθε ἰσῶνται	τι-θῶμαι τιθῆ τιθῆται τιθῶμεθα τιθῆσθε τιθῶνται	ἰ-ῶμαι ἰῆ ἰῆται ἰῶμεθα ἰῆσθε ἰῶνται	δι-δῶμαι διδῶ διδῶται διδῶμεθα διδῶσθε διδῶνται
	Εὐκτική	ἰ-σταί-μην ἰσταῖ-ο ἰσταῖ-το ἰσταί-μεθα ἰσταῖ-σθε ἰσταῖ-ντο	τι-θεί-μην τιθεῖ-ο τιθεῖ-το τιθεί-μεθα τιθεῖ-σθε τιθεῖ-ντο	ἰ-εῖ-μην ἰεῖ-ο ἰεῖ-το ἰεῖ-μεθα ἰεῖ-σθε ἰεῖ-ντο	δι-δοί-μην διδοῖ-ο διδοῖ-το διδοί-μεθα διδοῖ-σθε διδοῖ-ντο
Προστα- κτική	Προστα- κτική	ἴ-σᾶ-σο ἰστά-σθω ἴστα-σθε ἰστά-σθων	τί-θε-σο τιθέ-σθω τίθε-σθε τιθέ-σθων	ἴ-ε-σο ἰέ-σθω ἴε-σθε ἰέ-σθων	δί-δο-σο διδό-σθω δίδο-σθε διδό-σθων
	'Απαρ.	ἴ-σᾶ-σθαι	τί-θε-σθαι	ἴ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι
Μετοχή	Μετοχή	ἰ-σᾶ'-μενος ἰστα-μένη ἰστά-μενον	τι-θέ-μενος τιθε-μένη τιθέ-μενον	ἰ-έ-μενος ἰε-μένη ἰέ-μενον	δι-δό-μενος διδο-μένη διδό-μενον

2. Ἀόριστος

᾿Οριστική		ἐ-θέ-μην ἔ-θου ἔ-θε-το ἐ-θέ-μεθα ἔ-θε-σθε ἔ-θε-ντο	εἶ-μην εἶ-σο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	ἔ-δό-μην ἔ-δου ἔ-δο-το ἔ-δό-μεθα ἔ-δο-σθε ἔ-δο-ντο
᾿Υποτακτική		θῶμαι θῆ θῆται θῶμεθα θῆσθε θῶντια	ῶμαι ῆ ῆται ῶμεθα ῆσθε ῶντια	δῶμαι δῶ δῶται δῶμεθα δῶσθε δῶντια
Ἐὐκτική		θεῖ-μην θεῖ-ο θεῖ-το θεῖ-μεθα θεῖ-σθε θεῖ-ντο	εἶ-μην εἶ-ο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	δοί-μην δοῖ-ο δοῖ-το δοί-μεθα δοῖ-σθε δοῖ-ντο
Προσθετική		θοῦ θέ-σθω θέ-σθε θέ-σθων	οὔ ἔ-σθω ἔ-σθε ἔ-σθων	δοῦ δό-σθω δό-σθε δό-σθων
᾿Απερ.		θέ-σθαι	ἔ-σθαι	δό-σθαι
Μετοχή		θέ-μενος θε-μένη θέ-μενον	ἔ-μενος ἔ-μένη ἔ-μενον	δό-μενος δο-μένη δό-μενον

Παρατηρήσεις

§ 243. 1) Οἱ τύποι τῶν εἰς -μι ῥημάτων, ὅσοι κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα, σχηματίζονται χωρὶς θεματικὸν φωνῆεν, αἱ δὲ προσωπικαὶ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα. Πρβλ. ἴστα-μεν, δείκνυ-μεν· ἀλλὰ λέγ-ο-μεν (§ 201).

2) Πάντα τὰ εἰς **-μι** ῥήματα εἰς τὴν ὑποτακτικὴν ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς **-ω** ῥημάτων, τὰ δὲ εἰς **-νυμι** ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς **-ω** καὶ εἰς τὴν εὐκτικὴν : *δεικνύ-οιμι, δεικνυ-οίμην*.

3) Εἰς τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-μι** ῥήματα αἱ καταλήξεις τῆς ὑποτακτικῆς συναίρουσιν μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος, ἢτοι α') τὸ **η** + **η** εἰς **η** καὶ τὸ **η** + **η** εἰς **η** : (ἰστή-ητε) *ἰστήτε*, (τιθή-ης) *τιθήσ'*.

β') τὸ **η** + **ω** ἢ **ω** + **η** ἢ **ω** + **ω** εἰς **ω** καὶ τὸ **ω** + **η** εἰς **ω** : (ἰστή-ω) *ἰστώ*, (διδώ-ητε) *διδώτε*, (διδώ-ω) *διδῶ*, (διδώ-η) *διδῶ*.

4) Εἰς τὴν εὐκτικὴν τῶν φωνηεντολήκτων εἰς **-μι** ῥημάτων τὸ **ι** τῶν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων **ιη** ἢ **ι** συναίρεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ (ἀσθενοῦς) θέματος **α** ἢ **ε** ἢ **ο** εἰς **αι**, **ει**, **οι** : (ἰσῆ-ιη-ν) *ἰσταίην* (τιθε-ί-μεθα) *τιθειμεθα* (διδο-ίη-ν) *διδοίην* (πρβλ. § 208).

5) Τῆς καταλήξεως τῆς μέσης φωνῆς **-σο** τὸ **σ** διατηρεῖται εἰς τὸ β' ἐνικὸν τοῦ παρατατικοῦ, εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἀόριστου β' **εἴμην** : *ἐδείκνυσο — δείκνυσο, ἐτίθεσο — τίθεσο, ἴστασο, εἴσο* (ἀλλὰ *ἰσταίω, ἔθου, δοῦ* κτλ. § 33, 3).

§ 244. 1) Τῶν ῥημάτων **τίθημι** καὶ **ἴημι** τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ β' καὶ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ αὐτῶν κανονικῶς σχηματίζονται κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς **-έω**) : *τίθει, ἴει — ἐτίθεις, ἐτίθει — ἴεις, ἴει*. Οὕτω σχηματίζεται σπανίως καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος : *τιθεῖς* (= τίθης), *ἴεις* (= ἴης).

2) Τοῦ ῥ. **δίδωμι** τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος αὐτοῦ σχηματίζονται ὁμοίως κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς **-ω**) : *ἐδίδουν, ἐδίδους, ἐδίδου — δίδου*.

§ 245. Ἀόριστον β' κατὰ τὰ εἰς **-μι** κλινόμενον τὸ μὲν ῥῆμα **ἴστημι** ἔχει μόνον ἐνεργητικῆς φωνῆς (*ἔστην*), τὰ δὲ ῥήματα **τίθημι**, **ἴημι** καὶ **δίδωμι** ἔχουν καὶ ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς : *ἔθηκα, ἐθέμην — ἦκα, εἴμην — ἔδωκα, ἐδόμην*.

§ 246. Ὁ ἀόριστος **ἔστην**

1) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς μετοχῆς (καὶ τοῦ δευτέρου τύπου τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς **στάντων**), σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα (**στη-**)·

2) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχει κατάληξιν **-θι**: **σῆ-θι**.

§ 247. Οἱ ἀόριστοι β' ἔθηκα, ἦκα καὶ ἔδωκα

1) εἰς τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς σχηματίζονται ὡς πρῶτοι ἀόριστοι, ἀλλὰ μὲ χαρακτηριστῆρα **κ** (πρβλ. § 199)·

2) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχουν κατάληξιν **-ς**: **θέ-ς**, **ἔ-ς**, **δό-ς**·

3) εἰς τὰς ἄλλας, πλὴν τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐγκλίσεις ἐν γένει σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. **θῶ**, **θῆς**, **θῆ** κτλ. — **τιθῶ**, **τιθῆς**, **τιθῆ** κτλ.

Σημείωσις. Καὶ τῶν μέσων ἀόριστων **ἐθέμην**, **εἶμην**, **ἔδομην** αἱ ἄλλαι, πλὴν τῆς ὀριστικῆς, ἐγκλίσεις σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ μέσου ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. **θῶμαι**, **θεῖμην** κτλ., **τι-θῶμαι**, **τι-θεῖμην** κτλ.

§ 248. Ὁ τόνος τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων, ὅταν ταῦτα συντίθενται μετὰ προθέσεως

1) εἰς τὴν προστακτικὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου ἀόριστου β' ἀναβιβάζεται, ἀλλ' ὅχι καὶ πέραν τῆς ληγούσης τῆς προθέσεως, ἐὰν αὕτη εἶναι δισύλλαβος: **ἀνά-στηθι**, **ἀπό-δος**, **ἐπί-θες**, **ἀπό-δοτε**, **κατά-θου**, **κατά-θεσθε**. Ἀλλὰ τοῦ β' ἐνικοῦ τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀόριστου β' ὁ τόνος δὲν ἀναβιβάζεται, ὅταν τοῦτο συντίθεται μὲ πρόθεσιν μονοσύλλαβον ἢ μὲ δισύλλαβον, ἢ ὅποια πάσχει πρὸ αὐτοῦ ἐκθλίψιν: (**θοῦ**) **ἐν-θοῦ** (**οὔ**, ἀπὸ — **οὔ**) **ἀφοῦ**, (τοῦ **ῥ.** **ἀφ-ίεμαι**)·

2) εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν διατηρεῖται ὅπου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ: (**ιστάναι**) **ἀφιστάναι**, (**τιθέναι**) **συντιθέναι**, (**δοῦναι**) **ἀποδοῦναι**, (**θέσθαι**) **μεταθέσθαι**, (**ιστάς**) **συνιστάς**, (**τιθεῖς**) **μετατιθεῖς**.

§ 249. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων εἰς **-μι** ῥημάτων **ἴστημι**, **τίθημι**, **ἴημι** καὶ **δίδωμι** σχηματίζονται ὅπως τῶν φωνηεντολήκτων ἐν γένει ῥημάτων, ἤτοι ἄλλοι ὁμαλῶς καὶ ἄλλοι ἀνωμάλως (βλ. § 235 κ. ἐ.).

Ἐνεστῶς	Μέλλων	Ἀόριστος	Παρακείμενος
ἴστημι (= στήνω, ῥ. θ. στή-, στή-)	στή-σω στή-σομαι στή-θήσομαι ἑστήξω	ἔστη-σα ἔστη-σάμην (ἔστη-ν) ἑστά-θην	ἔστη-κα (= στέκομαι) εἰστή-κειν (= ἔστεκόμην)
τίθημι (= θέτω, ῥ. θ. θη-, θε-)	θή-σω θή-σομαι τε-θήσομαι	(ἔθη-κα) ἑτέ-θην (§ 37, 7)	τέθη-κα (ἢ τέθει-κα) τέθει-μαι (παθητ. κεῖμαι = εἶμαι τοποθε- τημένος)
ἵημι (= ῥίπτω, ῥ. θ. ἦ-, ἔ-) (§ 239, 1)	ἦ-σω ἦ-σομαι ἔ-θήσομαι	(ἦ-κα) εἶ-θην	εἶ-κα εἶ-μαι
δίδωμι (= δίδω, ῥ. θ. δω-, δο-)	δώ-σω δώ-σομαι δο-θήσομαι	ἔδω-κα ἔδό-θην	δέδω-κα δέδο-μαι

§ 250. Ὁ παρακείμενος **ἔστηκα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος **εἰστήκειν** ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ δευτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς **-μι** ἐκ τοῦ θέματος **ἔστα-**. Τοιοῦτοι τύποι συνήθεις εἶναι οἱ ἐξῆς: Ὀριστ. Παρακ. ἔστα-μεν, ἔστα-τε, ἑστά-σι. Ὑπερσ. ἔστα-σαν. Ἀπαρ. ἐστά-ναι. Μετχ. ἐσῶς, ἐσῶσα, ἐσῶς (ἢ ἐστός, κατὰ τὰ πολλὰ οὐδέτερα τῆς μετοχῆς τοῦ ἔνεργ. παρακειμένου, π. χ. τὸ γεγον-ός), γεν. ἐστῶτος, ἐστῶσης, ἐστῶτος.

§ 251. Ἄλλα ῥήματα εἰς **-μι** συμφωνόληκτα κλινόμενα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὸ **δείκνυμι** ὑπάρχουν ἀρκετά, ὡς κατ-άγνυμι, ἀμφι-έννυμι, ζεύγνυμι, ζώννυμι, μείγνυμι κτλ.

Φωνηεντόληκτα δὲ εἰς **-μι** ῥήματα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς ἔξ, τὰ ὅποια κλίνονται κατὰ τὸ **ἴστημι — ἴσταμαι**.

Ἐνεστώς Παρατατικός	Μέλλων	Ἀόριστος	Παρακί- μενος	
ὀ-νί-νη-μι (= ὠφελῶ) παρτ. ὠφέλουν ὀ-νί-να-μαι ὠνινά-μην	ὀνή-σω ὀνή-σομαι	ὠνη-σα ὠνή-μην ὠνή-θην		ῥ. θ. ὀνη-, ἐνεστ. θ. ὀ-νι-νη-, ὀ-νι-να-
πίμ-πλη-μι (= γεμίζω) ἐ-πίμπλη-ν πίμ-πλα-μαι ἐ-πιμπλά-μην	πλή-σω πλη-σ-θή- σομαι	ἐπλη-σα ἐπλησά-μην ἐπλή-σ-θην	πέπλη-κα πέπλη-σ-μαι	ῥ. θ. πλη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πλη-, πι-μ-πλα-
πίμ-πρη-μι (= πυρπολῶ, καίω) ἐ-πίμπρη-ν πίμ-πρα-μαι (ἐ-πιμπρά-μην)	πρή-σω	ἐπρη-σα ἐπρή-σ-θην		ῥ. θ. πρη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πρη-, πι-μ-πρα-
ἄγα-μαι (= θαυμάζω) ἡγά-μην	(ἀγά-σο- μαι)	(ἡγα-σά- μην) ἡγά-σ-θην		ῥ. θ. ἀγα-
δύνα-μαι ἐ-δυνά-μην (ἐδύνω, ἐδύνα- το κτλ.)	δυνή-σομαι	ἐδυνή-θην (ἤ ἐδυνά- σ-θην)	δεδύνη-μαι	ῥ. θ. δυνα- (βλ. § 188,1)
ἐπί-στα-μαι (= γνωρίζω καλῶς) ἡπιστά-μην (ἡπίστω, ἡπί- στα-το κτλ.)	ἐπιστή-σο- μαι	(ἡπιστή- θην)		ῥ.θ. ἐπι-στα- (βλ. § 188,6)

Ὁμοίως πρὸς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸν ἐνεστῶτα τῶν τριῶν τελευταίων (ἀποθετικῶν) ῥημάτων κλίνεται καὶ ὁ (ἄσιγμος) μέσος ἀόριστος α' (τοῦ ῥ. ὠνοῦμαι) ἐπριάμην (= ἡγόρασα), ἐπρίω, ἐπρίατο, ἐπριάμεθα κτλ.

Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ πάντων τούτων τονίζονται κατὰ τὰ βαρύτερα :

Ὑποτ.	δύνωμαι	δύνη	δύνηται	κτλ.
	ἐπίστωμαι	ἐπίστη	ἐπίσθηται	κτλ.
	πρίωμαι	πρίη	πρίηται	κτλ.
Εὐκτ.	δυναίμην	δύναιο	δύναιτο	κτλ.

ια') Ἀόριστοι β' βαρυτόνων ῥημάτων κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι

§ 252. Ὁ ἀόριστος β' μερικῶν βαρυτόνων ῥημάτων κλίνεται κατὰ τὰ εἰς -μι, ὁμοίως μὲ τὸν ἀόριστον β' ἔστην (βλ. § 246).

Τὸ ῥηματικὸν θέμα τῶν ῥημάτων τούτων ἔχει χαρακτηῖρα

1) $\bar{\alpha}$ ἢ η — $\bar{\alpha}$: ἀποδιδράσκω — ἀπ-έ-δρα-ν (θ. δρα-, δρα-), βαίνω — ἔβη-ν (θ. βη-, βᾶ-), φθάνω — ἔφθη-ν (θ. φθη-, φθᾶ-).

2) η — ϵ : ῥέω — ἔρρῶ-ν (θ. ῥυη-, ῥυε-), χαιρώ — ἐχάρη-ν (θ. χαρη-, χαρε-).

3) ω — σ : ἀλίσκομαι — ἐάλω-ν (θ. Φαλω-, ἄλω-, ἄλο-), ζῶ — ἐβίω-ν (θ. βιω-, βιο-), γινώσκω — ἔγνω-ν (θ. γνω-, γνω-).

4) $\bar{\upsilon}$ — $\bar{\upsilon}$: δύομαι — ἐδῶ-ν (θ. δῶ-, δῶ-), φύομαι — ἐφῶ-ν (θ. φῶ-, φῶ-).

'Αόριστος β'

'Οριστική	(ἀπ-)ἔδρα-ν ἔδρα-ς ἔδρα ἔδρα-μεν ἔδρα-τε ἔδρα-σαν	ἔβη-ν ἔβη-ς ἔβη ἔβη-μεν ἔβη-τε ἔβη-σαν	ἔρρῦη-ν ἔρρῦη-ς ἔρρῦη ἔρρῦη-μεν ἔρρῦη-τε ἔρρῦη-σαν	ἔγνω-ν ἔγνω-ς ἔγνω ἔγνω-μεν ἔγνω-τε ἔγνω-σαν	ἔδου-ν ἔδου-ς ἔδου ἔδου-μεν ἔδου-τε ἔδου-σαν
'Υποτακτική	δρῶ δραῖς δραῖ δρῶμεν κτλ.	βῶ (πρβλ.στώ) βῆς βῆ βῶμεν κτλ.	ῥῶ (πρβλ.θῶ) ῥῆς ῥῆ ῥῶμεν κτλ.	γνω (πρβλ.δῶ) γνῶς γνῶ γνώμεν κτλ.	δύ-ω (πρβλ. δεικνύ-ω) -ης -η δύ-ῶμεν κτλ.
Εὐκτική	δραίη-ν δραίη-ς δραίη δραῖ-μεν κτλ.	βαίη-ν βαίη-ς βαίη βαῖ-μεν κτλ.	ῥυείη-ν ῥυείη-ς ῥυείη ῥυεῖ-μεν κτλ.	γνοίη-ν γνοίη-ς γνοίη γνοῖ-μεν κτλ.	
Προστακτική	δραῖ-θι δρά-τω δραῖ-τε δρά-ντων	βῆ-θι βῆ-τω βῆ-τε βά-ντων		γνω-θι γνώ-τω γνώ-τε γνό-ντων	δύ-θι δύ-τω δύ-τε δύ-ντων
'Απαρ.	δραῖ-ναι	βῆ-ναι	ῥυῆ-ναι	γνω-ναι	δύ-ναι
Μετοχή	δράς, δράντος δραῖσα, δράσης δράν, δράντος	βάς, βάντος βάσα, βάσης βάν, βάντος	ῥυεῖς, ῥυέντος ῥυεῖσα, ῥυείσης ῥυέν, ῥυέντος	γνούς, γνόντος γνοῦσα, γνοῦσης γνόν, γνόντος	δύς, δύντος δύσα, δύσης δύν, δύντος

§ 253. Κατὰ τὰ εἰς -μι μὲ διαφόρους ἀνωμαλίας κλίνονται προσέτι τὰ ἐξῆς ῥήματα :

1. **Φημι** = λέγω, συμφωνῶ, ἰσχυρίζομαι (ῥ. θ. φη-, φᾶ- βλ. καὶ § 240).

Ὀριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώς	Παρατατικὸς			
φη-μι	ἔ-φη-ν	φῶ	φαίη-ν	—
φή-ς (ἦ φῆς)	ἔ-φη-σθα	φῆς	φαίη-ς	φά-θι
φη-σὶ	ἔ-φη	φῆ	φαίη	φά-τω
φᾶ-μέν	ἔ-φα-μεν	φῶ-μεν	φαῖ-μεν	—
φᾶ-τέ	ἔ-φα-τε	φῆ-τε	φαῖ-τε	φά-τε
φᾶ-σὶ	ἔ-φα-σαν	φῶσι	φαῖ-εν	φά-ντων

Ἄπαρ. φά-ναι. Μετοχὴ φά-σκ-ων, φά-σκ-ουσα, φά-σκ-ον.
Μέλλων φή-σω. Ἀόριστος ἔ-φη-σα.

Σημείωσις 1. Τοῦ φημι ὁ παρατατικὸς ἔφην, καθὼς καὶ ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ εὐκτικὴ καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτοῦ ἔχουν προσέτι σημασίαν ἀόριστου (= εἶπα κτλ.).

Σημείωσις 2. Ὄταν τὸ φημι σημαίη ἀπλῶς λέγω, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι ἐρῶ ἢ λέξω καὶ ἀόριστος εἶπον ἢ ἔφην. Ὄταν δὲ σημαίη συμφωνῶ ἢ ἰσχυρίζομαι, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι φήσω καὶ ἀόριστος ἔφησα.

2. **Εἶμι** = θά πάω (ῥ. θ. εἶ-, ἰ-).

Ὀριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτ.
Ἐνεστώς	Παρατατικὸς			
εἶ-μι	ἦ-α ἦ ἦ-εἰν	ἴ-ω	ἴ-οιμι	—
εἶ	ἦ-εις ἦ ἦ-εἰσθα	ἴ-ῆς	ἴ-οις	ἴ-θι
εἶ-σι	ἦ-ει	ἴ-ῆ	ἴ-οι	ἴ-τω
ἴ-μεν	ἦ-μεν	ἴ-ωμεν	ἴ-οιμεν	—
ἴ-τε	ἦ-τε	ἴ-ῆτε	ἴ-οιτε	ἴ-τε
ἴ-ασι	ἦ-σαν ἦ ἦ-εσαν	ἴ-ωσι	ἴ-οιεν	ἴ-όντων

Ἄπαρ. ἰ-έμαι. Μετοχὴ ἰ-ὼν (ἰόντος), ἰ-οῦσα (ἰούσης), ἰ-ὄν (ἰόντος).

Σημείωσις 1. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ φημι καὶ τοῦ εἶμι ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται: ἀπόφημι, σύμφαθι—ἄπειμι, ἄπιθι.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώσ **εἶμι** εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει πάντοτε σημασίαν μέλλοντος, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἄλλοτε ἐνεστώτος καὶ ἄλλοτε μέλλοντος (τοῦ **ἔρχομαι**) :

3. **Οἶδα** = γνωρίζω, ἤξεύρω (ῥ. θ. **Φειδ-**, ἔξ οὖ **οἶδ-**, **ἰδ-**).

Ὀριστικὴ		Ἐὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώσ	Παρατατικὸς		
οἶδ-α	ἦδ-η ἦ ἦδ-ειν	εἶδῶ	εἶδειν-ν
οἶ-σθα	ἦδ-ησθα ἦ ἦδ-εις	εἶδης	εἶδειν-ς
οἶδ-ε	ἦδ-ει ἦ ἦδ-ειν	εἶδη	εἶδειν
ἴσ-μεν	ἦδ-ε-μεν ἦ ἦσ-μεν	εἶδῶμεν	εἶδει-μεν
ἴσ-τε	ἦδ-ε-τε ἦ ἦσ-τε	εἶδητε	εἶδει-τε
ἴσ-ασι	ἦδ-ε-σαν ἦ ἦσ-αν	εἶδῶσι	εἶδει-εν

Ἄπαρ. **εἶδ-έναι**. **Μετοχὴ** **εἶδ-ώς** (εἰδότης), **εἶδ-νῖα** (εἰδυίας), **εἶδ-ός** (εἰδότης). **Μέλλον** **εἶ-σομαι** καὶ **εἶδή-σω**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **οἶδα** ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται : **σύνοιδα**, **σύνισθι**.

4. **Λέδοικα** ἢ **δέδια** = φοβοῦμαι (παρακείμενος μὲν σημασίαν ἐνεστώτος τοῦ οὐχὶ εὐχρήστου ῥ. **δειδω**) καὶ **τέθνηκα** = ἔχω ἀποθάνει (παρακείμενος τοῦ ῥ. **θνήσκω**).

Ταῦτα ἔκτος τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ τοὺς ἐξῆς εὐχρήστους τύπους κατὰ τὰ εἰς **-μι** :

α') Ὀριστ. **δέδι-α**, **δέδι-ας**, **δέδι-ε**, **δέδι-μεν**, **δέδι-τε**, **δέδι-ασι**. Ὑπερσ. **δέδι-σαν**. Ἄπαρφ. **δεδι-έναι**. Μτχ. **δεδι-ώς** (δεδιότης), **δεδι-νῖα** (δεδιυίας), **δεδι-ός** (δεδιότης).

β') Ὀριστ. **τέθνα-μεν**, **τέθνα-τε**, **τεθναῖσι**. Ὑπερσ. **ἐτέθνα-σαν**. Ἄπαρφ. **τεθνά-ναι**. Μτχ. **τεθνε-ώς** (γεν. τεθνεώτος), **τεθνε-ῶσα** (γεν. τεθνεώσης), **τεθνεὸς** ἢ **τεθνεός** (γεν. τεθνεώτος)· πρβλ. § 250.

5. **Ἔοικα** = ὁμοιάζω. Παρακείμενος μὲν σημασίαν ἐνεστώτος (ῥ. θ. **Φεικ-**, ἔξ οὖ **οἶκ-**, **οἶκ-**, βλ. § 188, 5, Σημ.).

Ὀριστ. **οἶκ-α**, **οἶκ-ας**, **οἶκ-ε**, **οἶκ-αμεν** κτλ. Ὑπερσ. **ἔοικ-εν**, **ἔοικ-εις**, **ἔοικ-ει** κτλ. (βλ. § 32, 4). Ἄπαρφ. **εἶκ-έναι**. **Μετοχὴ** **εἶκ-ώς** (εἰκότος), **εἶκ-νῖα** (εἰκυίας), **εἶκ-ός** (εἰκότος).

6. Κεῖμαι = κοίτομαι, εἶμαι βαλμένος (βλ. § 249).

Ὀριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κεῖ-μαι	ἐ-κεί-μην	—	κεῖ-σθαι
κεῖ-σαι	ἔ-κει-σο	κεῖ-σο	κεί-μενος κει-μένη κεί-μενον
κεῖ-ται	ἔ-κει-το	κεί-σθω	
κεί-μεθα κτλ.	ἐ-κεί-μεθα κτλ.	— κεῖ-σθε κτλ.	

Μέλλων κεί-σομαι, κεί-ση, κεί-σεται κτλ.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα, ἐξαίρεσει τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται: *κατάκειμαι, κατάκεισο, ἀλλὰ κατακείσθαι.*

7. Κάθ-ημαι (ρ. θ. καθ-ησ-, καθ-η-).

Ὀριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κάθη-μαι	ἐ-καθή-μην	—	καθῆ-σθαι
κάθη-σαι	ἐ-κάθη-σο	κάθη-σο	καθῆ-μενος καθη-μένη καθῆ-μενον
κάθη-ται	ἐ-κάθη-το	καθῆ-σθω	
καθῆ-μεθα κτλ.	ἐ-καθῆ-μεθα κτλ.	— κάθη-σθε κτλ.	

Μέλλων (συνηρημένος) καθ-εδοῦμαι (ἐκ τοῦ ρ. καθ-έζομαι)

8. Χρῆ = ὑπάρχει χρεία, χρειάζεται.

Ὀριστ. Ἐνεστ. *χρή.* Παρατ. *χρῆν ἢ ἐχρῆν.* Ὑποτ. *χρῆ.* Εὐκτ. *χρεῖη.* Ἀπρφ. *χρηῖναι.* Μτχ. (τὸ) *χρεῶν* (βλ. § 104, 6, α').

Σημείωσις. Τὸ *χρη* εἶναι ἀρχῆθεν ὄνομα οὐσιαστικὸν (= χρεία, ἀνάγκη), οἱ δὲ ἀνωτέρω τύποι προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τῶν λέξεων *χρη ἦν — χρῆ ἢ — χρῆ εἶη — χρῆ εἶναι — χρῆ ὄν* (βλ. § 154, Σημ. 2 καὶ § 32, 4).

16') Ἀνώμαλα ῥήματα κατὰ τὸν σχηματισμὸν ἢ τὴν σημασίαν τῶν χρόνων

§ 254. Α') Πλείστων ῥημάτων τὸ ῥηματικὸν θέμα μεταβάλλεται ποικιλοτρόπως κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων χρόνων αὐτῶν. Οὕτω μερικῶν ῥημάτων

1) τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ ἐν ε̅ πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ ἢ μερικῶν ἢ πάντων τῶν ἄλλων χρόνων, π. χ.

α') ῥ. θ. δοκ-, ἐξ οὗ **δοκε-**. (Δοκ-έ-ω) δοκῶ (= φαίνομαι), παρατ. (ἐδόκ-ε-ον) ἐδόκουν, μέλλ. δόξω, ἀόρ. ἔδοξα, παθ. πρκμ. δέδοκ-ται, ὑπερσ. ἐδέ-δοκ-το·

β') ῥ. θ. νεμ-, ἐξ οὗ **νεμε-**. Νέμ-ω (= μοιράζω, βόσκω), παρατ. ἔνεμ-ον, μέλλ. νεμ-ῶ (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σω), ἀόρ. ἐνεμα, παρακ. νενέμ-η-κα — νέμ-ομαι, παρατ. ἐνεμ-όμην, μέσ. μέλλ. νεμοῦμαι (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σομαι), μέσ. ἀόρ. ἐνεμάμην, παθ. ἀόρ. ἐνε-μή-θην πρκμ. νενέμ-η-μαι (βλ. § 235)·

γ') ῥ. θ. βουλ-, ἐξ οὗ **βουλε-**. Βούλομαι (= θέλω), παρατ. ἐβουλ-όμην, μέσ. μέλλ. βουλ-ή-σομαι, παθ. ἀόρ. ἐβουλή-θην, παρακμ. βεβούλ-η-μαι (βλ. § 188, 1)·

2) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ τὸ πρόσφυμα **σκ** ἢ **ισκ** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, πολλάκις δὲ συγχρόνως καὶ μὲ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμὸν (§ 239, 1), π. χ.

α') ῥ. θ. γνω-, ἐξ οὗ **γι-γνω-σκ-**. Γιγνώσκ-ω (= γνωρίζω, φρονῶ), παρατ. ἐγίγνωσκ-ον, μέσ. μέλλ. γνώ-σομαι, ἀόρ. β' ἔγνω-ν (§ 252), πρκμ. ἔγνω-κα, ὑπερσ. ἐγνώ-κειν — γιγνώσκ-ομαι, παρατ. ἐγιγνώσκ-όμην, παθ. μέλλ. γνω-σ-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐγνώ-σ-θην, πρκμ. ἔγνω-σ-μαι, ὑπερσ. ἐγνώ-σ-μην·

β') ῥ. θ. εὖρ-, ἐξ οὗ **εὖρ-ισκ**, **εὖρε-**. Εὐρίσκ-ω, παρατ. ἠῦρι-σκ-ον, μέλλ. εὖρ-ή-σω, ἀόρ. β' ἠῦρ-ον, πρκμ. ἠῦρ-η-κα — εὐρίσκομαι, παρατ. ἠῦρισκ-όμην, μέσ. μέλλ. εὖρ-ή-σομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἠῦρ-όμην, παθ. μέλλ. εὖρ-ε-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἠῦρ-έ-θην, πρκμ. ἠῦρ-η-μαι, ὑπερσ. ἠῦρ-ή-μην·

γ') ῥ. θ. μνη-, ἐξ οὗ (**μι-μνη-ισκ**) **μιμνησκ-**. Ἄνα-μιμνήσκ-ω (= ἐνθυμίζω), παρατ. ἀν-εμιμνήσκ-ον, μέλλ. ἀνα-μνή-σω, ἀόρ. ἀν-έ-μνη-σα — ἀνα-μιμνήσκ-ομαι, παρατ. ἀν-ε-μιμνησκ-όμην, παθ. μέλλ. (ἀνα)-μνη-σ-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἀν-εμνή-σ-θην, πρκμ. μέ-μνη-μαι, ὑπερσ. ἔμε-μνή-μην, τετελ. μέλλ. με-μνή-σομαι.

3) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ

α') μὲ τὸ πρόσφυμα **ν**: ῥ. θ. καμ-, ἐκ τούτου δὲ **καμν-**. Κάμν-ω

(= κοπιάζω, κουράζομαι), παρατ. ἔκαμν-ον, μέσ. μέλλ. καμοῦμαι (§ 217, 1), ἀόριστος β' ἔκαμ-ον, πρκμ. κέ-κμη-κα

β') μετὸ πρόσφυμα **αν** (πολλάκις συγχρόνως καὶ μετὰ ἐν **ν** πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ αὐτοῦ) : ῥ. θ. βλαστ-, ἐκ τούτου δὲ **βλαστ-αν-**. Βλαστάν-ω, παρατ. ἐβλάσταν-ον, ἀόρ. β' ἔβλαστ-ον, ὑπερσ. ἐβλαστ-ή-κειν ῥ. θ. μαθ-, ἐκ τούτου δὲ **μα-ν-θ-αν-**. Μανθάν-ω, παρατ. ἐμάνθαν-ον, μέσ. μέλλ. (μετ' ἐνεργ. σημασίαν) μαθ-ή-σομαι, ἀόρ. β' ἔμαθ-ον, πρκμ. με-μάθ-η-κα, ὑπερσ. ἐμε-μαθ-ή-κειν — μανθάν-ομαι

γ') μετὸ πρόσφυμα **νε** : ῥ. θ. ἰκ-, ἐκ τούτου δὲ **ἰκ-νε-**. (Ἐφ-ικ-νέ-ομαι) ἀφικνοῦμαι (= φθάνω), παρατ. (ἀφι-ικ-νε-όμεν) ἀφικνού-μην, μέσ. μέλλ. ἀφ-ίζομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἀφ-ικ-όμεν, πρκμ. ἀφ-ίγ-μαι, ὑπερσ. ἀφ-ίγ-μην

δ') μετὸ πρόσφυμα **νι** ἢ **νυ** (μετὰ θέσιν τοῦ **ι** ἢ τοῦ **υ** τούτου πρὸ τοῦ χαρακτηριστοῦ τοῦ θέματος πρβλ. § 35) : ῥ. θ. βη-, βα-, ἐκ τούτου δὲ **βα-νι** καὶ ἐκ τούτου **βαιν-**. Βαίν-ω (= βαδίζω), παρατ. ἔ-βαι-νον, μέσ. μέλλ. (μετ' ἐνεργ. σημασίαν) βή-σομαι, ἀόρ. β' ἔ-βη-ν (§ 252), πρκμ. βέ-βη-κα, ὑπερσ. ἐβε-βή-κειν — βαίνομαι, παθ. ἀόρ. (παρ) ε-βά-θην, πρκμ. βέ-βα-μαι ῥ. θ. ἐλα-, ἐκ τούτου δὲ **ἐλα-νυ** καὶ ἐκ τούτου **ἐλαυν-**. Ἐλαύν-ω, παρατ. ἤλαιν-ον, μέλλ. (συνηρημέ-νος) ἐλῶ (ἐλᾶς ἐλᾶ κτλ., ἐκ τοῦ ἐλά-σω), ἀόρ. ἤλα-σα, πρκμ. ἐλή-λα-κα — ἐλαίν-ομαι, πρκμ. ἐλήλα-μαι, ὑπερσ. ἐληλά-μην (βλ. § 190).

4) Οἱ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντες ἀπὸ ἓν θέμα, ἀλλ' ἀπὸ διάφορα θέματα συγγενῆ κατὰ τὴν σημασίαν· π.χ. ἀγορεύ-ω, παρατ. ἠγόρευ-ον, μέλλ. ἀγορεύ-σω καὶ (ἀπ-, συν-, προσ-) ἐρῶ, ἀόρ. ἠγόρευ-σα καὶ (ἀν-, ἀπ-, κατ-, προσ-) εἶπον, πρκμ. (ἀν-, συν-, ἀπ-) εἶρηκα, ὑπερσ. εἰρήκειν — ἀγορεύ-ομαι, παρατ. ἠγορευ-όμεν, παθ. μέλλ. (ἀνα-, προσ-) ἐρήθσομαι, παθ. ἀόρ. (ἀν-, ἀπ-) ἐρήθην (θ. ἀγορευ-, ἐρε-, ῥε-, εἶπ-).

§ 255. Β') Πολλῶν ῥημάτων μερικοὶ χρόνοι δὲν ἔχουν σημασίαν σύμφωνον μετὰ τὴν κατάληξιν αὐτῶν. Οὕτω μερικὰ ῥήματα ἔχουν

1) ἐνεργητικὸν ἀόριστον ἢ παρακειμένον μετὰ σημασίαν μέσου ἢ παθητικοῦ ἀορίστου ἢ παρακειμένου·

ἴστημι — ἔστην (= ἐστάθην, ἐσταμάτησα), ἔστηκα (= στέκομαι)
φύω — ἔφην (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (= εἶμαι ἐκ φύσεως)·

2) μέσον μέλλοντα με σημασίαν ενεργ. ἢ παθ. μέλλοντος : ἄδω—
ἄσομαι (= θά τραγουδήσω), ἀδικῶ — ἀδικήσομαι (= θά ἀδικηθῶ
ὑπ' ἄλλου).

3) παθητικὸν μέλλοντα ἢ ἀόριστον με σημασίαν μέσου μέλλοντος
ἢ ἀόριστου : ἀπαλλάττω — ἀπαλλαγῆσομαι (= θά ἀπαλλάξω τὸν ἑαυ-
τόν μου), ἀπηλλάγην (= ἀπήλλαξα τὸν ἑαυτόν μου), ἀνιῶ — ἠνιάθην
(= ἐλύπησα τὸν ἑαυτόν μου).

Σημείωσις. Ὅπως βλέπομεν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα (§ 253
κ.ε.), πολλά ῥήματα ἔχουν πολλὰς συγχρόνως ἀνωμαλίας.

ΙΥ') Ἀποθετικά ῥήματα *

§ 256. Ἀποθετικὰ ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια
ἔχουν μόνον τὴν μέσῃ φωνῇ (§ 173) : δέχομαι, ἔρχομαι, μάχομαι
(δέχω, ἔρχω κτλ. δὲν ὑπάρχουν).

Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων

1) ἄλλα ἔχουν μόνον μέσον ἀόριστον (α' ἢ β') με ἐνεργητικὴν
σημασίαν : ἀσπάζομαι — ἠσπασάμην (= ἐχαιρέτισα), αἰσθάνομαι
— ἠσθόμην (= ἐκατάλαβα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μέσα·

2) ἄλλα ἔχουν μόνον παθητικὸν ἀόριστον με ἐνεργητικὴν σημα-
σίαν : βούλομαι — ἐβουλήθην (= ἠθέλησα), ἐπιμέλομαι — ἐπεμελήθην
(= ἐφρόντισα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ παθητικά·

3) ἄλλα ἔχουν καὶ μέσον καὶ παθητικὸν ἀόριστον, τὸν μὲν μέσον
με σημασίαν ἐνεργητικοῦ ἀόριστου, τὸν δὲ παθητικὸν με σημασίαν
παθητικοῦ : αἰτιῶμαι, ἠτiasάμην (= κατηγόρησα), ἠτιάθην (= κατη-
γορήθην) — ἰῶμαι, ἰασάμην (= ἐθεράπευσα), ἰάθην (= ἐθεραπεύ-
θην)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μεικτά.

* Ἐκλήθησαν ἀποθετικὰ ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν τὰ ῥήματα
ταῦτα, διότι ἐσφαλμένως ἐνομιζέτο ὑπ' αὐτῶν, ὅτι ταῦτα εἶχον ἀρχῆθεν καὶ τὴν ἐνε-
ργητικὴν φωνῇ, ἔπειτα δὲ (ἀπέθεντο, ἦτοι) ἀπέβαλον αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Ἐπιρρήματα

§ 257. Ἐπιρρήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν συνήθως τὰ ῥήματα, δηλοῦσαι **τόπον, χρόνον, τροπὸν, ποσὸν** κτλ.

1) **Τοπικά** ἐπιρρήματα : ἐνθάδε (= ἐδῶ), ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἄνω, κάτω κτλ.

2) **Χρονικά** ἐπιρρήματα : νῦν (= τώρα), σήμερον, χθές, αὔριον, τότε κτλ.

3) **Τροπικά** ἐπιρρήματα : ᾧδε, οὕτω (= ἔτσι), εὖ, καλῶς, κακῶς κτλ.

4) **Ποσοτικά** ἐπιρρήματα : ἄγαν, λίαν (= πολύ), ἅπαξ, δις κτλ.

5) **Βεβαιωτικά** ἢ **ἀρνητικά** ἐπιρρήματα : ναί, μάλιστα, δῆ, δῆτα — οὐ, μὴ — ἄρα, μῶν (= μήπως) κτλ.

Σημείωσις. Ὅς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις καὶ τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων : δημοσίᾳ, ἰδίᾳ, προϊκα (= δωρεάν) — ἄγε, ἴθι, φέρε (= ἔλα) κτλ.

2. Προθέσεις

§ 258. Προθέσεις λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι συνήθως τίθενται πρὸ τῶν κλιτῶν λέξεων πρὸς δήλωσιν διαφόρων ἐπιρρηματικῶν σχέσεων, ἄλλαι μὲν καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, ἄλλαι δὲ μόνον ἐν συντάξει : **παρὰ τὴν θάλασσαν, παραθαλάσσιος, παραπλέω — μέχρι τοῦ θέρους.**

§ 259. 1) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, λέγονται **κύριαι** καὶ εἶναι 18, ἐξ μονοσύλλαβοι καὶ δώδεκα δισύλλαβοι : εἰς, ἐν, ἐξ, ἡ ἐκ, πρὸ, πρὸς, σὺν — ἀνά, διά, κατά, μετά, παρὰ, ἀντί, ἀμφί, ἐπί, περί, ἀπό, ὑπό, ὑπὲρ (βλ. § 30, Σημ., § 33, 6 καὶ § 37, 6).

2) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, λέγονται **καταχρηστικαί** καὶ εἶναι 9 : α') ἄχρι, μέχρι, ἄνευ, χωρὶς, πλὴν, ἐνεκα ἢ ἐνεκεν, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ γενικῆς, καὶ β') ὡς, νή, μά, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς.

3. Σύνδεσμοι

§ 260. Σύνδεσμοι λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν αἱ πλεῖστα ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται, ἵνα συνδέουσι λέξεις ἢ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας: Πλάτων **τε καὶ** Ἀριστοτέλης. Χαίρω **ὅτι** εὐδοκίμεις.

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι

- 1) **συμπλεκτικοί**: *τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.*
- 2) **διαζευκτικοί**: *ἢ, ἤτοι — ἢ, εἴτε — εἴτε, ἕάντε — ἕάντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε.*
- 3) **ἀντιθετικοί**: *μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά, μὴν, ἀλλὰ μὴν, εἰ καί, καίτοι, καίπερ, καὶ μὴν.*
- 4) **αἰτιολογικοί**: *γάρ, ὅτι, ὥς, διότι, ἐπεί, ἐπειδή.*
- 5) **τελικοί**: *ἵνα, ὅπως, ὥς.*
- 6) **συμπερασματικοί**: *ἄρα, δή, οὖν, τοίνυν, ὥς, οὐκουν, οὐκοῦν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, ὥστε.*
- 7) **χρονικοί**: *ὥς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἤνικα, πρὶν.*
- 8) **εἰδικοί**: *ὅτι, ὥς.*
- 9) **ὑποθετικοί**: *εἰ, ἐάν, ἄν, ἦν.*

4. Ἐπιφωνήματα

§ 261. Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ψυχικόν τι πάθημα, ὥς ἔκρηξιν χαρᾶς, λύπης, θαυμασμοῦ, ἀγανακτήσεως κτλ.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) **γελαστικά**: *ᾄ-ᾄ-ᾄ.*
- 2) **θαυμαστικά**: *ᾗ, ᾧ, βαβαί, παπαῖ!*
- 3) **θειαστικά** (ἤτοι δηλοῦντα ἐνθουσιασμόν) : *εὐοῖ.*
- 4) **σχετλιαστικά** (ἤτοι δηλοῦντα σφοδρὰν λύπην ἢ ἀναγκαστικόν) : *παπαῖ, οὐαῖ, οἴμοι, φεῦ, ἰώ, ἰού!*
- 5) **κλητικόν**: *ὦ* (βλ. § 42, Σημ.).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ *

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

§ 262. Αἱ πλεῖσται λέξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις διὰ **παραγωγῆς** ἢ διὰ **συνθέσεως**. Πρβλ. *γράφ-ω*, *γραφ-εύς*, *γραφ-ή*, *γραμ-μή*, *γράμ-μα*, *γραμματ-εύς*, *γραμματεῦ-ω* — (βιβλίον, πωλῶ) *βιβλιοπώλης* — (πρῶτος ἀγωνιστής) *πρωταγωνιστής*.

1) Λέξις, ἡ ὁποία δὲν προέρχεται ἀπὸ ἄλλην λέξιν, ἀλλὰ σχηματίζεται (ἀπὸ κάποιαν ρίζαν, ἤτοι) ἀπὸ **ἐν ἀρχικὸν θέμα** μὲ τὴν προσθήκην ἀμέσως εἰς αὐτὸ καταλήξεως μόνον, λέγεται **πρωτότυπος** ἢ **ἀπλῆ** λέξις : (θ. γραφ-) *γράφ-ω*, (πολί-) *πόλι-ς*.

2) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ μίαν ἄλλην λέξιν μὲ τὴν προσθήκην εἰς τὸ θέμα αὐτῆς ἐνὸς παραγωγικοῦ προσφύματος, λέγεται **παράγωγος** : (φύσι-ς) *φυσι-κό-ς*, (ἰά-ομαι, ἰῶμαι) *ια-τρό-ς*.

3) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ **δύο** ἄλλας λέξεις πρωτοτύπους ἢ παραγώγους μὲ τὴν ἔνωσιν τῶν θεμάτων αὐτῶν, λέγεται **σύνθετος** : (ναῦ-ς, πῆγ-νυμι) *ναυ-πηγ-ός*, (λόγο-ς, γράφ-ω) *λογο-γράφ-ος*.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εἰς μίαν σειρὰν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἐτυμολογικῶς λέξεων δύναται νὰ εἶναι παράγωγος ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην καὶ πρωτότυπος ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην. Πρβλ. *πόλι-ς*, (ἐκ ταύτης) *πολί-της*, (ἐκ ταύτης) *πολιτ-ικὸς* καὶ *πολιτ-εύω*, (ἐκ ταύτης) *πολίτευ-μα*.

§ 263. Κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν κανονικῶς λαμβάνονται θέματα λέξεων καὶ οὐχὶ ἀκέραιαι λέξεις Πρβλ. (πόλι-ς) **πολί-της**, (λόγο-ς, γράφ-ω) **λογο-γρά-φος**.

* Ἔτυμος = ἀληθής, βέβαιος, πραγματικός. Ἐτυμολογία δὲ λέγεται ἡ ἀνάλυσις λέξεως εἰς τὰ συστατικά της μέρη καὶ ἡ εὑρεσις τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας αὐτῆς.

Α' Π Α Ρ Α Γ Ω Γ Η

Γενική προεισαγωγική παρατήρησις

§ 264. 1) Κατὰ τὴν παραγωγὴν τὰ θέματα τῶν πρωτοτύπων λέξεων σπανίως μένουσιν ἀκέραια καὶ ἀμετάβλητα, συνήθως δὲ ἀποβάλλουσι ἓνα ἢ περισσοτέρους ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων αὐτῶν, ὑφίστανται ποιοτικὴν μεταβολὴν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ἢ ἄλλας μεταβολὰς (§ 32 κ. ἐ.). Πρὸ βλ. ὦρα (θ. ὦρα-), ὠραῖος (ἐκ τοῦ ὠρά-ιος), ἀλλὰ ὦρ-ιμος — τέλος (θ. τελεσ-, πρὸ βλ. τελεσ-φόρος), τέλειος (ἐκ τοῦ τέλεσ-ιος, τέλε-ιος), ἀλλὰ τελ-ικὸς — φρῆν (θ. φρην-, φρεν-), φρον-έω.

2) Αἱ πλεῖσται παραγωγικαὶ καταλήξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας καταλήξεις διὰ τῆς ἐνώσεως μετὰ τινος ἢ μετὰ τινων ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν στοιχείων δύο ὁμοειδῶν καταλήξεων. Πρὸ βλ. βασιλευ-ς — βασιλευ-ω, ιδιωτ-ης — ιδιωτ-εύω, πίναξ (πίνακ-ος) — πίνακ-ις (πίνακ-ιδ-ος) — πίνακ-ιδ-ιον.

1. Παράγωγα ῥήματα

α') Ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων)

§ 265. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ὀνομάτων ἔχουσιν ποικίλας σημασίας, συνήθως δὲ σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ γίνεσθαι ἢ ἔχει ἢ παρέχει ἢ ποιεῖ, τὸ δηλοῦν τὸ πρωτότυπον.

1) Ἀρχικὴ παραγωγικὴ κατάληξις εἶναι -ιω: τιμή (θ. τιμα-, τιμά-ιω), τιμάω-ω· ἀνία (ἀνια-, ἀνιά-ιω), ἀνιάω-ω· ὀφθαλμία (ὀφθαλμιά-ιω), ὀφθαλμιάω-ω· πόνος (θ. πονε-, πονέ-ιω), πονέω-ω· δοῦλος (θ. δουλο-, δουλό-ιω), δουλόω-ω· βασιλεὺς (βασιλεύ-ιω), βασιλεύ-ω· φύλαξ (φυλάκ-ιω) φυλάσσω· παῖς (παῖδ-ιω), παίζω· ἐλπίς (ἐλπίδ-ιω), ἐλπίζω· μέλας (μελάν-ιω), μελαίνω· καθαρὸς (καθάρ-ιω), καθαίρω (βλ. § 33 κ. ἐ.).

2) Ἀπὸ παραδείγματα ὡς τὰ προηγούμενα προήλθον αἱ παραγωγικαὶ καταλήξεις -άω, -ιάω, -έω, -όω, -εύω, -ζω, -άζω, -ίζω, -νω, -αίνω, -ύνω, -αίρω κτλ. (βλ. § 264, 2) : σφριγος — σφριγ-άω-ω (= ἔχω σφριγος), ἐρυθρὸς — ἐρυθρ-ιάω-ω (= γίνομαι ἐρυθρὸς), εὐδαίμων — εὐδαιμον-έω-ω (= εἶμαι εὐδαίμων), πλήρης — πληρ-όω-ω (= ποιῶ πλήρης), δοῦλος — δουλ-εύω (= εἶμαι δοῦλος), δόξα — δοξα-ζω (= παρέχω δόξαν), ἡσυχος — ἡσυχ-άζω, φενάκη — φενακ-ίζω,

ὑστερος — ὑστερ-ίζω, ἡδὺς — ἡδύ-νω, ὑγιής — ὑγι-αίνω, χαλεπός — χα-
λεπ-αίνω, λαμπρός — λαμπρ-ύνω, μέγας — μεγαλ-ύνω, μῆκος — μηκ-ύνω,
μέγας — μεγ-αίρω κτλ.

Σ η μ ε ί σ ι ς 1. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα κύρια ἢ ἔθνικα ἢ ἀπὸ
ὀνόματα ζῶων μετὰ τὴν κατάληξιν **-άζω** ἢ συνηθέστερον **-ίζω**, σημαίνουν συνήθως
ὅτι τὸ ὑποκείμενον μιμεῖται ἢ ἀκολουθεῖ τὰ φρονήματα ἐκείνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ
τὸ πρωτότυπον: Βοιωτός — βοιωτ-ιάζω (= μιμοῦμαι τὰ ἤθη ἢ τὴν γλῶσσαν
τῶν Βοιωτῶν), Φίλιππος — φιλιππ-ίζω (= ἀκολουθῶ τὰ πολιτικά φρονήματα
τοῦ Φιλίππου), πύθης — πυθ-ίζω (πρβλ. παπαγάλος — παπαγαλ-ίζω =
μιμῶ σάν παπαγάλος).

Σ η μ ε ί σ ι ς 2. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα μετὰ τὴν κατάληξιν **-άω**
ἢ **-ιάω** σημαίνουν συνήθως ἔφεσιν, ἤτοι σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον
δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ **πάθησιν**: θάνατος — θανατ-άω (= ἐπιθυμῶ σφοδρῶς
τὸν θάνατον), στρατηγός — στρατηγ-ιάω, λίθος — λιθι-άω (= πάσχω ἀπὸ λιθια-
σιν), σπλῆν — σπλην-ιάω.

β') Ἐκ ῥημάτων

§ 266. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων ῥημάτων εἶναι

1) **ἐναρκτικά**, ἤτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον **ἀρχίζει** νὰ
κάμνη ἢ νὰ πάσχη ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· κατάληξις
αὐτῶν εἶναι **-σκω**: γηράω-ῶ — γηρά-σκω, ἡβίαω-ῶ — ἡβία-σκω (=
ἀρχίζω νὰ γίνωμαι ἐφηβος).

2) **θαμιστικά**, ἤτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ
(**θαμά**, ἤτοι) συχνὰ καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ
τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-άζω**, **-ίζω**, **-ύζω**:
στένω — στεν-άζω, αἰτῶ — αἰτ-ίζω (= αἰτῶ συχνὰ καὶ πολὺ), ἔρω
ἔρω-ύζω.

3) **ἐφετικά**, ἤτοι σημαίνουν ἔφεσιν, δηλαδὴ σφοδρὰν ἐπιθυμίαν
πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι
-ιάω ἢ **-είω** καὶ προσαρτᾶται εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τοῦ μέλλοντος
τοῦ πρωτοτύπου: κλαίω — (κλαύσ-ομαι) κλαυσ-ιάω-ῶ, τυραννῶ
(τυραννήσ-ω) τυραννησ-είω (ἐπιθυμῶ νὰ τυραννήσω, ἤτοι νὰ γίνω
τύραννος). Πρβλ. § 265, 2, Σημ. 2.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων

§ 267. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημά-
των σημαίνουν συνήθως, ὅτι τὸ ὑποκείμενον **εἶναι** ἢ **ποιεῖ** ἐκεῖνο,

τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ζω** (**-άζω**, **-ίζω**, **-ύζω**)· **δίχα** — **διχά-ζω**, **ἀλαλά** — **ἀλαλά-ζω**, **ἐγγὺς** — **ἐγγ-ίζω**, **ἐλελεῦ** — **ἐλελ-ίζω**, **γρῦ** — **γρῦ-ζω** (πρβλ. νῦν : **γαῦ**, **γαῦ** — **γαυγίζω**, **τσακ** — **τσακίζω**).

2. Παράγωγα οὐσιαστικά

α') Ἐκ ῥημάτων

§ 268. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων σημαίνουν

1) τὸ **ἐνεργεῖν** πρόσωπον· συνήθεις κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-εὺς**, **-ός**, **-της**, **-τήρ**, **-τωρ**· (θηλυκά τῶν εἰς **-της**, **-τήρ**, **-τωρ** σχη-
ματίζονται μὲ τὰς κατάληξεις **-τις**, **-τειρα**, **-τρια**, **-τρίς**) : **γράφω** —
γραφ-εὺς, **νέμω** — **νομ-εὺς**, **πέμπω** — **πομπ-ός**, **τρέφω** — **τροφ-ός**,
ποιέω — **ποιη-τής** (ποιή-τρια), **πρόφημι** — **προφήτης** (προφῆ-τις),
αἰδέω — **αἰλη-τής** (αἰλη-τρίς), **καλέω** — **κλη-τήρ**, **σώζω** — **σω-τήρ**
(σώ-τειρα), **συλλαμβάνω** — **συλ-λήπ-τωρ** (συλ-λήπ-τρια).

Σημείωσις. Παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικά εἰς **-τήρ**, τὰ ὁποῖα
δηλοῦν τὸ ἐνεργεῖν πρόσωπον, ὀλίγα εἶναι εὐχρηστα εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς,
ὡς **κλητήρ**, **μνηστήρ**, **σωτήρ**. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἰς τοὺς ἐφημέρους συγγραφεῖς
τὰ τοιαῦτα παράγωγα εἰς **-τήρ** δηλοῦν τὸ ὄργανον : **ζώνημι** — **ζωσ-τήρ**, **καίω** —
και-τήρ, **νίπτω** (ἤ νίζω) — **νιπ-τήρ** κτλ.

2) τὴν **ἐνέργειαν**· συνήθεις κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-α**, **-η**, **-ος**
(γεν. **-ου**), **-ία** (**-εία**), **-μός**, **-σις**, **-σία** : **φθεῖρω** (θ. φθερ-) — **φθορ-ά**,
τρέπω — **τροπ-ή**, **ἀμείβω** — **ἀμοιβ-ή**, **λέγω** — **λόγ-ος**, **μαίνομαι** (θ.
μαν-) — **μαν-ία**, **βασιλεύω** — **βασιλεία**, **κολακεύω** — **κολακεία**, **δύρο-**
μαι — **όδυρ-μός**, **λύω** — **λύ-σις**, **πράττω** — (πρᾶγ-σις) **πρᾶξις**, **θύω** —
θυ-σία.

3) τὸ **ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας**· συνήθεις κατάληξις αὐτῶν
εἶναι **-μα**, **-μή**, **-ος** (γεν. **-ους**) : **ποιέω** — **ποίη-μα**, **γράφω** — **γράμ-μα**,
γροαμ-μή, **γιγνώσκω** — **γνώ-μη**, **ψεύδομαι** — **ψευδ-ος**.

4) τὸ **ὄργανον**· συνήθεις κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-τρον**, **-θρον** :
ἀρόω, **-ῶ** — **ἄρο-τρον**, **πλήττω** (θ. πληγ-) — **πλήκ-τρον**, **κλείω** —
κλει-θρον.

5) τὸν **τόπον**· συνήθεις κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-τήριον**, **-τρον**,
-θρον : **βουλεύομαι** — **βουλευ-τήριον**, **δικάζω** (θ. δικαδ-) — **δικασ-τή-**
ριον, **θεάομαι**, **-ῶμαι** — **θέατρον**, **βαίνω** (θ. βα-) — **βά-θρον**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ ὄργανον σημαίνουν καὶ μερικὰ ἐκ τῶν εἰς **-εὺς**: σφάττω — σφαγ-εὺς (= τὸ ξίφος), τέμνω — τομ-εὺς (= σκυτοτομικὸν ὄργανον, τὸ κοπίδι).

Μερικὰ δὲ ἐκ τῶν εἰς **-τρον**, ἰδίᾳ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σημαίνουν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν σχετικὴν ἐνέργειαν: λύω — τὰ λύ-τρα, διδάσκω — τὰ δίδακ-τρα, τρέφω (θ. θρεφ.) — τὰ θρέπ-τρα (= ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν τροφήν).

β') 'Εξ ἐπιθέτων

§ 269. Τὰ οὐσιαστικὰ ἐν γένει τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων εἶναι ἀφηρημένα (βλ. § 43, 2). Συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ιά, -ιά, (-ειά, -οιά), -ος** (γεν. **-ους**), **-σύνη, -οσύνη, -της** (γεν. **-τητος**) ἢ **-τῆς** (γεν. **-τῆτος**): σοφός — σοφ-ία, κακός — κακ-ία, ἀληθής (θ. ἀληθεσ-, ἀλήθεσ-ια, ἀλήθε-ια) — ἀλήθεια, εὔνοος (εὔνο-ια) — εὔνοια, εὐρύς — εὐρ-ος, δίκαιος — δικαιο-σύνη, σώφρων — σωφρ-οσύνη, κέρδος — κερδ-οσύνη, ἱερός — ἱερω-σύνη, ταχύς — ταχύ-της (ταχύ-τητος) ἢ ταχυ-τῆς (ταχυ-τῆτος).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικὰ τῶν ἐπιθέτων βοηθός καὶ ἐνεργός εἶναι βοήθεια, ἐνέργεια (ὅπως ἀλήθεια). Ἀντιθέτως δὲ τοῦ ἐπιθέτου ἀμαθής παράγωγον οὐσιαστικὸν εἶναι ἀμαθία (ὅπως σοφία). Τῶν δὲ ἐπιθέτων ἀγαθός, καλός, ῥῆδιος οὐσιαστικὰ εἶναι ἡ ἀρετή, ἡ καλλονὴ ἢ τὸ κάλλος, ἡ ῥαστώνη (πρβλ. ὑπερθ. ῥᾶστος, § 141).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Μερικῶν ἐπιθέτων τὸ ἀφηρημένον οὐσιαστικὸν γίνεται ἀπὸ τὸ θηλυκὸν αὐτῶν, ὅπως εἶναι ἢ μὲ ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου: αἴτιος (αἰτία) ἢ αἰτία, ἀξιος (ἀξία) — ἡ ἀξία, ἀνδρείος (ἀνδρεία) — ἡ ἀνδρεία, ἐχθρός (ἐχθρά) — ἡ ἐχθρα. Πρβλ. νῦν: θερμός, θερμῆ — ἡ θερμῆ, ζεστός, ζεστή — ἡ ζεστή. Παρομοίως δὲ παράγονται οὐσιαστικὰ ἐν γένει καὶ ἀπὸ μετοχᾶς διὰ καταβιβασμοῦ τοῦ τόνου: (ἀκούμαι) ἀκούμενος — Ἀκουμένος, (ἐδεξάμην, δεξάμενος) δεξαμένη — δεξαμένη.

γ') 'Εξ οὐσιαστικῶν

§ 270. Τὰ οὐσιαστικὰ τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν εἶναι

1) **παρώνυμα**, ἧτοι ὀνόματα παράγωγα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπλῶς τὸν ἔχοντα σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς αὐτό· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-εὺς** (θηλ. **-εια**), **-της** (θηλ. **-τις**), **-έτης, -ίτης, -ώτης, -ιώτης**: ἵππος — ἵπ-εὺς, ἱερὸν — ἱερ-εὺς (ἱέρ-εια), δῆμος — δημό-της, πόλις — πολί-της (πολίτις), φυλὴ — φυλ-έτης, ὄπλον — ὄπλ-ίτης, θίασος — θιασ-ώτης, στρατιὰ — στρατιώτης (πρβλ. § 268, 1).

2) **ὕποκοριστικά**, ἤτοι παριστάνουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον, ὡς **μικρόν**, εἴτε διότι τοῦτο ὄντως εἶναι μικρὸν εἴτε χάριν θωπείας ἢ σκώμματος ἢ καταφρονήσεως· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-άριον, -ιον, -ίδιον, -ίς** (γεν. **-ίδος**), **-σκος, -ίσκος, -ίσκη, -ύδριον, -ύλλιον**: **παῖς** — **παιδ-άριον, ῥύαξ** — **ῥυάκ-ιον, θυγάτηρ** — **θυγάτρ-ιον, πίναξ** — **πινάκ-ιον, πινακίς** — **πινακίδ-ιον, ξίφος** — **ξίφ-ίδιον, πύλη** — **πυλ-ίς, νεανίας** — **νεανί-σκος, οἶκος** — **οἰκ-ίσκος, παῖς** — **παιδ-ίσκη, νέφος** — **νεφ-ύδριον, δένδρον** — **δενδρ-ύλλιον** (πρβλ. νῦν: **παιδ-άκι, ἀνθρωπ-άκος, πορτ-ούλα** κτλ.)

Σημείωσις. Μερικῶν ὑποκοριστικῶν ἀπεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἔννοια τῆς μικρότητος: **βιβλίον** (= βιβλός), **θηρίον** (= θήρ).

3) **μεγεθυντικά**, ἤτοι παριστάνουν, ὅτι κάποιος ἔχει μέγα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ίας, -ων**: **μέτωπον** — **μετωπ-ίας, γαστήρ** — **γαστρ-ων, χεῖλος** — **χεῖλ-ων** (πρβλ. νῦν: **κεφάλ-ας, δοντ-ᾶς, κοιλ-αρᾶς** κτλ.)·

4) **τοπικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν τόπον, ὅπου διαμένει ἢ ἐρᾷ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ιον, -εῖον**: **στρατηγός** — **στρατηγ-ιον** (νῦν **στρατηγ-εῖον**), **ἔμπορος** — **ἐμπόρ-ιον** (= ἐμπορικὸς λιμὴν), **χαλκὸς** (χαλκῆς, χαλκέ-ιον) — **χαλκεῖον, ἱατρός** — **ιατρ-εῖον, διδάσκαλος** — **διδασκαλ-εῖον** (= οἰκία διδασκάλου, σχολεῖον)·

5) **περιεκτικά**, ἤτοι σημαίνουν τόπον, ὃ ὁποῖος περιέχει πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δηλοῦ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ών, -ιά, -ωνιά**: **ἐλαία** — **ἐλαι-ών, ὄρις** — **ὄριθ-ών, μύρμηξ** — **μυρμηκ-ιά, ῥόδον** — **ῥοδ-ών καὶ ῥοδ-ωνιά**: οὕτω καὶ **στρατός** — **στρατ-ιά**·

6) **πατρωνυμικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δηλοῦ τὸ πρωτότυπον (ὄνομα πατρὸς ἢ μητρὸς ἢ προγόνου τινός)· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-δης, -άδης, -ιάδης, -ίδης (-είδης), -ίων** (θηλ. **-άς**, γεν. **-άδος, -ίς**, γεν. **-ίδος**): **Βούτης** — **Βουτά-δης, Βορέας** — **Βορεά-δης, Ἀσκληπιός** — **Ἀσκληπι-άδης, Πέλοψ** — **Πελοπ-ίδης, Ἀτρεὺς** — **Ἀτρεΐδης, Ἡρακλῆς** — **Ἡρακλειδης, Λητώ** — **Λητοΐδης, Κρόνος** — **Κρον-ίων, Θεστίος** — **Θεστι-άς** (Θεστι-άδος), **Δαναός** — **Δανα-ίς** (Δανα-ίδος) (πρβλ. νῦν **κατάληξιν -πουλλός, -πουλλο**, π.χ. τὸ ἀρχοντόπουλλο)·

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Μὲ τὰ πατρωνυμικά ἔχουν σχέσιν καὶ τὰ ὀνόματα τὰ παραγόμενα ἐκ συγγενικῶν ὀνομάτων μὲ τὰς καταλήξεις **-αδοῦς, -αδῆ, -ιδουῶς, -ιδῆ**: ἀνεψι-αδοῦς (= υἱὸς ἀνεψιῦ ἢ ἀνεψιάς, ἤτοι ἐξαδέλφου ἢ ἐξαδέλφης), ἀνεψι-ιαδῆ — ἀδελφ-ιδουῶς, ἀδελφ-ιδῆ (= κόρη ἀδερφοῦ ἢ ἀδερφῆς).

7) **γονεωνυμικά**, ἤτοι σημαίνουν νεογνὸν ζώου ἢ μικρὸν κατὰ τὴν ἡλικίαν ζῶον εἶδους τινός· κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ιδεῦς**: ἀετός — ἀετ-ιδεῦς, λύκος — λυκ-ιδεῦς, λαγῶς — λαγ-ιδεῦς· μερικῶν ὅμως ζώων τὸ νεογνὸν δηλοῦται συνήθως μὲ ἰδιαίτερον ὄνομα, ὡς ἀμνός (= τὸ νεογνὸν τοῦ προβάτου, ἀρνάκι), δέλφαξ (= χοίριδιον), ἔριφος (= κατσικάκι), μύσχος (= μοσχάρι), νεβρός (= ἐλαφάκι), νεοσσός (= πουλάκι), πῶλος (= ἀλογάκι ἢ γαϊδουράκι· πρβλ. πουλάρι), σκύλαξ (= σκυλάκι), σκύμνος (= λεονταράκι).

8) **ἔθνικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν καταγόμενον ἐκ τινος χώρας ἢ πόλεως ἢ τόπου ἐν γένει, τὸν ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ιος** (θῆλ. **-ία**), **-εὺς** (θῆλ. **-ίς**), **-νός, -ηνός, -ῖνος, -της** (θῆλ. **-τις**), **-άτης, -ιάτης, -ήτης, -ίτης, -ώτης**: Κόρινθος — Κορινθ-ιος (Κορινθ-ία), Μέγαρα — Μεγαρο-εὺς (Μεγαρο-ίς), Ἀσία — Ἀσια-νός, Λάμψακος — Λαμψακ-ηνός, Τάρας — Ταραντ-ῖνος, Τεγέα — Τεγεά-της (Τεγεᾶ-τις), Γύθειον — Γυθε-άτης, Κρότιον — Κροτων-ιάτης, Αἴγινα — Αἰγινή-της, Ἴος — Ἰ-ήτης, Στάγιρα — Σταγυρ-ίτης, Σικελία — Σικελι-ώτης, Λαύρειον — Λαυρε-ώτης. Κατὰ ταῦτα καὶ ἠπειρος — ἠπειρ-ώτης, νῆσος — νησ-ιώτης.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τῶν παραγωγικῶν καταλήξεως **-ιον, -ίδιον, -ιος, -ίδης** τὸ **ι**, ἐὰν μὲν προηγῆται βραχὺ φωνῆεν, κανονικῶς συναϊρεῖται μὲ αὐτό, ἐὰν δὲ προηγῆται μακρὸν φωνῆεν, υπογράφεται ὑπ' αὐτό: χαλκεὺς (θ. χαλκε-) χαλκείον, λέξις (θ. λέξε-) λεξειδίον, βοῦς (θ. βο-) βοῖδιον, Ἄτρεὺς (θ. Ἄτρε-) Ἄτρείδης, Λητώ (θ. Λητο-) Λητοῖδης, Χίος (θ. Χί-, ὁ Χι-ῖος) Χίος, Λάρισα (θ. Λάρισα-) Λαρισιαῖος, Ἄργος (θ. Ἄργεο-) Ἀργεῖος, γραῦς (θ. γρα-) γραδίον, λαγῶς (θ. λαγω-) λαγῶδιον, Κῶς (θ. Κω-) Κῶφος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Εἰς τὰ εἰς **-ος** οὐδέτερα τριτόκλιτα μετὰ τὴν προσθήκην τῆς ὑποκοριστικῆς καταλήξεως **-ίδιον** ἀποβάλλεται ὄχι μόνον ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος **σ**, ἀλλὰ καὶ τὸ **ε** πρὸ αὐτοῦ: ξίφος (θ. ξιφεσ-) ξιφ-ίδιον, σκαφος (θ. σκαφεσ-) σκαφ-ίδιον, (ὄξος — ὄξε-ίδιον = ξίδι).

3. Παράγωγα επίθετα

α') Ἐκ ῥημάτων

§ 271. Ἐπίθετα ἐκ ῥημάτων παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-τος** καὶ **-τέος** (κυρίως **ῥηματικά επί-**

θετα)· ἐκ τούτων

α') τὰ εἰς **-τος** σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δύναται ἢ εἶναι ἄξιος νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω — γραπ-τός (= γεγραμμένος), μεί-γνυμι — μεικ-τός (= μεμειγμένος), ἀλίσκομαι — ἀλω-τός (= ὁ δυνάμενος νὰ ἀλωθῇ), βαίνω — βα-τός, ἄβα-τος (= ὁ δυνάμενος ἢ μὴ δυνάμενος νὰ πατηθῇ), ἐπαινῶ — ἐπαινε-τός, θαυμάζω — θαυμασ-τός (= ἄξιος νὰ ἐπαινῆται — νὰ θαυμάζεται).

β') τὰ εἰς **-τέος** σημαίνουν ὅτι ὀφείλει τις νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω = γραπ-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ γραφῇ), διαβαίνω — διαβα-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ διαβῆθῃ). Πρβλ. τὸ ἐνοίκιον προ-πληρω-τέον· ἀφαιρε-τέος, πολλαπλασιασ-τέος, διαίρε-τέος κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-άς, -ής, -ός, -νός, -ανός, -ρός, -ερός**· ταῦτα σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος : φεύγω (θ. φυγ-) — φυ-γός (= ὁ φεύγων), μείγνυμι (θ. μιγ-) — μιγ-άς (= ὁ μεμειγμένος), ἀμύγω — ἀμυγ-ής (= ὁ μὴ μεμειγμένος), λείπομαι — λοιπ-ός (= ὁ ὑπολειπόμενος), στίλβω — στιλπ-νός (= ὁ λείπομαι — λοιπ-ός (= ὁ ὑπολειπόμενος), στίλβω — στιλπ-νός (= ὁ κалῶς στέγων, ἦτοι καλύπτων), στέγω — στεγ-ανός (= ὁ καλῶς στέγων, ἦτοι καλύπτων), λάμπω — λαμπ-ρός, θάλλω — θαλ-ερός, μαινώ (θ. μιαν-) — μα-ρός· ταῦ-

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-ικός, -τικός, -ιμος, -μων, -τήριος**· ταῦτα σημειοῦν ἰκανότητα ἢ ἐπιτηδεύματα ἢ κλίσεις πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : ἄρχω — ἀρχ-ικός (= ἰκανὸς νὰ ἀρχῇ), ἀμύνομαι — ἀμυν-τικός (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἀμύνεσθαι), ἐρίζω (θ. ἐριδ-) — ἐρισ-τικός (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ ἐρίζειν), ὠφελῶ — ὠφέλ-ιμος, μάχομαι — μάχ-ιμος (= ἰκανὸς νὰ μάχεται), φρονῶ — φρον-ιμος, νοέω-ῶ — νοή-μων (= ἐπιτήδειος εἰς τὸ νὰ νοῆ), ἐλεέω-ῶ — ἐλεή-μων (= ὁ ἐλεῖ), ἐπιλανθάνομαι (θ. ἐπιληθ-) — ἐπιλήσ-μων, σώζω (θ. σω-) — σωτήριος (= ὁ ἰκανὸς νὰ σώζῃ).

β') Ἐξ ὀνομάτων

§ 272. Ἐπίθετα ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ σπανίως ἐπιθέ-των) παράγονται

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος** (**-αιος, -ειος, -οιος, -ῶος**), **-κός** (**-ικός, -ακός**)· ταῦτα σημαίνουν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀνήκει ἢ ἔχει σχέσηιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : οὐρανός — οὐράνιος, ἀγορά (ἀγορά-ιος) — ἀγοραῖος, κῆπος — κηπ-αῖος, χέρος — χερσαῖος, οἶκος (θ. οἰκε-, οἰκέ-ιος) — οἰκειός, ἵππος — ἵππειος, βασιλεὺς (βασίλε-ιος) — βασιλείος (= τοῦ βασιλέως), Κίμων — Κιμών-ειος, γέλω (θ. γελο (σ-), γελό-ιος) — γελοῖος, ἦρος — (ἡρώ-ιος) — ἡρώος, πάππος — παππ-ῶος, φύσι-ς — φυσι-κός, πανήγυρι-ς, πανηγυρι-κός, λίβυς — λιβυ-κός, θῆλυ-ς — θηλυ-κός, Ἀθηναῖος — Ἀθηναῖ-κός, Ῥόδιος — Ῥοδ-ιακός (= τῶν Ῥοδίων).

Σημείωσις. Εἰς **-ειος** (καὶ ἔχι εἰς **-ιος**) κανονικῶς λήγουν τὰ ἐπίθετα, τὰ ὅποια παράγονται ἀπὸ ὀνόματα προσώπων ἢ ζώων: Ὀμηρος — Ὀμήρ-ειος, Πυθαγόρας — Πυθαγόρ-ειος, ὄνος — ὄν-ειος, κύκνος — κύκν-ειος, βοῦς (βο-ός) — βό-ειος κτλ.

2) με τὰς καταλήξεις **-εος** (**-οῦς**), **-ινος**· ταῦτα σημαίνουν ὕλην ἢ (σπανίως) χρῶμα : ἄργυρος — (ἀργύρεος) ἄργυροῦς, χρυσός — (χρύσεος) χρυσοῦς, κύανος — (κυάνεος) κυανοῦς, λίθος — λίθινος·

3) με τὰς καταλήξεις **-μος, -ιμος**· ταῦτα σημαίνουν τὸν κατάλληλον πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : καῦσις — καῦσι-μος (= κατάλληλος πρὸς καῦσιν), χρῆσις — χρῆσι-μος, ἐδωδῆ — ἐδωδ-ιμος (= φαγώσιμος), πένθος — πένθ-ιμος·

4) με τὰς καταλήξεις **-εις** (γεν. **-εντος**), **-όεις, -νός, -εινός, -λός, -ηλός, -λέος, -ρός, -αρός, -ερός, -ηρός, -ώδης**· ταῦτα σημαίνουν πλησμονήν, ἤτοι ἀφθονίαν ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : χάρις — χαρί-εις (= πλήρης χάριτος), ἀστὴρ — ἀστερ-όεις, ἰχθὺς — ἰχθυ-όεις, σκότος (θ. σκοτεσ-, σκοτεσ-νός, σκοτεν-νός =) σκοτεινός, φῶς — φωτ-εινός (πρβλ. § 36, 3), δέος (θ. δεεσ-) — δει-λός, παχὺς — παχυ-λός, φειδῶ — φειδω-λός, ἀπάτη — ἀπατη-λός, ὕψος — ὕψ-ηλός, δίψα — διψα-λέος, ψώρα — ψωρα-λέος, ἀνία — ἀνια-ρός, ἰσχύς — ἰσχυ-ρός, φθόνος — φθονε-ρός, λίπος — λιπ-αρός, σκιά — σκι-ερός, λύπη — λυπη-ρός, ὄγκος — ὄγκ-ηρός, ἄνθος — ἀνθ-ηρός, ἀφρός — ἀφρ-ώδης (= πλήρης ἀφροῦ)·

Σημείωσις. Τὰ εἰς **-ώδης** σημαίνουν πολλὰκίς ὁμοιότητα ἢ ἔκεινον, ὁ ὁποῖος ἀρμόζει εἰς ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : γάλα — γαλακτ-ώδης (= γαλακτο-ειδής), σφῆξ — σφηκ-ώδης (= σφηκτο-ειδής), παιδάριον — παιδαρι-ώδης (= ἀρμόζων εἰς παιδάριον).

5) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ιαῖος, -ήσιος, -ινός, -ερινός**. ταῦτα σημαίνουν μέτρον ἢ χρόνον: πῆχυς — πηχυ-αῖος (= ἔχων μῆκος ἐνός πῆχεως), στάδιον — σταδι-αῖος, πλέθρον — πλεθρ-ιαῖος, σπιθαμῆ — σπιθαμ-ιαῖος, ἔτος — ἐτ-ήσιος, ἡμέρα — ἡμερ-ινός, ἔαρ — ἔαρ-ινός, θέρος — θερ-ινός, φθινόπωρον — φθινοπωρ-ινός, μεσημβρία — μεσημβρ-ινός, νύξ — νυκτ-ερινός, χειμὼν — χειμ-ερινός.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων

§ 273. Ἐξ ἐπιρρημάτων (ἰδίως τοπικῶν καὶ χρονικῶν) παράγονται ἐπίθετα

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος, -ιμος, -νός, -ινός**: πρόσθεν — πρόσθ-ιος, ὀπισθεν — ὀπίσθ-ιος, ὄψῃ — ὄψ-ιος καὶ ὄψ-ιμος, πρῶ ἢ πρῶϊ — πρῶ-ιος ἢ πρῶος καὶ πρῶ-ιμος, πέρυσι — περυσι-νός, χθὲς — χθες-ινός (βλ. καὶ § 145).

2) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ικός**: ῥάδην — ῥαγδ-αῖος, χύδην — χυδ-αῖος, καθόλου — καθολ-ικός.

4. Παράγωγα ἐπιρρήματα

§ 274. Ἐπιρρήματα παράγονται ἀπὸ πᾶν κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου ἢ ἀπὸ ἄλλα ἐπιρρήματα.

1) **Τοπικὰ** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις
α') **-ασι, -ησι, -οι, -θι** πρὸς δῆλωσιν στάσεως ἐν τόπῳ: Πλαταιαὶ — Πλαται-ᾶσι (= ἐν Πλαταιαῖς), Ἀθηναί — Ἀθῆν-ησι, Μέγαρα — Μεγαρ-οῖ, οἶκος — οἶκ-οι, ἄλλος — ἄλλο-θι, αὐτὸς — αὐτό-θι.

β') **-θεν, -οθεν, -ωθεν** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως ἀπὸ τόπου: οἶκος — οἶκο-θεν (= ἐκ τοῦ οἴκου), ἄλλος — ἄλλο-θεν, ἐκεῖ — ἐκεῖ-θεν, ἄνω — ἄνω-θεν, πᾶς — πάντ-οθεν, ἀμφοτέροι — ἀμφοτέρ-ωθεν.

γ') **-δε, -ζε, -σε** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως εἰς τόπον: Μέγαρα — Μεγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα), Ἀθηναί — (Ἀθήνας-δε) Ἀθῆνας-ζε, ἄλλος — ἄλλο-σε (= εἰς ἄλλο μέρος).

2) **Τροπικὰ** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις
α') **-ως, -ῶς**: δίκαιος — δικαί-ως, κακός — κακ-ῶς, βαρὺς — βαρέ-ως, εὐγενής — εὐγεν-ῶς, ἄλλος — ἄλλ-ως, ὁμολογούμενος — ὁμολογουμέν-ως, ἐσκευμένος — ἐσκευμέν-ως.
β') **-δην, -άδην, -ίνδην, -δόν, -ηδόν**: βαίνω (θ. βα-) — βά-

δην, μείγ-νυμι — μίγ-δην, τρέχω — τροχ-άδην, ἄριστος — ἀριστ-ίνδην, ἀγέλη — ἀγελη-δόν, ταῦρος — ταυρ-ηδόν.

γ') -ί, -εί, -τί: ἄμισθος — ἀμισθ-ί, ἐθέλων — ἐθελοντ-ί, πάνδημος — πανδήμ-εί, ἐλληνίζω — ἐλληνισ-τί, ὀνομάζω — ὀνομασ-τί.

δ') -ς: ἀναμείγ-νυμι (ἀναμίγ-ς) — ἀναμίξ, ἐναλλάσσω (ἐναλλ-άγ-ς) ἐναλλάξ.

3) Ποσοτικά ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις **-κίς, -άκίς**: ἐπτά — ἐπτά-κίς, δέκα — δεκά-κίς, μύριοι — μυριάκίς, πολὺς — πολλ-άκίς, πόσος — ποσ-άκίς (βλ. § 168).

4) Χρονικά ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὴν κατάληξιν **-τε**: ἄλλος — ἄλλο-τε, ἕκαστος — ἐκάστο-τε.

Β') ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 275. **Εἰσαγωγή.** Ἐκ τῶν δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουν μίαν ἄλλην λέξιν σύνθετον, ἐκείνη, ἣ ὁποῖα ἔχει τὴν πρῶτην θέσιν ἐν τῇ συνθέτῳ, λέγεται **πρῶτον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς, ἐκείνη δέ, ἣ ὁποῖα ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, λέγεται **δευτέρον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς. Π.χ. ἐν τῇ συνθέτῳ λέξει **ναυπηγός** ἡ λέξις **ναῦς** εἶναι **α'** συνθετικὸν (μέρος) αὐτῆς, ἡ δὲ λέξις **πήγνυμι** **β'** συνθετικόν ἐν τῇ συνθέτῳ **κατάγω** ἡ λέξις **κατά** εἶναι **α'** συνθετικὸν καὶ ἡ λέξις **ἄγω** **β'** συνθετικόν.

Ἐκαστον ἐκ τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν μιᾶς συνθέτου λέξεως δύναται νὰ εἶναι κλιτὸν ἢ ἄκλιτον: **φυγόπονος** (φεύγω, πόνος), **εὐγενής** (εὖ, γένος), **ὑπεράνω** (ὑπέρ, ἄνω).

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις

§ 276. 1) Πρωτοκλιτὸν ἢ δευτεροκλιτὸν ὀνόματος ὁ χαρακτήρ **α** ἢ **ο** τοῦ θέματος αὐτοῦ ὡς πρώτου συνθετικοῦ, ὅταν τὸ **β'** συνθετικὸν ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, κανονικῶς ἀποβάλλεται: (κιθάρα, θ. κιθαρα-, ὦδῆ) **κιθαρ-ωδός**, (ἵππος, θ. ἵππο-, ἄρχω) **ἵππ-αρχος**.

2) Τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ **β'** συνθετικοῦ, ὅταν εἶναι βραχύ, (**α, ε, ο**), κανονικῶς ἐκτείνεται (§ 32,6): (ἀ, ἀκέομαι) **ἀν-ήκεστος**, (ὑπό, ἀκούω) **ὑπῆ-κοος**, (στρατός, ἄγω) **στρατ-ηγός**, (λόχος, ἄγω) **λοχ-ᾶγός**, (ἄρμα, ἐλαύνω) **ἀρματ-ηλάτης**, (εὖ, ὄνομα) **εὐ-ώνυμος**.

Σημείωσις 1. Ἐν τῷ **β'** συνθετικῷ ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ **F** ἢ **σ**, τότε διατη-

ρεΐται τὸ τελικὸν α ἢ ο τοῦ θέματος τοῦ πρώτου συνθετικοῦ καὶ συνήθως συναϊρεΐται μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ : (θεός, εἶδος, Φεΐδος) θεο-ειδής, (θύρα, ὄράω, Φοράω — θυρα-ορός) θυρωρός, (κακός, ἔργον — κακό-εργός) κακοῦργος, (κλῆρος, ἔχω, σέχω — κληρό-οχος) κληροῦχος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Καὶ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ δὲν ἐκτείνεται, ἂν τὸ β' τοῦτο συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ F ἢ σ, ἢ ἂν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν αὐτοῦ εἶναι θέσει μακρόν (§ 11, 2) : (αἰχμή, ἄλωτός, Φαλίσκομαι) αἰχμ-άλωτος, (ἡνία, ἔχω, σέχω) ἡνίοχος, (ἄγχι, ἄλς, σάλς) ἀγγί-αλος, (ναῦς, ἀρχω) ναύ-αρχος (τὸ α τοῦ ἀρχω εἶναι θέσει μακρόν).

Αἱ λέξεις ὄλεθρος καὶ ὄροφος ὡς β' συνθετικά δὲν ἐκτείνουν τὸ ἀρκτικὸν ο, ὅταν ἢ πρὸ αὐτῶν συλλαβὴ εἶναι μακρά (φύσει ἢ θέσει) : δι-ώροφος, παν-ωλεθρία, ἀλλὰ χρῆσ-όροφος, ψῦχ-όλεθρος, ὑψ-όροφος (τὸ υ τῆς λέξεως ὕψος εἶναι θέσει μακρόν)· πρβλ. καὶ § 34, 1, β'.

Α'. ΠΡΩΤΟΝ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΝ

1. Κ λ ι τ ὶ ν

α') Ὀνομα οὐσιαστικόν

§ 277. Τὸ θέμα οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ὡς α' συνθετικόν, κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ἰδίᾳ ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο εἶναι δευτερόκλιτον : (ἀγορά, θ. ἀγορα-) ἀγορα-νόμος, (σκιά, θ. σκια-) σκια-μαχῶν, (νίκη, θ. νικη-) νικη-φόρος, (δῆμος, θ. δημο-) δημο-κρατία, (λίθος, θ. λιθο-) λιθό-στρωτος, (βοῦς, θ. βου-) βου-κέφαλος, (ναῦς, θ. ναυ-) ναυ-μάχος, (τέλος, θ. τελεσ-) τελεσ-φόρος (βλ. § 46 κ.έ.). Ἄλλᾳ

1) συνήθως τὸ θέμα πρωτοκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἥτοι λήγει εἰς ο : (θ. ἡμερα-) ἡμερο-δρόμος, (θ. ὕλη-) ὕλο-τόμος, (θ. ἀμαξα-) ἀμαξο-πηγός, (θ. παιδ-) παιδ-ο-νόμος, (θ. ἰχθυ-) ἰχθυ-ο-πώλης, (θ. κρεασ-) κρε-ο-πώλης, (θ. ἀνθεσ-) ἀνθ-ο-πώλης, (θ. ριν-) ριν-ό-κερας.

2) σπανίως καὶ τὸ θέμα τῶν δευτεροκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν, μετασχηματίζεται κατὰ τὰ πρώτοκλιτα, ἥτοι λήγει εἰς η ἢ α : (θ. ἔλαφο-) ἔλαφη-βόλος, (θ. θανατο-) θανατη-φόρος, (θ. βιβλιο-) βιβλια-γράφος, (θ. λαμπαδ-) λαμπαδ-η-φόρος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τῶν εἰς **-μα** οὐδετέρων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πολλάκις τὸ θέμα ἀποβάλλει τὴν τελικὴν συλλαβὴν **ατ**: (θ. ἀρματ-) **ἀρματ-ηλάτης**, (θ. αἱματ-) **αἱματ-ο-σταγής**, (θ. σωματ-) **σωματ-ο-ειδής**, ἀλλὰ **σωμ-ασκῶ**, **αἰμ-ο-βαφής**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τῶν ὀνομάτων **γῆ**, **πῦρ**, **ὔδωρ** ὡς πρώτων συνθετικῶν θέμα εἶναι **γῆ-** ἢ **γεω-**, **πυρ-** ἢ **πυρι-** ἢ **πυρο**, **ὔδατο-** ἢ **ὔδρο-** ἢ **ὔδρ**: **γῆ-γενής**, **γεω-μέτρης**, **γεω-γράφος** — **πυρ-φόρος**, **περι-φλεγής**, **πυρο-ειδής** — **ὔδατο-ειδής**, **ὔδρο-πότης**, **ὔδρ-αγωγός**.

β') 'Ἐπιθετον

§ 278. Τῶν ἐπιθέτων, ὡς πρώτων συνθετικῶν, λαμβάνεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, ἢ τὸ ὅλον σύνθετον: (ἄκρα, πόλις) **ἀκρό-πολις**, (Μεγάλη, πόλις) **Μεγαλό-πολις**, (Θερμαί, πύλαι) **Θερμο-πύλαι**, (ἄξιος, νίκη) **ἀξιό-νικος**, (διακόσιοι, μέδιμνοι) **διακασιο-μέδιμνος**, (χίλια, τάλαντα) **χιλιο-τάλαντος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τοῦ ἐπιθέτου **καλός** ὡς πρώτου συνθετικοῦ θέμα εἶναι **καλλι-** (**καλλι-μορφος**, **καλλι-νικος**) καὶ τοῦ ἐπιθέτου **πᾶς** εἶναι **παντο-** ἢ **παν-** (**παντο-πόρος**, **παν-σέληνος**).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τῶν τεσσάρων πρώτων κλιτῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν **εἰς**, **δύο**, **τρεῖς**, **τέσσαρες**, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς πρώτα συνθετικά, θέμα εἶναι **μονο-**, **δι-**, **τρι-**, **τετρα-**: (ἐν εἶδος) **μονο-ειδής**, **δί-δραχμον**, **τρί-πους**, **τετρά-πηγος**.

Τὰ δὲ ἄκλιτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά ὡς πρώτα συνθετικά ἢ μένου ἀμετάβλητα ἢ μετασχηματίζονται καὶ λήγουν εἰς **α** (κατὰ τὸ **ἐπτά**, **ἐννέα**, **δέκα**): **πεντά-δραχμον**, **ἕξα-έτης**, **εἰκοσί-πηγος**, **εἰκοσά-πηγος**, **ἐκατόμ-πεδος**, **ἐκατοντα-έτης**.

γ') 'Ῥῆμα

§ 279. Τοῦ ῥήματος ὡς πρώτου συνθετικοῦ λαμβάνεται τὸ θέμα ἢ τὸ ῥηματικόν ἢ τὸ χρονικόν (κανονικῶς τοῦ **ἐνεργητικοῦ ἀορίστου** ἢ τοῦ **μέλλοντος**):

1) **ἀμετάβλητον**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν: (ἔχω, ἐγγύη) **ἐχ-έγγυον**, **φθιν-όπωρον**, **πειθ-αρχῶ**, **ρίψ-ασπις**.

2) **μετεσχηματισμένον** διὰ τῆς προσλήψεως ἐνὸς **ε** ἢ **ι** ἢ **ο**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον: **ἐχ-έ-φρων**, **χαιρ-έ-**

κακος, **αρχ-ι-τέκτων**, **κρυσ-ι-νους**, **φυγ-ό-δικος**, **στρεψ-ό-δικος**, **δωσ-ι-δικος**, **εὐρησ-ι-λογος**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Οὕτω καὶ ἐκ τῶν εἰς -έω συνηρημένων ῥημάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πρὸ φωνήεντος μὲν λαμβάνεται τὸ θέμα ἄνευ τοῦ χαρακτήρος ε, πρὸ συμφώνου δὲ λαμβάνεται τὸ θέμα μὲ ο ἀντὶ τοῦ χαρακτήρος ε: (φιλέ-ω) **φιλ-άνθρωπος**, (μισέ-ω) **μισο-γύνης**.

2. Ἄ κ λ ί τ ο ν

§ 280. Ἐκ τῶν ἀκλίτων ὡς πρώτα συνθετικὰ δύνανται νὰ λαμβάνωνται

1) **ἐπιρρήματα**. ταῦτα ἢ μένουσι ἀπαθῆ ἢ πάσχουσι φοβητικῶς παθήσεις ἢ ἀναλογικῶς μετασχηματισμοὺς κατὰ τὸ τέλος αὐτῶν: **παθί-στος**, **ἀγχι-νους**, **ἀνω-φερής**, **ἀρι-μελής**, **εὐ-γενής**, **παλι-ν-ἀεί-μητος**, **ἀγχι-νους**, **ἀνω-φερής**, **ἀρι-μελής**, **εὐ-γενής**, **παλι-ν-ἀεί-μητος**, **ἀγχι-νους**, **ἀνω-φερής**, **ἀρι-μελής** — (ἀγχι) **ἀγχι-μαχος**, **φάρι-α**, **παλι-ν-ἀεί-μητος**, **ἀγχι-νους**, **ἀνω-φερής**, **ἀρι-μελής** — (ἀγχι) **ἀγχι-μαχος**, (χαμαί) **χαμ-ερπής**, (ὄψι) **ὄψι-μαθής**, (ἐνδον) **ἐνδ-ό-μυχος**, (ὀπι-σθεν) **ὀπισθ-ό-δομος**, **ὀπισθ-ο-φύλαξ**.

2) **αἱ κύρια προθέσεις**. αὗται

α') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα, ἔχουσι κανονικῶς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν: **εἰσ-άγω** (= ἄγω ἐντός), **ἐπι-τίθημι** (= θέτω ἐπάνω), **συμ-μένω** (= μένω μαζί).

β') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα, ἄλλοτε μὲν ἔχουσι ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, ὡς **ἀμφι-θάλαστος** (= ὁ ἔχων ἀμφοτέρωθεν θαλασσαν), **σύν-τροφος** (= ὁ τρεφόμενος μαζί), ἄλλοτε δὲ τὴν συνήθη προθετικὴν σημασίαν, ὡς **ἀνά-λογος** (= ὁ ἀνά λόγον), **παρά-λογος** (= ὁ παρὰ λόγον), **ἐν-τιμος** (= ὁ ἐν τιμῇ), **ὑπερ-άνθρωπος** (= ὁ ὑπὲρ ἄνθρωπον). βλ. § 28 κ.ε. καὶ § 33, 6, Σημ.

3) **ἀχώριστα μόρια**. οὕτω καλοῦνται μερικαὶ ἐπιρρηματικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε λαμβάνονται μεμονωμέναι, ἀλλὰ πάντοτε ἐν συνθέσει ὡς πρώτα συνθετικὰ (πρβλ. νῦν: **ξε**, π.χ. γράφω—ξεγράφω, λέω—ξελέω).

Ἀχώριστα μόρια τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθη εἶναι:

α') τὸ στερητικὸν ἀ- καὶ τὸ στερητικὸν νη-, τὰ ὁποῖα ἔχουσι τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄνευ ἢ ὄχι: **ἀ-καρπος** (= ἄνευ καρποῦ), **ἀ-γνωστος** (= ὄχι γνωστός), **ἀ-τυχής** (= ἄτυχος), **νη-ποιεῖ** (= ἀτιμωρητὴ), **νημερία** (= ἔλλειψις ἀνέμου), **νωδός** (ἐκ τοῦ νη-όδου = ἄνευ ὀδόντων). Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ στερητικὸν α- πρὸ φωνήεντος συνήθως γίνεται ἀν-: **ἀν-εἶθνος**. ἀλλά: **ἀ-ήττητος**, **ἀ-οπλος**, **ἀ-υπνος**, **ἀκων** (ἐκ τοῦ ἀ-έκων), ἀργός (ἐκ τοῦ ἀ-εργός). πρβλ. § 276, 2, Σημ. 1.

β') τὸ **δυσ-**, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ **κακὸς** ἢ τοῦ **δύσ-**
κολος: *δυσ-ώδης* (= κακῶς ὄζων), *δυσ-ειδής* (= ἔχων κακὴν μορ-
φήν, ἄσχημος), *δυσ-άλωτος* (= δυσκόλως ἀλισκόμενος)·

γ') τὰ ἐπιτακτικὰ μόρια **ἀ-**, **ἀρι-**, **ἐρι-**, **ζα-**, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν
ἐννοιαν τοῦ **πολύ**, **πάρα πολύ**: *ἀ-τενής* (= λίαν τεταμένος), *ἀ-χανής*
(= λίαν χαίνων, πολὺ ἐκτεταμένος), *ἀρι-ζήλωτος* (= λίαν ζηλωτός),
ἐρί-τιμος (= πολύτιμος), *ζα-πλουτος* (= βαθύπλουτος)·

δ') τὸ **ἡμι-** (ἔξ οὗ τὸ ἐπίθετον *ἡμισυς*) : *ἡμί-θεος*, *ἡμι-τάλαντος*.

Β'. Δεύτερον συνθετικόν

1. Κ λ ι τ ὸ ν

α') Ὄνομα οὐσιαστικόν

§ 281. Σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικὸν ὡς β' συνθετικὸν δυνα-
τὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, δυνατόν ὅμως νὰ εἶναι ἐπίθετον.

1) Ὅταν ἐν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικὸν ὡς β' συνθετικὸν
εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, τότε τὸ β' συνθετικὸν συνήθως μένει ἀμε-
τάβλητον : (ἄρμα, ἄμαξα) *ἀρμ-άμαξα*, (ξίφος, μάχαιρα) *ξίφο-μά-
χαιρα*, (ἵππος, δρόμος) *ἵππο-δρομος*, (ἀμφί, θέατρον) *ἀμφι-θέατρον*,
(ὄπισθεν, φύλαξ) *ὄπισθο-φύλαξ*.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς μερικὰ τοιαῦτα σύνθετα τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι
β' συνθετικόν, μετασχηματίζεται εἰς **-ον** ἢ **-ιον** : (πρό, θύρα) *πρό-θυ-ρον*, (ἡμισυς,
μέδιμνος) *ἡμι-μέδιμν-ον*, (ἡμισυς, ὀβολός) *ἡμι-ωβόλ-ιον* (πρβλ. *ἡμι-τά-
λαντ-ον*), (πρό, ἄστν) *προ-άστ-ιον*.

2) Ὅταν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικὸν ὡς β' συνθετικὸν εἶναι
ἐπίθετον, τότε τὸ β' συνθετικὸν

α') μένει ἀμετάβλητον, ἂν εἰς τὸ ὅλον σύνθετον παρέχεται μορφή
ἐπιθέτου (δικαταλήκτου ἢ μονοκαταλήκτου) : *ἄ-υπνος*, *εὐ-ἀριθμος*,
πάν-δημος, *ἄ-τοπος*, *εὐ-δαίμων*, *ἀ-χίτων*, *εὐ-χαρις*, *ῥίψ-ασπις*,
εὐ-παις, *μακρό-χειρ*·

β') μετασχηματίζεται κατὰ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ος**,
-ιος, **-ης**, **-ων** : (μηχανή) *πολυ-μήχαν-ος*, (σπονδή) *ὀμό-σπον-δος*,
(σῶμα) *ἀ-σώματ-ος*, (αἷμα) *δμ-αιμ-ος*, (ἀνήρ) *ἄν-ανδρ-ος*, (θάλαττα)

ἐπι-θαλάττ-ιος, (πατήρ, μήτηρ, γαστήρ) **ὄμο-πάτρ-ιος**, **ὄμο-μήτρ-ιος**,
ὄμο-γάστρ-ιος, (ἀλς) **ἐν-άλ-ιος**, (τέλος) **εὐ-τελ-ής**, (εἶδος) **εὐ-εἰδ-ής**,
 (μέγεθος) **ὑπερ-μεγέθ-ης**, (φρῆν) **ἄ-φρ-ων**, **σώ-φρ-ων** (πρᾶγμα)
πολυ-πράγμ-ων, (κτῆμα) **ἀ-κτῆμ-ων**.

Σημείωσις. Τὰ ὀνόματα **πατήρ**, **μήτηρ** καὶ **γαστήρ** ὡς δευτέρα συν-
 θετικὰ ἐπιθέτων μὲ ἀ' συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτός τῆς λέξεως **ὄμος** (= εἷς καὶ
 ὁ αὐτός) μεταβάλλουν τὴν λήγουσαν **-ηρ** εἰς **-ωρ**: **ἀ-πάτωρ**, **ἀ-μήτωρ**, **προ-
 γάστωρ**.

Ἡ λέξις **γῆ** ὡς β' συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς **-γεως** ἢ **-γαιος**
 (ἢ **-γειος**): **λεπτό-γεως**, **μεσό-γαιος**, (μεσό-γειος).

Αἱ λέξεις **ἀγορὰ** καὶ **ὄνομα** ὡς β' συνθετικὰ μετασχηματίζονται εἰς **-ήγυρις**,
-ώνυμος: **παν-ήγυρις**, **ὄμ-ήγυρις** — **εὐ-ώνυμος**, **ἀν-ώνυμος**.

β') Ἐπίθετον

§ 282. Τὸ ἐπίθετον ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον: (γνω-
 στὺς) **ἄ-γνωστος**, (ἴσος) **ἄν-ισος**, (ποικίλος) **πολυ-ποίκιλος**, (συν-
 ἦθης) **ἀ-συνῆθης** (πρβλ. νεοελλ.: **μον-ἀκριβος**, **ῥοδο-κόκκινος**).

γ') Ῥῆμα

§ 283. Λέξις σύνθετος μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν δυνατὸν νὰ εἶναι
 πάλιν ῥῆμα, δυνατὸν ὅμως νὰ εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον:
 (γράφω) **ἀντι-γράφω**, **ζω-γράφος**, (ἀκούω) **ὑπ-ακούω**, **ὑπ-ήκοος**.
 1) Τὸ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, μό-
νον ὅταν τὸ ἀ' συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις ἄλλως σχηματίζεται **παρα-**
σύνθετον ῥῆμα εἰς **-έω** ἀπὸ συγγενὲς σύνθετον ὄνομα, τὸ ὁποῖον δη-
 λοῖ τὸ ἐνεργεῖν πρόσωπον: **συγ-γράφω**, ἀλλὰ **ζωγραφέ-ω**, **-ῶ** (ἐκ τοῦ
ζωγράφος) — **ἐξ-εργάζομαι**, **κατ-εργάζομαι**, ἀλλὰ **εὐεργετ-έω**, **-ῶ** (ἐκ
 τοῦ εὐ-εργέτης)· βλ. § 286.

Σημείωσις. Σύνθετα ῥήματα ὡς τὰ τῆς νέας γλώσσης **βιοπαλαίω**, **χαρ-
 τοπαίζω**, **καλοτρέγω**, **κακογράφω** κτλ. κανονικῶς δὲν σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρ-
 χαίαν γλώσσαν. Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὅμως ἀρχίζουν νὰ σχηματίζονται τοι-
 αῦτα σύνθετα, ὡς **ἀμπελο-τέμνω**, **θυρο-κόπτω** κτλ.

2) Ὅταν μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν σχηματίζεται ὄνομα οὐσια-
 στικὸν ἢ ἐπίθετον, τότε τὸ θέμα τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται
 ὡς β' συνθετικὸν, προσλαμβάνει τὰς καταλήξεις
 ἀ') **-ς**: (θηρά-ω) **ἀριθο-θήρα-ς**, (νικά-ω) **ὀλυμπιο-νίκη-ς**,

(γιγνώ-σκ-ω) ἀ-γνώ-ς (= ἄγνωστος ἢ ἀγνοῶν), (ὠνέ-ομαι) τελ-
 ὠνη-ς, (πωλέ-ω) βιβλιο-πώλη-ς, (θνήσκω, θ. θνη-) ἡμι-θνή-ς,
 (πλήττω, θ. πληγ-) οἰστρο-πλήξ (ἐκ τοῦ οἰστροπλήγ-ς)·

β') -ης (γεν. -ου), -ος : (ἄρχ-ω), σχολάρχ-ης, (πέτ-ομαι)
 ὑπι-πέτ-ης, (γράφ-ω) ζω-γράφ-ος, (πήγ-νυ-μι) ναυ-πηγ-ός·

γ') -ής (γεν. -οῦς) : (βλάπτω, θ. βλαβ-) ἀ-βλαβ-ής, (μαν-
 θάνω, θ. μαθ-) εὐ-μαθ-ής, (σέβ-ομαι) εὐ-σεβ-ής, (πίπτω, θ. πετ-)
 προ-πετ-ής·

δ') -της, -τωρ : (ἴστημι, θ. στα-) ἐπι-στά-της, (δίδωμι, θ.
 δο-) προ-δό-της, (λαβμάνω, θ. ληβ-) ἀντι-λίπ-τωρ.

2. Ἄ κ λ ι τ ο ν

§ 284. Λέξεις ἄκλιτος ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητος : ἔκ-
 παλαι, ὑπέρ-ευ, ὑπερ-άνω, σύν-αμα.

Νόδα σύνδετα καὶ παρασύνδετα

§ 285. Νόθη σύνθεσις. Μερικαὶ σύνθετοι λέξεις σχηματίζονται
 καὶ κατὰ τὸ α' καὶ κατὰ τὸ β' συνθετικόν, ἢ μόνον κατὰ τὸ α', οὐχὶ ἀπὸ
 θέματα ἀπλᾶ, ἀλλ' ἀπὸ ἀκεραίους τύπους λέξεων : (νέα, πόλις) νεά-
 πολις, (ἐνῶ̄ : ἄκρα, πόλις — ἀκρό-πολις), (ναῦς, νεώς, οἶκος)
 νεώσ-οικος, (δορί, κτητός) δορί-κτητος, (πᾶσι, γνωστός) πασί-γνω-
 στος, (νοῦν, ἔχω) νουν-εχής. Οὕτως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις Πελο-
 πόννησος (ἐκ τῶν λέξεων Πέλοπος νήσος).

Τὰ τοιαῦτα σύνθετα καλοῦνται νόθα.

§ 286. 1) Αἱ παράγωγοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι παράγονται ἀπὸ ἄλλας
 λέξεις (οὐχὶ ἀπλᾶς, ἀλλὰ) συνθέτους, λέγονται παρασύνθετοι :
 (στρατός, ἄγω — στρατ-ηγός) στρατηγ-έω, -ῶ, (σῦκον, φαίνω — συκο-
 φάντης) συκοφαντ-έω, -ῶ, (πολὺς, πρᾶγμα — πολυ-πράγμων) πολυ-
 πραγμον-έω -ῶ.

2) Παρασύνθετα παράγονται καὶ ἀπὸ δύο ἢ περισσοτέρας λέξεις,
 αἱ ὁποῖαι συνεκφέρονται μὲν κανονικῶς καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἔννοιαν,
 ἀλλὰ δὲν ἐνοῦνται εἰς μίαν λέξιν σύνθετον : (Ἄρειος πάγος) Ἄρεο-
 παγ-ίτης, (καλὸς κάγαθός) καλοκαγαθ-ία, (ἐν χειρὶ τίθημι) ἐγγχειρ-ίζω,
 (κατὰ χώραν τίθημι) καταχωρ-ίζω, (ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ἔχων τὸν βίοντον)
 ἀποχειροβίος (πρβλ. νῦν : Μαύρη θάλασσα — Μαυροθαλασσ-ίτης,
 Ἐρυθρὸς Σταυρὸς — Ἐρυθροσταυρ-ίτης, ἔξω φρενῶν — ἐξωφρεν-ικός).

Τονισμός και σημασία τῶν συνδέτων

α') Τονισμός

§ 287. Παρά τὸν κανόνα (§ 16, 11) δὲν ἀναβιβάζεται κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος, ὅταν β' συνθετικὸν εἶναι

1) οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ά, -ή, -μός, -εύς, -τής, -τήρ**: (φορὰ) **μισθο-φορά**, (βολή) **προσ-βολή**, (σιτισμός) **ἐπι-σι-τισμός**, (γραφεύς) **συγ-γραφεύς**, (ἱερεὺς) **ἀρχ-ιερεὺς**, (ἀγωνιστής) **ἀντ-αγωνιστής**, (πλωτήρ) **συμ-πλωτήρ**· (ἀλλὰ δεσμός — σύνδεσμος)·

2) ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέος** ἢ ἐπίθετον ἐν γένει, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ῆς ἢ -ικός**: (δοτέος) **ἀπο-δοτέος**, (σαφής) **ἀ-σαφής**, (ἐπιεικῆς) **ἀν-επιεικῆς**, (συμβουλεύω) **συμ-βουλευτικός**.

Σημείωσις. Τὰ ῥηματικά ἐπίθετα εἰς **-τος** ὡς β' συνθετικά, ὅταν μὲν ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἡ ἔννοια τοῦ δυνατοῦ, διατηροῦν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ εἶναι τρικατάληκτα, ὅταν δὲ ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἡ ἔννοια τοῦ παθητικοῦ καὶ εἶναι τετρακατάληκτα, ὅταν δὲ ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἡ ἔννοια τοῦ παθητικοῦ καὶ εἶναι τρικατάληκτα (§ 271, 1, α') : **ἀι-παρακειμένου, ἀναβιβάζου** τὸν τόνον καὶ εἶναι δικατάληκτα (§ 271, 1, α') : **ἀι-περετός — ἐξαιρετός, -ή, -ὸν** (= δυνάμενος νὰ ἐξαιρεθῆ) — **ὁ, ἡ ἐξαιρέτος**, τὸ **ἐξαιρέ-τον** (= ἐξερημένος, ἐκλεγεγμένος)· **λυτός — διαλυτός, -ή, -ὸν** (= δυνάμενος νὰ διαλυθῆ) — **ὁ, ἡ διάλυτος**, τὸ **διάλυτον** (= διαλελυμένος). Οὕτως **ὁ, ἡ ἀγραπτος** (= μὴ γεγραμμένος), **ὁ, ἡ χειροποίητος** (= χειρὶ πεποιημένος), **ὁ, ἡ νεώσατος** (= νεωστὶ δεδαρμένος)·

§ 288. Τὰ εἰς **-ος** σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν α' συνθετικὸν εἶναι θέμα ὀνομαστικόν, τὸ δὲ β' συνθετικὸν εἶναι θέμα ῥηματικόν, τονίζονται συνήθως, ὅταν μὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν, εἰς τὸ β' συνθετικόν, ἥτοι εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν δὲ ἔχουν παθητικὴν ἢ ἀμετάβατον σημασίαν, εἰς τὸ α' συνθετικόν, ἥτοι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν : **λογο-γράφος** (= ὁ γράφων λόγους) — **αὐτό-γραφος** (= ὁ ὑπ' αὐτοῦ γραφείς), **πρωτο-τόκος** (= ἡ τὸ πρῶτον τεκοῦσα) — **πρωτό-τοκος** (= ὁ τεχθεὶς πρῶτος), **αὐτό-μολος** (= ὁ αὐτὸς μολών, ἥτοι ἐλθών). Ἐὰν ὅμως τὰ τοιαῦτα σύνθετα ἔχουν τὴν παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, τότε τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης : **ναυ-πηγός, ἀργυρ-αμοιβός, κιν-ηγός, ψυχο-πομπός**.

Σημείωσις. Παρὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα ἀναβιβάζου τὸν τόνον, ἂν καὶ ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν α') τὰ εἰς **-ος** σύνθετα μὲ πρόθεσιν ἢ μὲ τὸ ἐπίρρημα **εὖ** ἢ μὲ τὰ ἀχώριστα μόρια **ἀ-** καὶ **δυσ-**: **πρό-μαχος, διά-δοχος, εὖ-φορος, ἀ-γονος, δύσ-τροπος**·

μασίαν) ἀμαρτήσομαι, ἀόρ. β' ἡμαρτον, παρακμ. ἡμάρτηκα. — Παθ. (ἀπροσώπως) ἀμαρτάνεται, παρατ. ἡμαρτάνετο, παθ. ἀόρ. ἡμαρτήθη, παρακμ. ἡμάρτηται.

Ἀμφιέννυμι (ἀμφί - ἔννυμι = ἐνδύω· θ. Γεσ-, ἔσ-, ἐξ οὗ ἔννυ- ἐκ τοῦ ἔσσυ-, § 239, 2. Σημ.), παρατ. ἡμφιέννυν, μέλλ. (συνηρημένος) ἀμφιῶ, -εῖς κτλ. ἀόρ. ἡμφίεσα. — Ἀμφιέννυμαι, παρατ. ἡμφιεννύμην, μέσ. μέλλ. ἀμφιέσομαι, παρακμ. ἡμφίεσμαι (§ 186, 6).

Ἀναλίσκω ἢ ἀναλόω -ῶ (= ἐξοδεύω· θ. ἀν-αλ-, ἐξ οὗ ἀναλισκ-, § 254, 2, ἀν-αλο-), παρατ. ἀνήλισκον ἢ ἀνήλουν, μέλλ. ἀναλώσω, ἀόρ. ἀνήλωσα, παρακμ. ἀνήλωκα. — Ἀναλίσκομαι, παρατ. ἀνηλισκόμην ἢ ἀνηλούμην, παθ. μέλλ. ἀναλωθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἀνηλώθην, παρακμ. ἀνήλωμαι.

Ἀνοίγω ἢ ἀνοίγνυμι (ἀνά - οἶγω· θ. Φοιγ-, οἶγ-, ἐξ οὗ οἶγνυ-, § 239, 2), παρατ. ἀνέωγον, μέλλ. ἀνοίξω, ἀόρ. ἀνέωξα, παρακμ. ἀνέωχα. — Ἀνοίγομαι, παρατ. ἀνεωγόμην, παθ. ἀόρ. ἀνεώχθην, παρακμ. ἀνέωγμαι, τετελ. μέλλ. ἀνεώξομαι (= θὰ εἶμαι ἀνοικτός). Βλ. § 188, 4.

Ἀνώ ἢ ἀνύτω (= τελειώνω). Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἀπ-εχθάνομαι (ἀποθετικόν, = καθίσταμαι μισητός· θ. ἐχθ-, ἐξ οὗ ἐχθαν-, § 254, 3, β', ἐχθε-), παρατ. ἀπηχθανόμην, μέσ. μέλλ. (μὲ παθ. σημασίαν) ἀπεχθήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' (μὲ παθ. σημασίαν) ἀπηχθόμην, παρακμ. ἀπήχθημαι.

Ἀπο-διδράσκω (= δραπετεύω· θ. δρᾶ, ἐξ οὗ διδρασκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-εδίδρασκον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ἀπο-δράσομαι, ἀόρ. β' ἀπ-έδραν (§ 252, σελ. 143), παρακμ. ἀπο-δέδρακα.

Ἀπο-θνήσκω (θ. θαν-, θνη-, ἐξ οὗ θνησκ-, ἐκ τοῦ θνησκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-έθνησκον, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπο-θανοῦμαι, ἀόρ. β' ἀπ-έθανον, παρακμ. τέθνηκα, ὑπερσυντ. ἐτεθνήκειν, τετελ.-μέλλ. τεθνήξω (§ 253, 4).

Ἀπ-όλλυμι (= καταστρέφω, χάνω· θ. ὀλ-, ἐξ οὗ ὀλλυ-, ἐκ τοῦ ὀλυ-, § 239, 2, Σημ.), παρατ. ἀπ-ώλλυν, μέλλ. (συνηρημένος) ἀπολλῶ, ἀόρ. ἀπ-ώλεσα, παρακμ. ἀπ-ολώλεκα. — Ἀπ-όλλυμαι, παρατ. ἀπωλλόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπ-ολοῦμαι, ἀόρ. β' ἀπ-ωλόμην, ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ παθ. σημασίαν) ἀπ-όλωλα (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος), ὑπερσ. ἀπ-ωλώλειν (§ 190).

Ἀρέσκω (θ. ἀρ-, ἀρε-, ἐξ οὗ ἄρεσκ-, § 254, 2), παρατ. ἤρεσκον, μέλ. ἀρέσω, ἀόρ. ἤρεσα. — Ἀρέσκομαι, παρατ. ἤρεσκόμην, μέσ. ἀόρ. ἤρεσάμην.

Ἄρχέω -ῶ, ἄρχ. ἤρχεσα (§ 236, 1).

Ἄρόω -ῶ (= ἄροτριῶ· θ. ἄρο-), ἄρχ. ἤροσα (§ 236, 1).

Ἄφ-ίημι. Βλ. Ἴημι.

Ἄφικνέομαι -οὔμαι (= φθάνω). Βλ. σελ. 148, § 254, 3, γ'.

Ἄχθομαι (ἀποθετικόν, = δυσαρεστοῦμαι, ἀγανακτῶ· θ. ἀχθ-, ἀχθес-), παρατ. ἤχθόμην, μέσ. μέλλ. ἀχθέσομαι, παθ. ἄρχ. (μὲ μέσῃν σημασίαν) ἤχθήσθην (§ 236, 2).

Βαίνω (= βαδίζω). Βλ. σελ. 148 (§ 254, 3, δ').

Βάλλω (= ῥίπτω, κτυπῶ· θ. βαλ-, ἐξ οὗ βαλλ-, § 216, 1, βλη-), παρατ. ἔβαλλον, μέλλ. (συνηρημένος) βαλῶ, ἄρχ. β' ἔβαλον, παρακμ. βέβληκα, ὑπερσ. ἐβεβλήκειν. — Βάλλομαι, παρατ. ἐβαλλόμην, μέσ. μέλλ. (περι)βαλοῦμαι, μέσ. ἄρχ. β' (περι)εβαλόμην, παθ. μέλλ. βληθήσομαι, παθ. ἄρχ. ἐβλήθην, παρακμ. βέβλημαι, ὑπερσ. ἐβεβλήμην.

Βιβάζω (εὐχρηστον σύνθετον: ἀναβιβάζω, διαβιβάζω κτλ.), παρατ. ἐβίβαζον, μέλλ. (συνηρημένος) βιβῶ, -ᾶς, -ᾶ κτλ., ἄρχ. ἐβίβασα. — Βιβάζομαι, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) βιβῶμαι, -ᾶ, -ᾶται κτλ., μέσ. ἄρχ. ἐβιβασάμην.

Βλαστάνω. Βλ. σελ. 148 (§ 254, 3, β').

Βούλομαι. Βλ. σελ. 147 (§ 254, 1, γ').

Γηράσκω (θ. γηρα-, ἐξ οὗ γηρασκ-, § 254, 2), παρατ. ἐγήρασκον, μέλλ. γηράσω καὶ μέσος (μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν) γηράσομαι, ἄρχ. ἐγήρασα καὶ ἄρχ. β' ἐγήραν (§ 252), παρακμ. γεγήρακα.

Γίγνομαι (ἀποθετικόν, θ. γεν-, ἐξ οὗ γι-, γεν-, γι- γν-, § 32, 6, γενε-), παρατ. ἐγινόμην, μέσ. μέλλ. γενήσομαι, μέσ. ἄρχ. β' ἐγενόμην, παρακμ. γεγένημαι καὶ ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν) γέγονα, ὑπερσ. ἐγεγόνειν (πρβλ. § 239, 1).

Γινώσκω (= γνωρίζω, φρονῶ, ἀποφασίζω). Βλ. σελ. 147, § 254, 2, α'.

Δάκνω (= δαγκάνω· θ. δηκ-, δακ-, ἐξ οὗ δακν-, § 254, 3, α'), παρατ. ἔδακνον μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) δήξομαι (= θὰ δαγκάνω ἢ θὰ δαγκάσω), ἄρχ. β' ἔδακον. — Δάκνομαι, παρατ. ἔδακνόμην, παθ. ἄρχ. (καὶ ὡς μέσος) ἐδήχθην, παρακμ. δέδηγμαί.

Δέω, -ῶ (= δένω). Βλ. σελ. 130 καὶ § 232, Σημ.

Δέω (= ἔχω ἀνάγκη· θ. δε-, ἐξ οὗ δεε-, § 254, 1), παρατ. ἔδεον, μέλλ. δεήσω, ἄορ. ἐδέησα (συνήθως ὡς ἀπρόσωπον ῥῆμα : δεῖ, ἔδει, δεήσει, ἐδέησε, δεδέηκε). — *Δέομαι* (= ἔχω ἀνάγκη ἢ παρακαλῶ), παρατ. ἐδεόμην, μέσ. μέλλ. δεήσομαι, παθ. ἄορ. (μὲ μέσσην σημασίαν) ἐδεήθην (= ἔλαβον ἀνάγκη ἢ παρεκάλεσα), παρακμ. δεδέημα (§ 235).

Διαλέγομαι (ἀποθετικόν, = συνομιλῶ, συζητῶ), παρατ. διελεγόμην, μέσ. μέλλ. διαλέξομαι, παθ. ἄορ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) διελέχθην, παρακμ. διείλεγμα. Βλ. Λέγω.

Δίδωμι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ.έ.

Δοκέω, -ῶ. Βλ. σελ. 147, § 254, 1, α'.

Δράω, -ῶ. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Δύναμαι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Δύω. Βλ. σελ. 130, § 236, 3 καὶ § 252.

Ἐγείρω (= σηκώνω· θ. ἐγερ-, ἐξ οὗ ἐγειρ-, § 216, 2 καὶ ἐγρ-, § 32, 1), παρατ. ἤγειρον, μέλλ. (συνηρημένος) ἐγερωῶ, ἄορ. ἤγειρα. — *Ἐγειρομαι*, παρατ. ἤγειρόμην, μέσ. ἄορ. β' ἤγρόμην, παθ. ἄορ. (καὶ ὡς μέσος) ἤγέρθην, παρακμ. ἐγήγεμαι (= ἔχω σηκωθῆ, εἶμαι σηκωμένος) καὶ ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ ἀμετάβατον σημασίαν) ἐγρήγορα, (= εἶμαι ξύπνιος, ἀγρυπνῶ, § 190).

Ἐθέλω ἢ (σπανιώτερον) *θέλω* (θ. ἐθελ-, ἐξ οὗ ἐθελε-, § 254, 1), παρατ. ἤθελον, μέλλ. ἐθελήσω, ἄορ. ἠθέλησα, παρακμ. ἠθέληκα, ὑπερσ. ἠθελήκειν (§ 235).

Εἶμι (ἐνεστῶς μὲ σημασίαν μέλλοντος = θὰ πορευθῶ, θὰ πάω) βλ. σελ. 144, § 253, 2.

Εἶμι. Βλ. σελ. 100, § 192.

Εἶωθα (παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος = συνηθίζω· θ. Γηθ-, Γωθ-, ὠθ-), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατατικού) εἰώθειν (= συνηθίζον, § 189, 4).

Ἐκ-πλήττω (= προξενῶ ἐκπληξιν), παρατ. ἐξ-ἐπλήττον, μέλλ. ἐκ-πλήξω, ἄορ. ἐξ-ἐπλήξα. — *Ἐκ-πλήττομαι*, παρατ. ἐξ-επληττόμην, παθ. μέλλ. (μὲ μέσ. σημασίαν) ἐκ-πλαγήσομαι, παθ. ἄορ. β' (καὶ ὡς μέσος) ἐξ-επλάγην, παρακμ. ἐκ-πέπληγμα, ὑπερσ. ἐξ-επεπλήγμην.

Ὅμοιως σχηματίζονται οἱ χρόνοι τοῦ καταπλήττω βλ. καὶ πλήττω.

Ἐλαύνω (= κτυπῶ νὰ πάη ἐμπρός). Βλ. σελ. 148, § 254, 3, δ'.

Ἐλκω (= σύρω, τραβῶ· θ. Γελκ-, ἐλκυ-), παρατ. εἶλκον, μέλλ.

ἔλξω, ἄορ. εἴλκυσσα, παρακμ. εἴλκυκα. — Ἔλκομαι, παρατ. εἴλκόμεν, μέσ.
 ἄορ. εἴλκυσάμην, παθ. ἄορ. εἴλκυσθήν, παρακμ. εἴλκυσμαι (§ 188, 3).

Ἔμέω, -ῶ (= κάμνω ἔμετον· θ. ἔμεσ-), ἄορ. ἤμεσα (§ 236, 1).

Ἔοικα. Βλ. σελ. 145, § 253, 5.

Ἐπαινῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἐπιλανθάνομαι (ἀποθετικόν, = λησμονῶ), παρατ. ἐπελανθανό-
 μην, μέσ. μέλλ. ἐπιλήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐπελαθόμεν, παρακμ. ἐπι-
 λέλησμαι, ὑπερσ. ἐπελελήσμεν. Βλ. Λανθάνω.

Ἐπιμελέομαι, -οῦμαι ἢ ἐπιμέλομαι (ἀποθετικόν, = φροντίζω· θ.
 ἐπι-μελ-, ἐπι-μελε-), παρατ. ἐπεμελούμην, μέσ. μέλλ. ἐπιμελήσομαι,
 παθ. ἄορ. (ὡς μέσος) ἐπεμελέθην, παρακμ. ἐπιμεμέλημαι.

Ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλῶς). Βλ. σελ. 141, § 251.

Ἔπομαι (ἀποθετικόν, = ἀκολουθῶ· θ. σεπ-, ἐπ-, σπ-), παρατ.
 εἰπόμην, μέσ. μέλλ. ἔψομαι, μέσ. ἄορ. β' ἐσπόμην. (Βλ. § 32, 1, §
 33, 3, § 188, 3 καὶ § 211, Σημ. 2).

Ἔρχομαι (ἀποθετικόν· ἐκ τοῦ θ. ἐρχ- σχηματίζεται μόνον ἡ ὀρι-
 στική τοῦ ἐνεστώτος, οἱ δὲ ἄλλοι τύποι ἐκ τοῦ θέματος εἰ-, ι-, ἐλυθ-,
 ἐλθ-), παρατ. ἦα, μέλλ. εἶμι (= θὰ ἔλθω ἢ θὰ πάω, § 253, 2, Σημ.
 2), ἄορ. β' ἦλθον, παρακμ. ἐλήλυθα, ὑπερσ. ἐλήλυθεν (§ 190).

Ἐρωτῶ (θ. ἐρωτα-, ἐρ-, ἐρε-), παρατ. ἠρώτων, μέλλ. ἐρωτήσω
 καὶ μέσος (μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν) ἐρήσομαι, ἄορ. ἠρώτησα καὶ μέσ.
 ἄορ. β' (μὲ ἐνεργ. σημασ.) ἠρόμην, παρακμ. ἠρώτηκα.—Ἐρωτῶμαι,
 παρατ. ἠρωτώμην, παθ. ἄορ. ἠρωτήθην, παρακμ. ἠρώτημαι.

Ἔσθίω (= τρώγω· θ. ἐδ-, ἔδε-, ἐσθι-, φαγ-), παρατ. ἤσθιον, μέσ.
 μέλλ. (ἄσιγμος, μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ἔδομαι (= θὰ φάγω ἢ θὰ τρώγω),
 ἄορ. β' ἔφαγον, παρακμ. ἐδήδοκα, παθ. παρακμ. ἐδήδεσμαι (§ 190).

Εὕρισκω. Βλ. σελ. 147, § 254, 2.

Ἔχω (θ. σεχ-, ἐχ-, ἐχ-, σχ-, σχε-), παρατ. εἶχον, μέλλ. ἔξω καὶ σχή-
 σω, ἄορ. β' ἔσχον (ὑποτ. σχῶ, σχῆς, σχῆ κτλ., εὐκτ. σχοῖν, σχοῖς,
 σχοῖν, σχοῖμεν, κτλ., ἀλλὰ παράσχοιμι, παράσχοις κτλ., προστ. σχές,
 σχέτω κτλ., ἀπαρμφ. σχεῖν, μετχ. σχών), παρακμ. ἔσχηκα.—Ἔχομαι,
 παρατ. εἰχόμεν, μέσ. μέλλ. ἔξομαι καὶ σχήσομαι, μέσ. ἄορ. β' ἔσχόμεν
 (ὑποτ. σχῶμαι, σχῆ, σχῆται κτλ.), παρακμ. ἔσχημαι (§ 32, 1, § 33,
 3, § 188, 3).

Ἔψω (= βράζω· θ. ἐψ-, ἐψε-), παρατ. ἤψον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ.
 σημασίαν) ἐψήσομαι (= θὰ βράζω ἢ θὰ βράσω), ἄορ. ἤψησα.—Ἔψομαι

Ζεύγνυμι (= ζευγνύω, ζεύω· θ. ζευγ-, ἐξ οὗ ζευγνυ-, § 239, 2, καὶ ζυγ-), παρατ. ἐζεύγνυν, ἀόρ. ἐξευξα.— Ζεύγνυμαι, μέσ. ἀόρ. ἐξευξάμην, παθ. ἀόρ. ἀ' ἐζεύχθην καὶ β' ἐζύγην, παρακμ. ἔζευγμαί.

Ζῶ (θ. ζη-, βιω-, βιο-), παρατ. ἔζων, μέλλων ζήσω καὶ μέσ. (μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν) βιώσομαι, ἀόρ. β' ἐβίων, παρακμ. βεβίωκα. Παθ. παρακμ. βεβίωται, μετχ. τὰ βεβιωμένα (§ 252).

Ζώννυμι (= ζωννύω, ζώνω, θ. ζωσ-, ἐξ οὗ ζωννυ-, ἐκ τοῦ ζωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἐζωσα, παθ. παρακμ. ἐζωσμαι ἢ ἐζωμαι (§ 236, 2).

Ἦδομαι (ἀποθετικόν, = εὐχαριστοῦμαι· θ. ἦδ-), παθ. μέλλ. (ὡς μέσος) ἦσθίσομαι, παθ. ἀόρ. (ὡς μέσος) ἦσθην (§ 37, 4).

Θέω (= τρέχω, θ. θευ-, ἐξ οὗ θεF-, θε-), παρατ. ἔθειον, μέσος μέλλων (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) θεύσομαι (= θὰ τρέχω ἢ θὰ τρέξω).— Θέομαι (§ 33, 3). Βλ. καὶ Τρέχω.

Θιγγάνω (= ἐγγίζω, ψάύω· θ. θιγ-, ἐξ οὗ θιγγαν-), ἀόρ. β' ἔθιγον (§ 254, 3, β').

Θνήσκω. Βλ. Ἀποθνήσκω.

Θραύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Θύω (= θυσιάζω). Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἰζω. Βλ. Καθίζω.

Ἰημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ. ε'.

Ἰκνέομαι, -οῦμαι. Βλ. Ἀφικνοῦμαι.

Ἰλάσκομαι (ἀποθετικόν, = ἐξιλεώνω· θ. ἱλα-, ἐξ οὗ ἱλασκ-, § 254, 2), παρατ. ἱλασκόμην, μέσ. μέλλ. ἱλάσομαι, μέσ. ἀόρ. ἱλασάμην, παθ. ἀόρ. ἱλάσθην.

Ἰστημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ. ε'.

Καθέζομαι (ἀποθετικόν, = πηγαίνω νὰ καθίσω· θ. σεδ-, ἐδ-, ἐξ οὗ ἐζ- ἐκ τοῦ ἐδj-, § 210, 2, β', καὶ ἐδε-), παρατ. (μὲ σημασίαν ἀορίστου) ἐκαθεζόμην (= ἐκάθισα), μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) καθεδοῦμαι.

Καθεύδω (= κοιμῶμαι· κατὰ + εὔδω, θ. εὔδ-), παρατ. ἐκάθευδον ἢ καθηῦδον, μέλλ. καθευδήσω (§ 188, 6, β').

Κάθημαι. Βλ. σελ. 146, § 253, 7.

Καθίζω (κατὰ + ἴζω = βάζω ἄλλον νὰ καθίσῃ· θ. σιδ-, ιδ-, ἐξ οὗ

ιζ- ἐκ τοῦ ἰδj-, § 210, 2, β'), παρατ. ἐκάθιζον, μέλλων (συνηρημέ-
νος) καθιῶ, -εἰς κτλ., ἀόρ. ἐκάθισα ἢ καθῖσα.—Καθίζομαι, παρατ.
ἐκαθίζομαι, μέσ. μέλλ. καθιζήσομαι, μέσ. ἀόρ. ἐκαθισάμην (§ 188, 6,
β' καὶ § 211, 1).

Καλέω, -ῶ. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κάμνω. Βλ. σελ. 147, § 254, 3.

Κατάγνυμι (κατὰ + ἄγνυμι = συντρίβω, τσακίζω· θ. φαγ-, ἀγ-,
ἐξ οὗ ἀγνυ- § 239, 2), μέλλων κατ-άξω, ἀόρ. κατ-έαξα.—Κατάγνυμαι
μέσ. ἀόρ. β' κατ-εάγην, ἐνεργ. παρακμ. β' (με παθητικὴν σημασίαν)
κατ-έαγα (= εἶμαι τσακισμένος).

Κεῖμαι. Βλ. σελ. 146, § 253, 6.

Κελεύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κεράννυμι (= ἀνακατεύω, ἐπὶ ὑγρῶν· θ. κερασ-, ἐξ οὗ κεραυνυ-,
ἐκ τοῦ κερασυ-, § 239, 2, Σημ., κρα-,), ἀόρ. ἐκέρασα.—Κεράννυμαι,
μέσ. ἀόρ. ἐκερασάμην, παθ. μέλλ. κραθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐκράθην,
παρακμ. κέκραμαι, ὑπερσ. ἐκεκράμην.

Κλαίω ἢ κλάω (θ. κλαυ-, κλαF-, ἐξ οὗ κλαFj- = κλαι-, κλαε-).
παρατ. ἔκλαιον ἢ ἔκλαιον, μέλλ. κλαήσω ἢ (μέσος μετὰ τὴν ἰδίαν σημα-
σίαν) κλαύσομαι, ἀόρ. ἐκλαυσα.—Κλαίομαι, μέσ. ἀόρ. ἐκλαυσάμην.

Κλειώ. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κράζω (θ. κραυγ-, κραγ-, ἐξ οὗ κραζ-, ἐκ τοῦ κραγj-, § 210, 2β',
Σημ.), ἀόρ. β' ἔκραγον, παρακμ. (με σημασίαν ἐνεστῶτος) κέκραγα
(= φωνάζω δυνατὰ), ὑπερσ. (με σημασίαν παρατ.) ἐκεκράγειν
(§ 222).

Κρεμάννυμι (= κρεμῶ, θ. κρεμασ-, ἐξ οὗ κρεμαννυ-, ἐκ τοῦ κρε-
μασυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἐκρέμασα.—Κρεμάννυμαι, παθ. ἀόρ.
ἐκρεμάσθην, παρακμ. κρέμαμαι (ἐνεστῶς μετὰ σημασίαν παρακμ.).

Λαγχάνω (= λαμβάνω διὰ κλήρου, θ. ληχ-, λαχ-, ἐξ οὗ λαγχαν-,
§ 254, 3, β'), παρατ. ἐλάγχανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν)
λήξομαι (= θὰ λάβω διὰ κλήρου), ἀόρ. β' ἔλαχον, παρακμ. εἴληχα.—
Λαγχάνομαι, παθ. ἀόρ. ἐλήχθην, παρακμ. εἴληγμα (§ 189, 4).

Λαμβάνω (θ. ληβ-, λαβ-, ἐξ οὗ λαμβαν-, § 254, 3, β'), παρατ.
ἐλάβανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) λήψομαι (= θὰ λαμβάνω
ἢ θὰ λάβω), ἀόρ. β' ἔλαβον, παρακμ. εἴληφα, ὑπερσ. εἴληφειν.—Λαμ-
βάνομαι, παρατ. ἐλαβανόμην, μέσ. ἀόρ. ἐλαβόμην, παθ. μέλλ. ληφθή-

σομαι, παθ. ἄορ. ἐλήφθην, παρακμ. εἴλημμαι, ὑπερσ. εἰλήμην (§ 189, 4).

Λανθάνω (= μένω ἀπαρατήρητος, διαφεύγω τὴν προσοχὴν, θ. ληθ-, λαθ-, ἐξ οὗ λαθαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ἐλάνθανον, μέλλ. λήσω, ἄορ. β' ἔλαθον, παρακμ. λέληθα, ὑπερσ. ἐλελήθειν. Βλ. καὶ Ἐπιλανθάνομαι.

Λέγω (θ. λεγ-, Γερε-, ἐρε-, ῥε-, εἶπ-), παρατ. ἔλεγον, μέλλ. λέξω ἢ ἐρῶ (συνηρημένος), ἄορ. α' ἔλεξα ἢ εἶπα, ἄορ. β' εἶπον, παρακμ. εἶρηκα, ὑπερσ. εἰρήκειν.—Λέγομαι, παρατ. ἐλεγόμην, παθ. μέλλ. λεχθήσομαι ἢ ἐρήθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐλέχθην ἢ ἐρρήθην, παρακμ. λέλεγμαι ἢ εἶρημαι, ὑπερσ. εἰρήμην, τετελ. μέλλ. εἰρήσομαι (§ 189, 4). Βλ. καὶ διαλέγομαι καὶ συλλέγω.

Λείπω (= ἀφήνω, θ. λειπ- λιπ-, λοιπ-), παρατ. ἔλειπον, μέλλ. λείψω, ἄορ. β' ἔλιπον, παρακμ. ἔλειπα, ὑπερσ. ἐλελοίπειν (§ 222).—Λείπομαι, παρατ. ἐλειπόμην, μέσ. μέλλ. λείβομαι, μέσ. ἄορ' β' ἐλιπόμην, παθ. μέλλ. λειφθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐλείφθην, παρακμ. ἔλειμμαι, ὑπερσ. ἐλελείμην, τετελ. μέλλ. λελείβομαι.

Λεύω (θ. λευ· εὐχρηστον τὸ σύνθετον καταλεύω = λιθοβολῶ, φονεύω διὰ λιθοβολισμοῦ), παρατ. κατ-έλεuson, ἄορ. κατ-έλευσα. παθητ. μέλλ. κατα-λευσθήσομαι, παθ. ἄορ. κατ-ελεύσθην (§ 236, 3).

Μανθάνω. Βλ. σελ. 148, § 254, 2, β'.

Μάχομαι (ἀποθετικόν, θ. μαχ-, μαχε-), παρατ. ἐμαχόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) μαχοῦμαι, μέσ. ἄορ. ἐμαχεσάμην, παρακμ. μεμάχημαι.

Μείγνυμι (= σμίγω, θ. μειγ-, ἐξ οὗ μειγνυ-, § 239, 2, καὶ μιγ-), παρατ. ἐμείγνυν, μέλλ. μείξω, ἄορ. ἔμειξα.—Μείγνυμαι, παρατ. ἐμειγνόμην, μέσ. ἄορ. ἐμειξάμην, παθ. μέλλ. μειχθήσομαι, παθ. ἄορ. ἐμείχθην (καὶ β' ἐμίγην), παρακμ. μέμειγμα, ὑπερσ. ἐμεμείγην.

Μέλει (ἀπρόσωπον, = ὑπάρχει φροντίς, θ. μελ-, μελε-), παρατ. ἔμελε, μελ. μελήσει, ἄορ. ἐμέλησε, παρακμ. μεμέληκε, ὑπερσ. ἐμεμελήκει.

Μέλλω (= σκοπεύω, ἀναβάλλω, θ. μέλλ-, μελλε-), παρατ. ἔμελλον ἢ ἤμελλον (§ 188, 1), μέλλ. μελλήσω, ἄορ. ἐμέλλησα. — Μέλλεται.

Μένω (θ. μεν-, μενε-), παρατ. ἔμενον, μέλλ. (συνηρημένος) μενῶ, ἄορ. ἔμεινα, παρακμ. μεμένηκα (§ 254, 1).

Μιμνήσκω (εὐχρηστα τὰ σύνθετα ἀναμιμνήσκω = θυμίζω, ὑπομιμνήσκω = ὑπενθυμίζω· θ. μνη-, ἐξ οὗ μιμνησκ-, ἐκ τοῦ μιμνησκ-, § 254, 2, γ'), παρατ. ἐμιμνησκον, μέλλ. μνήσω, ἀόρ. ἔμνησα.—'Αναμιμνήσκομαι, παρατ. ἐμιμνησκόμην, μέσ. μέλλ. μνήσομαι, παθ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν, ἀπλοῦς) μνησθήσομαι, παθ. ἀόρ. (μὲ μέσῃ σήμασίαν, καὶ ἀπλοῦς) ἐμνήσθην, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος) μέμνημαι (= ἐνθυμοῦμαι), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατ.) ἐμεμνήμην (= ἐνεθυμούμην), τετελ. μέλλ. μεμνήσομαι.

Νέμω. Βλ. σελ. 147, § 254, 1.

Νέω (= πλέω, κολυμβῶ, θ. νευ-, νεF-, νε-), παρατ. ἔνεον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) νεύσομαι (= θὰ πλέω ἢ θὰ πλεύσω) ἀόρ. ἔνευσα, παρακμ. νένευκα (§ 33, 3).

Ξέω (= ξύνω, θ. ξεσ-, ἀόρ. ἔξεσα (§ 236, 1)).

Οἶδα. Βλ. σελ. 145, § 253, 3.

Οἶομαι ἢ οἶμαι (ἀποθετικόν, = νομίζω, θ. οἶ-, οἶε-), παρατ. ᾠόμην ἢ ᾠόμην, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) οἰήσομαι (= θὰ νομίζω ἢ θὰ νομίσω), παθ. ἀόρ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ᾠήθην (= ἐνόμισα).

Οἶχομαι (ἀποθετικόν· ἐνεστῶς μὲ σημασίαν παρακειμένου = ἔχω ἀπέλθει· θ. οἶχ-, οἶχε-), παρατ. (μὲ σημασίαν ἀορίστου) ᾠχόμην (= ἀπῆλθον), μέσ. μέλλ. οἰχήσομαι.

***Ολλυμι.** Βλ. *Απόλλυμι.

Ομνυμι** (= ὀμνύω, ὀμόνω· θ. ὀμ-, ἐξ οὗ ὀμνυ-, § 239, 2, ὀμο-), παρατ. ᾠμνν, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὀμοῦμαι (= θὰ ὀμνύω ἢ θὰ ὀμόσω), ἀόρ. ᾠμοσα, παρακμ. ὀμώμοκα, ὑπερσ. ὀμωμόκειν.—Ομνυμαι**, παρατ. ᾠμνύμην, μέσ. ἀόρ. ᾠμοσάμην, παθ. μέλλ. ὀμοσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ᾠμόσθην, παρακμ. ὀμώμοται, ὑπερσ. ὀμώμοτο, μετχ. ὀμωμοσμένος. (Βλ. § 190 καὶ § 236, 1.).

***Ονίνημι.** Βλ. σελ. 141, § 251.

***Οράω-ᾶ** (= βλέπω· θ. ὄρα-, ὄρα-, ὄπ-, Feid-, Fid-, id-), παρατ. ἐώραν, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὄφομαι (= θὰ βλέπω ἢ θὰ ἴδω), ἀόρ. β' εἶδον (ὑποτ. ἴδω, εὐκτ. ἴδοιμι, προστ. ἰδέ, ἀπαρμφ. ἰδεῖν, μετχ. ἰδών), παρακμ. ἐώρακα ἢ ἐώρακα, ὑπερσ. ἐωράκειν.—'Ο-

ρωμαι, παρατ. έωρώμην, μέσ. άόρ. β' ειδόμην (ύποτ. ιδωμαι κτλ.), παθ. μέλλ. όφθήσομαι, παθ. άόρ. ώφθην, παρακμ. έόραμαι και ώμμαι (§ 188, 5, Σημ.).

Όφείλω (= χρεωστῶ· θ. όφελ-, έξ οὔ όφειλ-, έκ τοῦ όφελν-, § 216, 2, Σημ., και όφειλε-), παρατ. ώφειλον, μέλλ. όφειλήσω, άόρ. ώφείλησα και άόρ. β' ώφελον, παρακμ. ώφείληκα, ύπερσ. ώφειλήκειν. — Όφείλομαι, παρατ. ώφειλόμην, παθ. άόρ. (ώφειλήθην), μτχ. όφειλήθεϊσα.

Όφλισκάνω (= καταδικάζομαι να πληρώσω πρόστιμον· θ. όφλ-, έξ οὔ όφλισκαν-, § 254, 3, β', και όφλε-), παρατ. ώφλίσκανον, μέλλ. όφλήσω, (άόρ. α' μτγν. ώφλησα και) άόρ. β' ώφλον, παρακμ. ώφληκα, ύπερσ. ώφλήκειν.

Παίζω (θ. παιδ-, έξ οὔ παιζ-, έκ τοῦ παιδj-, § 210, 2, β', και παιγ-), παρατ. έπαιζον, μέσ. μέλλ. (δωρικῶς με ένεργ. σημασίαν) παιξοῦμαι (= θά παίξω, ἤ θά παίζω), άόρ. έπαιξα. Παθ. παρακμ. πέπαισμαι.

Παίω (= κτυπῶ, θ. παι-), παρατ. έπαιον, μέλλ. παίσω, άόρ. έπαισα, παρακμ. πέπαικα. — Παθ. άόρ. έπαίσθην. Βλ. και τὰ συνώνυμα πατάσσω, πλήττω και τύπτω.

Πάσχω (θ. πενθ-, παθ-, πασχ-, έκ τοῦ παθ-σκ-, § 254, 2), παρατ. έπασχον, μέσ. μέλλ. πείσομαι (έκ τοῦ πένθ-σομαι), άόρ. β' έπαθον, παρακμ. πέπονθα, ύπερσ. έπεπόνθειν.

Πατάσσω (= κτυπῶ· θ. παταγ-), άόρ. έπάταξα. Βλ. και τὰ συνώνυμα παίω, πλήττω, τύπτω.

Παύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πείθω (θ. πειθ-, πιθ-), παρατ. έπειθον, μέλλ. πείσω, άόρ. έπεισα, παρακμ. πέπεικα, ύπερσ. έπελείκειν. — Πείθομαι, παρατ. έπειθόμην, μέσ. μέλλ. πείσομαι, άόρ. β' επιθόμην, παθ. μέλλ. πεισθήσομαι, παθ. άόρ. επείσθην, παρακμ. πέπεισμαι, ένεργ. παρακμ. β' (με μέσ. σημασίαν) πέποιθα (= έχω πεποιθήσιν, θαρρῶ), ύπερσ. έπεποίθειν.

Πετάννυμι (= ανοίγω· ευχρηστον σύνθετον ανα-πετάννυμι κτλ., θ. πετασ-, έξ οὔ πεταννυ-, έκ τοῦ πετασνυ-, § 239, 3, Σημ., και πτα-), παρατ. έπετάνννυ, άόρ. έπέτασα. — Πετάννυμαι, παρατ. έπεταννύμην, παρακμ. πέπταμαι.

Πέτομαι (άποθετικόν, = πετῶ· θ. πετ-, πτε-, πτ-), μέσ. μέλλ. πτήσομαι, μέσ. άόρ. β' έπτόμην.

Πήγνυμι ἢ *πηγνύω* (= ἐμπήγω· θ. πηγ-, ἐξ οὗ πηγνυ-, § 239, 2, καὶ παχ-), ἀόρ. ἔπηξα. — *Πήγνυμαι*, παρατ. ἐπηγνύμεην, μέσ. ἀόρ. ἐπηξάμεην, παθ. μέλλ. β' παγίσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπάγην, ἐνεργ. παρακμ. β' (με μέσσην σημασίαν) πέπηγα (= εἶμαι πεπηγμένος), ὑπερσ. ἐπεπήγειν.

Πίμπλημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Πίμπρημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Πίνω (θ. πῖ-, πῖν-, πο-, πω-), παρατ. ἔπινον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, με ἐνεργ. σημασίαν) πίομαι (= θὰ πίνω ἢ θὰ πῖω), ἀόρ. β' ἔπιον, παρακμ. πέπωκα. — *Πίνομαι*, παρατ. ἐπινόμην, παθ. ἀόρ. ἐπόθην, παρακμ. πέπομαι.

Πιπράσκω (= πωλῶ· θ. πρα-, ἐξ οὗ πιπράσκ-, § 254, 2), παρακμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — *Πιπράσκομαι*, παθ. ἀόρ. ἐπράθην, παρακμ. πέπραμαι, ὑπερσυντ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι. Βλ. καὶ *Πωλῶ*.

Πίπτω (θ. πέτ-, ἐξ οὗ πῖπτ-, ἐκ τοῦ πιπετ-, § 32, 1, καὶ πτω-), παρατ. ἔπιπτον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς) πεσοῦμαι, ἀόρ. β' ἔπεσον, παρακμ. πέπτωκα, ὑπερσ. ἐπεπτώκειν.

Πλέκω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Πλέω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πλήττω (= κτυπῶ· θ. πλήγ-, πλαγ-), παρακμ. β' (με σημασίαν ἐνεργ.) πέπληγα. — *Παθ. μέλλ. β' πληγήσομαι*, παθ. ἀόρ. β' ἐπλήγην, παρακμ. πέπληγμαι, τετελ. μέλλ. πεπλήξομαι. (Μόνον οὗτοι οἱ χρόνοι τοῦ ἀπλοῦ πλήττω με τὴν σημασίαν τοῦ κτυπῶ εἶναι εὐχρηστοί, καὶ ἀντ' αὐτῶν δὲ καὶ ἀντ' ἄλλων χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀντίστοιχοι χρόνοι τῶν συνωνύμων ρημάτων παίω, πατάσσω καὶ τύπτω ἢ συνώνυμοι ἐκφράσεις, ὡς πληγὰς δίδωμι, πληγὰς ἐμβάλλω κ.ἄ.). Βλ. καὶ ἐκπλήττω.

Πνέω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πράττω (θ. πρᾶγ-), παρατ. ἔπραττον, μέλλ. πράξω, ἀόρ. ἔπραξα, παρακμ. πέπραχα καὶ ἀμετάβ. πέπραγα, ὑπερσ. ἐπεπράχειν καὶ ἀμετάβ. ἐπεπράγειν. — *Πράττομαι* κτλ.

Πρίω (= πριονίζω, θ. πρῖ-,), ἀόρ. ἔπρῖσα, παθ. παρακμ. πέπρῖσμαι (§ 236, 2.).

Πτύω, ἀόρ. ἔπτυσσα (§ 236, 1).

Πτάρηνυμι (ἀποθετικόν, = φτερνίζομαι· θ. πταρ-, ἐξ οὗ πταρνυ-, § 239, 2), ἐνεργ. ἀόρ. β' ἔπταρον.

Πυθάνομαι (ἀποθετικόν, = πληροφοροῦμαι· θ. πευθ-, πυθ-, ἐξ

οὐ πυνθαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ἐπυνθανόμεν, μέσ. μέλλ. πεύσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐπυνθόμεν, παρακμ. πέπυσμαι, ὑπερσ. ἐπεπύσμεν.

Πωλέω, -ῶ ἢ ἀποδίδομαι, παρατ. ἐπόλων ἢ ἀπεδιδόμεν, μέλλ. πωλήσω ἢ ἀποδώσομαι, ἀόρ. ἀπεδόμην, παρακμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — Πωλοῦμαι ἢ πιπράσκομαι, παρατ. ἐπωλούμην, παθ. ἀόρ. ἐπωλήθην ἢ ἐπράθην, παρακμ. πέπραμαι, ὑπερσ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι.

ῥέω (θ. ῥε-, ῥεF-, ῥευ- ῥυ-, ῥυε-), παρατ. ἔρρεον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἔνεργ. σημασίαν) ῥήσομαι, ἀόρ. ἐρρούην, παρακμ. ἐρρούηκα (§ 33, 3 καὶ § 252, 2).

ῤήγνυμι (= σχίζω· θ. ῥηγ-, ἐξ οὗ ῥηγνυ-, § 239, 2, ῥωγ-, ῥαγ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἐρρήγγυν, μέλλ. ῥήξω, ἀόρ. ἔρρηξα. — ῤήγγυμαι, παρατ. ἐρρηγγύμην, μέσ. ἀόρ. ἐρρηξάμην, παθ. ἀόρ. β' ἐρράγην, ἔνεργ. παρακμ. (μὲ μέσην ἢ παθητ. σημασίαν) ἔρρωγα, ὑπερσ. ἐρρώγειν.

ῤιγῶ. Βλ. σελ. 127, § 233.

ῤώννυμι (= δυναμώνω· θ. ῥωσ-, ἐξ οὗ ῥώννυ-, ἐκ τοῦ ῥώσνυ-, § 239, 2, Σημ.), μέλλ. ῥώσω, ἀόρ. ἔρρωσα. — Παθ. ἀόρ. (καὶ μὲ μέσην σημασίαν) ἐρρώσθην, παρακμ. ἔρρωμαι (μτχ. ἐρρωμένος, ὡς ἐπίθετον = γερός, δυνατός, § 140, 1).

Σβέννυμι (= σβήνω· θ. σβες-, ἐξ οὗ σβέννυ-, ἐκ τοῦ σβեսνυ-, § 239, 2, Σημ., σβη· συνήθ. σύνθετον : ἀπο-, κατα-σβέννυμι), παρατ. ἐσβέννυν, μέλλ. σβέσω, ἀόρ. ἔσβεσα. — Σβέννυμαι, παρατ. ἐσβεννύμην, μέσ. μέλλ. σβήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐσβέσθην, ἔνεργ. ἀόρ. β' (μὲ παθητ. σημασίαν) ἔσβην (πρβλ. § 252), ἔνεργ. παρακμ. (μὲ παθ. σημασίαν) ἔσβηκα (= ἔχω σβησθῆ).

Σείω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Σήπω (= σαπίζω· θ. σηπ-, σᾶπ-, § 32, 5 καὶ 6). — Σήπομαι, παθ. μέλλ. β' σαπήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐσάτην, ἔνεργ. παρακμ. β' (μὲ παθ. σημασίαν) σέσηπα.

Σκοπέω, -ῶ ἢ σκοπέομαι, -οῦμαι (= παρατηρῶ, ἐξετάζω, σκέπτομαι· θ. σκεπ-, σκοπε-), παρατ. ἐσκόπουν ἢ ἐσκοπούμην, μέσ. μέλλ. σκέψομαι, μέσ. ἀόρ. ἐσκεψάμην, παρακμ. ἔσκεμμαι, τετελ. μέλλ. ἐσκέψομαι.

Σπάω, -ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Στρώννυμι (= στρώνω· θ. στρω-, ἐξ οὗ στρώννυ-, § 239, 2,

Σημ., καὶ στορ-, ἐξ οὗ στορν-, στορεσ-), παρατ. ἐστρώνων, ἀόρ. ἐστόρεσα. — Στορνῶμαι, παρακμ. ἐστρωμαι.

Συλ-λέγω, παρατ. συν-έλεγον, μέλλ. συλ-λέξω, ἀόρ. συν-έλεξα, παρακμ. συν-είλοχα. — Συλλέγομαι, μέσ. μέλλ. συλλέξομαι, μέσ. ἀόρ. συν-ελεξάμην, παθ. μέλλ. β' συλ-λεγήσομαι, παθ. ἀόρ. α' (μὲ μέσῃν σημασίαν) συν-ελέχθην καὶ β' συν-ελέγην, παρακμ. συν-είλεγμαί. Βλ. καὶ λέγω καὶ διαλέγομαι καὶ § 189, 4.

Τείνω. Βλ. σελ. 120, § 220.

Τελέω -ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Τέμνω (= κόπτω θ. τεμ-, ἐξ οὗ τεμν-, § 254, 3, α', καὶ τμε-), παρατ. ἔτεμνον, μέλλ. (συνηρημένος) τεμῶ, ἀόρ. β' ἔτεμον, παρακμ. τέτμηκα. — Τέμνομαι, παρατ. ἔτεμνόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) τεμοῦμαι, μέσ. ἀόρ. β' ἔτεμόμην, παθ. μέλλ. τμηθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐτμήθην, παρακμ. τέτμημαι, ὑπερσ. ἐτετιμίμην, τετελ. μέλλ. τετιμήσομαι.

Τήκω (= λειώνω θ. τηκ-, τᾶκ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἔτηκον, ἀόρ. ἔτηξα. — Τήκομαι, παθ. ἀόρ. α' ἐτήχθην καὶ β' ἐτάκην, ἐνεργητ. παρακμ. β' (μὲ μέσῃν ἢ παθ. σημασίαν) τέτηκα, ὑπερσ. ἐτετήκειν.

Τίθημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ.έ.

Τίκτω (= γεννῶ θ. τεκ-, τικτ-, ἐκ τοῦ τι-τεκ-, τι-τεκ-, § 32, 1, τοκ-), παρατ. ἔτικτον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) τέξομαι (= θὰ γεννήσω ἢ θὰ γεννῶ), ἀόρ. β' ἔτεκον, παρακμ. τέτοκα.

Τίνω (= πληρώνω θ. τει-, τῖ-, τῖ-, τίν-), παρατ. ἔτεινον, μέλλων τείσω, ἀόρ. ἔτεισα, παρακμ. τέτεικα. — Τίνομαι, μέσ. μέλλων τέισομαι, μέσ. ἀόρ. ἐτεισάμην, παθ. ἀόρ. ἐτείσθην, παρακμ. τέτεισμαι.

Τιτρώσκω (= πληγώνω θ. τρωF-, τραυ-, τρω-, ἐξ οὗ τιτρωσκ-, § 268, 2), παρατ. ἐτίτρωσκον, μέλλ. τρώσω, ἀόρ. ἔτρωσα. — Τιτρώσκομαι, παρατ. ἐτιτρωσκόμην, παθ. μέλλων τρωθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐτρώθην, παρακμ. τέτρωμαι, ὑπερσ. ἐτετρώμην.

Τρέπω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Τρέφω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Τρέχω (θ. θρεχ-, τρεχ-, § 37, 7, δραμ-, δραμε-), παρατ. ἔτρεχον, μέσος μέλλων (συνηρημένος μὲ ἐνεργ. σημασίαν) δραμοῦμαι, ἀόρ. β' ἔδραμον, παρακμ. δεδράμηκα, ὑπερσ. ἐδεδραμήκειν. Βλ. καὶ θέω.

Τυγχάνω (= ἐπιτυγχάνω, εὐρίσκω, τυχαίνω θ. τυχ-, τυχ-, ἐξ οὗ τυχαν-, § 254, 3, β', τυχε-), παρατ. ἐτύγχανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ.

σημασίαν) *τεύξομαι* (= θὰ ἐπιτύχω), ἀόρ. β' ἔτυχον, παρακμ. *τεύχηκα*.

Τύπτω (= κτυπῶ· θ. τυπ-, τυπτ-, § 210, 1, τυπτε-), παρατ. ἔτυπτον, μέλλ. *τυπτήσω*, (ἀόρ. ἐπάταξα ἢ ἔπαισα ἢ πληγὰς ἔδωκα, παρακμ. *πέπληγα* ἢ *πληγὰς δέδωκα*). — *Τύπτομαι* (ἢ *πληγὰς λαμβάνω*, παρατ. *πληγὰς ἐλάμβανον*, παθητ. μέλλ. *πληγὰς λήψομαι*, παθ. ἀόρ. *πληγὰς ἔλαβον*), παρακμ. *τέτυμμαι* (ἢ *πέπληγμα* ἢ *πληγὰς εἴληφα*). Βλ. καὶ *παίω*, *πατάσσω*, *πλήττω*.

Ὑπ-ισχνέομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ὑπόσχομαι· θ. σεχ-, σχε-, σχ-, ἐξ οὗ ἰσχ-, ἐκ τοῦ σισχ-, § 239, 1, καὶ ἰσχυ-, § 254, 3, γ'), παρατ. *ὑπισχνούμην*, μέσ. μέλλ. *ὑποσχίσομαι*, μέσ. ἀόρ. β' *ὑπεσχόμην* (ὑποτ. *ὑπόσχωμαι*, εὐκτ. *ὑποσχοίμην*, *ὑπόσχοιο* κτλ.), παρακμ. *ὑπέσχημαι*, ὑπερσ. *ὑπεσχίμην*.

Φέρω (φερ-, οἰ-, ἐνεκ-, ἐγκ-, § 32, 1), παρατ. ἔφερον, μέλλων *οἶσω*, ἀόρ. α' (ἄσιγμος) *ἤνεγκα* καὶ β' *ἤνεγκον*, παρακμ. *ἐνήνοχα*, ὑπερσ. *ἐνήνόχειν*. — **Φέρομαι**, παρατ. *ἐφερόμην*, μέσος μέλλ. *οἶσομαι*, μέσ. ἀόρ. (ἄσιγμος) *ἤνεγκάμην*, παθ. μέλλ. *οἰσθήσομαι* καὶ *ἐνεχθήσομαι*, παθ. ἀόρ. *ἤνεχθην*, παρακμ. *ἐνήνεγμα*, ὑπερσ. *ἐνηνέγμην* (§ 190).

Φεύγω (= τρέπομαι εἰς φυγὴν, καταδιώκομαι, εἶμαι ἐξόριστος· θ. φυεγ-, φυγ-), παρατ. ἔφευγον, μέσ. μέλλων (μὲ ἐνεργητ. σημασίαν) *φεύξομαι* καὶ (δωρικὸς) *φευξοῦμαι*, ἀόρ. β' ἔφυγον, παρακμ. *πέφευγα*, ὑπερσ. *ἐπεφεύγειν*.

Φημί. Βλ. σελ. 144, § 253, 1.

Φθάνω (= προφθάνω, προλαμβάνω· θ. φθη-, φθα-, φθᾶν-), παρατ. ἔφθανον, μέσος μέλλων (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) *φθήσομαι*, ἀόρ. α' *ἔφθασα* καὶ β' *ἔφθην* (§ 252), παρακμ. *ἔφθακα*.

Φθείρω. Βλ. σελ. 120, § 220.

Φύω. Βλ. σελ. 142, § 252.

Χαίρω (= χαίρομαι· θ. χαρ-, ἐξ οὗ χαιρ-, § 216, 2, χαιρε-), παρατ. ἔχαιρον, μέλλ. *χαιρήσω*, ἀόρ. β' *ἐχάρην* (§ 252), παρακμ. *γέγηθα*.

Χαλάω, -ᾶ. Βλ. σελ. 129, § 236, 3.

Χέω. Βλ. σελ. 129, § 236, 3.

Χόω ἢ *χώννυμι*. Βλ. σελ. 131, § 236, 3

Χράω, -ῶ (= χρησιμοδοτῶ· θ. χρη-, χρα-), ἀόρ. ἔχρησα. — Χρῶ-
μαί (= ἐρωτῶ τὸ μαντεῖον, ζητῶ χρησμόν), μέσος ἀόρ. ἐχρησάμην,
παθ. ἀόρ. ἐχρήσθην.

Χρή. Βλ. σελ. 146, § 253, 8.

Χρίω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Χρῶμαι (= μεταχειρίζομαι). Βλ. σελ. 127, § 231.

᾽Ωθέω, -ῶ (= σπρώχνω· θ. Γωθ-, ὠθ-, ὠθε-), παρατ. ἐώθουν,
μέλλ. ὤσω, ἀόρ. ἔωσα. — ᾽Ωθοῦμαι, παρατ. ἐωθούμην, μέσος μέλλων
ὤσομαι, μέσ. ἀόρ. ἐωσάμην, παθ. μέλλ. ὠσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐώσθην,
παρακμ. ἔωσμαι (§ 188, 2).

᾽Ωνόομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ἀγοράζω· θ. Γωνε-, ὠνε-, πρια-),
παρατ. ἐωνούμην, μέσ. μέλλ. ὠνήσομαι, μέσ. ἀόρ. α' (ἄσιγμος) ἐπριά-
μην (= ἡγόρασα), παθ. ἀόρ. ἐωνήθην, παρακμ. ἐώνυμαι, ὑπερσ. ἐω-
νήμην (§ 188, 2 καὶ § 251).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

- ***Ακατάληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 39, § 63, 1.
- ***Ακλιτα** μέρη τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38, 2 — σελ. 150, § 257 κ.έ.
- ***Αναδιπλασιασμός** (ρήμάτων), σελ. 96, § 186 — ανώμαλος, σελ. 99, § 189 — Ἀττικός, σελ. 99, § 190 — ἐνεστωτικός, σελ. 132, § 239, 1.
- ***Ανάπτυξεις** συμφώνου, σελ. 24, § 34.
- ***Ανομοίωσις** συμφώνου, σελ. 27, § 37, 7 — συλλαβῆς, σελ. 23, § 33, 7.
- ***Αντέκτασις**, σελ. 22, § 32, 6.
- ***Αντιμεταχώρησις**, σελ. 21, § 32, 4.
- ***Αντωνυμιαί**, σελ. 77, § 147 κ.έ.
- ***Ανώμαλα** ἐπίθετα, σελ. 68, § 131 — παραθετικά, σελ. 73, § 141 κ.έ.
- ***Ανώμαλα** ῥήματα, σελ. 146, § 254 κ.έ. (Κατάλογος ἀνωμάτων ῥημάτων, σελ. 171 κ.έ.).
- ***Αόριστοι** δεῦτεροι κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 136, § 252.
- ***Απαρέμφατον**, σελ. 92, § 178.
- ***Αποβολή** φωνέντος, σελ. 21, § 32 — συμφώνου, σελ. 22, § 33 κ.έ.
- ***Αποθετικά** ῥήματα, σελ. 149, § 256.
- ***Ἄρθρον**, σελ. 30, § 42.
- ***Ἀριθμητικά**, σελ. 86, § 164 κ.έ.
- ***Ἀριθμοὶ** ὀνομάτων, σελ. 30, § 41, 2 — ῥημάτων, σελ. 30, § 8, § 177.
- ***Ἄτονοι** λέξεις, σελ. 16, § 18.
- ***Ἄττικόκλιτα** οὐσιαστικά, σελ. 37, § 59 — ἐπίθετα, σελ. 62, § 117.
- Αὔξεις** ὀμαλή, σελ. 95, § 185 κ.έ. — ἀνώμαλος, σελ. 97, § 188.
- ***Ἄφομοίωσις** φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 3 — συμφώνου, σελ. 22, § 37, 3, καὶ 6, γ'.
- ***Ἄφωνα**, σελ. 10, § 3, 1.
- ***Ἄφωνόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 43, § 78 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 112, § 210 κ.έ.
- Γένος**, σελ. 29, § 41, 1 — σελ. 31, § 45 — σελ. 58, § 106 κ.έ.
- Γράμματα**, σελ. 9, § 1 κ.έ.
- Δεῦτεροι** χρόνοι ῥημάτων, σελ. 120, § 221 κ.έ.
- Διάθεσις** ῥήματος, σελ. 90, § 171.
- Δίγαμμα**, σελ. 5, § 1, Σημ.
- Διπλόθεμα** τριτόκλιτα, σελ. 39, § 64.
- Δίφθογγοι**, σελ. 11, § 6.
- Δυϊκὸς** ἀριθμὸς, σελ. 30, § 41, 2 — ὀνομάτων, σελ. 54, § 103 — ῥημάτων, σελ. 110, § 209.
- ***Ἐγκλίσεις** ῥήματος, σελ. 110, § 209.
- ***Ἐγκλίσεις** ῥήματος, σελ. 92, § 175.
- ***Ἐγκλισις** τόνου, σελ. 16, § 19.
- ***Ἐγκλιτικαὶ** λέξεις, σελ. 16, § 20.
- Εἶμι** (βοηθητικόν), σελ. 100, § 191 κ.έ.
- ***Ἐκθλιψις**, σελ. 20, § 28.
- ***Ἐκτασις** φωνήεντος, σελ. 22, § 32, 6.
- ***Ἐυρία** σύμφωνα, σελ. 10, § 5.
- ***Ἐυρινόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 46, § 83 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 116, § 216 κ.έ.
- ***Ἐπίθετα**, σελ. 58, § 105, κ.έ. — παράγωγα, σελ. 158, § 271 κ.έ. — παραθετικά, σελ. 71, § 136 κ.έ.
- ***Ἐπιρρήματα**, σελ. 150, § 257 — ἀριθμητικά, σελ. 88, § 168 — παράγωγα, σελ. 161, § 271 — παραθετικά, σελ. 76, § 146.
- ***Ἐπιφωνήματα**, σελ. 151, § 261.
- ***Ἐτυμολογικόν**, σελ. 152, § 262 κ.έ.
- Ἐυφωνικά** σύμφωνα, σελ. 20, § 31.

- Ἡμίφωνα** σελ. 10, § 3, 2.
- Ἡμιφωνόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 46, § 83 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 116, § 216 κ.έ.
- Θέμα** (λέξεως ἐν γένει), σελ. 28, § 39, 1 — ἀσθενές, ἰσχυρόν, σελ. 39, § 64, καί σελ. 132, § 240 — ῥηματικόν, χρονικόν, σελ. 93, § 181.
- Καταληκτικά** τριτόκλιτα, σελ. 39, § 63, 1.
- Κατάληξις** (λέξεως ἐν γένει), σελ. 28, § 39, 1 — καταλήξεις πρωτοκλίτων, σελ. 33, § 47, δευτεροκλίτων, σελ. 36, § 54, τριτοκλίτων, σελ. 41, § 71, ῥημάτων, σελ. 102 — σελ. 41, § 194 κ.έ.
- Κλίσις** σελ. 28, § 38, 1 καί σελ. 29, § 41, 3 — πρώτη, σελ. 31, § 46 κ.έ., δευτέρα, σελ. 35, § 53, κ.έ., τρίτη, σελ. 38, § 61 κ.έ.
- Κλιτὰ** μέρη τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38, 2.
- Κραῖσις**, σελ. 19, § 26.
- Ληκτικά** (ἢ τελικά) σύμφωνα, σελ. 22, § 33, 1.
- Μέρη** τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38 — ἀκλιτα, σελ. 150, § 257 κ.έ. — κλιτὰ, σελ. 28, § 38 κ.έ.
- Μετάθεσις** φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 2 — συμφώνου, σελ. 24, § 35.
- Μετοχή**, σελ. 93, § 178, 2 — κλίσις μετοχῶν, σελ. 69, § 132 κ.έ.
- Μονόθεμα** τριτόκλιτα, σελ. 9, § 64, 1.
- Οὐσιαστικά**, σελ. 30, § 43 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 155, § 268 κ.έ.
- Παραγωγή**, σελ. 152, § 262 κ.έ.
- Παραθετικά** ἐπίθετα, σελ. 71, § 136 κ.έ. — ἐπιρρήματα, σελ. 76, § 146.
- Παρασύνθετα**, σελ. 168, § 286.
- Παρεπόμενα** ὀνόματος, σελ. 30, § 41, 3, Σημ. — ῥήματος, σελ. 90, § 170.
- Πνεύματα**, σελ. 13, § 12 κ.έ.
- Προθέσεις**, σελ. 150, § 258 κ.έ. — ὡς πρῶτα συνθετικά, σελ. 165, § 280, 2.
- Πρόσφωμα**, σελ. 108, § 198, 2.
- Πρόσωπα** (τοῦ λόγου), σελ. 77, § 148 — ῥήματος, σελ. 92, § 176.
- Πτώσεις**, σελ. 28, § 40.
- Ῥῆμα**, σελ. 90, § 169 κ. ε.
- Ῥήματα** ἀπροθετικά, σελ. 149 § 256 — βαρύτονα, σελ. 101, § 193, 1 καί § 194 κ.έ. — περισπώμενα ἢ συνηρημένα, σελ. 101, § 193, 2 — ἀφωνόληκτα, σελ. 192, § 210 κ.έ. — ἐνρινόληκτα ἢ ὑγρόληκτα, σελ. 116, § 216 κ.έ. — εἰς -μι, σελ. 132, § 237 κ.έ. — κλινόμενα κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 140, § 251 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 151, § 265 κ.έ.
- Σημεῖα** τοῦ γραπτοῦ λόγου, σελ. 17, § 22.
- Σιγμόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 50, § 29 κ.έ.
- Συγκοπή** φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 1.
- Συγκοπτόμενα** τριτόκλιτα, σελ. 49, § 89.
- Συζυγία** ῥημάτων, σελ. 90, § 172 — τῶν εἰς -μι, σελ. 132, § 237 κ.έ. — τῶν εἰς -ω, σελ. 101, § 193 κ.έ.
- Συλλαβή**, σελ. 12, § 8 — συλλαβισμός, σελ. 12, § 10.
- Συμπνευματισμός**, σελ. 25, § 37, 1.
- Σύμφωνα**, σελ. 10, § 3 κ.έ.
- Συμφωνόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 43, § 78 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 112, § 210 κ.έ.
- Συναίρεσις**, σελ. 18, § 24.
- Σύνδεσμοι**, σελ. 151, § 260.
- Συνηρημένα** ὀνόματα, σελ. 34, § 51 — σελ. 37, § 57 — ῥήματα, σελ. 123, § 226 κ.έ.
- Σύνθεσις**, σελ. 152, § 262, 3 — σελ. 162, § 275, κ.έ.

Σύνθετα, σελ. 152, § 262, 3 – σελ. 162, § 275 κ. έ. – νόθα, σελ. 168, § 285 – συνθέτων σημασία, σελ. 169, § 289 – συνθέτων τονισμός, σελ. 164, § 287 κ.έ.

Συστολή φωνήεντος, σελ. 22, § 32, 6.

Τονισμός, τόνοι σελ. 14, § 14 κ. έ. – τονισμός συνθέτων, σελ. 168 § 287 κ.έ.

Υγρά σύμφωνα, σελ. 10, § 5.

Υγράληκτα τριτόκλιτα, σελ. 48, § 86 – ρήματα, σελ. 115, § 216 κ.έ.

Φθογγικά πάθη, σελ. 18, § 23 κ. έ.

Φωνή ρήματος, σελ. 90, § 173.

Φωνήεντα, σελ. 9, § 2 – θεματικά, σελ.

108, § 201 – έγκλιτικά, σελ. 100, § 208

Φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 35,

§ 66, 1 και § 67 κ. έ. – ρήματα, σελ.

94, § 183 – σελ. 123, § 226 κ. έ.

Χαρακτήρ θέματος, σελ. 28, § 39, 2 –

ρήματικός, χρονικός σελ. 94, § 182

– σελ. 108, § 198 κ. έ.

Χρόνοι ρήματος, σελ. 91, § 174.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΖ' 1968 (VII) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 315.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 1650/19-7-68

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ : Ι. ΔΙΚΑΙΟΣ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ : Ι. ΚΑΜΠΑΝΑΣ Ο.Ε.

